සංයුත්තනිකායො
සගාථාවග්ගො

ධම්මවිචය

පටුන

සගාථාවග්ගො.........1

"ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා."

(මහා සුඤ්ඤත සුත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤත වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - භික්ඛු ධම්මවිහාරි

(ඡට්ඨ සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

සංයුත්තනිකායො

සගාථාවග්ගො

1. දෙවතාසංයුත්තං

1. නළවග්ගො

1. ඔඝතරණසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘‘කථං නු ත්වං, මාරිස, ඔඝමතරී’ති? ‘අප්පතිට්ඨං ඛ්වාහං, ආවුසො, අනායූහං ඔඝමතරි’න්ති. ‘යථා කථං පන ත්වං, මාරිස, අප්පතිට්ඨං අනායූහං ඔඝමතරී’ති? ‘යදාඛ්වාහං, ආවුසො, සන්තිට්ඨාමි තදාස්සු සංසීදාමි; යදාඛ්වාහං, ආවුසො, ආයූහාමි තදාස්සු නිබ්බුය්හාමි [නිවුය්හාමි (සյා. කං. ක.)]. එවං ඛ්වාහං, ආවුසො, අප්පතිට්ඨං අනායූහං ඔඝමතරි’’’න්ති.

‘‘චිරස්සං වත පස්සාමි, බ්‍රාහ්මණං පරිනිබ්බුතං;

අප්පතිට්ඨං අනායූහං, තිණ්ණං ලොකෙ විසත්තික’’න්ති. –

ඉදමවොච සා දෙවතා. සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අථ ඛො සා දෙවතා – ‘‘සමනුඤ්ඤො මෙ සත්ථා’’ති භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. නිමොක්ඛසුත්තං

2. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ජානාසි නො ත්වං, මාරිස, සත්තානං නිමොක්ඛං පමොක්ඛං විවෙක’’න්ති?

‘‘ජානාමි ඛ්වාහං, ආවුසො, සත්තානං නිමොක්ඛං පමොක්ඛං විවෙක’’න්ති.

‘‘යථා කථං පන ත්වං, මාරිස, ජානාසි සත්තානං නිමොක්ඛං පමොක්ඛං විවෙක’’න්ති?

‘‘නන්දීභවපරික්ඛයා [නන්දිභවපරික්ඛයා (සයා. කං.)], සඤ්ඤාවිඤ්ඤාණසඞ්ඛයා, වෙදනානං නිරොධා උපසමා – එවං ඛ්වාහං, ආවුසො, ජානාමි සත්තානං නිමොක්ඛං පමොක්ඛං විවෙක’’න්ති.

3. උපනීයසුත්තං

3. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘උපනීයති ජීවිතමප්පමායු,

ජරූපනීතස්ස න සන්ති තාණා;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

පුඤ්ඤානි කයිරාථ සුඛාවහානී’’ති.

‘‘උපනීයති ජීවිතමප්පමායු,

ජරූපනීතස්ස න සන්ති තාණා;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

ලොකාමිසං පජහෙ සන්තිපෙක්ඛො’’ති.

4. අච්චෙන්තිසුත්තං

4. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අච්චෙන්ති කාලා තරයන්ති රත්තියො,

වයොගුණා අනුපුබ්බං ජහන්ති;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

පුඤ්ඤානි කයිරාථ සුඛාවහානී’’ති.

‘‘අච්චෙන්ති කාලා තරයන්ති රත්තියො,

වයොගුණා අනුපුබ්බං ජහන්ති;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

ලොකාමිසං පජහෙ සන්තිපෙක්ඛො’’ති.

5. කතිඡින්දසුත්තං

5. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘කති ඡින්දෙ කති ජහෙ, කති චුත්තරි භාවයෙ;

කති සඞ්ගාතිගො භික්ඛු, ඔඝතිණ්ණොති වුච්චතී’’ති.

‘‘පඤ්ච ඡින්දෙ පඤ්ච ජහෙ, පඤ්ච චුත්තරි භාවයෙ;

පඤ්ච සඞ්ගාතිගො භික්ඛු, ඔඝතිණ්ණොති වුච්චතී’’ති.

6. ජාගරසුත්තං

6. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘කති ජාගරතං සුත්තා, කති සුත්තෙසු ජාගරා;

කතිභි [කතීහි (සී.)] රජමාදෙති, කතිභි [කතීහි (සී.)] පරිසුජ්ඣතී’’ති.

‘‘පඤ්ච ජාගරතං සුත්තා, පඤ්ච සුත්තෙසු ජාගරා;

පඤ්චභි [පඤ්චහි (සී.)] රජමාදෙති, පඤ්චභි [පඤ්චහි (සී.)] පරිසුජ්ඣතී’’ති.

7. අප්පටිවිදිතසුත්තං

7. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘යෙසං ධම්මා අප්පටිවිදිතා, පරවාදෙසු නීයරෙ [නිය්‍යරෙ (ක.)];

සුත්තා තෙ නප්පබුජ්ඣන්ති, කාලො තෙසං පබුජ්ඣිතු’’න්ති.

‘‘යෙසං ධම්මා සුප්පටිවිදිතා, පරවාදෙසු න නීයරෙ;

තෙ සම්බුද්ධා සම්මදඤ්ඤා, චරන්ති විසමෙ සම’’න්ති.

8. සුසම්මුට්ඨසුත්තං

8. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘යෙසං ධම්මා සුසම්මුට්ඨා, පරවාදෙසු නීයරෙ;

සුත්තා තෙ නප්පබුජ්ඣන්ති, කාලො තෙසං පබුජ්ඣිතු’’න්ති.

‘‘යෙසං ධම්මා අසම්මුට්ඨා, පරවාදෙසු න නීයරෙ;

තෙ සම්බුද්ධා සම්මදඤ්ඤා, චරන්ති විසමෙ සම’’න්ති.

9. මානකාමසුත්තං

9. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘න මානකාමස්ස දමො ඉධත්ථි,

න මොනමත්ථි අසමාහිතස්ස;

එකො අරඤ්ඤෙ විහරං පමත්තො,

න මච්චුධෙය්‍යස්ස තරෙය්‍ය පාර’’න්ති.

‘‘මානං පහාය සුසමාහිතත්තො,

සුචෙතසො සබ්බධි විප්පමුත්තො;

එකො අරඤ්ඤෙ විහරං අප්පමත්තො,

ස මච්චුධෙය්‍යස්ස තරෙය්‍ය පාර’’න්ති.

10. අරඤ්ඤසුත්තං

10. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අරඤ්ඤෙ විහරන්තානං, සන්තානං බ්‍රහ්මචාරිනං;

එකභත්තං භුඤ්ජමානානං, කෙන වණ්ණො පසීදතී’’ති.

‘‘අතීතං නානුසොචන්ති, නප්පජප්පන්ති නාගතං;

පච්චුප්පන්නෙන යාපෙන්ති, තෙන වණ්ණො පසීදති’’.

‘‘අනාගතප්පජප්පාය, අතීතස්සානුසොචනා;

එතෙන බාලා සුස්සන්ති, නළොව හරිතො ලුතො’’ති.

නළවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

ඔඝං නිමොක්ඛං උපනෙය්‍යං, අච්චෙන්ති කතිඡින්දි ච;

ජාගරං අප්පටිවිදිතා, සුසම්මුට්ඨා මානකාමිනා;

අරඤ්ඤෙ දසමො වුත්තො, වග්ගො තෙන පවුච්චති.

2. නන්දනවග්ගො

1. නන්දනසුත්තං

11. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරා තාවතිංසකායිකා දෙවතා නන්දනෙ වනෙ අච්ඡරාසඞ්ඝපරිවුතා දිබ්බෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරියමානා [පරිවාරියමානා (සයා. කං. ක.)] තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘න තෙ සුඛං පජානන්ති, යෙ න පස්සන්ති නන්දනං;

ආවාසං නරදෙවානං, තිදසානං යසස්සින’’න්ති.

‘‘එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරා දෙවතා තං දෙවතං ගාථාය පච්චභාසි –

‘‘න ත්වං බාලෙ පජානාසි, යථා අරහතං වචො;

අනිච්චා සබ්බසඞ්ඛාරා [සබ්බෙ සඞ්ඛාරා (සී. සයා. කං.)], උප්පාදවයධම්මිනො;

උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති, තෙසං වූපසමො සුඛො’’ති.

2. නන්දතිසුත්තං

12. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘නන්දති පුත්තෙහි පුත්තිමා,

ගොමා [ගොමිකො (සී. සයා. කං. පී.)] ගොහි තථෙව නන්දති;

උපධීහි නරස්ස නන්දනා,

න හි සො නන්දති යො නිරූපධී’’ති.

‘‘සොචති පුත්තෙහි පුත්තිමා,

ගොමා ගොහි තථෙව සොචති;

උපධීහි නරස්ස සොචනා,

න හි සො සොචති යො නිරූපධී’’ති.

3. නත්ථිපුත්තසමසුත්තං

13. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘නත්ථි පුත්තසමං පෙමං, නත්ථි ගොසමිතං ධනං;

නත්ථි සූරියසමා [සුරියසමා (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ආභා, සමුද්දපරමා සරා’’ති.

‘‘නත්ථි අත්තසමං පෙමං, නත්ථි ධඤ්ඤසමං ධනං;

නත්ථි පඤ්ඤාසමා ආභා, වුට්ඨි වෙ පරමා සරා’’ති.

4. ඛත්තියසුත්තං

14. ‘‘ඛත්තියො ද්විපදං සෙට්ඨො, බලීබද්දො [බලිවද්දො (සී. පී.), බලිබද්දො (ස්‍යා. කං. ක.)] චතුප්පදං.

කොමාරී සෙට්ඨා භරියානං, යො ච පුත්තාන පුබ්බජො’’ති.

‘‘සම්බුද්ධො ද්විපදං සෙට්ඨො, ආජානීයො චතුප්පදං;

සුස්සූසා සෙට්ඨා භරියානං, යො ච පුත්තානමස්සවො’’ති.

5. සණමානසුත්තං

15. ‘‘ඨිතෙ මජ්ඣන්හිකෙ [මජ්ඣන්තිකෙ (සබ්බත්ථ)] කාලෙ, සන්නිසීවෙසු පක්ඛිසු.

සණතෙව බ්‍රහාරඤ්ඤං [මහාරඤ්ඤං (ක. සී. ස්‍යා. කං. ක.)], තං භයං පටිභාති ම’’න්ති.

‘‘ඨිතෙ මජ්ඣන්හිකෙ කාලෙ, සන්නිසීවෙසු පක්ඛිසු;

සණතෙව බ්‍රහාරඤ්ඤං, සා රති පටිභාති ම’’න්ති.

6. නිද්දාතන්දීසුත්තං

16. ‘‘නිද්දා තන්දී විජම්භිතා [තන්දි විජම්භිකා (සී. පී.)], අරතී භත්තසම්මදො.

එතෙන නප්පකාසති, අරියමග්ගො ඉධ පාණින’’න්ති.

‘‘නිද්දං තන්දිං විජම්භිතං, අරතිං භත්තසම්මදං;

වීරියෙන [විරියෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නං පණාමෙත්වා, අරියමග්ගො විසුජ්ඣතී’’ති.

7. දුක්කරසුත්තං

17. ‘‘දුක්කරං දුත්තිතික්ඛඤ්ච, අබ්‍යත්තෙන ච සාමඤ්ඤං.

බහූහි තත්ථ සම්බාධා, යත්ථ බාලො විසීදතී’’ති.

‘‘කතිහං චරෙය්‍ය සාමඤ්ඤං, චිත්තං චෙ න නිවාරයෙ;

පදෙ පදෙ විසීදෙය්‍ය, සඞ්කප්පානං වසානුගො’’ති.

‘‘කුම්මොව අඞ්ගානි සකෙ කපාලෙ,

සමොදහං භික්ඛු මනොවිතක්කෙ;

අනිස්සිතො අඤ්ඤමහෙඨයානො,

පරිනිබ්බුතො නූපවදෙය්‍ය කඤ්චී’’ති.

8. හිරීසුත්තං

18. ‘‘හිරීනිසෙධො පුරිසො, කොචි ලොකස්මිං විජ්ජති.

යො නින්දං අපබොධති [අපබොධෙති (ස්‍යා. කං. ක.)], අස්සො භද්‍රො කසාමිවා’’ති.

‘‘හිරීනිසෙධා තනුයා, යෙ චරන්ති සදා සතා;

අන්තං දුක්ඛස්ස පප්පුය්‍ය, චරන්ති විසමෙ සම’’න්ති.

9. කුටිකාසුත්තං

19.

‘‘කච්චි තෙ කුටිකා නත්ථි, කච්චි නත්ථි කුලාවකා;

කච්චි සන්තානකා නත්ථි, කච්චි මුත්තොසි බන්ධනා’’ති.

‘‘තග්ඝ මෙ කුටිකා නත්ථි, තග්ඝ නත්ථි කුලාවකා;

තග්ඝ සන්තානකා නත්ථි, තග්ඝ මුත්තොම්හි බන්ධනා’’ති.

‘‘කින්තාහං කුටිකං බ්‍රූමි, කිං තෙ බ්‍රූමි කුලාවකං;

කිං තෙ සන්තානකං බ්‍රූමි, කින්තාහං බ්‍රූමි බන්ධන’’න්ති.

‘‘මාතරං කුටිකං බ්‍රූසි, භරියං බ්‍රූසි කුලාවකං;

පුත්තෙ සන්තානකෙ බ්‍රූසි, තණ්හං මෙ බ්‍රූසි බන්ධන’’න්ති.

‘‘සාහු තෙ කුටිකා නත්ථි, සාහු නත්ථි කුලාවකා;

සාහු සන්තානකා නත්ථි, සාහු මුත්තොසි බන්ධනා’’ති.

10. සමිද්ධිසුත්තං

20. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති තපොදාරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා සමිද්ධි රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය යෙන තපොදා තෙනුපසඞ්කමි ගත්තානි පරිසිඤ්චිතුං. තපොදෙ ගත්තානි පරිසිඤ්චිත්වා පච්චුත්තරිත්වා එකචීවරො අට්ඨාසි ගත්තානි පුබ්බාපයමානො. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං තපොදං ඔභාසෙත්වා යෙන ආයස්මා සමිද්ධි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වෙහාසං ඨිතා ආයස්මන්තං සමිද්ධිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අභුත්වා භික්ඛසි භික්ඛු, න හි භුත්වාන භික්ඛසි;

භුත්වාන භික්ඛු භික්ඛස්සු, මා තං කාලො උපච්චගා’’ති.

‘‘කාලං වොහං න ජානාමි, ඡන්නො කාලො න දිස්සති;

තස්මා අභුත්වා භික්ඛාමි, මා මං කාලො උපච්චගා’’ති.

අථ ඛො සා දෙවතා පථවියං [පඨවියං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] පතිට්ඨහිත්වා ආයස්මන්තං සමිද්ධිං එතදවොච – ‘‘දහරො ත්වං භික්ඛු, පබ්බජිතො සුසු කාළකෙසො, භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො, පඨමෙන වයසා, අනික්කීළිතාවී කාමෙසු. භුඤ්ජ, භික්ඛු, මානුසකෙ කාමෙ; මා සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවී’’ති.

‘‘න ඛ්වාහං, ආවුසො, සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවාමි. කාලිකඤ්ච ඛ්වාහං, ආවුසො, හිත්වා සන්දිට්ඨිකං අනුධාවාමි. කාලිකා හි, ආවුසො, කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා; ආදීනවො එත්ථ භියො. සන්දිට්ඨිකො අයං ධම්මො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’’ති.

‘‘කථඤ්ච, භික්ඛු, කාලිකා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො? කථං සන්දිට්ඨිකො අයං ධම්මො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’’ති?

‘‘අහං ඛො, ආවුසො, නවො අචිරපබ්බජිතො අධුනාගතො ඉමං ධම්මවිනයං. න තාහං [න ඛ්වාහං (සී. පී.)] සක්කොමි විත්ථාරෙන ආචික්ඛිතුං. අයං සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො රාජගහෙ විහරති තපොදාරාමෙ. තං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡ. යථා තෙ භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාසී’’ති.

‘‘න බො, භික්ඛු, සුකරො සො භගවා අම්හෙහි උපසඞ්කමිතුං, අඤ්ඤාහි මහෙසක්ඛාහි දෙවතාහි පරිවුතො. සචෙ බො ත්වං, භික්ඛු, තං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාසි, මයම්පි ආගච්ඡෙය්‍යාම ධම්මස්සවනායා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති බො ආයස්මා සමිද්ධි තස්සා දෙවතාය පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො බො ආයස්මා සමිද්ධි භගවන්තං එතදවොච –

‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය යෙන තපොදා තෙනුපසඞ්කමිං ගත්තානි පරිසිඤ්චිතුං. තපොදෙ ගත්තානි පරිසිඤ්චිත්වා පච්චුත්තරිත්වා එකචීවරො අට්ඨාසිං ගත්තානි පුබ්බාපයමානො. අථ බො, භන්තෙ, අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං තපොදං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වෙහාසං ඨිතා ඉමාය ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අභුත්වා භික්ඛසි භික්ඛු, න හි භුත්වාන භික්ඛසි;
භුත්වාන භික්ඛු භික්ඛස්සු, මා තං කාලො උපච්චගා’’ති.

‘‘එවං වුත්තෙ අහං, භන්තෙ, තං දෙවතං ගාථාය පච්චභාසිං –

‘‘කාලං වොහං න ජානාමි, ඡන්නො කාලො න දිස්සති;
තස්මා අභුත්වා භික්ඛාමි, මා මං කාලො උපච්චගා’’ති.

‘‘අථ බො, භන්තෙ, සා දෙවතා පථවියං පතිට්ඨහිත්වා මං එතදවොච – ‘දහරො ත්වං, භික්ඛු, පබ්බජිතො සුසු කාළකෙසො, භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො, පඨමෙන වයසා, අනික්කීළිතාවී කාමෙසු. භුඤ්ජ, භික්ඛු, මානුසකෙ කාමෙ; මා සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවී’’’ති.

‘‘එවං වුත්තාහං, භන්තෙ, තං දෙවතං එතදවොචං – ‘න ඛ්වාහං, ආවුසො, සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවාමි; කාලිකඤ්ච ඛ්වාහං, ආවුසො, හිත්වා සන්දිට්ඨිකං අනුධාවාමි. කාලිකා හි, ආවුසො, කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා; ආදීනවො එත්ථ භියො‍යො. සන්දිට්ඨිකො අයං ධම්මො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’’’ති.

‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සා දෙවතා මං එතදවොච – ‘කථඤ්ච, භික්ඛු, කාලිකා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා; ආදීනවො එත්ථ භියො‍යො? කථං සන්දිට්ඨිකො අයං ධම්මො

අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති? එවං වුත්තාහං, භන්තෙ, තං දෙවතං එතදවොචං – ‘අහං ඛො, ආවුසො, නවො අචිරපබ්බජිතො අධුනාගතො ඉමං ධම්මවිනයං, න තාහං සක්කොමි විත්ථාරෙන ආචික්ඛිතුං. අයං සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො රාජගහෙ විහරති තපොදාරාමෙ. තං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡ. යථා තෙ භගවා බ්‍යාකරොති තථා නං ධාරෙය්‍යාසී’’’ති.

‘‘එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සා දෙවතා මං එතදවොච – ‘න ඛො, භික්ඛු, සුකරො සො භගවා අම්හෙහි උපසඞ්කමිතුං, අඤ්ඤාහි මහෙසක්ඛාහි දෙවතාහි පරිවුතො. සචෙ ඛො, ත්වං භික්ඛු, තං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡෙය්‍යාසි, මයම්පි ආගච්ඡෙය්‍යාම ධම්මස්සවනාය’ති. සචෙ, භන්තෙ, තස්සා දෙවතාය සච්චං වචනං, ඉධෙව සා දෙවතා අවිදූරෙ’’ති.

එවං වුත්තෙ, සා දෙවතා ආයස්මන්තං සමිද්ධිං එතදවොච – ‘‘පුච්ඡ, භික්ඛු, පුච්ඡ, භික්ඛු, යමහං අනුප්පත්තා’’ති.

අථ ඛො භගවා තං දෙවතං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘අක්ඛෙය්‍යසඤ්ඤිනො සත්තා, අක්ඛෙය්‍යස්මිං පතිට්ඨිතා;

අක්ඛෙය්‍යං අපරිඤ්ඤාය, යොගමායන්ති මච්චුනො.

‘‘අක්ඛෙය්‍යඤ්ච පරිඤ්ඤාය, අක්ඛාතාරං න මඤ්ඤති;

තඤ්හි තස්ස න හොතීති, යෙන නං වජ්ජා න තස්ස අත්ථි;

සචෙ විජානාසි වදෙහි යක්ඛා’’ති [යක්ඛීති (පී. ක.)].

‘‘න ඛ්වාහං, භන්තෙ, ඉමස්ස භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා තථා භාසතු යථාහං ඉමස්ස භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ජානෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘සමො විසෙසී උද වා [අථවා (සී. පී.)] නිහීනො,

යො මඤ්ඤතී සො විවදෙථ [සොපි වදෙථ (ක.)] තෙන;

තීසු විධාසු අවිකම්පමානො,

සමො විසෙසීති න තස්ස හොති;

සචෙ විජානාසි වදෙහි යක්ඛා’’ති.

‘‘ඉමස්සාපි ඛ්වාහං, භන්තෙ, භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස න විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි. සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා තථා භාසතු යථාහං ඉමස්ස භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස විත්ථාරෙන අත්ථං ජානෙය්‍ය’’න්ති.

‘‘පහාසි සඞ්ඛං න විමානමජ්ඣගා, අච්ඡෙච්ඡි [අච්ඡෙජ්ජි (සී. ක.)] තණ්හං ඉධ නාමරූපෙ;

තං ඡින්නගන්ථං අනිඝං නිරාසං, පරියෙසමානා නාජ්ඣගමුං;

දෙවා මනුස්සා ඉධ වා හුරං වා, සග්ගෙසු වා සබ්බනිවෙසනෙසු;

සචෙ විජානාසි වදෙහි යක්ඛා’’ති.

‘‘ඉමස්ස ඛ්වාහං, භන්තෙ, භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි –

‘‘පාපං න කයිරා වචසා මනසා,

කායෙන වා කිඤ්චන සබ්බලොකෙ;

කාමෙ පහාය සතිමා සම්පජානො,

දුක්ඛං න සෙවෙථ අනත්ථසංහිත’’න්ති.

නන්දනවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

නන්දනා නන්දති චෙව, නත්ථිපුත්තසමෙන ච;

ඛත්තියො සණමානො ච, නිද්දාතන්දී ච දුක්කරං;

හිරී කුටිකා නවමො, දසමො වුත්තො සමිද්ධිනාති.

3. සත්තිවග්ගො

1. සත්තිසුත්තං

21. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සත්තියා විය ඔමට්ඨො, ඩය්හමානොව [ඩය්හමානෙව (සබ්බත්ථ)] මත්ථකෙ;

කාමරාගප්පහානාය, සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙ’’ති.

‘‘සත්තියා විය ඔමට්ඨො, ඩය්හමානොව මත්ථකෙ;

සක්කායදිට්ඨිප්පහානාය, සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙ’’ති.

2. ඵුසතිසුත්තං

22.

‘‘නාඵුසන්තං ඵුසති ච, ඵුසන්තඤ්ච තතො ඵුසෙ;
තස්මා ඵුසන්තං ඵුසති, අප්පදුට්ඨපදොසින’’න්ති.

‘‘යො අප්පදුට්ඨස්ස නරස්ස දුස්සති,
සුද්ධස්ස පොසස්ස අනඞ්ගණස්ස;
තමෙව බාලං පච්චෙති පාපං,
සුඛුමො රජො පටිවාතංව ඛිත්තො’’ති.

3. ජටාසුත්තං

23.

‘‘අන්තො ජටා බහි ජටා, ජටාය ජටිතා පජා;
තං තං ගොතම පුච්ඡාමි, කො ඉමං විජටයෙ ජට’’න්ති.

‘‘සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤො, චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවයං;
ආතාපී නිපකො භික්ඛු, සො ඉමං විජටයෙ ජටං.

‘‘යෙසං රාගො ච දොසො ච, අවිජ්ජා ච විරාජිතා;
ඛීණාසවා අරහන්තො, තෙසං විජටිතා ජටා.

‘‘යත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣති;
පටිඝං රූපසඤ්ඤා ච, එත්ථෙසා ඡිජ්ජතෙ [විජටෙ (ක.)] ජටා’’ති.

4. මනොනිවාරණසුත්තං

24. ‘‘යතො යතො මනො නිවාරයෙ,

න දුක්ඛමෙති නං තතො තතො;
ස සබ්බතො මනො නිවාරයෙ,
ස සබ්බතො දුක්ඛා පමුච්චති’’.

‘‘න සබ්බතො මනො නිවාරයෙ,
න මනො සංයතත්තමාගතං;
යතො යතො ච පාපකං,
තතො තතො මනො නිවාරයෙ’’ති.

5. අරහන්තසුත්තං

25.

‘‘යො හොති භික්ඛු අරහං කතාවී,

ඛීණාසවො අන්තිමදෙහධාරී;

අහං වදාමීතිපි සො වදෙය්‍ය,

මමං වදන්තීතිපි සො වදෙය්‍යා’’ති.

‘‘යො හොති භික්ඛු අරහං කතාවී,

ඛීණාසවො අන්තිමදෙහධාරී;

අහං වදාමීතිපි සො වදෙය්‍ය,

මමං වදන්තීතිපි සො වදෙය්‍ය;

ලොකෙ සමඤ්ඤං කුසලො විදිත්වා,

වොහාරමත්තෙන සො [ස (?)] වොහරෙය්‍යා’’ති.

‘‘යො හොති භික්ඛු අරහං කතාවී,

ඛීණාසවො අන්තිමදෙහධාරී;

මානං නු ඛො සො උපගම්ම භික්ඛු,

අහං වදාමීතිපි සො වදෙය්‍ය;

මමං වදන්තීතිපි සො වදෙය්‍යා’’ති.

‘‘පහීනමානස්ස න සන්ති ගන්ථා,

විධූපිතා මානගන්ථස්ස සබ්බෙ;

ස වීතිවත්තො මඤ්ඤතං [මානනං (සී.), මඤ්ඤිතං (?)] සුමෙධො,

අහං වදාමීතිපි සො වදෙය්‍ය.

‘‘මමං වදන්තීතිපි සො වදෙය්‍ය;

ලොකෙ සමඤ්ඤං කුසලො විදිත්වා;

වොහාරමත්තෙන සො වොහරෙය්‍යා’’ති.

6. පජ්ජොතසුත්තං

26.

‘‘කති ලොකස්මිං පජ්ජොතා, යෙහි ලොකො පකාසති [පභාසති (ක. සී.)];

භගවන්තං [භවන්තං (ක.)] පුට්ඨුමාගම්ම, කථං ජානෙමු තං මය''න්ති.

''චත්තාරො ලොකෙ පජ්ජොතා, පඤ්චමෙත්ථ න විජ්ජති;

දිවා තපති ආදිච්චො, රත්තිමාභාති චන්දිමා.

''අථ අග්ගි දිවාරත්තිං, තත්ථ තත්ථ පකාසති;

සම්බුද්ධො තපතං සෙට්ඨො, එසා ආභා අනුත්තරා''ති.

7. සරසුත්තං

27.

''කුතො සරා නිවත්තන්ති, කත්ථ වට්ටං න වත්තති;

කත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣතී''ති.

''යත්ථ ආපො ච පථවී, තෙජො වායො න ගාධති;

අතො සරා නිවත්තන්ති, එත්ථ වට්ටං න වත්තති;

එත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣතී''ති.

8. මහද්ධනසුත්තං

28.

''මහද්ධනා මහාභොගා, රට්ඨවන්තොපි ඛත්තියා;

අඤ්ඤමඤ්ඤාභිගිජ්ඣන්ති, කාමෙසු අනලඞ්කතා.

''තෙසු උස්සුක්කජාතෙසු, භවසොතානුසාරිසු;

කෙධ තණ්හං [රොධතණ්හං (සී. පී.), ගෙධතණ්හං (ක.)] පජහිංසු [පවාහිංසු (සී. පී. ක.)], කෙ ලොකස්මිං අනුස්සුකා''ති.

''හිත්වා අගාරං පබ්බජිතා, හිත්වා පුත්තං පසුං පියං;

හිත්වා රාගඤ්ච දොසඤ්ච, අවිජ්ජඤ්ච විරාජිය;

ඛීණාසවා අරහන්තො, තෙ ලොකස්මිං අනුස්සුකා''ති.

9. චතුචක්කසුත්තං

29.

''චතුචක්කං නවද්වාරං, පුණ්ණං ලොභෙන සංයුතං;

පඞ්කජාතං මහාවීර, කථං යාත්‍රා භවිස්සතී''ති.

‘‘ඡෙත්වා නද්ධිං වරත්තඤ්ච, ඉච්ඡා ලොභඤ්ච පාපකං;

සමූලං තණ්හමබ්බුය්හ, එවං යාත්‍රා භවිස්සතී’’ති.

10. එණිජඞ්ඝසුත්තං

30.

‘‘එණිජඞ්ඝං කිසං වීරං, අප්පාහාරං අලොලුපං;

සීහං වෙකචරං නාගං, කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං;

උපසඞ්කම්ම පුච්ඡාම, කථං දුක්ඛා පමුච්චතී’’ති.

‘‘පඤ්ච කාමගුණා ලොකෙ, මනොඡට්ඨා පවෙදිතා;

එත්ථ ඡන්දං විරාජෙත්වා, එවං දුක්ඛා පමුච්චතී’’ති.

සත්තිවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

සත්තියා ඵුසති චෙව, ජටා මනොනිවාරණා;

අරහන්තෙන පජ්ජොතො, සරා මහද්ධනෙන ච;

චතුචක්කෙන නවමං, එණිජඞ්ඝෙන තෙ දසාති.

4. සතුල්ලපකායිකවග්ගො

1. සබ්භිසුත්තං

31. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා සතුල්ලපකායිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ [ක්‍රුබ්බෙථ (ක.)] සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සෙය්‍යො හොති න පාපියො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, පඤ්ඤා ලබ්භති [පඤ්ඤං ලභති (සျා. කං.)] නාඤ්ඤතො’’ති.

පටුන

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සොකමජ්ඣෙ න සොචතී’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, ඤාතිමජ්ඣෙ විරොචතී’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගති’’න්ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සත්තා තිට්ඨන්ති සාතත’’න්ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කස්ස නු ඛො, භගවා, සුභාසිත’’න්ති? සබ්බාසං වො සුභාසිතං පරියායෙන, අපි ච මමපි සුණාථ –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තා දෙවතායො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායිංසූති.

2. මච්ඡරිසුත්තං

32. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා සතුල්ලපකායිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘මච්ඡෙරා ච පමාදා ච, එවං දානං න දීයති [දිය්‍යති (ක.)];

පුඤ්ඤං ආකඞ්ඛමානෙන, දෙය්‍යං හොති විජානතා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''යස්සෙව භීතො න දදාති මච්ඡරී, තදෙවාදදතො භයං;
ජිඝච්ඡා ච පිපාසා ච, යස්ස භායති මච්ඡරී;
තමෙව බාලං ඵුසති, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

''තස්මා විනෙය්‍ය මච්ඡෙරං, දජ්ජා දානං මලාභිභූ;
පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින''න්ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''තෙ මතෙසු න මීයන්ති, පන්ථානංව සහබ්බජං;
අප්පස්මිං යෙ පවෙච්ඡන්ති, එස ධම්මො සනන්තනො.

''අප්පස්මෙකෙ පවෙච්ඡන්ති, බහුනෙකෙ න දිච්ඡරෙ;
අප්පස්මා දක්ඛිණා දින්නා, සහස්සෙන සමං මිතා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''දුද්දදං දදමානානං, දුක්කරං කම්ම කුබ්බතං;
අසන්තො නානුකුබ්බන්ති, සතං ධම්මො දුරන්වයො [දුරන්නයො (සී.)].

''තස්මා සතඤ්ච අසතං [අසතඤ්ච (සී. ස්‍යා. කං.)], නානා හොති ඉතො ගති;
අසන්තො නිරයං යන්ති, සන්තො සග්ගපරායනා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ එතදවොච – ''කස්ස නු ඛො, භගවා, සුභාසිත''න්ති?

''සබ්බාසං වො සුභාසිතං පරියායෙන; අපි ච මමපි සුණාථ –

''ධම්මං චරෙ යොපි සමුඤ්ඡකං චරෙ,
දාරඤ්ච පොසං දදමප්පකස්මිං;

සතං සහස්සානං සහස්සයාගිනං,

කලම්පි නාග්ඝන්ති තථාවිධස්ස තෙ''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කෙනෙස යඤ්ඤො විපුලො මහග්ගතො,

සමෙන දින්නස්ස න අග්ඝමෙති;

කථං [ඉදං පදං කත්ථචි සීහළපොත්ථකෙ නත්ථි] සතං සහස්සානං සහස්සයාගිනං,

කලම්පි නාග්ඝන්ති තථාවිධස්ස තෙ''ති.

''දදන්ති හෙකෙ විසමෙ නිවිට්ඨා,

ඡෙත්වා වධිත්වා අථ සොචයිත්වා;

සා දක්ඛිණා අස්සුමුඛා සදණ්ඩා,

සමෙන දින්නස්ස න අග්ඝමෙති.

''එවං සතං සහස්සානං සහස්සයාගිනං;

කලම්පි නාග්ඝන්ති තථාවිධස්ස තෙ''ති.

3. සාධුසුත්තං

33. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො සම්බහුලා සතුල්ලපකායිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සාධු ඛො, මාරිස, දානං;

මච්ඡෙරා ච පමාදා ච, එවං දානං න දීයති;

පුඤ්ඤං ආකඞ්ඛමානෙන, දෙය්‍යං හොති විජානතා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සාධු ඛො, මාරිස, දානං;

අපි ච අප්පකස්මිම්පි සාහු දානං''.

''අප්පස්මෙකෙ පවෙච්ඡන්ති, බහුනෙකෙ න දිච්ඡරෙ;

අප්පස්මා දක්ඛිණා දින්නා, සහස්සෙන සමං මිතා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සාධු ඛො, මාරිස, දානං; අප්පකස්මිම්පි සාහු දානං;
අපි ච සද්ධායපි සාහු දානං''.

''දානඤ්ච යුද්ධඤ්ච සමානමාහු,
අප්පාපි සන්තා බහුකෙ ජිනන්ති;
අප්පම්පි චෙ සද්දහානො දදාති,
තෙනෙව සො හොති සුඛී පරත්ථා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සාධු ඛො, මාරිස, දානං; අප්පකස්මිම්පි සාහු දානං;
සද්ධායපි සාහු දානං; අපි ච ධම්මලද්ධස්සාපි සාහු දානං''.

''යො ධම්මලද්ධස්ස දදාති දානං,
උට්ඨානවීරියාධිගතස්ස ජන්තු;
අතික්කම්ම සො වෙතරණිං යමස්ස,
දිබ්බානි ඨානානි උපෙති මච්චො''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි –

''සාධු ඛො, මාරිස, දානං; අප්පකස්මිම්පි සාහු දානං;
සද්ධායපි සාහු දානං; ධම්මලද්ධස්සාපි සාහු දානං;
අපි ච විචෙය්‍ය දානම්පි සාහු දානං''.

''විචෙය්‍ය දානං සුගතප්පසත්ථං,
යෙ දක්ඛිණෙය්‍යා ඉධ ජීවලොකෙ;
එතෙසු දින්නානි මහප්ඵලානි,
බීජානි වුත්තානි යථා සුඛෙත්තෙ''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි –

‘‘සාධු ඛො, මාරිස, දානං; අප්පකස්මිම්පි සාහු දානං;

සද්ධායපි සාහු දානං; ධම්මලද්ධස්සාපි සාහු දානං;

විචෙය්‍ය දානම්පි සාහු දානං; අපි ච පාණෙසුපි සාධු සංයමො’’.

‘‘යො පාණභූතානි [පාණභූතෙසු (සී. පී.)] අහෙඨයං චරං,

පරූපවාදා න කරොන්ති පාපං;

භීරුං පසංසන්ති න හි තත්ථ සූරං,

භයා හි සන්තො න කරොන්ති පාප’’න්ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කස්ස නු ඛො, භගවා, සුභාසිත’’න්ති?

‘‘සබ්බාසං වො සුභාසිතං පරියායෙන, අපි ච මමපි සුණාථ –

‘‘සද්ධා හි දානං බහුධා පසත්ථං,

දානා ච ඛො ධම්මපදංව සෙය්‍යො;

පුබ්බෙ ච හි පුබ්බතරෙ ච සන්තො,

නිබ්බානමෙවජ්ඣගමුං සපඤ්ඤා’’ති.

4. නසන්තිසුත්තං

34. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා සතුල්ලපකායිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘න සන්ති කාමා මනුජෙසු නිච්චා,

සන්තීධ කමනීයානි යෙසු [කාමෙසු (ක.)] බද්ධො;

යෙසු පමත්තො අපුනාගමනං,

අනාගන්තා පුරිසො මච්චුධෙය්‍යා’’ති.

‘‘ඡන්දජං අඝං ඡන්දජං දුක්ඛං;

ඡන්දවිනයා අඝවිනයො;

අඝවිනයා දුක්ඛවිනයො’’ති.

“න තෙ කාමා යානි චිත්‍රානි ලොකෙ,
සඞ්කප්පරාගො පුරිසස්ස කාමො;
තිට්ඨන්ති චිත්‍රානි තථෙව ලොකෙ,
අථෙත්ථ ධීරා විනයන්ති ඡන්දං.

“කොධං ජහෙ විප්පජහෙය්‍ය මානං,
සංයොජනං සබ්බමතික්කමෙය්‍ය;
තං නාමරූපස්මිමසජ්ජමානං,
අකිඤ්චනං නානුපතන්ති දුක්ඛා.

“පහාසි සඞ්ඛං න විමානමජ්ඣගා [න ච මානමජ්ඣගා (ක. සී.), න විමානමාගා (ස්‍යා. කං.)],
අච්ඡෙච්ඡි තණ්හං ඉධ නාමරූපෙ;
තං ඡින්නගන්ථං අනීඝං නිරාසං,
පරියෙසමානා නාජ්ඣගමුං;
දෙවා මනුස්සා ඉධ වා හුරං වා,
සග්ගෙසු වා සබ්බනිවෙසනෙසූ”ති.

“තං චෙ හි නාද්දක්ඛුං තථාවිමුත්තං (ඉච්චායස්මා මොඝරාජා),
දෙවා මනුස්සා ඉධ වා හුරං වා;
නරුත්තමං අත්ථචරං නරානං,
යෙ තං නමස්සන්ති පසංසියා තෙ”ති.

“පසංසියා තෙපි භවන්ති භික්ඛූ (මොඝරාජාති භගවා),
යෙ තං නමස්සන්ති තථාවිමුත්තං;
අඤ්ඤාය ධම්මං විචිකිච්ඡං පහාය,
සඞ්ගාතිගා තෙපි භවන්ති භික්ඛූ”ති.

5. උජ්ඣානසඤ්ඤිසුත්තං

35. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා උජ්ඣානසඤ්ඤිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා වෙහාසං අට්ඨංසු. වෙහාසං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අඤ්ඤථා සන්තමත්තානං, අඤ්ඤථා යො පවෙදයෙ;

නිකච්ච කිතවස්සෙව, භුත්තං ථෙය්‍යෙන තස්ස තං.

‘‘යඤ්හි කයිරා තඤ්හි වදෙ, යං න කයිරා න තං වදෙ;

අකරොන්තං භාසමානානං, පරිජානන්ති පණ්ඩිතා’’ති.

‘‘න යිදං භාසිතමත්තෙන, එකන්තසවනෙන වා;

අනුක්කමිතවෙ සක්කා, යායං පටිපදා දළ්හා;

යාය ධීරා පමුච්චන්ති, ඣායිනො මාරබන්ධනා.

‘‘න වෙ ධීරා පකුබ්බන්ති, විදිත්වා ලොකපරියායං;

අඤ්ඤාය නිබ්බුතා ධීරා, තිණ්ණා ලොකෙ විසත්තික’’න්ති.

අථ ඛො තා දෙවතායො පථවියං පතිට්ඨහිත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අච්චයො නො, භන්තෙ, අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං [යථාබාලා යථාමූළ්හා යථාඅකුසලා (සබ්බත්ථ)], යා මයං භගවන්තං ආසාදෙතබ්බං අමඤ්ඤිම්හා. තාසං නො, භන්තෙ, භගවා අච්චයං අච්චයතො පටිග්ගණ්හාතු ආයතිං සංවරායා’’ති. අථ ඛො භගවා සිතං පාත්වාකාසි. අථ ඛො තා දෙවතායො භිය්‍යොසොමත්තාය උජ්ඣායන්තියො වෙහාසං අබ්භුග්ගඤ්ඡුං. එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අච්චයං දෙසයන්තීනං, යො චෙ න පටිගණ්හති;

කොපන්තරො දොසගරු, ස වෙරං පටිමුඤ්චතී’’ති.

‘‘අච්චයො චෙ න විජ්ජෙථ, නොචිධාපගතං [නොචීධ අපහතං (ස්‍යා. කං.), නොචිධාපකතං (?)] සියා;

වෙරානි න ච සම්මෙය්‍යුං, කෙනීධ [වෙරානි ච සම්මෙය්‍යුං, තෙනිධ (සී.)] කුසලො සියා’’ති.

‘‘කස්සච්චයා න විජ්ජන්ති, කස්ස නත්ථි අපාගතං;

කො න සම්මොහමාපාදි, කො ච ධීරො [කොධ ධීරො (ස්‍යා. කං.)] සදා සතො’’ති.

‘‘තථාගතස්ස බුද්ධස්ස, සබ්බභූතානුකම්පිනො;

තස්සච්චයා න විජ්ජන්ති, තස්ස නත්ථි අපාගතං;

සො න සම්මොහමාපාදි, සොව [සොධ (ස්‍යා. කං.)] ධීරො සදා සතො''ති.

''අච්චයං දෙසයන්තීනං, යො වෙ න පටිගණ්හති;

කොපන්තරො දොසගරු, ස වෙරං පටිමුඤ්චති;

තං වෙරං නාභිනන්දාමි, පටිග්ගණ්හාමි වොච්චය''න්ති.

6. සද්ධාසුත්තං

36. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සම්බහුලා සතුල්ලපකායිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

''සද්ධා දුතියා පුරිසස්ස හොති,

නො චෙ අස්සද්ධියං අවතිට්ඨති;

යසො ච කිත්තී ච තත්වස්ස හොති,

සග්ගඤ්ච සො ගච්ඡති සරීරං විහායා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''කොධං ජහෙ විප්පජහෙය්‍ය මානං,

සංයොජනං සබ්බමතික්කමෙය්‍ය;

තං නාමරූපස්මිමසජ්ජමානං,

අකිඤ්චනං නානුපතන්ති සඞ්ගා''ති.

''පමාදමනුයුඤ්ජන්ති, බාලා දුම්මෙධිනො ජනා;

අප්පමාදඤ්ච මෙධාවී, ධනං සෙට්ඨංව රක්ඛති.

''මා පමාදමනුයුඤ්ජෙථ, මා කාමරති සන්ථවං;

අප්පමත්තො හි ඣායන්තො, පප්පොති පරමං සුඛ''න්තන්ති.

7. සමයසුත්තං

37. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං මහාවනෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි; දසහි ච ලොකධාතූහි දෙවතා යෙභුය්‍යෙන සන්නිපතිතා හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. අථ ඛො චතුන්නං සුද්ධාවාසකායිකානං දෙවතානං එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං මහාවනෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි; දසහි ච ලොකධාතූහි දෙවතා යෙභුය්‍යෙන සන්නිපතිතා හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. යංනූන මයම්පි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො සන්තිකෙ පච්චෙකං ගාථං [පච්චෙකගාථං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භාසෙය්‍යාමා’’ති.

අථ ඛො තා දෙවතා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය. එවමෙව – සුද්ධාවාසෙසු දෙවෙසු අන්තරහිතා භගවතො පුරතො පාතුරහෙසුං. අථ ඛො තා දෙවතා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘මහාසමයො පවනස්මිං, දෙවකායා සමාගතා;

ආගතම්හ ඉමං ධම්මසමයං, දක්ඛිතායෙ අපරාජිතසඞ්ඝ’’න්ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘තත්‍ර භික්ඛවො සමාදහංසු, චිත්තමත්තනො උජුකං අකංසු [උජුකමකංසු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)];

සාරථීව නෙත්තානි ගහෙත්වා, ඉන්ද්‍රියානි රක්ඛන්ති පණ්ඩිතා’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘ඡෙත්වා ඛීලං ඡෙත්වා පලිඝං, ඉන්දඛීලං ඌහච්ච මනෙජා;

තෙ චරන්ති සුද්ධා විමලා, චක්ඛුමතා සුදන්තා සුසුනාගා’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘යෙ කෙචි බුද්ධං සරණං ගතාසෙ, න තෙ ගමිස්සන්ති අපායභූමිං;

පහාය මානුසං දෙහං, දෙවකායං පරිපූරෙස්සන්ති’’ති.

8. සකලිකසුත්තං

38. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති මද්දකුච්ඡිස්මිං මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවතො පාදො සකලිකාය [සක්ඛලිකාය (ක.)] ඛතො හොති. භුසා සුදං භගවතො වෙදනා වත්තන්ති සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා [තිප්පා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා; තා සුදං භගවා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො. අථ ඛො භගවා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො.

අථ ඛො සත්තසතා සතුල්ලපකායිකා දෙවතායො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං මද්දකුච්ඡිං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘නාගො වත, භො, සමණො ගොතමො; නාගවතා ච සමුප්පන්නා සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘සීහො වත, භො, සමණො ගොතමො; සීහවතා ච සමුප්පන්නා සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘ආජානීයො වත, භො, සමණො ගොතමො; ආජානීයවතා ච සමුප්පන්නා සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘නිසභො වත, භො, සමණො ගොතමො; නිසභවතා ච සමුප්පන්නා සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘ධොරය්හො වත, භො, සමණො ගොතමො; ධොරය්හවතා ච සමුප්පන්නා සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘දන්තො වත, භො, සමණො ගොතමො; දන්තවතා ච සමුප්පන්නා

සාරීරිකා වෙදනා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො’’ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘පස්ස සමාධිං සුභාවිතං චිත්තඤ්ච සුවිමුත්තං, න චාභිනතං න චාපනතං න ච සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිතගතං [සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිතවතං (සී. ස්‍යා. කං. පී.), සසඞ්ඛාරනිග්ගය්හවාරිවාවතං (ක.)]. යො එවරූපං පුරිසනාගං පුරිසසීහං පුරිසආජානීයං පුරිසනිසභං පුරිසධොරය්හං පුරිසදන්තං අතික්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය කිමඤ්ඤත්‍ර අදස්සනා’’ති.

‘‘පඤ්චවෙදා සතං සමං, තපස්සී බ්‍රාහ්මණා චරං;

චිත්තඤ්ච නෙසං න සම්මා විමුත්තං, හීනත්ථරූපා න පාරඞ්ගමා තෙ.

‘‘තණ්හාධිපන්නා වතසීලබද්ධා, ලූඛං තපං වස්සසතං චරන්තා;

චිත්තඤ්ච නෙසං න සම්මා විමුත්තං, හීනත්ථරූපා න පාරඞ්ගමා තෙ.

‘‘න මානකාමස්ස දමො ඉධත්ථි, න මොනමත්ථි අසමාහිතස්ස;

එකො අරඤ්ඤෙ විහරං පමත්තො, න මච්චුධෙය්‍යස්ස තරෙය්‍ය පාර’’න්ති.

‘‘මානං පහාය සුසමාහිතත්තො, සුචෙතසො සබ්බධි විප්පමුත්තො;

එකො අරඤ්ඤෙ විහරමප්පමත්තො, ස මච්චුධෙය්‍යස්ස තරෙය්‍ය පාර’’න්තන්ති.

9. පඨමපජ්ජුන්නධීතුසුත්තං

39. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො කොකනදා පජ්ජුන්නස්ස ධීතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං මහාවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා කොකනදා පජ්ජුන්නස්ස ධීතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘වෙසාලියං වනෙ විහරන්තං, අග්ගං සත්තස්ස සම්බුද්ධං;

කොකනදාහමස්මි අභිවන්දෙ, කොකනදා පජ්ජුන්නස්ස ධීතා.

‘‘සුතමෙව පුරෙ ආසි, ධම්මො චක්ඛුමතානුබුද්ධො;

සාහං දානි සක්ඛි ජානාමි, මුනිනො දෙසයතො සුගතස්ස.

‘‘යෙ කෙචි අරියං ධම්මං, විගරහන්තා චරන්ති දුම්මෙධා;

උපෙන්ති රොරුවං ඝොරං, චිරරත්තං දුක්ඛං අනුභවන්ති.

‘‘යෙ ච ඛො අරියෙ ධම්මෙ, ඛන්තියා උපසමෙන උපෙතා;

පහාය මානුසං දෙහං, දෙවකාය පරිපූරෙස්සන්තී’’ති.

10. දුතියපජ්ජුන්නධීතුසුත්තං

40. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො චූළකොකනදා [චුල්ලකොකනදා (සී. ස්‍යා. කං.)] පජ්ජුන්නස්ස ධීතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං මහාවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා චූළකොකනදා පජ්ජුන්නස්ස ධීතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘ඉධාගමා විජ්ජුපභාසවණ්ණා, කොකනදා පජ්ජුන්නස්ස ධීතා;

බුද්ධඤ්ච ධම්මඤ්ච නමස්සමානා, ගාථාචිමා අත්ථවතී අභාසි.

‘‘බහුනාපි ඛො තං විභජෙය්‍යං, පරියායෙන තාදිසො ධම්මො;

සංඛිත්තමත්ථං [සංඛිත්තමත්තං (ක.)] ලපයිස්සාමි, යාවතා මෙ මනසා පරියත්තං.

‘‘පාපං න කයිරා වචසා මනසා,

කායෙන වා කිඤ්චන සබ්බලොකෙ;

කාමෙ පහාය සතිමා සම්පජානො,

දුක්ඛං න සෙවෙථ අනත්ථසංහිත’’න්ති.

සතුල්ලපකායිකවග්ගො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

සබ්භිමච්ඡරිනා සාධු, න සන්තුජ්ඣානසඤ්ඤිනො;

සද්ධා සමයො සකලිකං, උභො පජ්ජුන්නධීතරොති.

5. ආදිත්තවග්ගො

1. ආදිත්තසුත්තං

41. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො අඤ්ඤතරා දෙවතා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං ජෙතවනං

ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘ආදිත්තස්මිං අගාරස්මිං, යං නීහරති භාජනං;

තං තස්ස හොති අත්ථාය, නො ච යං තත්ථ ඩය්හති.

‘‘එවං ආදිත්තකො ලොකො, ජරාය මරණෙන ච;

නීහරෙථෙව දානෙන, දින්නං හොති සුනීහතං.

‘‘දින්නං සුඛඵලං හොති, නාදින්නං හොති තං තථා;

චොරා හරන්ති රාජානො, අග්ගි ඩහති නස්සති.

‘‘අථ අන්තෙන ජහති, සරීරං සපරිග්ගහං;

එතදඤ්ඤාය මෙධාවී, භුඤ්ජෙථ ච දදෙථ ච;

දත්වා ච භුත්වා ච යථානුභාවං;

අනින්දිතො සග්ගමුපෙති ඨාන’’න්ති.

2. කිංදදසුත්තං

42.

‘‘කිංදදො බලදො හොති, කිංදදො හොති වණ්ණදො;

කිංදදො සුඛදො හොති, කිංදදො හොති චක්ඛුදො;

කො ච සබ්බදදො හොති, තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො’’ති.

‘‘අන්නදො බලදො හොති, වත්ථදො හොති වණ්ණදො;

යානදො සුඛදො හොති, දීපදො හොති චක්ඛුදො.

‘‘සො ච සබ්බදදො හොති, යො දදාති උපස්සයං;

අමතං දදො ච සො හොති, යො ධම්මමනුසාසතී’’ති.

3. අන්නසුත්තං

43.

‘‘අන්නමෙවාභිනන්දන්ති, උභයෙ දෙවමානුසා;

අථ කො නාම සො යක්ඛො, යං අන්නං නාභිනන්දතී’’ති.

‘‘යෙ නං දදන්ති සද්ධාය, විප්පසන්නෙන චෙතසා;

තමෙව අන්නං භජති, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

‘‘තස්මා විනෙය්‍ය මච්ඡෙරං, දජ්ජා දානං මලාභිභූ;
පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති.

4. එකමූලසුත්තං

44.

‘‘එකමූලං ද්විරාවට්ටං, තිමලං පඤ්චපත්ථරං;
සමුද්දං ද්වාදසාවට්ටං, පාතාලං අතරී ඉසී’’ති.

5. අනොමසුත්තං

45.

‘‘අනොමනාමං නිපුණත්ථදස්සිං, පඤ්ඤාදදං කාමාලයෙ අසත්තං;
තං පස්සථ සබ්බවිදුං සුමෙධං, අරියෙ පථෙ කමමානං මහෙසි’’න්ති.

6. අච්ඡරාසුත්තං

46.

‘‘අච්ඡරාගණසඞ්ඝුට්ඨං, පිසාචගණසෙවිතං;
වනන්තං මොහනං නාම, කථං යාත්‍රා භවිස්සතී’’ති.

‘‘උජුකො නාම සො මග්ගො, අභයා නාම සා දිසා;
රථො අකූජනො නාම, ධම්මචක්කෙහි සංයුතො.

‘‘හිරී තස්ස අපාලම්බො, සත්‍යස්ස පරිවාරණං;
ධම්මාහං සාරථිං බ්‍රූමි, සම්මාදිට්ඨිපුරෙජවං.

‘‘යස්ස එතාදිසං යානං, ඉත්ථියා පුරිසස්ස වා;
ස වෙ එතෙන යානෙන, නිබ්බානස්සෙව සන්තිකෙ’’ති.

7. වනරොපසුත්තං

47.

‘‘කෙසං දිවා ච රත්තො ච, සදා පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති;
ධම්මට්ඨා සීලසම්පන්නා, කෙ ජනා සග්ගගාමිනො’’ති.

‘‘ආරාමරොපා වනරොපා, යෙ ජනා සෙතුකාරකා;
පපඤ්ච උදපානඤ්ච, යෙ දදන්ති උපස්සයං.

‘‘තෙසං දිවා ච රත්තො ච, සදා පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති;

ධම්මට්ඨා සීලසම්පන්නා, තෙ ජනා සග්ගගාමිනො’’ති.

8. ජෙතවනසුත්තං

48.

‘‘ඉදඤ්හි තං ජෙතවනං, ඉසිසඞ්ඝනිසෙවිතං;

ආවුත්ථං [ආවුට්ඨං (ක.)] ධම්මරාජෙන, පීතිසඤ්ජනනං මම.

‘‘කම්මං විජ්ජා ච ධම්මො ච, සීලං ජීවිතමුත්තමං;

එතෙන මච්චා සුජ්ඣන්ති, න ගොත්තෙන ධනෙන වා.

‘‘තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො, සම්පස්සං අත්ථමත්තනො;

යොනිසො විචිනෙ ධම්මං, එවං තත්ථ විසුජ්ඣති.

‘‘සාරිපුත්තොව පඤ්ඤාය, සීලෙන උපසමෙන ච;

යොපි පාරඞ්ගතො භික්ඛු, එතාවපරමො සියා’’ති.

9. මච්ඡරිසුත්තං

49.

‘‘යෙධ මච්ඡරිනො ලොකෙ, කදරියා පරිභාසකා;

අඤ්ඤෙසං දදමානානං, අන්තරායකරා නරා.

‘‘කීදිසො තෙසං විපාකො, සම්පරායො ච කීදිසො;

භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම, කථං ජානෙමු තං මය’’න්ති.

‘‘යෙධ මච්ඡරිනො ලොකෙ, කදරියා පරිභාසකා;

අඤ්ඤෙසං දදමානානං, අන්තරායකරා නරා.

‘‘නිරයං තිරච්ඡානයොනිං, යමලොකං උපපජ්ජරෙ;

සචෙ එන්ති මනුස්සත්තං, දලිද්දෙ ජායරෙ කුලෙ.

‘‘චොළං පිණ්ඩො රතී ඛිඩ්ඩා, යත්ථ කිච්ඡෙන ලබ්භති;

පරතො ආසීසරෙ [ආසිංසරෙ (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] බාලා, තම්පි තෙසං න ලබ්භති;

දිට්ඨෙව ධම්මෙස විපාකො, සම්පරායෙ [සම්පරායො (ස්‍යා. කං. පී.)] ච දුග්ගතී’’ති.

‘‘ඉතිහෙතං විජානාම, අඤ්ඤං පුච්ඡාම ගොතම;
යෙධ ලද්ධා මනුස්සත්තං, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරා.

‘‘බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ ච, සඞ්ඝෙ ච තිබ්බගාරවා;
කීදිසො තෙසං විපාකො, සම්පරායො ච කීදිසො;
භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම, කථං ජානෙමු තං මය’’න්ති.

‘‘යෙධ ලද්ධා මනුස්සත්තං, වදඤ්ඤූ වීතමච්ඡරා;
බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ ච, සඞ්ඝෙ ච තිබ්බගාරවා;
එතෙ සග්ගා [සග්ගෙ (සී. ස්‍යා. කං.)] පකාසන්ති, යත්ථ තෙ උපපජ්ජරෙ.

‘‘සචෙ එන්ති මනුස්සත්තං, අඩ්ඪෙ ආජායරෙ කුලෙ;
චොළං පිණ්ඩො රතී ඛිඩ්ඩා, යත්ථාකිච්ඡෙන ලබ්භති.

‘‘පරසම්භතෙසු භොගෙසු, වසවත්තීව මොදරෙ;
දිට්ඨෙ ධම්මෙස විපාකො, සම්පරායෙ ච සුග්ගතී’’ති.

10. ඝටීකාරසුත්තං

50.

‘‘අවිහං උපපන්නාසෙ, විමුත්තා සත්ත භික්ඛවො;
රාගදොසපරික්ඛීණා, තිණ්ණා ලොකෙ විසත්තික’’න්ති.

‘‘කෙ ච තෙ අතරුං පඞ්කං [සඞ්ගං (සී. ස්‍යා.)], මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං;
කෙ හිත්වා මානුසං දෙහං, දිබ්බයොගං උපච්චගු’’න්ති.

‘‘උපකො පලගණ්ඩො ච, පුක්කුසාති ච තෙ තයො;
භද්දියො ඛණ්ඩදෙවො ච, බාහුරග්ගි ච සිඞ්ගියො [බහුදන්තී ච පිඞ්ගියො (සී.)];
තෙ හිත්වා මානුසං දෙහං, දිබ්බයොගං උපච්චගු’’න්ති.

‘‘කුසලී භාසසී තෙසං, මාරපාසප්පහායිනං;
කස්ස තෙ ධම්මමඤ්ඤාය, අච්ඡිදුං භවබන්ධන’’න්ති.

‘‘න අඤ්ඤත්‍ර භගවතා, නාඤ්ඤත්‍ර තව සාසනා;

යස්ස තෙ ධම්මමඤ්ඤාය, අච්ඡිදුං භවබන්ධනං.

‘‘යත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣති;

තං තෙ ධම්මං ඉධඤ්ඤාය, අච්ඡිදුං භවබන්ධන’’න්ති.

‘‘ගම්භීරං භාසසී වාචං, දුබ්බිජානං සුදුබ්බුධං;

කස්ස ත්වං ධම්මමඤ්ඤාය, වාචං භාසසි ඊදිස’’න්ති.

‘‘කුම්භකාරො පුරෙ ආසිං, වෙකළිඞ්ගෙ [වෙහළිඞ්ගෙ (සී.), වෙහළිඞ්ගෙ (ස්‍යා. කං.)] සටීකරො;

මාතාපෙත්තිභරො ආසිං, කස්සපස්ස උපාසකො.

‘‘විරතො මෙථුනා ධම්මා, බ්‍රහ්මචාරී නිරාමිසො;

අහුවා තෙ සගාමෙය්‍යො, අහුවා තෙ පුරෙ සඛා.

‘‘සොහමෙතෙ පජානාමි, විමුත්තෙ සත්ත භික්ඛවො;

රාගදොසපරික්ඛීණෙ, තිණ්ණෙ ලොකෙ විසත්තික’’න්ති.

‘‘එවමෙතං තදා ආසි, යථා භාසසි භග්ගව;

කුම්භකාරො පුරෙ ආසි, වෙකළිඞ්ගෙ සටීකරො;

මාතාපෙත්තිභරො ආසි, කස්සපස්ස උපාසකො.

‘‘විරතො මෙථුනා ධම්මා, බ්‍රහ්මචාරී නිරාමිසො;

අහුවා මෙ සගාමෙය්‍යො, අහුවා මෙ පුරෙ සඛා’’ති.

‘‘එවමෙතං පුරාණානං, සහායානං අහු සඞ්ගමො;

උභින්නං භාවිතත්තානං, සරීරන්තිමධාරින’’න්ති.

ආදිත්තවග්ගො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

ආදිත්තං කිංදදං අන්නං, එකමූලඅනොමියං;

අච්ඡරාවනරොපජෙතං, මච්ඡරෙන සටීකරොති.

6. ජරාවග්ගො

1. ජරාසුත්තං

51.

‘‘කිංසු යාව ජරා සාධු, කිංසු සාධු පතිට්ඨිතං;

කිංසු නරානං රතනං, කිංසු චොරෙහි දූහර’’න්ති.

‘‘සීලං යාව ජරා සාධු, සද්ධා සාධු පතිට්ඨිතා;

පඤ්ඤා නරානං රතනං, පුඤ්ඤං චොරෙහි දූහර’’න්ති.

2. අජරසාසුත්තං

52.

‘‘කිංසු අජරසා සාධු, කිංසු සාධු අධිට්ඨිතං;

කිංසු නරානං රතනං, කිංසු චොරෙහ්‍යහාරිය’’න්ති.

‘‘සීලං අජරසා සාධු, සද්ධා සාධු අධිට්ඨිතා;

පඤ්ඤා නරානං රතනං, පුඤ්ඤං චොරෙහ්‍යහාරිය’’න්ති.

3. මිත්තසුත්තං

53.

‘‘කිංසු පවසතො [පථවතො (පී. ක.)] මිත්තං, කිංසු මිත්තං සකෙ ඝරෙ;

කිං මිත්තං අත්ථජාතස්ස, කිං මිත්තං සම්පරායික’’න්ති.

‘‘සත්ථො පවසතො මිත්තං, මාතා මිත්තං සකෙ ඝරෙ;

සහායො අත්ථජාතස්ස, හොති මිත්තං පුනප්පුනං;

සයංකතානි පුඤ්ඤානි, තං මිත්තං සම්පරායික’’න්ති.

4. වත්ථුසුත්තං

54.

‘‘කිංසු වත්ථු මනුස්සානං, කිංසූධ පරමො සඛා;

කිංසු භූතා උපජීවන්ති, යෙ පාණා පථවිස්සිතා’’ති [පථවිං සිතාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

‘‘පුත්තා වත්ථු මනුස්සානං, භරියා ච [භරියාව (සී.), භරියා (ස්‍යා. කං.)] පරමො සඛා;

වුට්ඨිං භූතා උපජීවන්ති, යෙ පාණා පථවිස්සිතා’’ති.

5. පඨමජනසුත්තං

55.

‘‘කිංසු ජනෙති පුරිසං, කිංසු තස්ස විධාවති;
කිංසු සංසාරමාපාදි, කිංසු තස්ස මහබ්භය’’න්ති.

‘‘තණ්හා ජනෙති පුරිසං, චිත්තමස්ස විධාවති;
සත්තො සංසාරමාපාදි, දුක්ඛමස්ස මහබ්භය’’න්ති.

6. දුතියජනසුත්තං

56.

‘‘කිංසු ජනෙති පුරිසං, කිංසු තස්ස විධාවති;
කිංසු සංසාරමාපාදි, කිස්මා න පරිමුච්චතී’’ති.

‘‘තණ්හා ජනෙති පුරිසං, චිත්තමස්ස විධාවති;
සත්තො සංසාරමාපාදි, දුක්ඛා න පරිමුච්චතී’’ති.

7. තතියජනසුත්තං

57.

‘‘කිංසු ජනෙති පුරිසං, කිංසු තස්ස විධාවති;
කිංසු සංසාරමාපාදි, කිංසු තස්ස පරායන’’න්ති.

‘‘තණ්හා ජනෙති පුරිසං, චිත්තමස්ස විධාවති;
සත්තො සංසාරමාපාදි, කම්මං තස්ස පරායන’’න්ති.

8. උප්පථසුත්තං

58.

‘‘කිංසු උප්පථො අක්ඛාතො, කිංසු රත්තින්දිවක්ඛයො;
කිං මලං බ්‍රහ්මචරියස්ස, කිං සිනානමනොදක’’න්ති.

‘‘රාගො උප්පථො අක්ඛාතො, වයො රත්තින්දිවක්ඛයො;
ඉත්ථී මලං බ්‍රහ්මචරියස්ස, එත්ථායං සජ්ජතෙ පජා;
තපො ච බ්‍රහ්මචරියඤ්ච, තං සිනානමනොදක’’න්ත්න්ත්ති.

9. දුතියසුත්තං

59.

‘‘කිංසු දුතියා [දුතියං (සයා. කං. පී.)] පුරිසස්ස හොති, කිංසු චෙනං පසාසති;

කිස්ස චාභිරතො මච්චො, සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී’’ති.

‘‘සද්ධා දුතියා පුරිසස්ස හොති, පඤ්ඤා චෙනං පසාසති;

නිබ්බානාභිරතො මච්චො, සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී’’ති.

10. කවිසුත්තං

60.

‘‘කිංසු නිදානං ගාථානං, කිංසු තාසං වියඤ්ජනං;

කිංසු සන්නිස්සිතා ගාථා, කිංසු ගාථානමාසයො’’ති.

‘‘ඡන්දො නිදානං ගාථානං, අක්ඛරා තාසං වියඤ්ජනං;

නාමසන්නිස්සිතා ගාථා, කවි ගාථානමාසයො’’ති.

ජරාවග්ගො ඡට්ඨො.

තස්සුද්දානං –

ජරා අජරසා මිත්තං, වත්ථු තීණි ජනානි ච;

උප්පථො ච දුතියො ච, කවිනා පූරිතො වග්ගොති.

7. අද්ධවග්ගො

1. නාමසුත්තං

61.

‘‘කිංසු සබ්බං අද්ධභවි [අන්වභවි (සී.)], කිස්මා භියෝ‍යා න විජ්ජති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, සබ්බෙව වසමන්වගූ’’ති [වසමද්ධගූ (ක.)].

‘‘නාමං සබ්බං අද්ධභවි, නාමා භියෝ‍යා න විජ්ජති;

නාමස්ස එකධම්මස්ස, සබ්බෙව වසමන්වගූ’’ති.

2. චිත්තසුත්තං

62.

‘‘කෙනස්සු නීයති ලොකො, කෙනස්සු පරිකස්සති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, සබ්බෙව වසමන්වගූ’’ති.

‘‘චිත්තෙන නීයති ලොකො, චිත්තෙන පරිකස්සති;

චිත්තස්ස එකධම්මස්ස, සබ්බෙව වසමන්වගූ’’ති.

3. තණ්හාසුත්තං

63.

‘‘කෙනස්සු නීයති ලොකො, කෙනස්සු පරිකස්සති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, සබ්බෙව වසමන්වගූ’’ති.

‘‘තණ්හාය නීයති ලොකො, තණ්හාය පරිකස්සති;

තණ්හාය එකධම්මස්ස, සබ්බෙව වසමන්වගූ’’ති.

4. සංයොජනසුත්තං

64.

‘‘කිංසු සංයොජනො ලොකො, කිංසු තස්ස විචාරණං;

කිස්සස්සු විප්පහානෙන, නිබ්බානං ඉති වුච්චතී’’ති.

‘‘නන්දීසංයොජනො [නන්දිසංයොජනො (සී.ස්‍යා. කං.)] ලොකො, විතක්කස්ස විචාරණං;

තණ්හාය විප්පහානෙන, නිබ්බානං ඉති වුච්චතී’’ති.

5. බන්ධනසුත්තං

65.

‘‘කිංසු සම්බන්ධනො ලොකො, කිංසු තස්ස විචාරණං;

කිස්සස්සු විප්පහානෙන, සබ්බං ඡින්දති බන්ධන’’න්ති.

‘‘නන්දීසම්බන්ධනො ලොකො, විතක්කස්ස විචාරණං;

තණ්හාය විප්පහානෙන, සබ්බං ඡින්දති බන්ධන’’න්ති.

6. අත්තහතසුත්තං

66.

‘‘කෙනස්සුබ්භාහතො ලොකො, කෙනස්සු පරිවාරිතො;

කෙන සල්ලෙන ඔතිණ්ණො, කිස්ස ධූපායිතො සදා’’ති.

‘‘මච්චුනාබ්භාහතො ලොකො, ජරාය පරිවාරිතො;

තණ්හාසල්ලෙන ඔතිණ්ණො, ඉච්ඡාධූපායිතො සදා’’ති.

7. උඩ්ඩිතසුත්තං

67.

‘‘කෙනස්සු උඩ්ඩිතො ලොකො, කෙනස්සු පරිවාරිතො;
කෙනස්සු පිහිතො ලොකො, කිස්මිං ලොකො පතිට්ඨිතො’’ති.

‘‘තණ්හාය උඩ්ඩිතො ලොකො, ජරාය පරිවාරිතො;
මච්චුනා පිහිතො ලොකො, දුක්ඛෙ ලොකො පතිට්ඨිතො’’ති.

8. පිහිතසුත්තං

68.

‘‘කෙනස්සු පිහිතො ලොකො, කිස්මිං ලොකො පතිට්ඨිතො;
කෙනස්සු උඩ්ඩිතො ලොකො, කෙනස්සු පරිවාරිතො’’ති.

‘‘මච්චුනා පිහිතො ලොකො, දුක්ඛෙ ලොකො පතිට්ඨිතො;
තණ්හාය උඩ්ඩිතො ලොකො, ජරාය පරිවාරිතො’’ති.

9. ඉච්ඡාසුත්තං

69.

‘‘කෙනස්සු බජ්ඣතී ලොකො, කිස්ස විනයාය මුච්චති;
කිස්සස්සු විප්පහානෙන, සබ්බං ඡින්දති බන්ධන’’න්ති.

‘‘ඉච්ඡාය බජ්ඣතී ලොකො, ඉච්ඡාවිනයාය මුච්චති;
ඉච්ඡාය විප්පහානෙන, සබ්බං ඡින්දති බන්ධන’’න්ති.

10. ලොකසුත්තං

70.

‘‘කිස්මිං ලොකො සමුප්පන්නො, කිස්මිං කුබ්බති සන්ථවං;
කිස්ස ලොකො උපාදාය, කිස්මිං ලොකො විහඤ්ඤතී’’ති.

‘‘ඡසු ලොකො සමුප්පන්නො, ඡසු කුබ්බති සන්ථවං;
ඡන්නමෙව උපාදාය, ඡසු ලොකො විහඤ්ඤතී’’ති.

අද්ධවග්ගො [අන්වවග්ගො[(.සී) සත්තමො.

තස්සුද්දානං –

නාමං චිත්තඤ්ච තණ්හා ච, සංයොජනඤ්ච බන්ධනා;
අබ්භාහතුඩ්ඩිතො පිහිතො, ඉච්ඡා ලොකෙන තෙ දසාති.

පටුන

8. ඡෙත්වාවග්ගො

1. ඡෙත්වාසුත්තං

71. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතා ඛො සා දෙවතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිංසු ඡෙත්වා [ඣත්වා (සී.), ඝත්වා (සျා. කං.) එවමුපරිපි] සුඛං සෙති, කිංසු ඡෙත්වා න සොචති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, වධං රොචෙසි ගොතමා’’ති.

‘‘කොධං ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කොධං ඡෙත්වා න සොචති;

කොධස්ස විසමූලස්ස, මධුරග්ගස්ස දෙවතෙ;

වධං අරියා පසංසන්ති, තඤ්හි ඡෙත්වා න සොචතී’’ති.

2. රථසුත්තං

72.

‘‘කිංසු රථස්ස පඤ්ඤාණං, කිංසු පඤ්ඤාණමග්ගිනො;

කිංසු රට්ඨස්ස පඤ්ඤාණං, කිංසු පඤ්ඤාණමිත්ථියා’’ති.

‘‘ධජො රථස්ස පඤ්ඤාණං, ධූමො පඤ්ඤාණමග්ගිනො;

රාජා රට්ඨස්ස පඤ්ඤාණං, භත්තා පඤ්ඤාණමිත්ථියා’’ති.

3. විත්තසුත්තං

73.

‘‘කිංසූධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං, කිංසු සුචිණ්ණො සුඛමාවහති;

කිංසු හවෙ සාදුතරං [සාධුතරං (ක.)] රසානං, කථංජීවිං [කිංසුජීවිං (ක.)] ජීවිතමාහු සෙට්ඨ’’න්ති.

‘‘සද්ධීධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං, ධම්මො සුචිණ්ණො සුඛමාවහති;

සච්චං හවෙ සාදුතරං රසානං, පඤ්ඤාජීවිං ජීවිතමාහු සෙට්ඨ’’න්ති.

4. වුට්ඨිසුත්තං

74.

‘‘කිංසු උප්පතතං සෙට්ඨං, කිංසු නිපතතං වරං;

කිංසු පවජමානානං, කිංසු පවදතං වර’’න්ති.

‘‘බීජං උප්පතතං සෙට්ඨං, වුට්ඨි නිපතතං වරා;

ගාවො පවජමානානං, පුත්තො පවදතං වරොති.

‘‘විජ්ජා උප්පතතං සෙට්ඨා, අවිජ්ජා නිපතතං වරා;

සඞ්ඝො පවජමානානං, බුද්ධො පවදතං වරො’’ති.

5. භීතාසුත්තං

75.

‘‘කිංසූධ භීතා ජනතා අනෙකා,

මග්ගො චනෙකායතනප්පවුත්තො;

පුච්ඡාමි තං ගොතම භූරිපඤ්ඤ,

කිස්මිං ඨිතො පරලොකං න භායෙ’’ති.

‘‘වාචං මනඤ්ච පණිධාය සම්මා,

කායෙන පාපානි අකුබ්බමානො;

බව්හන්නපානං ඝරමාවසන්තො,

සද්ධො මුදූ සංවිභාගී වදඤ්ඤූ;

එතෙසු ධම්මෙසු ඨිතො චතූසු,

ධම්මෙ ඨිතො පරලොකං න භායෙ’’ති.

6. නජීරතිසුත්තං

76.

‘‘කිං ජීරති කිං න ජීරති, කිංසු උප්පථොති වුච්චති;

කිංසු ධම්මානං පරිපන්ථො, කිංසු රත්තින්දිවක්ඛයො;

කිං මලං බ්‍රහ්මචරියස්ස, කිං සිනානමනොදකං.

‘‘කති ලොකස්මිං ඡිද්දානි, යත්ථ විත්තං [චිත්තං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] න තිට්ඨති;

භගවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම, කථං ජානෙමු තං මය’’න්ති.

‘‘රූපං ජීරති මච්චානං, නාමගොත්තං න ජීරති;

රාගො උප්පථොති වුච්චති.

‘‘ලොභො ධම්මානං පරිපන්ථො, වයො රත්තින්දිවක්ඛයො;

ඉත්ථී මලං බ්‍රහ්මචරියස්ස, එත්ථායං සජ්ජතෙ පජා;

තපො ච බ්‍රහ්මචරියඤ්ච, තං සිනානමනොදකං.

‘‘ඡ ලොකස්මිං ඡිද්දානි, යත්ථ චිත්තං න තිට්ඨති;

ආලසායඤ්ච [ආලස්සඤ්ච (සී. පී.)] පමාදො ච, අනුට්ඨානං අසංයමො;

නිද්දා තන්දී [තන්දි (සී.)] ච තෙ ඡිද්දෙ, සබ්බසො තං විවජ්ජයෙ’’ති.

7. ඉස්සරියසුත්තං

77.

‘‘කිංසු ඉස්සරියං ලොකෙ, කිංසු භණ්ඩානමුත්තමං;

කිංසු සත්ථමලං ලොකෙ, කිංසු ලොකස්මිමබ්බුදං.

‘‘කිංසු හරන්තං වාරෙන්ති, හරන්තො පන කො පියො;

කිංසු පුනප්පුනායන්තං, අභිනන්දන්ති පණ්ඩිතා’’ති.

‘‘වසො ඉස්සරියං ලොකෙ, ඉත්ථී භණ්ඩානමුත්තමං;

කොධො සත්ථමලං ලොකෙ, චොරා ලොකස්මිමබ්බුදා.

‘‘චොරං හරන්තං වාරෙන්ති, හරන්තො සමණො පියො;

සමණං පුනප්පුනායන්තං, අභිනන්දන්ති පණ්ඩිතා’’ති.

8. කාමසුත්තං

78.

‘‘කිමත්ථකාමො න දදෙ, කිං මච්චො න පරිච්චජෙ;

කිංසු මුඤ්චෙය්‍ය කල්‍යාණං, පාපිකං න ච මොචයෙ’’ති.

‘‘අත්තානං න දදෙ පොසො, අත්තානං න පරිච්චජෙ;

වාචං මුඤ්චෙය්‍ය කල්‍යාණං, පාපිකඤ්ච න මොචයෙ’’ති.

9. පාථෙය්‍යසුත්තං

79.

‘‘කිංසු බන්ධති පාථෙය්‍යං, කිංසු භොගානමාසයො;

කිංසු නරං පරිකස්සති, කිංසු ලොකස්මි දුජ්ජහං;

කිස්මිං බද්ධා පුථූ සත්තා, පාසෙන සකුණී යථා’’ති.

‘‘සද්ධා බන්ධති පාථෙය්‍යං, සිරී භොගානමාසයො;

ඉච්ඡා නරං පරිකස්සති, ඉච්ඡා ලොකස්මි දුජ්ජහා;

ඉච්ඡාබද්ධා පුථූ සත්තා, පාසෙන සකුණී යථා''ති.

10. පජ්ජොතසුත්තං

80.

''කිංසු ලොකස්මි පජ්ජොතො, කිංසු ලොකස්මි ජාගරො;

කිංසු කම්මෙ සජීවානං, කිමස්ස ඉරියාපථො.

''කිංසු අලසං අනලසඤ්ච [කිං ආලසායානාලසායඤ්ච (ක.)], මාතා පුත්තංව පොසති;

කිං භූතා උපජීවන්ති, යෙ පාණා පථවිස්සිතා''ති.

''පඤ්ඤා ලොකස්මි පජ්ජොතො, සති ලොකස්මි ජාගරො;

ගාවො කම්මෙ සජීවානං, සීතස්ස ඉරියාපථො.

''වුට්ඨි අලසං අනලසඤ්ච, මාතා පුත්තංව පොසති;

වුට්ඨිං භූතා උපජීවන්ති, යෙ පාණා පථවිස්සිතා''ති.

11. අරණසුත්තං

81.

''කෙසූධ අරණා ලොකෙ, කෙසං වුසිතං න නස්සති;

කෙධ ඉච්ඡං පරිජානන්ති, කෙසං භොජිස්සියං සදා.

''කිංසු මාතා පිතා භාතා, වන්දන්ති නං පතිට්ඨිතං;

කිංසු ඉධ ජාතිහීනං, අභිවාදෙන්ති ඛත්තියා''ති.

''සමණීධ අරණා ලොකෙ, සමණානං වුසිතං න නස්සති;

සමණා ඉච්ඡං පරිජානන්ති, සමණානං භොජිස්සියං සදා.

''සමණං මාතා පිතා භාතා, වන්දන්ති නං පතිට්ඨිතං;

සමණීධ ජාතිහීනං, අභිවාදෙන්ති ඛත්තියා''ති.

ජෙත්වාවග්ගො අට්ඨමො.

තස්සුද්දානං –

ජෙත්වා රථඤ්ච චිත්තඤ්ච, වුට්ඨි භීතා නජීරති;

ඉස්සරං කාමං පාථෙය්‍යං, පජ්ජොතො අරණෙන වාති.

දෙවතාසංයුත්තං සමත්තං.

2. දෙවපුත්තසංයුත්තං

1. පඨමවග්ගො

1. පඨමකස්සපසුත්තං

82. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො කස්සපො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො කස්සපො දෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භික්ඛුං භගවා පකාසෙසි, නො ච භික්ඛුනො අනුසාස’’න්ති. ‘‘තෙන හි කස්සප, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිභාතූ’’ති.

‘‘සුභාසිතස්ස සික්ඛෙථ, සමණූපාසනස්ස ච;

එකාසනස්ස ච රහො, චිත්තවූපසමස්ස චා’’ති.

ඉදමවොච කස්සපො දෙවපුත්තො; සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අථ ඛො කස්සපො දෙවපුත්තො ‘‘සමනුඤ්ඤො මෙ සත්ථා’’ති භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. දුතියකස්සපසුත්තං

83. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතො ඛො කස්සපො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘භික්ඛු සියා ඣායී විමුත්තචිත්තො,

ආකඞ්ඛෙ චෙ හදයස්සානුපත්තිං;

ලොකස්ස ඤත්වා උදයබ්බයඤ්ච,

සුචෙතසො අනිස්සිතො තදානිසංසො’’ති.

3. මාඝසුත්තං

84. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො මාඝො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො මාඝො දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිංසු ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කිංසු ඡෙත්වා න සොචති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, වධං රොචෙසි ගොතමා’’ති.

‘‘කොධං ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කොධං ඡෙත්වා න සොචති;

කොධස්ස විසමූලස්ස, මධුරග්ගස්ස වත්‍රභූ;

වධං අරියා පසංසන්ති, තඤ්හි ඡෙත්වා න සොචතී’’ති.

4. මාගධසුත්තං

85. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතො ඛො මාගධො දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කති ලොකස්මිං පජ්ජොතා, යෙහි ලොකො පකාසති;

භවන්තං පුට්ඨුමාගම්ම, කථං ජානෙමු තං මය’’න්ති.

‘‘චත්තාරො ලොකෙ පජ්ජොතා, පඤ්චමෙත්ථ න විජ්ජති;

දිවා තපති ආදිච්චො, රත්තිමාභාති චන්දිමා.

‘‘අථ අග්ගි දිවාරත්තිං, තත්ථ තත්ථ පකාසති;

සම්බුද්ධො තපතං සෙට්ඨො, එසා ආභා අනුත්තරා’’ති.

5. දාමලිසුත්තං

86. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො දාමලි දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො දාමලි දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘කරණීයමෙතං බ්‍රාහ්මණෙන, පධානං අකිලාසුනා;

කාමානං විප්පහානෙන, න තෙනාසීසතෙ භව’’න්ති.

‘‘නත්ථි කිච්චං බ්‍රාහ්මණස්ස (දාමලීති භගවා),

කතකිච්චො හි බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යාව න ගාධං ලභති නදීසු,

ආයූහති සබ්බගත්තෙහි ජන්තු;

ගාධඤ්ච ලද්ධාන ථලෙ ඨිතො යො,

නායූහතී පාරගතො හි සොව [සොති (සී. පී. ක.), හොති (ස්‍යා. කං.), සො (?)].

‘‘එසූපමා දාමලි බ්‍රාහ්මණස්ස,

ඛීණාසවස්ස නිපකස්ස ඣායිනො;

පප්පුය්‍ය ජාතිමරණස්ස අන්තං,

නායූහතී පාරගතො හි සො''ති [හොතීති (ස්‍යා. කං.)].

6. කාමදසුත්තං

87. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතො ඛො කාමදො දෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''දුක්කරං භගවා, සුදුක්කරං භගවා''ති.

''දුක්කරං වාපි කරොන්ති (කාමදාති භගවා),

සෙඛා සීලසමාහිතා;

ඨිතත්තා අනගාරියුපෙතස්ස,

තුට්ඨී හොති සුඛාවහා''ති.

''දුල්ලභා භගවා යදිදං තුට්ඨී''ති.

''දුල්ලභං වාපි ලභන්ති (කාමදාති භගවා),

චිත්තවූපසමෙ රතා;

යෙසං දිවා ච රත්තො ච,

භාවනාය රතො මනො''ති.

''දුස්සමාදහං භගවා යදිදං චිත්ත''න්ති.

''දුස්සමාදහං වාපි සමාදහන්ති (කාමදාති භගවා),

ඉන්ද්‍රියූපසමෙ රතා;

තෙ ඡෙත්වා මච්චුනො ජාලං,

අරියා ගච්ඡන්ති කාමදා''ති.

''දුග්ගමො භගවා විසමො මග්ගො''ති.

''දුග්ගමෙ විසමෙ වාපි, අරියා ගච්ඡන්ති කාමද;

අනරියා විසමෙ මග්ගෙ, පපතන්ති අවංසිරා;

අරියානං සමො මග්ගො, අරියා හි විසමෙ සමා''ති.

7. පඤ්චාලචණ්ඩසුත්තං

88. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතො ඛො පඤ්චාලචණ්ඩො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සම්බාධෙ වත ඔකාසං, අවින්දි භූරිමෙධසො;

යො ඣානමබුජ්ඣි [ඣානමබුධා (ක. සී.), ඣානමබුද්ධි (స్యా. කං. පී. ක.)] බුද්ධො, පටිලීනනිසභො මුනී’’ති.

‘‘සම්බාධෙ වාපි වින්දන්ති (පඤ්චාලචණ්ඩාති භගවා),

ධම්මං නිබ්බානපත්තියා;

යෙ සතිං පච්චලත්ථංසු,

සම්මා තෙ සුසමාහිතා’’ති.

8. තායනසුත්තං

89. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො තායනො දෙවපුත්තො පුරාණතිත්ථකරො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො තායනො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘ඡින්ද සොතං පරක්කම්ම, කාමෙ පනුද බ්‍රාහ්මණ;

නප්පහාය මුනී කාමෙ, නෙකත්තමුපපජ්ජති.

‘‘කයිරා චෙ කයිරාථෙනං, දළ්හමෙනං පරක්කමෙ;

සිථිලො හි පරිබ්බාජො, භියො ආකිරතෙ රජං.

‘‘අකතං දුක්කටං [දුක්කතං (සී. පී.)] සෙය්‍යො, පච්ඡා තපති දුක්කටං;

කතඤ්ච සුකතං සෙය්‍යො, යං කත්වා නානුතප්පති.

‘‘කුසො යථා දුග්ගහිතො, හත්ථමෙවානුකන්තති;

සාමඤ්ඤං දුප්පරාමට්ඨං, නිරයායූපකඩ්ඪති.

‘‘යං කිඤ්චි සිථිලං කම්මං, සංකිලිට්ඨඤ්ච යං වතං;

සඞ්කස්සරං බ්‍රහ්මචරියං, න තං හොති මහප්ඵල’’න්ති.

ඉදමවොච තායනො දෙවපුත්තො; ඉදං වත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං තායනො නාම දෙවපුත්තො

පුරාණතිත්ථකරො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, භික්ඛවෙ, තායනො දෙවපුත්තො මම සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘ඡින්ද සොතං පරක්කම්ම, කාමෙ පනුද බ්‍රාහ්මණ;

නප්පහාය මුනී කාමෙ, නෙකත්තමුපපජ්ජති.

‘‘කයිරා චෙ කයිරාථෙනං, දළ්හමෙනං පරක්කමෙ;

සිථිලො හි පරිබ්බාජො, භියො ආකිරතෙ රජං.

‘‘අකතං දුක්කටං සෙය්‍යො, පච්ඡා තපති දුක්කටං;

කතඤ්ච සුකතං සෙය්‍යො, යං කත්වා නානුතප්පති.

‘‘කුසො යථා දුග්ගහිතො, හත්ථමෙවානුකන්තති;

සාමඤ්ඤං දුප්පරාමට්ඨං, නිරයායූපකඩ්ඪති.

‘‘යං කිඤ්චි සිථිලං කම්මං, සංකිලිට්ඨඤ්ච යං වතං;

සඞ්කස්සරං බ්‍රහ්මචරියං, න තං හොති මහප්ඵල’’න්ති.

‘‘ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, තායනො දෙවපුත්තො, ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි. උග්ගණ්හාථ, භික්ඛවෙ, තායනගාථා; පරියාපුණාථ, භික්ඛවෙ, තායනගාථා; ධාරෙථ, භික්ඛවෙ, තායනගාථා. අත්ථසංහිතා, භික්ඛවෙ, තායනගාථා ආදිබ්‍රහ්මචරියිකා’’ති.

9. චන්දිමසුත්තං

90. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන චන්දිමා දෙවපුත්තො රාහුනා අසුරින්දෙන ගහිතො හොති. අථ ඛො චන්දිමා දෙවපුත්තො භගවන්තං අනුස්සරමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘නමො තෙ බුද්ධ වීරත්ථු, විප්පමුත්තොසි සබ්බධි;

සම්බාධපටිපන්නොස්මි, තස්ස මෙ සරණං භවා’’ති.

අථ ඛො භගවා චන්දිමං දෙවපුත්තං ආරබ්භ රාහුං අසුරින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තථාගතං අරහන්තං, චන්දිමා සරණං ගතො;

රාහු චන්දං පමුඤ්චස්සු, බුද්ධා ලොකානුකම්පකා’’ති.

අථ ඛො රාහු අසුරින්දො චන්දිමං දෙවපුත්තං මුඤ්චිත්වා තරමානරූපො යෙන වෙපචිත්ති අසුරින්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො රාහුං අසුරින්දං වෙපචිත්ති අසුරින්දො ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිං නු සන්තරමානොව, රාහු චන්දං පමුඤ්චසි;

සංවිග්ගරූපො ආගම්ම, කිං නු භීතොව තිට්ඨසී’’ති.

‘‘සත්තධා මෙ ඵලෙ මුද්ධා, ජීවන්තො න සුඛං ලභෙ;

බුද්ධගාථාභිගීතොම්හි, නො චෙ මුඤ්චෙය්‍ය චන්දිම’’න්ති.

10. සූරියසුත්තං

91. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන සූරියො දෙවපුත්තො රාහුනා අසුරින්දෙන ගහිතො හොති. අථ ඛො සූරියො දෙවපුත්තො භගවන්තං අනුස්සරමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘නමො තෙ බුද්ධ වීරත්‍ථු, විප්පමුත්තොසි සබ්බධි;

සම්බාධපටිපන්නොස්මි, තස්ස මෙ සරණං භවා’’ති.

අථ ඛො භගවා සූරියං දෙවපුත්තං ආරබ්භ රාහුං අසුරින්දං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘තථාගතං අරහන්තං, සූරියො සරණං ගතො;

රාහු සූරියං [සුරියං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පමුඤ්චස්සු, බුද්ධා ලොකානුකම්පකා.

‘‘යො අන්ධකාරෙ තමසි පභඞ්කරො,

වෙරොචනො මණ්ඩලී උග්ගතෙජො;

මා රාහු ගිලී චරමන්තලික්ඛෙ,

පජං මමං රාහු පමුඤ්ච සූරිය’’න්ති.

අථ ඛො රාහු අසුරින්දො සූරියං දෙවපුත්තං මුඤ්චිත්වා තරමානරූපො යෙන වෙපචිත්ති අසුරින්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො එකමන්තං අට්ඨාසි.

එකමන්තං ඨිතං ඛො රාහුං අසුරින්දං වෙපචිත්ති අසුරින්දො ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිං නු සන්තරමානොව, රාහු සූරියං පමුඤ්චසි;

සංවිග්ගරූපො ආගම්ම, කිං නු භීතොව තිට්ඨසී’’ති.

‘‘සත්තධා මෙ ඵලෙ මුද්ධා, ජීවන්තො න සුඛං ලභෙ;

බුද්ධගාථාභිගීතොම්හි, නො චෙ මුඤ්චෙය්‍ය සූරිය’’න්ති.

පඨමො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ද්වෙ කස්සපා ච මාඝො ච, මාගධො දාමලි කාමදො;

පඤ්චාලචණ්ඩො තායනො, චන්දිමසූරියෙන තෙ දසාති.

2. අනාථපිණ්ඩිකවග්ගො

1. චන්දිමසසුත්තං

92. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො චන්දිමසො [චන්දිමාසො (ක.)] දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො චන්දිමසො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘තෙ හි සොත්ථිං ගමිස්සන්ති, කච්ඡෙ වාමකසෙ මගා;

ඣානානි උපසම්පජ්ජ, එකොදි නිපකා සතා’’ති.

‘‘තෙ හි පාරං ගමිස්සන්ති, ඡෙත්වා ජාලංව අම්බුජො;

ඣානානි උපසම්පජ්ජ, අප්පමත්තා රණඤ්ජහා’’ති.

2. වෙණ්ඩුසුත්තං

93. එකමන්තං ඨිතො ඛො වෙණ්ඩු [වෙණ්හු (සී.)] දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සුඛිතාව තෙ [සුඛිතා වත තෙ (සී. ස්‍යා. කං.)] මනුජා, සුගතං පයිරුපාසිය;

යුඤ්ජං [යුජ්ජ (සී.), යුඤ්ජ (ස්‍යා. කං. පී.)] ගොතමසාසනෙ, අප්පමත්තා නු සික්ඛරෙ’’ති.

‘‘යෙ මෙ පවුත්තෙ සිට්ඨිපදෙ [සත්ථිපදෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] (වෙණ්ඩූති භගවා),

අනුසික්ඛන්ති ඣායිනො;

කාලෙ තෙ අප්පමජ්ජන්තා,

න මච්චුවසගා සියු’’න්ති.

3. දීඝලට්ඨිසුත්තං

94. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො දීඝලට්ඨි දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං වෙළුවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො දීඝලට්ඨි දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘භික්ඛු සියා ඣායී විමුත්තචිත්තො,

ආකඞ්ඛෙ චෙ හදයස්සානුපත්තිං;

ලොකස්ස ඤත්වා උදයබ්බයඤ්ච,

සුචෙතසො අනිස්සිතො තදානිසංසො’’ති.

4. නන්දනසුත්තං

95. එකමන්තං ඨිතො ඛො නන්දනො දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘පුච්ඡාමි තං ගොතම භූරිපඤ්ඤ,

අනාවටං භගවතො ඤාණදස්සනං;

කථංවිධං සීලවන්තං වදන්ති,

කථංවිධං පඤ්ඤවන්තං වදන්ති;

කථංවිධො දුක්ඛමතිච්ච ඉරියති,

කථංවිධං දෙවතා පූජයන්තී’’ති.

‘‘යො සීලවා පඤ්ඤවා භාවිතත්තො,

සමාහිතො ඣානරතො සතීමා;

සබ්බස්ස සොකා විගතා පහීනා,

ඛීණාසවො අන්තිමදෙහධාරී.

‘‘තථාවිධං සීලවන්තං වදන්ති,

තථාවිධං පඤ්ඤවන්තං වදන්ති;

තථාවිධො දුක්ඛමතිච්ච ඉරියති,

තථාවිධං දෙවතා පූජයන්තී''ති.

5. චන්දනසුත්තං

96. එකමන්තං ඨිතො ඛො චන්දනො දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කථංසු [කොසුධ (සී.)] තරති ඔඝං, රත්තින්දිවමතන්දිතො;

අප්පතිට්ඨෙ අනාලම්බෙ, කො ගම්භීරෙ න සීදතී''ති.

''සබ්බදා සීලසම්පන්නො, පඤ්ඤවා සුසමාහිතො;

ආරද්ධවීරියො පහිතත්තො, ඔඝං තරති දුත්තරං.

''විරතො කාමසඤ්ඤාය, රූපසංයොජනාතිගො;

නන්දීරාගපරික්ඛීණො, සො ගම්භීරෙ න සීදතී''ති.

6. වාසුදත්තසුත්තං

97. එකමන්තං ඨිතො ඛො වාසුදත්තො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

''සත්තියා විය ඔමට්ඨො, ඩය්හමානොව [ඩය්හමානෙව (සබ්බත්ථ)] මත්ථකෙ;

කාමරාගප්පහානාය, සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙ''ති.

''සත්තියා විය ඔමට්ඨො, ඩය්හමානොව මත්ථකෙ;

සක්කායදිට්ඨිප්පහානාය, සතො භික්ඛු පරිබ්බජෙ''ති.

7. සුබ්‍රහ්මසුත්තං

98. එකමන්තං ඨිතො ඛො සුබ්‍රහ්මා දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''නිච්චං උත්‍රස්තමිදං චිත්තං, නිච්චං උබ්බිග්ගමිදං [උබ්බිග්ගිදං (මහාසතිපට්ඨානසුත්තවණ්ණනායං)] මනො;

අනුප්පන්නෙසු කිච්ඡෙසු [කිච්චෙසු (බහූසු)], අථො උප්පතිතෙසු ච;

සචෙ අත්ථි අනුත්‍රස්තං, තං මෙ අක්ඛාහි පුච්ඡිතො''ති.

‘‘නාඤ්ඤත්‍ර බොජ්ඣා තපසා [බොජ්ඣඞ්ගතපසා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], නාඤ්ඤත්‍රින්ද්‍රියසංවරා;

නාඤ්ඤත්‍ර සබ්බනිස්සග්ගා, සොත්ථිං පස්සාමි පාණින’’න්ති.

‘‘ඉදමවොච…පෙ.… තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

8. කකුධසුත්තං

99. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාකෙතෙ විහරති අඤ්ජනවනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො කකුධො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං අඤ්ජනවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො කකුධො දෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නන්දසි, සමණා’’ති? ‘‘කිං ලද්ධා, ආවුසො’’ති? ‘‘තෙන හි, සමණ, සොචසී’’ති? ‘‘කිං ජීයිත්ථ, ආවුසො’’ති? ‘‘තෙන හි, සමණ, නෙව නන්දසි න ච [නෙච (සී. ස්‍යා. කං.)] සොචසී’’ති? ‘‘එවමාවුසො’’ති.

‘‘කච්චි ත්වං අනඝො [අනිඝො (සබ්බත්ථ)] භික්ඛු, කච්චි නන්දී [නන්දි (සී. ස්‍යා. කං.)] න විජ්ජති;

කච්චි තං එකමාසීනං, අරතී නාභිකීරතී’’ති.

‘‘අනඝො වෙ අහං යක්ඛ, අථො නන්දී න විජ්ජති;

අථො මං එකමාසීනං, අරතී නාභිකීරතී’’ති.

‘‘කථං ත්වං අනඝො භික්ඛු, කථං නන්දී න විජ්ජති;

කථං තං එකමාසීනං, අරතී නාභිකීරතී’’ති.

‘‘අඝජාතස්ස වෙ නන්දී, නන්දීජාතස්ස වෙ අඝං;

අනන්දී අනඝො භික්ඛු, එවං ජානාහි ආවුසො’’ති.

‘‘චිරස්සං වත පස්සාමි, බ්‍රාහ්මණං පරිනිබ්බුතං;

අනන්දිං අනඝං භික්ඛුං, තිණ්ණං ලොකෙ විසත්තික’’න්ත්න්ත්ති.

9. උත්තරසුත්තං

100. රාජගහනිදානං. එකමන්තං ඨිතො ඛො උත්තරො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘උපනීයති ජීවිතමප්පමායු,

ජරූපනීතස්ස න සන්ති තාණා;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

පුඤ්ඤානි කයිරාථ සුඛාවහානී''ති.

''උපනීයති ජීවිතමප්පමායු,

ජරූපනීතස්ස න සන්ති තාණා;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

ලොකාමිසං පජහෙ සන්තිපෙක්ඛො''ති.

10. අනාථපිණ්ඩිකසුත්තං

101. එකමන්තං ඨිතො ඛො අනාථපිණ්ඩිකො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''ඉදඤ්හි තං ජෙතවනං, ඉසිසඞ්ඝනිසෙවිතං;

ආවුත්ථං ධම්මරාජෙන, පීතිසඤ්ජනනං මම.

''කම්මං විජ්ජා ච ධම්මො ච, සීලං ජීවිතමුත්තමං;

එතෙන මච්චා සුජ්ඣන්ති, න ගොත්තෙන ධනෙන වා.

''තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො, සම්පස්සං අත්ථමත්තනො;

යොනිසො විචිනෙ ධම්මං, එවං තත්ථ විසුජ්ඣති.

''සාරිපුත්තොව පඤ්ඤාය, සීලෙන උපසමෙන ච;

යොපි පාරඞ්ගතො භික්ඛු, එතාවපරමො සියා''ති.

ඉදමවොච අනාථපිණ්ඩිකො දෙවපුත්තො. ඉදං වත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං අඤ්ඤතරො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, භික්ඛවෙ, සො දෙවපුත්තො මම සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''ඉදඤ්හි තං ජෙතවනං, ඉසිසඞ්ඝනිසෙවිතං;

ආවුත්ථං ධම්මරාජෙන, පීතිසඤ්ජනනං මම.

‘‘කම්මං විජ්ජා ච ධම්මො ච, සීලං ජීවිතමුත්තමං;

එතෙන මච්චා සුජ්ඣන්ති, න ගොත්තෙන ධනෙන වා.

‘‘තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො, සම්පස්සං අත්ථමත්තනො;

යොනිසො විචිනෙ ධම්මං, එවං තත්ථ විසුජ්ඣති.

‘‘සාරිපුත්තොව පඤ්ඤාය, සීලෙන උපසමෙන ච;

යොපි පාරඞ්ගතො භික්ඛු, එතාවපරමො සියා’’ති.

‘‘ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, සො දෙවපුත්තො. ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සො හි නූන, භන්තෙ, අනාථපිණ්ඩිකො දෙවපුත්තො භවිස්සති. අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති ආයස්මන්තෙ සාරිපුත්තෙ අභිප්පසන්නො අහොසී’’ති. ‘‘සාධු සාධු, ආනන්ද, යාවතකං ඛො, ආනන්ද, තක්කාය පත්තබ්බං අනුප්පත්තං තං තයා. අනාථපිණ්ඩිකො හි සො, ආනන්ද, දෙවපුත්තො’’ති.

අනාථපිණ්ඩිකවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

චන්දිමසො [චන්දිමාසො (පී. ක.)] ච වෙණ්ඩු [වෙණ්හු (සී. ක.)] ච, දීඝලට්ඨි ච නන්දනො;

චන්දනො වාසුදත්තො ච, සුබ්‍රහ්මා කකුධෙන ච;

උත්තරො නවමො වුත්තො, දසමො අනාථපිණ්ඩිකොති.

3. නානාතිත්ථියවග්ගො

1. සිවසුත්තං

102. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො සිවො දෙවපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සිවො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සෙය්‍යො හොති න පාපියො.

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, පඤ්ඤා ලබ්භති නාඤ්ඤතො.

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සොකමජ්ඣෙ න සොචති.

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, ඤාතිමජ්ඣෙ විරොචති.

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සත්තා ගච්ඡන්ති සුග්ගතිං.

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සත්තා තිට්ඨන්ති සාතත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා සිවං දෙවපුත්තං ගාථාය පච්චභාසි –

‘‘සබ්භිරෙව සමාසෙථ, සබ්භි කුබ්බෙථ සන්ථවං;

සතං සද්ධම්මමඤ්ඤාය, සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී’’ති.

2. ඛෙමසුත්තං

103. එකමන්තං ඨිතො ඛො ඛෙමො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘චරන්ති බාලා දුම්මෙධා, අමිත්තෙනෙව අත්තනා;

කරොන්තා පාපකං කම්මං, යං හොති කටුකප්ඵලං.

‘‘න තං කම්මං කතං සාධු, යං කත්වා අනුතප්පති;

යස්ස අස්සුමුඛො රොදං, විපාකං පටිසෙවති.

‘‘තඤ්ච කම්මං කතං සාධු, යං කත්වා නානුතප්පති;

යස්ස පතීතො සුමනො, විපාකං පටිසෙවති.

‘‘පටිකච්චෙව [පටිගච්චෙව (සී.)] තං කයිරා, යං ජඤ්ඤා හිතමත්තනො;

න සාකටිකචින්තාය, මන්තා ධීරො පරක්කමෙ.

‘‘යථා සාකටිකො මට්ඨං [පන්ථං (සී.), පසත්ථං (සයා. කං.)], සමං හිත්වා මහාපථං;

විසමං මග්ගමාරුය්හ, අක්ඛච්ඡින්නොව ඣායති.

‘‘එවං ධම්මා අපක්කම්ම, අධම්මමනුවත්තිය;

මන්දො මච්චුමුඛං පත්තො, අක්ඛච්ඡින්නොව ඣායතී’’ති.

3. සෙරීසුත්තං

104. එකමන්තං ඨිතො ඛො සෙරී දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අන්නමෙවාභිනන්දන්ති, උභයෙ දෙවමානුසා;

අථ කො නාම සො යක්ඛො, යං අන්නං නාභිනන්දතී’’ති.

‘‘යෙ නං දදන්ති සද්ධාය, විප්පසන්නෙන චෙතසා;

තමෙව අන්නං භජති, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

‘‘තස්මා විනෙය්‍ය මච්ඡෙරං, දජ්ජා දානං මලාභිභූ;

පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති.

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවසුභාසිතමිදං, භන්තෙ, භගවතා –

‘‘යෙ නං දදන්ති සද්ධාය, විප්පසන්නෙන චෙතසා;

තමෙව අන්නං භජති, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

‘‘තස්මා විනෙය්‍ය මච්ඡෙරං, දජ්ජා දානං මලාභිභූ;

පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති.

‘‘භූතපුබ්බාහං, භන්තෙ, සිරී [සෙරී (සී. සයා. කං. පී.)] නාම රාජා අහොසිං දායකො දානපති දානස්ස වණ්ණවාදී. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, චතූසු ද්වාරෙසු දානං දීයිත්ථ සමණ-බ්‍රාහ්මණ-කපණද්ධික-වනිබ්බකයාචකානං. අථ ඛො මං, භන්තෙ, ඉත්ථාගාරං උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච [ඉත්ථාගාරා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං (ක.)] – ‘දෙවස්ස ඛො [දෙවස්සෙව ඛො (ක. සී.)] දානං දීයති; අම්හාකං දානං න දීයති. සාධු මයම්පි දෙවං නිස්සාය දානානි දදෙය්‍යාම, පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යාමා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අහං ඛොස්මි දායකො දානපති දානස්ස වණ්ණවාදී. දානං දස්සාමාති වදන්තෙ කින්ති වදෙය්‍ය’න්ති? සො ඛ්වාහං, භන්තෙ,

පඨමං ද්වාරං ඉත්ථාගාරස්ස අදාසිං. තත්ථ ඉත්ථාගාරස්ස දානං දීයිත්ථ; මම දානං පටික්කමි.

‘‘අථ ඛො මං, භන්තෙ, ඛත්තියා අනුයන්තා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘දෙවස්ස ඛො දානං දීයති; ඉත්ථාගාරස්ස දානං දීයති; අම්හාකං දානං න දීයති. සාධු මයම්පි දෙවං නිස්සාය දානානි දදෙය්‍යාම, පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යාමා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අහං ඛොස්මි දායකො දානපති දානස්ස වණ්ණවාදී. දානං දස්සාමාති වදන්තෙ කින්ති වදෙය්‍ය’න්ති? සො ඛ්වාහං, භන්තෙ, දුතියං ද්වාරං ඛත්තියානං අනුයන්තානං අදාසිං. තත්ථ ඛත්තියානං අනුයන්තානං දානං දීයිත්ථ, මම දානං පටික්කමි.

‘‘අථ ඛො මං, භන්තෙ, බලකායො උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘දෙවස්ස ඛො දානං දීයති; ඉත්ථාගාරස්ස දානං දීයති; ඛත්තියානං අනුයන්තානං දානං දීයති; අම්හාකං දානං න දීයති. සාධු මයම්පි දෙවං නිස්සාය දානානි දදෙය්‍යාම, පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යාමා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අහං ඛොස්මි දායකො දානපති දානස්ස වණ්ණවාදී. දානං දස්සාමාති වදන්තෙ කින්ති වදෙය්‍ය’න්ති? සො ඛ්වාහං භන්තෙ, තතියං ද්වාරං බලකායස්ස අදාසිං. තත්ථ බලකායස්ස දානං දීයිත්ථ, මම දානං පටික්කමි.

‘‘අථ ඛො මං, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘දෙවස්ස ඛො දානං දීයති; ඉත්ථාගාරස්ස දානං දීයති; ඛත්තියානං අනුයන්තානං දානං දීයති; බලකායස්ස දානං දීයති; අම්හාකං දානං න දීයති. සාධු මයම්පි දෙවං නිස්සාය දානානි දදෙය්‍යාම, පුඤ්ඤානි කරෙය්‍යාමා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අහං ඛොස්මි දායකො දානපති දානස්ස වණ්ණවාදී. දානං දස්සාමාති වදන්තෙ කින්ති වදෙය්‍ය’න්ති? සො ඛ්වාහං, භන්තෙ, චතුත්ථං ද්වාරං බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං අදාසිං. තත්ථ බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං දානං දීයිත්ථ, මම දානං පටික්කමි.

‘‘අථ ඛො මං, භන්තෙ, පුරිසා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘න ඛො දානි දෙවස්ස කොචි දානං දීයතී’ති. එවං වුත්තාහං, භන්තෙ, තෙ පුරිසෙ එතදවොචං – ‘තෙන හි, භණෙ, යො බාහිරෙසු ජනපදෙසු ආයො සඤ්ජායති තතො උපඩ්ඪං අන්තෙපුරෙ පවෙසෙථ, උපඩ්ඪං තත්ථෙව දානං දෙථ සමණ-බ්‍රාහ්මණ-කපණද්ධික-වනිබ්බක-යාචකාන’න්ති. සො ඛ්වාහං, භන්තෙ, එවං දීඝරත්තං කතානං පුඤ්ඤානං එවං දීඝරත්තං කතානං කුසලානං ධම්මානං පරියන්තං නාධිගච්ඡාමි – එත්තකං පුඤ්ඤන්ති වා එත්තකො පුඤ්ඤවිපාකොති

වා එත්තකං සග්ගෙ ඨාතබ්බන්ති වාති. අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවසුභාසිතමිදං, භන්තෙ, භගවතා –

‘‘යෙ නං දදන්ති සද්ධාය, විප්පසන්නෙන චෙතසා;

තමෙව අන්නං භජති, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච.

‘‘තස්මා විනෙය්‍ය මච්ඡෙරං, දජ්ජා දානං මලාභිභූ;

පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති.

4. ඝටීකාරසුත්තං

105. එකමන්තං ඨිතො ඛො ඝටීකාරො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අවිහං උපපන්නාසෙ, විමුත්තා සත්ත භික්ඛවො;

රාගදොසපරික්ඛීණා, තිණ්ණා ලොකෙ විසත්තික’’න්ති.

‘‘කෙ ච තෙ අතරුං පඞ්කං, මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තරං;

කෙ හිත්වා මානුසං දෙහං, දිබ්බයොගං උපච්චගු’’න්ති.

‘‘උපකො පලගණ්ඩො [ඵලගණ්ඩො (ක.)] ච, පුක්කුසාති ච තෙ තයො;

භද්දියො ඛණ්ඩදෙවො ච, බාහුරග්ගි ච සඞ්ගියො [බාහුදන්තී ච පිඞ්ගියො (සී. ස්‍යා.)];

තෙ හිත්වා මානුසං දෙහං, දිබ්බයොගං උපච්චගු’’න්ති.

‘‘කුසලී භාසසී තෙසං, මාරපාසප්පහායිනං;

කස්ස තෙ ධම්මමඤ්ඤාය, අච්ඡිදුං භවබන්ධන’’න්ති.

‘‘න අඤ්ඤත්‍ර භගවතා, නාඤ්ඤත්‍ර තව සාසනා;

යස්ස තෙ ධම්මමඤ්ඤාය, අච්ඡිදුං භවබන්ධනං.

‘‘යත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣති;

තං තෙ ධම්මං ඉධඤ්ඤාය, අච්ඡිදුං භවබන්ධන’’න්ති.

‘‘ගම්භීරං භාසසී වාචං, දුබ්බිජානං සුදුබ්බුධං;

කස්ස ත්වං ධම්මමඤ්ඤාය, වාචං භාසසි ඊදිස’’න්ති.

‘‘කුම්භකාරො පුරෙ ආසිං, වෙකළිඞ්ගෙ ඝටීකරො;

මාතාපෙත්තිභරො ආසිං, කස්සපස්ස උපාසකො.

‘‘විරතො මෙථුනා ධම්මා, බ්‍රහ්මචාරී නිරාමිසො;

අහුවා තෙ සගාමෙය්‍යො, අහුවා තෙ පුරෙ සඛා.

‘‘සොහමෙතෙ පජානාමි, විමුත්තෙ සත්ත භික්ඛවො;

රාගදොසපරික්ඛීණෙ, තිණ්ණෙ ලොකෙ විසත්තික’’න්ති.

‘‘එවමෙතං තදා ආසි, යථා භාසසි භග්ගව;

කුම්භකාරො පුරෙ ආසි, වෙකළිඞ්ගෙ ඝටීකරො.

‘‘මාතාපෙත්තිභරො ආසි, කස්සපස්ස උපාසකො;

විරතො මෙථුනා ධම්මා, බ්‍රහ්මචාරී නිරාමිසො;

අහුවා මෙ සගාමෙය්‍යො, අහුවා මෙ පුරෙ සඛා’’ති.

‘‘එවමෙතං පුරාණානං, සහායානං අහු සඞ්ගමො;

උභින්නං භාවිතත්තානං, සරීරන්තිමධාරින’’න්ති.

5. ජන්තුසුත්තං

106. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං සම්බහුලා භික්ඛූ, කොසලෙසු විහරන්ති හිමවන්තපස්සෙ අරඤ්ඤකුටිකාය උද්ධතා උන්නළා චපලා මුඛරා විකිණ්ණවාචා මුට්ඨස්සතිනො අසම්පජානා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා පාකතින්ද්‍රියා.

අථ ඛො ජන්තු දෙවපුත්තො තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘සුඛජීවිනො පුරෙ ආසුං, භික්ඛූ ගොතමසාවකා;

අනිච්ඡා පිණ්ඩමෙසනා [පිණ්ඩමෙසානා (?)], අනිච්ඡා සයනාසනං;

ලොකෙ අනිච්චතං ඤත්වා, දුක්ඛස්සන්තං අකංසු තෙ.

‘‘දුප්පොසං කත්වා අත්තානං, ගාමෙ ගාමණිකා විය;

භුත්වා භුත්වා නිපජ්ජන්ති, පරාගාරෙසු මුච්ඡිතා.

‘‘සඞ්ඝස්ස අඤ්ජලිං කත්වා, ඉධෙකච්චෙ වදාමහං [වන්දාමහං (ක.)];

අපවිද්ධා අනාථා තෙ, යථා පෙතා තථෙව තෙ [තථෙව ච (සී.)].

‘‘යෙ ඛො පමත්තා විහරන්ති, තෙ මෙ සන්ධාය භාසිතං;

යෙ අප්පමත්තා විහරන්ති, නමො තෙසං කරොමහ’’න්ති.

6. රොහිතස්සසුත්තං

107. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං ඨිතො ඛො රොහිතස්සො දෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යත්ථ නු ඛො, භන්තෙ, න ජායති න ජීයති න මීයති [න ජියායති න මියායති (සයා. කං. ක.)] න චවති න උපපජ්ජති, සක්කා නු ඛො සො, භන්තෙ, ගමනෙන ලොකස්ස අන්තො ඤාතුං වා දට්ඨුං වා පාපුණිතුං වා’’ති? ‘‘යත්ථ ඛො, ආවුසො, න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමී’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවසුභාසිතමිදං, භන්තෙ, භගවතා – ‘යත්ථ ඛො, ආවුසො, න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමී’ති.

‘‘භූතපුබ්බාහං, භන්තෙ, රොහිතස්සො නාම ඉසි අහොසිං භොජපුත්තො ඉද්ධිමා වෙහාසඞ්ගමො. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවරූපො ජවො අහොසි; සෙය්‍යථාපි නාම දළ්හධම්මා [දළ්හධම්මො (සබ්බත්ථ) ටීකා ච මොග්ගල්ලානබ්‍යාකරණං ච ඔලොකෙතබ්බං] ධනුග්ගහො සුසික්ඛිතො කතහත්ථො කතයොග්ගො කතූපාසනො ලහුකෙන අසනෙන අප්පකසිරෙනෙව තිරියං තාලච්ඡායං අතිපාතෙය්‍ය. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවරූපො පදවීතිහාරො අහොසි; සෙය්‍යථාපි නාම පුරත්ථිමා සමුද්දා පච්ඡිමො සමුද්දො. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එවරූපං ඉච්ඡාගතං උප්පජ්ජි – ‘අහං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං පාපුණිස්සාමී’ති. සො ඛ්වාහං, භන්තෙ, එවරූපෙන ජවෙන සමන්නාගතො එවරූපෙන ච පදවීතිහාරෙන අඤ්ඤත්‍රෙව අසිත-පීත-ඛායිත-සායිතා අඤ්ඤත්‍ර උච්චාර-පස්සාවකම්මා අඤ්ඤත්‍ර නිද්දාකිලමථපටිවිනොදනා වස්සසතායුකො වස්සසතජීවී වස්සසතං ගන්ත්වා අප්පත්වාව ලොකස්ස අන්තං අන්තරාව කාලඞ්කතො.

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවසුභාසිතමිදං, භන්තෙ, භගවතා – ‘යත්ථ ඛො, ආවුසො, න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමී’’’ති.

‘‘න ඛො පනාහං, ආවුසො, අප්පත්වා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමි. අපි ච ඛ්වාහං, ආවුසො, ඉමස්මිංයෙව

බ්‍යාමමත්තෙ කළෙවරෙ සසඤ්ඤිම්හි සමනකෙ ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙමි ලොකසමුදයඤ්ච ලොකනිරොධඤ්ච ලොකනිරොධගාමිනිඤ්ච පටිපදන්ති.

‘‘ගමනෙන න පත්තබ්බො, ලොකස්සන්තො කුදාචනං;

න ච අප්පත්වා ලොකන්තං, දුක්ඛා අත්ථි පමොචනං.

‘‘තස්මා හවෙ ලොකවිදූ සුමෙධො,

ලොකන්තගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො;

ලොකස්ස අන්තං සමිතාවි ඤත්වා,

නාසීසති ලොකමිමං පරඤ්චා’’ති.

7. නන්දසුත්තං

108. එකමන්තං ඨිතො ඛො නන්දො දෙවපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අච්චෙන්ති කාලා තරයන්ති රත්තියො,

වයොගුණා අනුපුබ්බං ජහන්ති;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

පුඤ්ඤානි කයිරාථ සුඛාවහානී’’ති.

‘‘අච්චෙන්ති කාලා තරයන්ති රත්තියො,

වයොගුණා අනුපුබ්බං ජහන්ති;

එතං භයං මරණෙ පෙක්ඛමානො,

ලොකාමිසං පජහෙ සන්තිපෙක්ඛො’’ති.

8. නන්දිවිසාලසුත්තං

109. එකමන්තං ඨිතො ඛො නන්දිවිසාලො දෙවපුත්තො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘චතුචක්කං නවද්වාරං, පුණ්ණං ලොභෙන සංයුතං;

පඞ්කජාතං මහාවීර, කථං යාත්‍රා භවිස්සතී’’ති.

‘‘ඡෙත්වා නද්ධිං වරත්තඤ්ච, ඉච්ඡාලොභඤ්ච පාපකං;

සමූලං තණ්හමබ්බුය්හ, එවං යාත්‍රා භවිස්සතී’’ති.

9. සුසිමසුත්තං

110. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච – ‘‘තුය්හම්පි නො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො රුච්චතී’’ති?

‘‘කස්ස හි නාම, භන්තෙ, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස ආයස්මා සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍ය? පණ්ඩිතො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. මහාපඤ්ඤො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. පුථුපඤ්ඤො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. හාසපඤ්ඤො [හාසුපඤ්ඤො (සී.)], භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. ජවනපඤ්ඤො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. තික්ඛපඤ්ඤො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. අප්පිච්ඡො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. සන්තුට්ඨො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. පවිවිත්තො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. අසංසට්ඨො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. ආරද්ධවීරියො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. වත්තා, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. වචනක්ඛමො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. චොදකො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. පාපගරහී, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. කස්ස හි නාම, භන්තෙ, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස ආයස්මා සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍යා’’ති?

‘‘එවමෙතං, ආනන්ද, එවමෙතං, ආනන්ද! කස්ස හි නාම, ආනන්ද, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍ය? පණ්ඩිතො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. මහාපඤ්ඤො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. පුථුපඤ්ඤො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. හාසපඤ්ඤො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. ජවනපඤ්ඤො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. තික්ඛපඤ්ඤො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. අප්පිච්ඡො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. සන්තුට්ඨො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. පවිවිත්තො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. අසංසට්ඨො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. ආරද්ධවීරියො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. වත්තා, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. වචනක්ඛමො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. චොදකො, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. පාපගරහී, ආනන්ද, සාරිපුත්තො. කස්ස හි නාම, ආනන්ද, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍යා’’ති?

අථ ඛො සුසිමො [සුසීමො (සී.)] දෙවපුත්තො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ මහතියා දෙවපුත්තපරිසාය පරිවුතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සුසිමො දෙවපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘එවමෙතං, භගවා, එවමෙතං, සුගත. කස්ස හි නාම, භන්තෙ, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස ආයස්මා සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍ය? පණ්ඩිතො, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. මහාපඤ්ඤො, භන්තෙ, පුථුපඤ්ඤො, භන්තෙ, හාසපඤ්ඤො, භන්තෙ, ජවනපඤ්ඤො, භන්තෙ, තික්ඛපඤ්ඤො, භන්තෙ, නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො, භන්තෙ, අප්පිච්ඡො, භන්තෙ, සන්තුට්ඨො, භන්තෙ, පවිවිත්තො, භන්තෙ, අසංසට්ඨො, භන්තෙ, ආරද්ධවීරියො, භන්තෙ, වත්තා, භන්තෙ, වචනක්ඛමො, භන්තෙ, චොදකො, භන්තෙ, පාපගරහී, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො. කස්ස හි නාම, භන්තෙ, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස ආයස්මා සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍ය?

‘‘අහම්පි හි, භන්තෙ, යඤ්ඤදෙව දෙවපුත්තපරිසං උපසඞ්කමිං, එතදෙව බහුලං සද්දං සුණාමි – ‘පණ්ඩිතො ආයස්මා සාරිපුත්තො; මහාපඤ්ඤො ආයස්මා, පුථුපඤ්ඤො ආයස්මා, හාසපඤ්ඤො ආයස්මා, ජවනපඤ්ඤො ආයස්මා, තික්ඛපඤ්ඤො ආයස්මා, නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො ආයස්මා, අප්පිච්ඡො ආයස්මා, සන්තුට්ඨො ආයස්මා, පවිවිත්තො ආයස්මා, අසංසට්ඨො ආයස්මා, ආරද්ධවීරියො ආයස්මා, වත්තා ආයස්මා, වචනක්ඛමො ආයස්මා, චොදකො ආයස්මා, පාපගරහී ආයස්මා සාරිපුත්තො’ති. කස්ස හි නාම, භන්තෙ, අබාලස්ස අදුට්ඨස්ස අමූළ්හස්ස අවිපල්ලත්ථචිත්තස්ස ආයස්මා සාරිපුත්තො න රුච්චෙය්‍යා’’ති?

අථ ඛො සුසිමස්ස දෙවපුත්තස්ස දෙවපුත්තපරිසා ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ අත්තමනා පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා උච්චාවචා වණ්ණනිභා උපදංසෙති.

‘‘සෙය්‍යථාපි නාම මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො පණ්ඩුකම්බලෙ නික්ඛිත්තො භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච; එවමෙවං සුසිමස්ස දෙවපුත්තස්ස දෙවපුත්තපරිසා ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ අත්තමනා පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා උච්චාවචා වණ්ණනිභා උපදංසෙති.

‘‘සෙය්‍යථාපි නාම නික්ඛං ජම්බොනදං දක්ඛකම්මාරපුත්තඋක්කාමුඛසුකුසලසම්පහට්ඨං පණ්ඩුකම්බලෙ

නික්ඛිත්තං භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච; එවමෙවං සුසිමස්ස දෙවපුත්තස්ස දෙවපුත්තපරිසා ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ අත්තමනා පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා උච්චාවචා වණ්ණනිභා උපදංසෙති.

‘‘සෙය්‍යථාපි නාම සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ රත්තියා පච්චූසසමයං ඔසධිතාරකා භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච; එවමෙවං සුසිමස්ස දෙවපුත්තස්ස දෙවපුත්තපරිසා ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ අත්තමනා පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා උච්චාවචා වණ්ණනිභා උපදංසෙති.

‘‘සෙය්‍යථාපි නාම සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ආදිච්චො නභං අබ්භුස්සක්කමානො [අබ්භුස්සුක්කමානො (සී. ස්‍යා. කං. පී.), අබ්භුග්ගමමානො (දී. නි. 2.258)] සබ්බං ආකාසගතං තමගතං අභිවිහච්ච භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච; එවමෙවං සුසිමස්ස දෙවපුත්තස්ස දෙවපුත්තපරිසා ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ අත්තමනා පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා උච්චාවචා වණ්ණනිභා උපදංසෙති.

අථ ඛො සුසිමො දෙවපුත්තො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤාතො, සාරිපුත්තො අකොධනො;

අප්පිච්ඡො සොරතො දන්තො, සත්ථුවණ්ණාභතො ඉසී’’ති.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආරබ්භ සුසිමං දෙවපුත්තං ගාථාය පච්චභාසි –

‘‘පණ්ඩිතොති සමඤ්ඤාතො, සාරිපුත්තො අකොධනො;

අප්පිච්ඡො සොරතො දන්තො, කාලං කඞ්ඛති සුදන්තො’’ [කාලං කඞ්ඛති භතකො සුදන්තො (සී.), කාලං කඞ්ඛති භාවිතො සුදන්තො (ස්‍යා. කං.), කාලං කඞ්ඛති හතිකො සුදන්තො (පී.)] ති.

10. නානාතිත්ථියසාවකසුත්තං

111. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො සම්බහුලා නානාතිත්ථියසාවකා දෙවපුත්තා අසමො ච සහලි [සහලී (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ච නීකො [නිඞ්කො (සී. පී.), නිකො (ස්‍යා. කං.)] ච ආකොටකො ච වෙගබ්භරි ච [වෙටම්බරී ච (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මාණවගාමියො ච අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණා කෙවලකප්පං වෙළුවනං

ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතො ඛො අසමො දෙවපුත්තො පූරණං කස්සපං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘ඉධ ඡින්දිතමාරිතෙ, හතජානීසු කස්සපො;

න පාපං සමනුපස්සති, පුඤ්ඤං වා පන අත්තනො;

ස වෙ විස්සාසමාචික්ඛි, සත්ථා අරහති මානන’’න්ති.

අථ ඛො සහලි දෙවපුත්තො මක්ඛලිං ගොසාලං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘තපොජිගුච්ඡාය සුසංවුතත්තො,

වාචං පහාය කලහං ජනෙන;

සමොසවජ්ජා විරතො සච්චවාදී,

න හි නූන තාදිසං කරොති [න හ නූන තාදී පකරොති (සී.ස්‍යා. කං.)] පාප’’න්ති.

අථ ඛො නිකො දෙවපුත්තො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං [නාථපුත්තං (සී.)] ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘ජෙගුච්ඡී නිපකො භික්ඛු, චාතුයාමසුසංවුතො;

දිට්ඨං සුතඤ්ච ආචික්ඛං, න හි නූන කිබ්බිසී සියා’’ති.

අථ ඛො ආකොටකො දෙවපුත්තො නානාතිත්ථියෙ ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘පකුධකො කාතියානො නිගණ්ඨො,

යෙ චාපිමෙ මක්ඛලිපූරණාසෙ;

ගණස්ස සත්ථාරො සාමඤ්ඤප්පත්තා,

න හි නූන තෙ සප්පුරිසෙහි දූරෙ’’ති.

අථ ඛො වෙගබ්භරි දෙවපුත්තො ආකොටකං දෙවපුත්තං ගාථාය පච්චභාසි –

‘‘සහාචරිතෙන [සහාරවෙනාපි (ක. සී.), සගාරවෙනාපි (පී.)] ඡවො සිගාලො [සිඞ්ගාලො (ක.)],

න කොත්ථුකො සීහසමො කදාචි;

නග්ගො මුසාවාදී ගණස්ස සත්ථා,

සඞ්කස්සරාචාරො න සතං සරික්ඛො''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා බෙගබ්භරිං දෙවපුත්තං අන්වාවිසිත්වා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

''තපොජිගුච්ඡාය ආයුත්තා, පාලයං පවිවෙකියං;

රූපෙ ච යෙ නිවිට්ඨාසෙ, දෙවලොකාභිනන්දිනො;

තෙ වෙ සම්මානුසාසන්ති, පරලොකාය මාතියා''ති.

අථ ඛො භගවා, 'මාරො අයං පාපිමා' ඉති විදිත්වා, මාරං පාපිමන්තං ගාථාය පච්චභාසි –

''යෙ කෙචි රූපා ඉධ වා හුරං වා,

යෙ චන්තලික්ඛස්මිං පභාසවණ්ණා;

සබ්බෙව තෙ තෙ නමුචිප්පසත්ථා,

ආමිසංව මච්ඡානං වධාය ඛිත්තා''ති.

අථ ඛො මාණවගාමියො දෙවපුත්තො භගවන්තං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

''විපුලො රාජගහීයානං, ගිරිසෙට්ඨො පවුච්චති;

සෙතො හිමවතං සෙට්ඨො, ආදිච්චො අඝගාමිනං.

''සමුද්දො උදධිනං සෙට්ඨො, නක්ඛත්තානඤ්ච චන්දිමා [නක්ඛත්තානංව චන්දිමා (ක.)];

සදෙවකස්ස ලොකස්ස, බුද්ධො අග්ගො පවුච්චතී''ති.

නානාතිත්ථියවග්ගො තතියො.

තස්සුද්දානං –

සිවො ඛෙමො ච සෙරී ච, ඝටී ජන්තු ච රොහිතො;

නන්දො නන්දිවිසාලො ච, සුසිමො නානාතිත්ථියෙන තෙ දසාති.

දෙවපුත්තසංයුත්තං සමත්තං.

3. කොසලසංයුත්තං

1. පඨමවග්ගො

1. දහරසුත්තං

112. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භවම්පි නො ගොතමො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති පටිජානාතී’’ති? ‘‘යඤ්හි තං, මහාරාජ, සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය ‘අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො’ති, මමෙව [මමං (සබ්බත්ථ)] තං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. අහඤ්හි, මහාරාජ, අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො’’ති.

‘‘යෙපි තෙ, භො ගොතම, සමණබ්‍රාහ්මණා සඞ්ඝිනො ගණිනො ගණාචරියා ඤාතා යසස්සිනො තිත්ථකරා සාධුසම්මතා බහුජනස්ස, සෙය්‍යථිදං – පූරණො කස්සපො, මක්ඛලි ගොසාලො, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො, සඤ්චයො බෙලට්ඨපුත්තො, පකුධො කච්චායනො, අජිතො කෙසකම්බලො; තෙපි මයා ‘අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති පටිජානාථා’ති පුට්ඨා සමානා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධොති න පටිජානන්ති. කිං පන භවං ගොතමො දහරො චෙව ජාතියා නවො ච පබ්බජ්ජායා’’ති?

‘‘චත්තාරො ඛො මෙ, මහාරාජ, දහරාති න උඤ්ඤාතබ්බා, දහරාති න පරිභොතබ්බා. කතමෙ චත්තාරො? ඛත්තියො ඛො, මහාරාජ, දහරොති න උඤ්ඤාතබ්බො, දහරොති න පරිභොතබ්බො. උරගො ඛො, මහාරාජ, දහරොති න උඤ්ඤාතබ්බො, දහරොති න පරිභොතබ්බො. අග්ගි ඛො, මහාරාජ, දහරොති න උඤ්ඤාතබ්බො, දහරොති න පරිභොතබ්බො. භික්ඛු, ඛො, මහාරාජ, දහරොති න උඤ්ඤාතබ්බො, දහරොති න පරිභොතබ්බො. ඉමෙ ඛො, මහාරාජ, චත්තාරො දහරාති න උඤ්ඤාතබ්බා, දහරාති න පරිභොතබ්බා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘ඛත්තියං ජාතිසම්පන්නං, අභිජාතං යසස්සිනං;

දහරොති නාවජානෙය්‍ය, න නං පරිභවෙ නරො.

‘‘ඨානඤ්හි සො මනුජින්දො, රජ්ජං ලද්ධාන ඛත්තියො;

සො කුද්ධො රාජදණ්ඩෙන, තස්මිං පක්කමතෙ භුසං;

තස්මා තං පරිවජ්ජෙය්‍ය, රක්ඛං ජීවිතමත්තනො.

‘‘ගාමෙ වා යදි වා රඤ්ඤෙ, යත්ථ පස්සෙ භුජඞ්ගමං;

දහරොති නාවජානෙය්‍ය, න නං පරිභවෙ නරො.

‘‘උච්චාවචෙහි වණ්ණෙහි, උරගො චරති තෙජසී [තෙජසා (සී. ක.), තෙජසි (පී. ක.)];

සො ආසජ්ජ ඩංසෙ බාලං, නරං නාරිඤ්ච එකදා;

තස්මා තං පරිවජ්ජෙය්‍ය, රක්ඛං ජීවිතමත්තනො.

‘‘පහූතභක්ඛං ජාලිනං, පාවකං කණ්හවත්තනිං;

දහරොති නාවජානෙය්‍ය, න නං පරිභවෙ නරො.

‘‘ලද්ධා හි සො උපාදානං, මහා හුත්වාන පාවකො;

සො ආසජ්ජ ඩහෙ [දහෙ] බාලං, නරං නාරිඤ්ච එකදා;

තස්මා තං පරිවජ්ජෙය්‍ය, රක්ඛං ජීවිතමත්තනො.

‘‘වනං යදග්ගි ඩහති [දහති (ක.)], පාවකො කණ්හවත්තනී;

ජායන්ති තත්ථ පාරොහා, අහොරත්තානමච්චයෙ.

‘‘යඤ්ච ඛො සීලසම්පන්නො, භික්ඛු ඩහති තෙජසා;

න තස්ස පුත්තා පසවො, දායාදා වින්දරෙ ධනං;

අනපච්චා අදායාදා, තාලාවත්ථූ භවන්ති තෙ.

‘‘තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො, සම්පස්සං අත්ථමත්තනො;

භුජඞ්ගමං පාවකඤ්ච, ඛත්තියඤ්ච යසස්සිනං;

භික්ඛුඤ්ච සීලසම්පන්නං, සම්මදෙව සමාචරෙ’’ති.

එවං වුත්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං [නිකුජ්ජිතං (?)] වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච.

උපාසකං මං, භන්තෙ, භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

2. පුරිසසුත්තං

113. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''කති නු ඛො, භන්තෙ, පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරායා''ති?

''තයො ඛො, මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. කතමෙ තයො? ලොභො ඛො, මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මො අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. දොසො ඛො, මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මො අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. මොහො ඛො, මහාරාජ, පුරිසස්ස ධම්මො අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. ඉමෙ ඛො, මහාරාජ, තයො පුරිසස්ස ධම්මා අජ්ඣත්තං උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරායා''ති. ඉදමවොච…පෙ….

''ලොභො දොසො ච මොහො ච, පුරිසං පාපචෙතසං;

හිංසන්ති අත්තසම්භූතා, තචසාරංව සම්ඵල''න්ති [සප්ඵලන්ති (ස්‍යා. කං.)].

3. ජරාමරණසුත්තං

114. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, ජාතස්ස අඤ්ඤත්‍ර ජරාමරණා''ති? ''නත්ථි ඛො, මහාරාජ, ජාතස්ස අඤ්ඤත්‍ර ජරාමරණා. යෙපි තෙ, මහාරාජ, ඛත්තියමහාසාලා අඩ්ඪා මහද්ධනා මහාභොගා පහූතජාතරූපරජතා පහූතවිත්තූපකරණා පහූතධනධඤ්ඤා, තෙසම්පි ජාතානං නත්ථි අඤ්ඤත්‍ර ජරාමරණා. යෙපි තෙ, මහාරාජ, බ්‍රාහ්මණමහාසාලා…පෙ…. ගහපතිමහාසාලා අඩ්ඪා මහද්ධනා මහාභොගා පහූතජාතරූපරජතා පහූතවිත්තූපකරණා පහූතධනධඤ්ඤා, තෙසම්පි ජාතානං නත්ථි අඤ්ඤත්‍ර ජරාමරණා. යෙපි තෙ, මහාරාජ, භික්ඛූ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා

සම්මදඤ්ඤාවිමුත්තා, තෙසං පායං කායො භෙදනධම්මො නික්ඛෙපනධම්මො''ති. ඉදමවොච…පෙ….

''ජීරන්ති වෙ රාජරථා සුචිත්තා,

අථො සරීරම්පි ජරං උපෙති;

සතඤ්ච ධම්මො න ජරං උපෙති,

සන්තො හවෙ සබ්භි පවෙදයන්තී''ති.

4. පියසුත්තං

115. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'කෙසං නු ඛො පියො අත්තා, කෙසං අප්පියො අත්තා'ති? තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – 'යෙ ච ඛො කෙචි කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති; තෙසං අප්පියො අත්තා'. කිඤ්චාපි තෙ එවං වදෙය්‍යුං – 'පියො නො අත්තා'ති, අථ ඛො තෙසං අප්පියො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? යඤ්හි අප්පියො අප්පියස්ස කරෙය්‍ය, තං තෙ අත්තනාව අත්තනො කරොන්ති; තස්මා තෙසං අප්පියො අත්තා. යෙ ච ඛො කෙචි කායෙන සුචරිතං චරන්ති, වාචාය සුචරිතං චරන්ති, මනසා සුචරිතං චරන්ති; තෙසං පියො අත්තා. කිඤ්චාපි තෙ එවං වදෙය්‍යුං – 'අප්පියො නො අත්තා'ති; අථ ඛො තෙසං පියො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? යඤ්හි පියො පියස්ස කරෙය්‍ය, තං තෙ අත්තනාව අත්තනො කරොන්ති; තස්මා තෙසං පියො අත්තා''ති.

''එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! යෙ හි කෙචි, මහාරාජ, කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති; තෙසං අප්පියො අත්තා. කිඤ්චාපි තෙ එවං වදෙය්‍යුං – 'පියො නො අත්තා'ති, අථ ඛො තෙසං අප්පියො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? යඤ්හි, මහාරාජ, අප්පියො අප්පියස්ස කරෙය්‍ය, තං තෙ අත්තනාව අත්තනො කරොන්ති; තස්මා තෙසං අප්පියො අත්තා. යෙ ච ඛො කෙචි, මහාරාජ, කායෙන සුචරිතං චරන්ති, වාචාය සුචරිතං චරන්ති, මනසා සුචරිතං චරන්ති; තෙසං පියො අත්තා. කිඤ්චාපි තෙ එවං වදෙය්‍යුං – 'අප්පියො නො අත්තා'ති; අථ ඛො තෙසං පියො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? යඤ්හි මහාරාජ, පියො පියස්ස කරෙය්‍ය, තං තෙ අත්තනාව අත්තනො කරොන්ති; තස්මා තෙසං පියො අත්තා''ති. ඉදමවොච…පෙ….

''අත්තානඤ්චෙ පියං ජඤ්ඤා, න නං පාපෙන සංයුජෙ;

න හි තං සුලභං හොති, සුඛං දුක්කටකාරිනා.

‘‘අන්තකෙනාධිපන්නස්ස, ජහතො මානුසං භවං;

කිඤ්හි තස්ස සකං හොති, කිඤ්ච ආදාය ගච්ඡති;

කිඤ්චස්ස අනුගං හොති, ඡායාව අනපායිනී [අනුපායිනී (ස්‍යා. කං. ක.)].

‘‘උභො පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච, යං මච්චො කුරුතෙ ඉධ;

තඤ්හි තස්ස සකං හොති, තඤ්ච [තංව (?)] ආදාය ගච්ඡති;

තඤ්චස්ස [තංවස්ස (?)] අනුගං හොති, ඡායාව අනපායිනී.

‘‘තස්මා කරෙය්‍ය කල්‍යාණං, නිචයං සම්පරායිකං;

පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති.

5. අත්තරක්ඛිතසුත්තං

116. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘කෙසං නු ඛො රක්ඛිතො අත්තා, කෙසං අරක්ඛිතො අත්තා’ති? තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති, වාචාය දුච්චරිතං චරන්ති, මනසා දුච්චරිතං චරන්ති; තෙසං අරක්ඛිතො අත්තා. කිඤ්චාපි තෙ හත්ථිකායො වා රක්ඛෙය්‍ය, අස්සකායො වා රක්ඛෙය්‍ය, රථකායො වා රක්ඛෙය්‍ය, පත්තිකායො වා රක්ඛෙය්‍ය; අථ ඛො තෙසං අරක්ඛිතො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? බාහිරා හෙසා රක්ඛා, නෙසා රක්ඛා අජ්ඣත්තිකා; තස්මා තෙසං අරක්ඛිතො අත්තා. යෙ ච ඛො කෙචි කායෙන සුචරිතං චරන්ති, වාචාය සුචරිතං චරන්ති, මනසා සුචරිතං චරන්ති; තෙසං රක්ඛිතො අත්තා. කිඤ්චාපි තෙ නෙව හත්ථිකායො රක්ඛෙය්‍ය, න අස්සකායො රක්ඛෙය්‍ය, න රථකායො රක්ඛෙය්‍ය, න පත්තිකායො රක්ඛෙය්‍ය; අථ ඛො තෙසං රක්ඛිතො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? අජ්ඣත්තිකා හෙසා රක්ඛා, නෙසා රක්ඛා බාහිරා; තස්මා තෙසං රක්ඛිතො අත්තා’’’ති.

‘‘එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! යෙ හි කෙචි, මහාරාජ, කායෙන දුච්චරිතං චරන්ති…පෙ.… තෙසං අරක්ඛිතො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? බාහිරා හෙසා, මහාරාජ, රක්ඛා, නෙසා රක්ඛා අජ්ඣත්තිකා; තස්මා තෙසං අරක්ඛිතො අත්තා. යෙ ච ඛො කෙචි, මහාරාජ, කායෙන සුචරිතං චරන්ති, වාචාය සුචරිතං චරන්ති, මනසා සුචරිතං චරන්ති; තෙසං රක්ඛිතො අත්තා. කිඤ්චාපි තෙ නෙව

හත්ථිකායො රක්ඛෙය්‍ය, න අස්සකායො රක්ඛෙය්‍ය, න රථකායො රක්ඛෙය්‍ය, න පත්තිකායො රක්ඛෙය්‍ය; අථ ඛො තෙසං රක්ඛිතො අත්තා. තං කිස්ස හෙතු? අජ්ඣත්තිකා හෙසා, මහාරාජ, රක්ඛා, නෙසා රක්ඛා බාහිරා; තස්මා තෙසං රක්ඛිතො අත්තා''ති. ඉදමවොච…පෙ….

''කායෙන සංවරො සාධු, සාධු වාචාය සංවරො;

මනසා සංවරො සාධු, සාධු සබ්බත්ථ සංවරො;

සබ්බත්ථ සංවුතො ලජ්ජී, රක්ඛිතොති පවුච්චතී''ති.

6. අප්පකසුත්තං

117. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'අප්පකා තෙ සත්තා ලොකස්මිං යෙ උළාරෙ උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා න චෙව මජ්ජන්ති, න ච පමජ්ජන්ති, න ච කාමෙසු ගෙධං ආපජ්ජන්ති, න ච සත්තෙසු විප්පටිපජ්ජන්ති. අථ ඛො එතෙව බහුතරා සත්තා ලොකස්මිං යෙ උළාරෙ උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා මජ්ජන්ති චෙව පමජ්ජන්ති, ච කාමෙසු ච ගෙධං ආපජ්ජන්ති, සත්තෙසු ච විප්පටිපජ්ජන්තී'''ති.

''එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! අප්පකා තෙ, මහාරාජ, සත්තා ලොකස්මිං, යෙ උළාරෙ උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා න චෙව මජ්ජන්ති, න ච පමජ්ජන්ති, න ච කාමෙසු ගෙධං ආපජ්ජන්ති, න ච සත්තෙසු විප්පටිපජ්ජන්ති. අථ ඛො එතෙව බහුතරා සත්තා ලොකස්මිං, යෙ උළාරෙ උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා මජ්ජන්ති චෙව පමජ්ජන්ති ච කාමෙසු ච ගෙධං ආපජ්ජන්ති, සත්තෙසු ච විප්පටිපජ්ජන්තී''ති. ඉදමවොච…පෙ….

''සාරත්තා කාමභොගෙසු, ගිද්ධා කාමෙසු මුච්ඡිතා;

අතිසාරං න බුජ්ඣන්ති, මිගා කූටංව ඔඩ්ඩිතං;

පච්ඡාසං කටුකං හොති, විපාකො හිස්ස පාපකො''ති.

7. අඩ්ඩකරණසුත්තං

118. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධාහං, භන්තෙ, අඩ්ඩකරණෙ [අත්ථකරණෙ (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] නිසින්නො පස්සාමි ඛත්තියමහාසාලෙපි බ්‍රාහ්මණමහාසාලෙපි ගහපතිමහාසාලෙපි අඩ්ඪෙ මහද්ධනෙ මහාභොගෙ පහූතජාතරූපරජතෙ පහූතවිත්තූපකරණෙ

පහූතධනධඤ්ඤෙ කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං සම්පජානමුසා භාසන්තෙ. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අලං දානි මෙ අඩ්ඩකරණෙන, භද්‍රමුඛො දානි අඩ්ඩකරණෙන පඤ්ඤායිස්සතී’’’ති.

‘‘(එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං මහාරාජ!) [( ) සී. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] යෙපි තෙ, මහාරාජ, ඛත්තියමහාසාලා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිමහාසාලා අඩ්ඪා මහද්ධනා මහාභොගා පහූතජාතරූපරජතා පහූතවිත්තූපකරණා පහූතධනධඤ්ඤා කාමහෙතු කාමනිදානං කාමාධිකරණං සම්පජානමුසා භාසන්ති; තෙසං තං භවිස්සති දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා’’ති. ඉදමවොච...පෙ....

‘‘සාරත්තා කාමභොගෙසු, ගිද්ධා කාමෙසු මුච්ඡිතා;

අතිසාරං න බුජ්ඣන්ති, මච්ඡා ඛිප්පංව ඔඩ්ඩිතං;

පච්ඡාසං කටුකං හොති, විපාකො හිස්ස පාපකො’’ති.

8. මල්ලිකාසුත්තං

119. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො මල්ලිකාය දෙවියා සද්ධිං උපරිපාසාදවරගතො හොති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො මල්ලිකං දෙවිං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො තෙ, මල්ලිකෙ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො’’ති? ‘‘නත්ථි ඛො මෙ, මහාරාජ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො. තුය්හං පන, මහාරාජ, අත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො’’ති? ‘‘මය්හම්පි ඛො, මල්ලිකෙ, නත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො’’ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො පාසාදා ඔරොහිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, මල්ලිකාය දෙවියා සද්ධිං උපරිපාසාදවරගතො මල්ලිකං දෙවිං එතදවොචං – ‘අත්ථි නු ඛො තෙ, මල්ලිකෙ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො’ති? එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, මල්ලිකා දෙවී මං එතදවොච – ‘නත්ථි ඛො මෙ, මහාරාජ, කොචඤ්ඤො අත්තනා පියතරො. තුය්හං පන, මහාරාජ, අත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො’ති? එවං වුත්තාහං, භන්තෙ, මල්ලිකං දෙවිං එතදවොචං – ‘මය්හම්පි ඛො, මල්ලිකෙ, නත්ථඤ්ඤො කොචි අත්තනා පියතරො’’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්බා දිසා අනුපරිගම්ම චෙතසා,

නෙවජ්ඣගා පියතරමත්තනා ක්වචි;

එවං පියො පුථු අත්තා පරෙසං,

තස්මා න හිංසෙ පරමත්තකාමො’’ති.

9. යඤ්ඤසුත්තං

120. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස මහායඤ්ඤො පච්චුපට්ඨිතො හොති, පඤ්ච ච උසභසතානි පඤ්ච ච වච්ඡතරසතානි පඤ්ච ච වච්ඡතරිසතානි පඤ්ච ච අජසතානි පඤ්ච ච උරබ්භසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය. යෙපිස්ස තෙ හොන්ති දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි කරොන්ති.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස මහායඤ්ඤො පච්චුපට්ඨිතො හොති, පඤ්ච ච උසභසතානි පඤ්ච ච වච්ඡතරසතානි පඤ්ච ච වච්ඡතරිසතානි පඤ්ච ච අජසතානි පඤ්ච ච උරබ්භසතානි ථූණූපනීතානි හොන්ති යඤ්ඤත්ථාය. යෙපිස්ස තෙ හොන්ති දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා, තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි කරොන්ති’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘අස්සමෙධං පුරිසමෙධං, සම්මාපාසං වාජපෙය්‍යං නිරග්ගළ්හං;

මහායඤ්ඤා මහාරම්භා [වාජපෙය්‍යුං; නිරග්ගළං මහාරම්භා (ක.)], න තෙ හොන්ති මහප්ඵලා.

‘‘අජෙළකා ච ගාවො ච, විවිධා යත්ථ හඤ්ඤරෙ;

න තං සම්මග්ගතා යඤ්ඤං, උපයන්ති මහෙසිනො.

‘‘යෙ ච යඤ්ඤා නිරාරම්භා, යජන්ති අනුකුලං සදා;

අජෙළකා ච ගාවො ච, විවිධා නෙත්ථ හඤ්ඤරෙ;

එතං සම්මග්ගතා යඤ්ඤං, උපයන්ති මහෙසිනො.

‘‘එතං යජෙථ මෙධාවී, එසො යඤ්ඤො මහප්ඵලො;

එතඤ්හි යජමානස්ස, සෙය්‍යො හොති න පාපියො;

යඤ්ඤො ච විපුලො හොති, පසීදන්ති ච දෙවතා’’ති.

10. බන්ධනසුත්තං

121. තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන මහාජනකායො බන්ධාපිතො හොති, අප්පෙකච්චෙ රජ්ජූහි අප්පෙකච්චෙ අන්දූහි අප්පෙකච්චෙ සඞ්ඛලිකාහි.

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන මහාජනකායො බන්ධාපිතො, අප්පෙකච්චෙ රජ්ජූහි අප්පෙකච්චෙ අන්දූහි අප්පෙකච්චෙ සඞ්ඛලිකාහී’’ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘න තං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරා,

යදායසං දාරුජං පබ්බජඤ්ච;

සාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු,

පුත්තෙසු දාරෙසු ච යා අපෙක්ඛා.

‘‘එතං දළ්හං බන්ධනමාහු ධීරා,

ඔහාරිනං සිථිලං දුප්පමුඤ්චං;

එතම්පි ඡෙත්වාන පරිබ්බජන්ති,

අනපෙක්ඛිනො කාමසුඛං පහායා’’ති.

පඨමො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

දහරො පුරිසො ජරා, පියං අත්තානරක්ඛිතො;

අප්පකා අඩ්ඩකරණං, මල්ලිකා යඤ්ඤබන්ධනන්ති.

2. දුතියවග්ගො

1. සත්තජටිලසුත්තං

122. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො බහිද්වාරකොට්ඨකෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සත්ත ච ජටිලා සත්ත ච නිගණ්ඨා සත්ත ච අචෙලකා සත්ත ච එකසාටකා සත්ත ච පරිබ්බාජකා පරූළ්හකච්ඡනඛලොමා ඛාරිවිවිධමාදාය [ඛාරිවිධං ආදාය (පී.) දී. නි. 1.280 තදට්ඨකථාපි ඔලොකෙතබ්බා] භගවතො අවිදූරෙ අතික්කමන්ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා දක්ඛිණජාණුමණ්ඩලං පථවියං නිහන්ත්වා යෙන තෙ සත්ත ච ජටිලා සත්ත ච නිගණ්ඨා සත්ත ච අචෙලකා සත්ත ච එකසාටකා සත්ත ච පරිබ්බාජකා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං නාමං සාවෙසි – ''රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො…පෙ.… රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො''ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අචිරපක්කන්තෙසු තෙසු සත්තසු ච ජටිලෙසු සත්තසු ච නිගණ්ඨෙසු සත්තසු ච අචෙලකෙසු සත්තසු ච එකසාටකෙසු සත්තසු ච පරිබ්බාජකෙසු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''යෙ තෙ, භන්තෙ, ලොකෙ අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා එතෙ තෙසං අඤ්ඤතරා''ති.

''දුජ්ජානං ඛො එතං, මහාරාජ, තයා ගිහිනා කාමභොගිනා පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තෙන කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තෙන මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයන්තෙන ජාතරූපරජතං සාදියන්තෙන – 'ඉමෙ වා අරහන්තො, ඉමෙ වා අරහත්තමග්ගං සමාපන්නා'''ති.

''සංවාසෙන ඛො, මහාරාජ, සීලං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙන. සංවොහාරෙන ඛො, මහාරාජ, සොචෙය්‍යං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙන. ආපදාසු ඛො, මහාරාජ, ථාමො වෙදිතබ්බො. සො ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො

අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙන. සාකච්ඡාය, ඛො, මහාරාජ, පඤ්ඤා වෙදිතබ්බා. සා ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙනා''ති.

''අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ! යාව සුභාසිතමිදං, භන්තෙ, භගවතා – 'දුජ්ජානං ඛො එතං, මහාරාජ, තයා ගිහිනා කාමභොගිනා පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තෙන කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තෙන මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයන්තෙන ජාතරූපරජතං සාදියන්තෙන – ඉමෙ වා අරහන්තො, ඉමෙ වා අරහත්තමග්ගං සමාපන්නා'ති. සංවාසෙන ඛො, මහාරාජ, සීලං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙන. සංවොහාරෙන ඛො මහාරාජ, සොචෙය්‍යං වෙදිතබ්බං. තඤ්ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙන. ආපදාසු ඛො, මහාරාජ, ථාමො වෙදිතබ්බො. සො ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙන. සාකච්ඡාය ඛො, මහාරාජ, පඤ්ඤා වෙදිතබ්බා. සා ච ඛො දීඝෙන අද්ධුනා, න ඉත්තරං; මනසිකරොතා, නො අමනසිකරොතා; පඤ්ඤවතා, නො දුප්පඤ්ඤෙනා''ති.

''එතෙ, භන්තෙ, මම පුරිසා චරා ඔචරකා ජනපදං ඔචරිත්වා ආගච්ඡන්ති. තෙහි පඨමං ඔචිණ්ණං අහං පච්ඡා ඔසාපයිස්සාමි [ඔයායිස්සාමි (සී.), ඔහයිස්සාමි (ස්‍යා. කං.)]. ඉදානි තෙ, භන්තෙ, තං රජොජල්ලං පවාහෙත්වා සුන්හාතා සුවිලිත්තා කප්පිතකෙසමස්සූ ඔදාතවත්ථා [ඔදාතවත්ථවසනා (සී.)] පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරෙස්සන්තී''ති.

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

''න වණ්ණරූපෙන නරො සුජානො,
න විස්සසෙ ඉත්තරදස්සනෙන;
සුසඤ්ඤතානඤ්හි වියඤ්ජනෙන,
අසඤ්ඤතා ලොකමිමං චරන්ති.

''පතිරූපකො මත්තිකාකුණ්ඩලොව,
ලොහඩ්ඪමාසොව සුවණ්ණඡන්නො;

චරන්ති ලොකෙ [එකෙ (සී. පී.)] පරිවාරඡන්නා,

අන්තො අසුද්ධා බහි සොභමානා''ති.

2. පඤ්චරාජසුත්තං

123. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චන්නං රාජූනං පසෙනදිපමුඛානං පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතානං සමඞ්ගීභූතානං පරිචාරයමානානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – ''කිං නු ඛො කාමානං අග්ග''න්ති? තත්‍රෙකච්චෙ [තත්‍රෙකෙ (සී. පී.)] එවමාහංසු – ''රූපා කාමානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''සද්දා කාමානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ගන්ධා කාමානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''රසා කාමානං අග්ග''න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – ''ඵොට්ඨබ්බා කාමානං අග්ග''න්ති. යතො ඛො තෙ රාජානො නාසක්ඛිංසු අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාපෙතුං.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො තෙ රාජානො එතදවොච – ''ආයාම, මාරිසා, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිස්සාම; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතමත්ථං පටිපුච්ඡිස්සාම. යථා නො භගවා බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා''ති [ධාරෙය්‍යාමාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. ''එවං, මාරිසා''ති ඛො තෙ රාජානො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පච්චස්සොසුං.

අථ ඛො තෙ පඤ්ච රාජානො පසෙනදිපමුඛා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධ, භන්තෙ, අම්හාකං පඤ්චන්නං රාජූනං පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතානං සමඞ්ගීභූතානං පරිචාරයමානානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – 'කිං නු ඛො කාමානං අග්ග'න්ති? එකච්චෙ එවමාහංසු – 'රූපා කාමානං අග්ග'න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – 'සද්දා කාමානං අග්ග'න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ගන්ධා කාමානං අග්ග'න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – 'රසා කාමානං අග්ග'න්ති. එකච්චෙ එවමාහංසු – 'ඵොට්ඨබ්බා කාමානං අග්ග'න්ති. කිං නු ඛො, භන්තෙ, කාමානං අග්ග''න්ති?

''මනාපපරියන්තං ඛ්වාහං, මහාරාජ, පඤ්චසු කාමගුණෙසු අග්ගන්ති වදාමි. තෙව [තෙ ච (සී. පී. ක.), යෙ ච (ස්‍යා. කං.)], මහාරාජ, රූපා එකච්චස්ස මනාපා හොන්ති, තෙව [තෙ ච (සී. පී. ක.)] රූපා එකච්චස්ස අමනාපා හොන්ති. යෙහි ච යො රූපෙහි අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො, සො තෙහි රූපෙහි අඤ්ඤං රූපං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න පත්ථෙති. තෙ තස්ස රූපා පරමා හොන්ති. තෙ තස්ස රූපා අනුත්තරා හොන්ති.

‘‘තෙව, මහාරාජ, සද්දා එකච්චස්ස මනාපා හොන්ති, තෙව සද්දා එකච්චස්ස අමනාපා හොන්ති. යෙහි ච යො සද්දෙහි අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො, සො තෙහි සද්දෙහි අඤ්ඤං සද්දං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න පත්ථෙති. තෙ තස්ස සද්දා පරමා හොන්ති. තෙ තස්ස සද්දා අනුත්තරා හොන්ති.

‘‘තෙව, මහාරාජ, ගන්ධා එකච්චස්ස මනාපා හොන්ති, තෙව ගන්ධා එකච්චස්ස අමනාපා හොන්ති. යෙහි ච යො ගන්ධෙහි අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො, සො තෙහි ගන්ධෙහි අඤ්ඤං ගන්ධං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න පත්ථෙති. තෙ තස්ස ගන්ධා පරමා හොන්ති. තෙ තස්ස ගන්ධා අනුත්තරා හොන්ති.

‘‘තෙව, මහාරාජ, රසා එකච්චස්ස මනාපා හොන්ති, තෙව රසා එකච්චස්ස අමනාපා හොන්ති. යෙහි ච යො රසෙහි අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො, සො තෙහි රසෙහි අඤ්ඤං රසං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න පත්ථෙති. තෙ තස්ස රසා පරමා හොන්ති. තෙ තස්ස රසා අනුත්තරා හොන්ති.

‘‘තෙව, මහාරාජ, ඵොට්ඨබ්බා එකච්චස්ස මනාපා හොන්ති, තෙව ඵොට්ඨබ්බා එකච්චස්ස අමනාපා හොන්ති. යෙහි ච යො ඵොට්ඨබ්බෙහි අත්තමනො හොති පරිපුණ්ණසඞ්කප්පො, සො තෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි අඤ්ඤං ඵොට්ඨබ්බං උත්තරිතරං වා පණීතතරං වා න පත්ථෙති. තෙ තස්ස ඵොට්ඨබ්බා පරමා හොන්ති. තෙ තස්ස ඵොට්ඨබ්බා අනුත්තරා හොන්ති’’ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන චන්දනඞ්ගලිකො උපාසකො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. අථ ඛො චන්දනඞ්ගලිකො උපාසකො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං භගවා, පටිභාති මං සුගතා’’ති. ‘‘පටිභාතු තං චන්දනඞ්ගලිකා’’ති භගවා අවොච.

අථ ඛො චන්දනඞ්ගලිකො උපාසකො භගවතො සම්මුඛා තදනුරූපාය ගාථාය අභිත්ථවි –

‘‘පදුමං යථා කොකනදං සුගන්ධං,

පාතො සියා ඵුල්ලමවීතගන්ධං;

අඞ්ගීරසං පස්ස විරොචමානං,

තපන්තමාදිච්චමිවන්තලික්ඛෙ’’ති.

අථ ඛො තෙ පඤ්ච රාජානො චන්දනඞ්ගලිකං උපාසකං පඤ්චහි උත්තරාසඞ්ගෙහි අච්ඡාදෙසුං. අථ ඛො චන්දනඞ්ගලිකො උපාසකො තෙහි පඤ්චහි උත්තරාසඞ්ගෙහි භගවන්තං අච්ඡාදෙසීති.

3. දොණපාකසුත්තං

124. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො දොණපාකකුරං [දොණපාකසුදං (සී.), දොණපාකං සුදං (පී.)] භුඤ්ජති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භුත්තාවී මහස්සාසී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

අථ ඛො භගවා රාජානං පසෙනදිං කොසලං භුත්තාවිං මහස්සාසිං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘මනුජස්ස සදා සතීමතො,

මත්තං ජානතො ලද්ධභොජනෙ;

තනුකස්ස [තනු තස්ස (සී. පී.)] භවන්ති වෙදනා,

සණිකං ජීරති ආයුපාලය’’න්ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන සුදස්සනො මාණවො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පිට්ඨිතො ඨිතො හොති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො සුදස්සනං මාණවං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, තාත සුදස්සන, භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං පරියාපුණිත්වා මම භත්තාභිහාරෙ (භත්තාභිහාරෙ) [( ) සී.ස්‍යා. කං. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] භාස. අහඤ්ච තෙ දෙවසිකං කහාපණසතං (කහාපණසතං) [( ) සී. ස්‍යා. කං. පොත්ථකෙසු නත්ථි] නිච්චං භික්ඛං පවත්තයිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං දෙවා’’ති ඛො සුදස්සනො මාණවො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං පරියාපුණිත්වා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස භත්තාභිහාරෙ සුදං භාසති –

‘‘මනුජස්ස සදා සතීමතො,

මත්තං ජානතො ලද්ධභොජනෙ;

තනුකස්ස භවන්ති වෙදනා,

සණිකං ජීරති ආයුපාලය’’න්ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අනුපුබ්බෙන නාළිකොදනපරමතාය [නාළිකොදනමත්තාය (ක.)] සණ්ඨාසි. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අපරෙන සමයෙන සුසල්ලිඛිතගත්තො

පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජන්තො තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි – ‘‘උභයෙන වත මං සො භගවා අත්ථෙන අනුකම්පි – දිට්ඨධම්මිකෙන චෙව අත්ථෙන සම්පරායිකෙන චා’’ති.

4. පඨමසඞ්ගාමසුත්තං

125. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං අබ්භුය්‍යාසි යෙන කාසි. අස්සොසි ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො – ‘‘රාජා කිර මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා මමං අබ්භුය්‍යාතො යෙන කාසී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං පච්චුය්‍යාසි යෙන කාසි. අථ ඛො රාජා ච මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජා ච පසෙනදි කොසලො සඞ්ගාමෙසුං. තස්මිං ඛො පන සඞ්ගාමෙ රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජානං පසෙනදිං කොසලං පරාජෙසි. පරාජිතො ච රාජා පසෙනදි කොසලො සකමෙව [සඞ්ගාමා (ක.)] රාජධානිං සාවත්ථිං පච්චුය්‍යාසි [පායාසි (සී. පී.)].

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘ඉධ, භන්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං අබ්භුය්‍යාසි යෙන කාසි. අස්සොසි ඛො, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො – ‘රාජා කිර මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා මමං අබ්භුය්‍යාතො යෙන කාසී’ති. අථ ඛො, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං පච්චුය්‍යාසි යෙන කාසි. අථ ඛො, භන්තෙ, රාජා ච මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජා ච පසෙනදි කොසලො සඞ්ගාමෙසුං. තස්මිං ඛො පන, භන්තෙ, සඞ්ගාමෙ රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජානං පසෙනදිං කොසලං පරාජෙසි. පරාජිතො ච, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො සකමෙව රාජධානිං සාවත්ථිං පච්චුය්‍යාසී’’ති.

‘‘රාජා, භික්ඛවෙ, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො පාපමිත්තො පාපසහායො පාපසම්පවඞ්කො; රාජා ච ඛො, භික්ඛවෙ, පසෙනදි කොසලො කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො. අජ්ජෙව [අජ්ජතඤ්ච (සී. පී.), අජ්ජෙවං (ස්‍යා. කං.)], භික්ඛවෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො ඉමං රත්තිං දුක්ඛං සෙති පරාජිතො’’ති. ඉදමවොච…පෙ….

‘‘ජයං වෙරං පසවති, දුක්ඛං සෙති පරාජිතො;

උපසන්තො සුඛං සෙති, හිත්වා ජයපරාජය’’න්ති.

5. දුතියසඞ්ගාමසුත්තං

126. [එත්ථ ‘‘අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං අබ්භුය්‍යාසී’’ති ආදිනා පාඨෙන භවිතබ්බං. අට්ඨකථායං හි ‘‘අබ්භුය්‍යාසීති පරාජයෙ ගරහප්පත්තො…පෙ…. වුත්තජයකාරණං සුත්වා අභිඋය්‍යාසී’’ති වුත්තං] අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං අබ්භුය්‍යාසි යෙන කාසි. අස්සොසි ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො – ‘‘රාජා කිර මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා මමං අබ්භුය්‍යාතො යෙන කාසී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං පච්චුය්‍යාසි යෙන කාසි. අථ ඛො රාජා ච මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජා ච පසෙනදි කොසලො සඞ්ගාමෙසුං. තස්මිං ඛො පන සඞ්ගාමෙ රාජා පසෙනදි කොසලො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං පරාජෙසි, ජීවග්ගාහඤ්ච නං අග්ගහෙසි. අථ ඛො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස එතදහොසි – ‘‘කිඤ්චාපි ඛො ම්‍යායං රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො අදුබ්භන්තස්ස දුබ්භති, අථ ච පන මෙ භාගිනෙය්‍යො හොති. යංනූනාහං රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුනො වෙදෙහිපුත්තස්ස සබ්බං හත්ථිකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං අස්සකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං රථකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං පත්තිකායං පරියාදියිත්වා ජීවන්තමෙව නං ඔසජ්ජෙය්‍ය’’න්ති [ඔස්සජ්ජෙය්‍යන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුනො වෙදෙහිපුත්තස්ස සබ්බං හත්ථිකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං අස්සකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං රථකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං පත්තිකායං පරියාදියිත්වා ජීවන්තමෙව නං ඔසජ්ජි [ඔස්සජි (සී.), ඔස්සජ්ජි (ස්‍යා. කං. පී.)].

අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිංසු. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං –

‘‘ඉධ, භන්තෙ, රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං අබ්භුය්‍යාසි යෙන කාසි. අස්සොසි ඛො, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො – ‘රාජා කිර මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා මමං අබ්භුය්‍යාතො යෙන කාසී’ති. අථ ඛො, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං පච්චුය්‍යාසි යෙන කාසි. අථ ඛො, භන්තෙ, රාජා ච මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජා ච පසෙනදි කොසලො සඞ්ගාමෙසුං. තස්මිං ඛො පන, භන්තෙ, සඞ්ගාමෙ රාජා පසෙනදි කොසලො රාජානං මාගධං අජාතසත්තුං වෙදෙහිපුත්තං පරාජෙසි, ජීවග්ගාහඤ්ච නං අග්ගහෙසි. අථ ඛො, භන්තෙ, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස එතදහොසි – ‘කිඤ්චාපි ඛො ම්‍යායං රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො අදුබ්භන්තස්ස දුබ්භති, අථ ච පන මෙ භාගිනෙය්‍යො හොති. යංනූනාහං රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුනො වෙදෙහිපුත්තස්ස සබ්බං හත්ථිකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං අස්සකායං සබ්බං රථකායං සබ්බං පත්තිකායං පරියාදියිත්වා ජීවන්තමෙව නං ඔසජ්ජෙය්‍ය’’’න්ති.

‘‘අථ ඛො, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුනො වෙදෙහිපුත්තස්ස සබ්බං හත්ථිකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං අස්සකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං රථකායං පරියාදියිත්වා සබ්බං පත්තිකායං පරියාදියිත්වා ජීවන්තමෙව නං ඔසජ්ජී’’ති. අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘විලුම්පතෙව පුරිසො, යාවස්ස උපකප්පති;

යදා චඤ්ඤෙ විලුම්පන්ති, සො විලුත්තො විලුප්පති [විලුම්පති (සී. පී. ක.)].

‘‘ඨානඤ්හි මඤ්ඤති බාලො, යාව පාපං න පච්චති;

යදා ච පච්චති පාපං, අථ දුක්ඛං නිගච්ඡති.

‘‘හන්තා ලභති [ලභති හන්තා (සී.ස්‍යා. කං.)] හන්තාරං, ජෙතාරං ලභතෙ ජයං;

අක්කොසකො ච අක්කොසං, රොසෙතාරඤ්ච රොසකො;

අථ කම්මවිවට්ටෙන, සො විලුත්තො විලුප්පතී’’ති.

6. මල්ලිකාසුත්තං

127. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ ඛො අඤ්ඤතරො පුරිසො යෙන රාජා පසෙනදි කොසලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස උපකණ්ණකෙ ආරොචෙසි – ‘‘මල්ලිකා, දෙව, දෙවී ධීතරං විජාතා’’ති. එවං වුත්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො අනත්තමනො අහොසි.

අථ ඛො භගවා රාජානං පසෙනදිං කොසලං අනත්තමනතං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘ඉත්ථීපි හි එකච්චියා, සෙය්‍යා පොස ජනාධිප;

මෙධාවිනී සීලවතී, සස්සුදෙවා පතිබ්බතා.

‘‘තස්සා යො ජායති පොසො, සූරො හොති දිසම්පති;

තාදිසා සුභගියා [සුභරියාපුත්තො (ක.)] පුත්තො, රජ්ජම්පි අනුසාසතී’’ති.

7. අප්පමාදසුත්තං

128. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, එකො ධම්මො යො උභො අත්ථෙ සමධිග්ගය්හ තිට්ඨති – දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්චා’’ති?

‘‘අත්ථි ඛො, මහාරාජ, එකො ධම්මො යො උභො අත්ථෙ සමධිග්ගය්හ තිට්ඨති – දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්චා’’ති.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, එකො ධම්මො, යො උභො අත්ථෙ සමධිග්ගය්හ තිට්ඨති – දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්චා’’ති?

‘‘අප්පමාදො ඛො, මහාරාජ, එකො ධම්මො, යො උභො අත්ථෙ සමධිග්ගය්හ තිට්ඨති – දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්චාති. සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, යානි කානිචි ජඞ්ගලානං [ජඞ්ගමානං (සී. පී.)] පාණානං පදජාතානි, සබ්බානි තානි හත්ථිපදෙ සමොධානං ගච්ඡන්ති, හත්ථිපදං තෙසං අග්ගමක්ඛායති – යදිදං මහන්තත්තෙන; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, අප්පමාදො එකො ධම්මො, යො උභො අත්ථෙ සමධිග්ගය්හ තිට්ඨති – දිට්ඨධම්මිකඤ්චෙව අත්ථං සම්පරායිකඤ්චා’’ති. ඉදමවොච…පෙ….

‘‘ආයුං අරොගියං වණ්ණං, සග්ගං උච්චාකුලීනතං;

රතියො පත්ථයන්තෙන, උළාරා අපරාපරා.

‘‘අප්පමාදං පසංසන්ති, පුඤ්ඤකිරියාසු පණ්ඩිතා;

අප්පමත්තො උභො අත්ථෙ, අධිග්ගණ්හාති පණ්ඩිතො.

‘‘දිට්ඨෙ ධම්මෙ ච යො අත්ථො, යො චත්ථො සම්පරායිකො;

අත්ථාභිසමයා ධීරො, පණ්ඩිතොති පවුච්චතී’’ති.

8. කල්‍යාණමිත්තසුත්තං

129. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සො ච ඛො කල්‍යාණමිත්තස්ස කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස, නො පාපමිත්තස්ස නො පාපසහායස්ස නො පාපසම්පවඞ්කස්සා’’’ති.

‘‘එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! ස්වාක්ඛාතො, මහාරාජ, මයා ධම්මො. සො ච ඛො කල්‍යාණමිත්තස්ස කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස, නො පාපමිත්තස්ස නො පාපසහායස්ස නො පාපසම්පවඞ්කස්සාති.

‘‘එකමිදාහං, මහාරාජ, සමයං සක්කෙසු විහරාමි නගරකං නාම සක්‍යානං නිගමො. අථ ඛො, මහාරාජ, ආනන්දො භික්ඛු යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො, මහාරාජ, ආනන්දො භික්ඛු මං එතදවොච – ‘උපඩ්ඪමිදං, භන්තෙ, බ්‍රහ්මචරියස්ස – යදිදං කල්‍යාණමිත්තතා කල්‍යාණසහායතා කල්‍යාණසම්පවඞ්කතා’’’ති.

‘‘එවං වුත්තාහං, මහාරාජ, ආනන්දං භික්ඛුං එතදවොචං – ‘මා හෙවං, ආනන්ද, මා හෙවං, ආනන්ද! සකලමෙව හිදං, ආනන්ද,

බ්‍රහ්මචරියං – යදිදං කල්‍යාණමිත්තතා කල්‍යාණසහායතා කල්‍යාණසම්පවඞ්කතා. කල්‍යාණමිත්තස්සෙතං, ආනන්ද, භික්ඛුනො පාටිකඞ්ඛං කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං භාවෙස්සති අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං බහුලීකරිස්සති’’’.

‘‘කථඤ්ච, ආනන්ද, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං භාවෙති, අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං බහුලීකරොති? ඉධානන්ද, භික්ඛු සම්මාදිට්ඨිං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං, සම්මාසඞ්කප්පං භාවෙති…පෙ…. සම්මාවාචං භාවෙති…පෙ…. සම්මාකම්මන්තං භාවෙති…පෙ…. සම්මාආජීවං භාවෙති…පෙ…. සම්මාවායාමං භාවෙති…පෙ…. සම්මාසතිං භාවෙති…පෙ…. සම්මාසමාධිං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. එවං ඛො, ආනන්ද, භික්ඛු කල්‍යාණමිත්තො කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං භාවෙති, අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං බහුලීකරොති. තදමිනාපෙතං, ආනන්ද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා සකලමෙවිදං බ්‍රහ්මචරියං – යදිදං කල්‍යාණමිත්තතා කල්‍යාණසහායතා කල්‍යාණසම්පවඞ්කතා’’ති.

‘‘මමඤ්හි, ආනන්ද, කල්‍යාණමිත්තං ආගම්ම ජාතිධම්මා සත්තා ජාතියා පරිමුච්චන්ති, ජරාධම්මා සත්තා ජරාය පරිමුච්චන්ති, බ්‍යාධිධම්මා සත්තා බ්‍යාධිතො පරිමුච්චන්ති, මරණධම්මා සත්තා මරණෙන පරිමුච්චන්ති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසධම්මා සත්තා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසෙහි පරිමුච්චන්ති. ඉමිනා ඛො එතං, ආනන්ද, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා සකලමෙවිදං බ්‍රහ්මචරියං – යදිදං කල්‍යාණමිත්තතා කල්‍යාණසහායතා කල්‍යාණසම්පවඞ්කතා’’ති.

‘‘තස්මාතිහ තෙ, මහාරාජ, එවං සික්ඛිතබ්බං – ‘කල්‍යාණමිත්තො භවිස්සාමි කල්‍යාණසහායො කල්‍යාණසම්පවඞ්කො’ති. එවඤ්හි තෙ, මහාරාජ, සික්ඛිතබ්බං.

‘‘කල්‍යාණමිත්තස්ස තෙ, මහාරාජ, කල්‍යාණසහායස්ස කල්‍යාණසම්පවඞ්කස්ස අයං එකො ධම්මො උපනිස්සාය විහාතබ්බො – අප්පමාදො කුසලෙසු ධම්මෙසු.

‘‘අප්පමත්තස්ස තෙ, මහාරාජ, විහරතො අප්පමාදං උපනිස්සාය, ඉත්ථාගාරස්ස අනුයන්තස්ස එවං භවිස්සති – ‘රාජා ඛො අප්පමත්තො

විහරති, අප්පමාදං උපනිස්සාය. හන්ද, මයම්පි අප්පමත්තා විහරාම, අප්පමාදං උපනිස්සායා'''ති.

''අප්පමත්තස්ස තෙ, මහාරාජ, විහරතො අප්පමාදං උපනිස්සාය, ඛත්තියානම්පි අනුයන්තානං එවං භවිස්සති – 'රාජා ඛො අප්පමත්තො විහරති අප්පමාදං උපනිස්සාය. හන්ද, මයම්පි අප්පමත්තා විහරාම, අප්පමාදං උපනිස්සායා'''ති.

''අප්පමත්තස්ස තෙ, මහාරාජ, විහරතො අප්පමාදං උපනිස්සාය, බලකායස්සපි එවං භවිස්සති – 'රාජා ඛො අප්පමත්තො විහරති අප්පමාදං උපනිස්සාය. හන්ද, මයම්පි අප්පමත්තා විහරාම, අප්පමාදං උපනිස්සායා'''ති.

''අප්පමත්තස්ස තෙ, මහාරාජ, විහරතො අප්පමාදං උපනිස්සාය, නෙගමජානපදස්සපි එවං භවිස්සති – 'රාජා ඛො අප්පමත්තො විහරති, අප්පමාදං උපනිස්සාය. හන්ද, මයම්පි අප්පමත්තා විහරාම, අප්පමාදං උපනිස්සායා'''ති?

''අප්පමත්තස්ස තෙ, මහාරාජ, විහරතො අප්පමාදං උපනිස්සාය, අත්තාපි ගුත්තො රක්ඛිතො භවිස්සති – ඉත්ථාගාරම්පි ගුත්තං රක්ඛිතං භවිස්සති, කොසකොට්ඨාගාරම්පි ගුත්තං රක්ඛිතං භවිස්සතී''ති. ඉදමවොච...පෙ....

''භොගෙ පත්ථයමානෙන, උළාරෙ අපරාපරෙ;
අප්පමාදං පසංසන්ති, පුඤ්ඤකිරියාසු පණ්ඩිතා.

''අප්පමත්තො උභො අත්ථෙ, අධිග්ගණ්හාති පණ්ඩිතො;
දිට්ඨෙ ධම්මෙ ච යො අත්ථො, යො චත්ථො සම්පරායිකො;
අත්ථාභිසමයා ධීරො, පණ්ඩිතොති පවුච්චතී''ති.

9. පඨමඅපුත්තකසුත්තං

130. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො දිවා දිවස්ස යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො රාජානං පසෙනදිං කොසලං භගවා එතදවොච – ''හන්ද, කුතො නු ත්වං, මහාරාජ, ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සා''ති?

''ඉධ, භන්තෙ, සාවත්ථියං සෙට්ඨි ගහපති කාලඞ්කතො. තමහං අපුත්තකං සාපතෙය්‍යං රාජන්තෙපුරං අතිහරිත්වා ආගච්ඡාමි. අසීති, භන්තෙ, සතසහස්සානි හිරඤ්ඤස්සෙව, කො පන වාදො රූපියස්ස!

තස්ස ඛො පන, භන්තෙ, සෙට්ඨිස්ස ගහපතිස්ස එවරූපො භත්තභොගො අහොසි – කණාජකං භුඤ්ජති බිලඞ්ගදුතියං. එවරූපො වත්ථභොගො අහොසි – සාණං ධාරෙති තිපක්ඛවසනං. එවරූපො යානභොගො අහොසි – ජජ්ජරරථකෙන යාති පණ්ණඡත්තකෙන ධාරියමානෙනා''ති.

''එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! අසප්පුරිසො ඛො, මහාරාජ, උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා නෙවත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න මාතාපිතරො සුඛෙති පීණෙති, න පුත්තදාරං සුඛෙති පීණෙති, න දාසකම්මකරපොරිසෙ සුඛෙති පීණෙති, න මිත්තාමච්චෙ සුඛෙති පීණෙති, න සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨාපෙති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. තස්ස තෙ භොගෙ එවං සම්මා අපරිභුඤ්ජියමානෙ [අපරිභුඤ්ජමානො (සබ්බත්ථ)] රාජානො වා හරන්ති චොරා වා හරන්ති අග්ගි වා ඩහති උදකං වා වහති අප්පියා වා දායාදා හරන්ති. එවංස තෙ [එවං සන්තෙ (සී. පී.)], මහාරාජ, භොගා සම්මා අපරිභුඤ්ජියමානා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, නො පරිභොගං.

''සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, අමනුස්සට්ඨානෙ පොක්ඛරණී අච්ඡොදකා සීතොදකා සාතොදකා සෙතොදකා සුපතිත්ථා රමණීයා. තං ජනො නෙව හරෙය්‍ය න පිවෙය්‍ය න නහායෙය්‍ය න යථාපච්චයං වා කරෙය්‍ය. එවඤ්හි තං, මහාරාජ, උදකං සම්මා අපරිභුඤ්ජියමානං [අපරිභුඤ්ජමානං (ස්‍යා. කං.)] පරික්ඛයං ගච්ඡෙය්‍ය, නො පරිභොගං. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, අසප්පුරිසො උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා නෙවත්තානං සුඛෙති පීණෙති, න මාතාපිතරො සුඛෙති පීණෙති, න පුත්තදාරං සුඛෙති පීණෙති, න දාසකම්මකරපොරිසෙ සුඛෙති පීණෙති, න මිත්තාමච්චෙ සුඛෙති පීණෙති, න සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨාපෙති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. තස්ස තෙ භොගෙ එවං සම්මා අපරිභුඤ්ජියමානෙ රාජානො වා හරන්ති චොරා වා හරන්ති අග්ගි වා ඩහති උදකං වා වහති අප්පියා වා දායාදා හරන්ති. එවංස තෙ [එවං සන්තෙ (සී. පී.)], මහාරාජ, භොගා සම්මා අපරිභුඤ්ජියමානා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, නො පරිභොගං.

''සප්පුරිසො ච ඛො, මහාරාජ, උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, මාතාපිතරො සුඛෙති පීණෙති, පුත්තදාරං සුඛෙති පීණෙති, දාසකම්මකරපොරිසෙ සුඛෙති පීණෙති, මිත්තාමච්චෙ සුඛෙති පීණෙති, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨාපෙති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. තස්ස තෙ භොගෙ එවං සම්මා පරිභුඤ්ජියමානෙ නෙව රාජානො හරන්ති, න චොරා හරන්ති, න අග්ගි ඩහති, න උදකං වහති, න අප්පියා දායාදා හරන්ති. එවංස තෙ,

පටුන

මහාරාජ, භොගා සම්මා පරිභුඤ්ජියමානා පරිභොගං ගච්ඡන්ති, නො පරික්ඛයං.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ පොක්ඛරණී අච්ඡොදකා සීතොදකා සාතොදකා සෙතොදකා සුපතිත්ථා රමණීයා. තඤ්ච උදකං ජනො හරෙය්‍යාපි පිවෙය්‍යාපි නහායෙය්‍යාපි යථාපච්චයම්පි කරෙය්‍ය. එවඤ්හි තං, මහාරාජ, උදකං සම්මා පරිභුඤ්ජියමානං පරිභොගං ගච්ඡෙය්‍ය, නො පරික්ඛයං. එවමෙව ඛො, මහාරාජ, සප්පුරිසො උළාරෙ භොගෙ ලභිත්වා අත්තානං සුඛෙති පීණෙති, මාතාපිතරො සුඛෙති පීණෙති, පුත්තදාරං සුඛෙති පීණෙති, දාසකම්මකරපොරිසෙ සුඛෙති පීණෙති, මිත්තාමච්චෙ සුඛෙති පීණෙති, සමණබ්‍රාහ්මණෙසු උද්ධග්ගිකං දක්ඛිණං පතිට්ඨාපෙති සොවග්ගිකං සුඛවිපාකං සග්ගසංවත්තනිකං. තස්ස තෙ භොගෙ එවං සම්මා පරිභුඤ්ජියමානෙ නෙව රාජානො හරන්ති, න චොරා හරන්ති, න අග්ගි ඩහති, න උදකං වහති, න අප්පියා දායාදා හරන්ති. එවංස තෙ, මහාරාජ, භොගා සම්මා පරිභුඤ්ජියමානා පරිභොගං ගච්ඡන්ති, නො පරික්ඛය’’න්ති.

‘‘අමනුස්සට්ඨානෙ උදකංව සීතං,
තදපෙය්‍යමානං පරිසොසමෙති;
එවං ධනං කාපුරිසො ලභිත්වා,
නෙවත්තනා භුඤ්ජති නො දදාති.

ධීරො ච විඤ්ඤූ අධිගම්ම භොගෙ,
සො භුඤ්ජති කිච්චකරො ච හොති;
සො ඤාතිසඞ්ඝං නිසභො භරිත්වා,
අනින්දිතො සග්ගමුපෙති ඨාන’’න්ති.

10. දුතියඅපුත්තකසුත්තං

131. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො දිවා දිවස්ස යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං නිසින්නං ඛො රාජානං පසෙනදිං කොසලං භගවා එතදවොච – ‘‘හන්ද, කුතො නු ත්වං, මහාරාජ, ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සා’’ති?

‘‘ඉධ, භන්තෙ, සාවත්ථියං සෙට්ඨි ගහපති කාලඞ්කතො. තමහං අපුත්තකං සාපතෙය්‍යං රාජන්තෙපුරං අතිහරිත්වා ආගච්ඡාමි. සතං, භන්තෙ, සතසහස්සානි හිරඤ්ඤස්සෙව, කො පන වාදො රූපියස්ස! තස්ස ඛො පන, භන්තෙ, සෙට්ඨිස්ස ගහපතිස්ස එවරූපො

භත්තභොගො අහොසි – කණාජකං භුඤ්ජති බිලඞ්ගදුතියං. එවරූපො වත්ථභොගො අහොසි – සාණං ධාරෙති තිපක්ඛවසනං. එවරූපො යානභොගො අහොසි – ජජ්ජරරථකෙන යාති පණ්ණඡත්තකෙන ධාරියමානෙනා''ති.

''එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! භූතපුබ්බං සො, මහාරාජ, සෙට්ඨි ගහපති තග්ගරසිඛිං නාම පච්චෙකසම්බුද්ධං පිණ්ඩපාතෙන පටිපාදෙසි. 'දෙථ සමණස්ස පිණ්ඩ'න්ති වත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. දත්වා ච පන පච්ඡා විප්පටිසාරී අහොසි – 'වරමෙතං පිණ්ඩපාතං දාසා වා කම්මකරා වා භුඤ්ජෙය්‍යු'න්ති. භාතු ච පන එකපුත්තකං සාපතෙය්‍යස්ස කාරණා ජීවිතා වොරොපෙසි.

''යං ඛො සො, මහාරාජ, සෙට්ඨි ගහපති තග්ගරසිඛිං පච්චෙකසම්බුද්ධං පිණ්ඩපාතෙන පටිපාදෙසි, තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන සත්තක්ඛත්තුං සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජි. තස්සෙව කම්මස්ස විපාකාවසෙසෙන ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා සත්තක්ඛත්තුං සෙට්ඨිත්තං කාරෙසි. යං ඛො සො, මහාරාජ, සෙට්ඨි ගහපති දත්වා පච්ඡා විප්පටිසාරී අහොසි – 'වරමෙතං පිණ්ඩපාතං දාසා වා කම්මකරා වා භුඤ්ජෙය්‍යු'න්ති, තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන නාස්සුළාරාය භත්තභොගාය චිත්තං නමති, නාස්සුළාරාය වත්ථභොගාය චිත්තං නමති, නාස්සුළාරාය යානභොගාය චිත්තං නමති, නාස්සුළාරානං පඤ්චන්නං කාමගුණානං භොගාය චිත්තං නමති. යං ඛො සො, මහාරාජ, සෙට්ඨි ගහපති භාතු ච පන එකපුත්තකං සාපතෙය්‍යස්ස කාරණා ජීවිතා වොරොපෙසි, තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන බහූනි වස්සානි බහූනි වස්සසතානි බහූනි වස්සසහස්සානි බහූනි වස්සසතසහස්සානි නිරයෙ පච්චිත්ථ. තස්සෙව කම්මස්ස විපාකාවසෙසෙන ඉදං සත්තමං අපුත්තකං සාපතෙය්‍යං රාජකොසං පවෙසෙති. තස්ස ඛො, මහාරාජ, සෙට්ඨිස්ස ගහපතිස්ස පුරාණඤ්ච පුඤ්ඤං පරික්ඛීණං, නවඤ්ච පුඤ්ඤං අනුපචිතං. අජ්ජ පන, මහාරාජ, සෙට්ඨි ගහපති මහාරොරුවෙ නිරයෙ පච්චතී''ති. ''එවං, භන්තෙ, සෙට්ඨි ගහපති මහාරොරුවං නිරයං උපපන්නො''ති. ''එවං, මහාරාජ, සෙට්ඨි ගහපති මහාරොරුවං නිරයං උපපන්නො''ති. ඉදමවොච...පෙ.....

''ධඤ්ඤං ධනං රජතං ජාතරූපං, පරිග්ගහං වාපි යදත්ථි කිඤ්චි;

දාසා කම්මකරා පෙස්සා, යෙ චස්ස අනුජීවිනො.

''සබ්බං නාදාය ගන්තබ්බං, සබ්බං නික්ඛිප්පගාමිනං [නික්ඛිපගාමිනං (ස්‍යා. කං. ක.)];

යඤ්ච කරොති කායෙන, වාචාය උද චෙතසා.

‘‘තඤ්හි තස්ස සකං හොති, තඤ්ච ආදාය ගච්ඡති;
තඤ්චස්ස අනුගං හොති, ඡායාව අනපායිනී.

‘‘තස්මා කරෙය්‍ය කල්‍යාණං, නිචයං සම්පරායිකං;
පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින’’න්ති.

දුතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ජටිලා පඤ්ච රාජානො, දොණපාකකුරෙන ච;
සඞ්ගාමෙන ද්වෙ වුත්තානි, මල්ලිකා [ධීතරා (බහූසු)] ද්වෙ අප්පමාදෙන ච;

අපුත්තකෙන ද්වෙ වුත්තා, වග්ගො තෙන පවුච්චතීති.

3. තතියවග්ගො

1. පුග්ගලසුත්තං

132. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො රාජානං පසෙනදිං කොසලං භගවා එතදවොච – ‘‘චත්තාරොමෙ, මහාරාජ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො? තමොතමපරායනො, තමොජොතිපරායනො, ජොතිතමපරායනො, ජොතිජොතිපරායනො’’.

‘‘කථඤ්ච, මහාරාජ පුග්ගලො තමොතමපරායනො හොති? ඉධ, මහාරාජ, එකච්චො පුග්ගලො නීචෙ කුලෙ පච්චාජාතො හොති, චණ්ඩාලකුලෙ වා වෙනකුලෙ [වෙණකුලෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා නෙසාදකුලෙ වා රථකාරකුලෙ වා පුක්කුසකුලෙ වා දලිද්දෙ අප්පන්නපානභොජනෙ කසිරවුත්තිකෙ, යත්ථ කසිරෙන ඝාසච්ඡාදො ලබ්භති. සො ච හොති දුබ්බණ්ණො දුද්දසිකො ඔකොටිමකො බව්හාබාධො [බහ්වාබාධො (ක.)] කාණො වා කුණී වා ඛඤ්ජො වා පක්ඛහතො වා, න ලාභී අන්නස්ස පානස්ස වත්ථස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති. සො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො අන්ධකාරා වා අන්ධකාරං ගච්ඡෙය්‍ය, තමා වා තමං ගච්ඡෙය්‍ය, ලොහිතමලා වා ලොහිතමලං ගච්ඡෙය්‍ය. තථූපමාහං, මහාරාජ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවං ඛො, මහාරාජ, පුග්ගලො තමොතමපරායනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, මහාරාජ, පුග්ගලො තමොජොතිපරායනො හොති? ඉධ, මහාරාජ, එකච්චො පුග්ගලො නීචෙ කුලෙ පච්චාජාතො හොති, චණ්ඩාලකුලෙ වා වෙනකුලෙ වා නෙසාදකුලෙ වා රථකාරකුලෙ වා පුක්කුසකුලෙ වා දලිද්දෙ අප්පන්නපානභොජනෙ කසිරවුත්තිකෙ, යත්ථ කසිරෙන ඝාසච්ඡාදො ලබ්භති. සො ච හොති දුබ්බණ්ණො දුද්දසිකො ඔකොටිමකො බව්හාබාධො, කාණො වා කුණී වා ඛඤ්ජො වා පක්ඛහතො වා, න ලාභී අන්නස්ස පානස්ස වත්ථස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන සුචරිතං චරති, වාචාය සුචරිතං චරති, මනසා සුචරිතං චරති. සො කායෙන සුචරිතං චරිත්වා වාචාය සුචරිතං චරිත්වා මනසා සුචරිතං චරිත්වා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො පථවියා වා පල්ලඞ්කං ආරොහෙය්‍ය, පල්ලඞ්කා වා අස්සපිට්ඨිං ආරොහෙය්‍ය, අස්සපිට්ඨියා වා හත්ථික්ඛන්ධං ආරොහෙය්‍ය, හත්ථික්ඛන්ධා වා පාසාදං ආරොහෙය්‍ය. තථූපමාහං, මහාරාජ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවං ඛො, මහාරාජ, පුග්ගලො තමොජොතිපරායනො හොති.

‘‘කථඤ්ච, මහාරාජ, පුග්ගලො ජොතිතමපරායනො හොති? ඉධ, මහාරාජ, එකච්චො පුග්ගලො උච්චෙ කුලෙ පච්චාජාතො හොති, ඛත්තියමහාසාලකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ වා ගහපතිමහාසාලකුලෙ වා, අඩ්ඪෙ මහද්ධනෙ මහාභොගෙ පහූතජාතරූපරජතෙ පහූතවිත්තූපකරණෙ පහූතධනධඤ්ඤෙ. සො ච හොති අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො, පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො, ලාභී අන්නස්ස පානස්ස වත්ථස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන දුච්චරිතං චරති, වාචාය දුච්චරිතං චරති, මනසා දුච්චරිතං චරති. සො කායෙන දුච්චරිතං චරිත්වා වාචාය දුච්චරිතං චරිත්වා මනසා දුච්චරිතං චරිත්වා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො පාසාදා වා හත්ථික්ඛන්ධං ඔරොහෙය්‍ය, හත්ථික්ඛන්ධා වා අස්සපිට්ඨිං ඔරොහෙය්‍ය, අස්සපිට්ඨියා වා පල්ලඞ්කං ඔරොහෙය්‍ය, පල්ලඞ්කා වා පථවිං ඔරොහෙය්‍ය, පථවියා වා අන්ධකාරං පවිසෙය්‍ය. තථූපමාහං, මහාරාජ,

ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවං ඛො, මහාරාජ, පුග්ගලො ජොතිතමපරායනො හොති.

''කථඤ්ච, මහාරාජ, පුග්ගලො ජොතිජොතිපරායනො හොති? ඉධ, මහාරාජ, එකච්චො පුග්ගලො උච්චෙ කුලෙ පච්චාජාතො හොති, ඛත්තියමහාසාලකුලෙ වා බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ වා ගහපතිමහාසාලකුලෙ වා, අඩ්ඪෙ මහද්ධනෙ මහාභොගෙ පහූතජාතරූපරජතෙ පහූතවිත්තූපකරණෙ පහූතධනධඤ්ඤෙ. සො ච හොති අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො, පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො, ලාභී අන්නස්ස පානස්ස වත්ථස්ස යානස්ස මාලාගන්ධවිලෙපනස්ස සෙය්‍යාවසථපදීපෙය්‍යස්ස. සො කායෙන සුචරිතං චරති, වාචාය සුචරිතං චරති, මනසා සුචරිතං චරති. සො කායෙන සුචරිතං චරිත්වා වාචාය සුචරිතං චරිත්වා මනසා සුචරිතං චරිත්වා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති.

''සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො පල්ලඞ්කා වා පල්ලඞ්කං සඞ්කමෙය්‍ය, අස්සපිට්ඨියා වා අස්සපිට්ඨිං සඞ්කමෙය්‍ය, හත්ථික්ඛන්ධා වා හත්ථික්ඛන්ධං සඞ්කමෙය්‍ය, පාසාදා වා පාසාදං සඞ්කමෙය්‍ය. තථූපමාහං, මහාරාජ, ඉමං පුග්ගලං වදාමි. එවං ඛො, මහාරාජ, පුග්ගලො ජොතිජොතිපරායනො හොති. ඉමෙ ඛො, මහාරාජ, චත්තාරො පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මි''න්ති. ඉදමවොච...පෙ....

''දලිද්දො පුරිසො රාජ, අස්සද්ධො හොති මච්ඡරී;

කදරියො පාපසඞ්කප්පො, මිච්ඡාදිට්ඨි අනාදරො.

''සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, අඤ්ඤෙ වාපි වනිබ්බකෙ;

අක්කොසති පරිභාසති, නත්ථිකො හොති රොසකො.

''දදමානං නිවාරෙති, යාචමානාන භොජනං;

තාදිසො පුරිසො රාජ, මීයමානො ජනාධිප;

උපෙති නිරයං ඝොරං, තමොතමපරායනො.

''දලිද්දො පුරිසො රාජ, සද්ධො හොති අමච්ඡරී;

දදාති සෙට්ඨසඞ්කප්පො, අබ්‍යග්ගමනසො නරො.

''සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, අඤ්ඤෙ වාපි වනිබ්බකෙ;

උට්ඨාය අභිවාදෙති, සමචරියාය සික්ඛති.

‘‘දදමානං න වාරෙති [න නිවාරෙති (සී.)], යාචමානාන භොජනං;

තාදිසො පුරිසො රාජ, මීයමානො ජනාධිප;

උපෙති තිදිවං ඨානං, තමොජොතිපරායනො.

‘‘අඩ්ඪො චෙ [අඩ්ඪො වෙ (පී. ක.)] පුරිසො රාජ, අස්සද්ධො හොති මච්ඡරී;

කදරියො පාපසඞ්කප්පො, මිච්ඡාදිට්ඨි අනාදරො.

‘‘සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, අඤ්ඤෙ වාපි වනිබ්බකෙ;

අක්කොසති පරිභාසති, නත්ථිකො හොති රොසකො.

‘‘දදමානං නිවාරෙති, යාචමානාන භොජනං;

තාදිසො පුරිසො රාජ, මීයමානො ජනාධිප;

උපෙති නිරයං ඝොරං, ජොතිතමපරායනො.

‘‘අඩ්ඪො චෙ පුරිසො රාජ, සද්ධො හොති අමච්ඡරී;

දදාති සෙට්ඨසඞ්කප්පො, අබ්‍යග්ගමනසො නරො.

‘‘සමණෙ බ්‍රාහ්මණෙ වාපි, අඤ්ඤෙ වාපි වනිබ්බකෙ;

උට්ඨාය අභිවාදෙති, සමචරියාය සික්ඛති.

‘‘දදමානං න වාරෙති, යාචමානාන භොජනං;

තාදිසො පුරිසො රාජ, මීයමානො ජනාධිප;

උපෙති තිදිවං ඨානං, ජොතිජොතිපරායනො’’ති.

2. අය්‍යිකාසුත්තං

133. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නං ඛො රාජානං පසෙනදිං කොසලං භගවා එතදවොච – ‘‘හන්ද, කුතො නු ත්වං, මහාරාජ, ආගච්ඡසි දිවාදිවස්සා’’ති?

‘‘අය්‍යිකා මෙ, භන්තෙ, කාලඞ්කතා ජිණ්ණා වුඩ්ඪා මහල්ලිකා අද්ධගතා වයොඅනුප්පත්තා වීසවස්සසතිකා ජාතියා. අය්‍යිකා ඛො පන මෙ, භන්තෙ, පියා හොති මනාපා. හත්ථිරතනෙන චෙපාහං, භන්තෙ, ලභෙය්‍යං ‘මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී’ති, හත්ථිරතනම්පාහං දදෙය්‍යං – ‘මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී’ති. අස්සරතනෙන චෙපාහං, භන්තෙ, ලභෙය්‍යං ‘මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී’ති, අස්සරතනම්පාහං දදෙය්‍යං – ‘මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී’ති. ගාමවරෙන චෙපාහං භන්තෙ,

ලභෙය්‍යාසං 'මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී'ති, ගාමවරම්පාහං දදෙය්‍යාසං – 'මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී'ති. ජනපදපදෙසෙන [ජනපදෙන (සී. ස්‍යා. පී.)] චෙපාහං, භන්තෙ, ලභෙය්‍යාසං 'මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී'ති, ජනපදපදෙසම්පාහං දදෙය්‍යාසං – 'මා මෙ අය්‍යිකා කාලමකාසී'ති. 'සබ්බෙ සත්තා, මහාරාජ, මරණධම්මා මරණපරියොසානා මරණං අනතීතා'ති. 'අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවසුභාසිතමිදං, භන්තෙ, භගවතා – සබ්බෙ සත්තා මරණධම්මා මරණපරියොසානා මරණං අනතීතා'''ති.

''එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! සබ්බෙ සත්තා මරණධම්මා මරණපරියොසානා මරණං අනතීතා. සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, යානි කානිචි කුම්භකාරභාජනානි ආමකානි චෙව පක්කානි ච සබ්බානි තානි භෙදනධම්මානි භෙදනපරියොසානානි භෙදනං අනතීතානි; එවමෙව ඛො, මහාරාජ, සබ්බෙ සත්තා මරණධම්මා මරණපරියොසානා මරණං අනතීතා''ති. ඉදමවොච...පෙ....

''සබ්බෙ සත්තා මරිස්සන්ති, මරණන්තඤ්හි ජීවිතං;

යථාකම්මං ගමිස්සන්ති, පුඤ්ඤපාපඵලූපගා;

නිරයං පාපකම්මන්තා, පුඤ්ඤකම්මා ච සුග්ගතිං.

''තස්මා කරෙය්‍ය කල්‍යාණං, නිචයං සම්පරායිකං;

පුඤ්ඤානි පරලොකස්මිං, පතිට්ඨා හොන්ති පාණින''න්ති.

3. ලොකසුත්තං

134. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''කති නු ඛො, භන්තෙ, ලොකස්ස ධම්මා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරායා''ති? ''තයො ඛො, මහාරාජ, ලොකස්ස ධම්මා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. කතමෙ තයො? ලොභො ඛො, මහාරාජ, ලොකස්ස ධම්මො, උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. දොසො ඛො, මහාරාජ, ලොකස්ස ධම්මො, උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. මොහො ඛො, මහාරාජ, ලොකස්ස ධම්මො, උප්පජ්ජමානො උප්පජ්ජති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. ඉමෙ ඛො, මහාරාජ, තයො ලොකස්ස ධම්මා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජන්ති අහිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරායා''ති. ඉදමවොච...පෙ....

''ලොභො දොසො ච මොහො ච, පුරිසං පාපචෙතසං;

හිංසන්ති අත්තසම්භූතා, තචසාරංව සම්ඵල''න්ති.

4. ඉස්සත්තසුත්තං

135. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''කත්ථ නු ඛො, භන්තෙ, දානං දාතබ්බ''න්ති? ''යත්ථ ඛො, මහාරාජ, චිත්තං පසීදතී''ති. ''කත්ථ පන, භන්තෙ, දින්නං මහප්ඵල''න්ති? ''අඤ්ඤං ඛො එතං, මහාරාජ, කත්ථ දානං දාතබ්බං, අඤ්ඤං පනෙතං කත්ථ දින්නං මහප්ඵලන්ති? සීලවතො ඛො, මහාරාජ, දින්නං මහප්ඵලං, නො තථා දුස්සීලෙ. තෙන හි, මහාරාජ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා, තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ ත්‍යාස්ස යුද්ධං පච්චුපට්ඨිතං සඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො [සමූපබ්බූළ්හො (සී.), සමුපබ්බුළ්හො (පී.)]. අථ ආගච්ඡෙය්‍ය ඛත්තියකුමාරො අසික්ඛිතො අකතහත්ථො අකතයොග්ගො අකතූපාසනො භීරු ඡම්භී උත්‍රාසී පලායී. භරෙය්‍යාසි තං පුරිසං, අත්ථො ච තෙ තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති? ''නාහං, භන්තෙ, භරෙය්‍යං තං පුරිසං, න ච මෙ අත්ථො තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති. ''අථ ආගච්ඡෙය්‍ය බ්‍රාහ්මණකුමාරො අසික්ඛිතො…පෙ.… අථ ආගච්ඡෙය්‍ය වෙස්සකුමාරො අසික්ඛිතො…පෙ.… අථ ආගච්ඡෙය්‍ය සුද්දකුමාරො අසික්ඛිතො…පෙ.… න ච මෙ අත්ථො තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ ත්‍යාස්ස යුද්ධං පච්චුපට්ඨිතං සඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො. අථ ආගච්ඡෙය්‍ය ඛත්තියකුමාරො සුසික්ඛිතො කතහත්ථො කතයොග්ගො කතූපාසනො අභීරු අච්ඡම්භී අනුත්‍රාසී අපලායී. භරෙය්‍යාසි තං පුරිසං, අත්ථො ච තෙ තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති? ''භරෙය්‍යාහං, භන්තෙ, තං පුරිසං, අත්ථො ච මෙ තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති. ''අථ ආගච්ඡෙය්‍ය බ්‍රාහ්මණකුමාරො…පෙ.… අථ ආගච්ඡෙය්‍ය වෙස්සකුමාරො…පෙ.… අථ ආගච්ඡෙය්‍ය සුද්දකුමාරො සුසික්ඛිතො කතහත්ථො කතයොග්ගො කතූපාසනො අභීරු අච්ඡම්භී අනුත්‍රාසී අපලායී. භරෙය්‍යාසි තං පුරිසං, අත්ථො ච තෙ තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති? ''භරෙය්‍යාහං, භන්තෙ, තං පුරිසං, අත්ථො ච මෙ තාදිසෙන පුරිසෙනා''ති.

''එවමෙව ඛො, මහාරාජ, යස්මා කස්මා චෙපි [යස්මා චෙපි (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] කුලා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච හොති පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනො පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතො, තස්මිං දින්නං මහප්ඵලං හොති. කතමානි පඤ්චඞ්ගානි පහීනානි හොන්ති? කාමච්ඡන්දො පහීනො හොති, බ්‍යාපාදො පහීනො හොති, ථිනමිද්ධං පහීනං හොති, උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහීනං හොති, විචිකිච්ඡා පහීනා හොති. ඉමානි පඤ්චඞ්ගානි පහීනානි හොන්ති. කතමෙහි පඤ්චහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො හොති? අසෙක්ඛෙන සීලක්ඛන්ධෙන

සමන්නාගතො හොති, අසෙක්ඛෙන සමාධික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙක්ඛෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙක්ඛෙන විමුත්තික්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙක්ඛෙන විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො හොති. ඉමෙහි පඤ්චහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො හොති. ඉති පඤ්චඞ්ගවිප්පහීනෙ පඤ්චඞ්ගසමන්නාගතෙ දින්නං මහප්ඵල''න්ති. ඉදමවොච භගවා...පෙ.... සත්ථා –

''ඉස්සත්තං [ඉස්සත්ථං (සී.ස්‍යා. කං.)] බලවීරියඤ්ච [බලවිරියඤ්ච (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], යස්මිං විජ්ජෙථ මාණවෙ;

තං යුද්ධත්ථො භරෙ රාජා, නාසූරං ජාතිපච්චයා.

''තථෙව ඛන්තිසොරච්චං, ධම්මා යස්මිං පතිට්ඨිතා;

අරියවුත්තිං මෙධාවිං, හීනජච්චම්පි පූජයෙ.

''කාරයෙ අස්සමෙ රම්මෙ, වාසයෙත්ථ බහුස්සුතෙ;

පපඤ්ච විවනෙ කයිරා, දුග්ගෙ සඞ්කමනානි ච.

''අන්නං පානං ඛාදනීයං, වත්ථසෙනාසනානි ච;

දදෙය්‍ය උජුභූතෙසු, විප්පසන්නෙන චෙතසා.

''යථා හි මෙඝො ථනයං, විජ්ජුමාලී සතක්කකු;

ථලං නින්නඤ්ච පූරෙති, අභිවස්සං වසුන්ධරං.

''තථෙව සද්ධො සුතවා, අභිසඞ්ඛච්ච භොජනං;

වනිබ්බකෙ තප්පයති, අන්නපානෙන පණ්ඩිතො.

''ආමොදමානො පකිරෙති, දෙථ දෙථාති භාසති;

තං හිස්ස ගජ්ජිතං හොති, දෙවස්සෙව පවස්සතො;

සා පුඤ්ඤධාරා විපුලා, දාතාරං අභිවස්සතී''ති.

5. පබ්බතූපමසුත්තං

136. සාවත්ථිනිදානං. එකමන්තං නිසින්නං ඛො රාජානං පසෙනදිං කොසලං භගවා එතදවොච – ''හන්ද, කුතො නු ත්වං, මහාරාජ, ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සා''ති? ''යානි තානි, භන්තෙ, රඤ්ඤං ඛත්තියානං මුද්ධාවසිත්තානං ඉස්සරියමදමත්තානං කාමගෙධපරියුට්ඨිතානං ජනපදත්ථාවරියප්පත්තානං මහන්තං

පථවිමණ්ඩලං අභිවිජිය අජ්ඣාවසන්තානං රාජකරණීයානි භවන්ති, තෙසු බ්‍යාවටො, ඵතරහි උස්සුක්කමාපන්නො''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ තෙ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පුරත්ථිමාය දිසාය සද්ධායිකො පච්චයිකො. සො තං උපසඞ්කමිත්වා ඵවං වදෙය්‍ය – 'යග්ඝෙ, මහාරාජ, ජානෙය්‍යාසි, අහං ආගච්ඡාමි පුරත්ථිමාය දිසාය. තත්ථද්දසං මහන්තං පබ්බතං අබ්භසමං සබ්බෙ පාණෙ නිප්පොථෙන්තො ආගච්ඡති. යං තෙ, මහාරාජ, කරණීයං, තං කරොහී'ති. අථ දුතියො පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පච්ඡිමාය දිසාය...පෙ.... අථ තතියො පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාය දිසාය...පෙ.... අථ චතුත්ථො පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය දක්ඛිණාය දිසාය සද්ධායිකො පච්චයිකො. සො තං උපසඞ්කමිත්වා ඵවං වදෙය්‍ය – 'යග්ඝෙ මහාරාජ, ජානෙය්‍යාසි, අහං ආගච්ඡාමි දක්ඛිණාය දිසාය. තත්ථද්දසං මහන්තං පබ්බතං අබ්භසමං සබ්බෙ පාණෙ නිප්පොථෙන්තො ආගච්ඡති. යං තෙ, මහාරාජ, කරණීයං තං කරොහී'ති. ඵවරූපෙ තෙ, මහාරාජ, මහති මහබ්භයෙ සමුප්පන්නෙ දාරුණෙ මනුස්සක්ඛයෙ [මනුස්සකායෙ (ක.)] දුල්ලභෙ මනුස්සත්තෙ කිමස්ස කරණීය''න්ති?

''ඵවරූපෙ මෙ, භන්තෙ, මහති මහබ්භයෙ සමුප්පන්නෙ දාරුණෙ මනුස්සක්ඛයෙ දුල්ලභෙ මනුස්සත්තෙ කිමස්ස කරණීයං අඤ්ඤත්‍ර ධම්මචරියාය අඤ්ඤත්‍ර සමචරියාය අඤ්ඤත්‍ර කුසලකිරියාය අඤ්ඤත්‍ර පුඤ්ඤකිරියායා''ති?

''ආරොචෙමි ඛො තෙ, මහාරාජ, පටිවෙදෙමි ඛො තෙ, මහාරාජ, අධිවත්තති ඛො තං, මහාරාජ, ජරාමරණං. අධිවත්තමානෙ චෙ තෙ, මහාරාජ, ජරාමරණෙ කිමස්ස කරණීය''න්ති? ''අධිවත්තමානෙ ච මෙ, භන්තෙ, ජරාමරණෙ කිමස්ස කරණීයං අඤ්ඤත්‍ර ධම්මචරියාය සමචරියාය කුසලකිරියාය පුඤ්ඤකිරියාය? යානි තානි, භන්තෙ, රඤ්ඤං ඛත්තියානං මුද්ධාවසිත්තානං ඉස්සරියමදමත්තානං කාමගෙධපරියුට්ඨිතානං ජනපදත්ථාවරියප්පත්තානං මහන්තං පථවිමණ්ඩලං අභිවිජිය අජ්ඣාවසන්තානං හත්ථියුද්ධානි භවන්ති; තෙසම්පි, භන්තෙ, හත්ථියුද්ධානං නත්ථි ගති නත්ථි විසයො අධිවත්තමානෙ ජරාමරණෙ. යානිපි තානි, භන්තෙ, රඤ්ඤං ඛත්තියානං මුද්ධාවසිත්තානං...පෙ.... අජ්ඣාවසන්තානං අස්සයුද්ධානි භවන්ති...පෙ.... රථයුද්ධානි භවන්ති ...පෙ.... පත්තියුද්ධානි භවන්ති; තෙසම්පි, භන්තෙ, පත්තියුද්ධානං නත්ථි ගති නත්ථි විසයො අධිවත්තමානෙ ජරාමරණෙ. සන්ති ඛො පන, භන්තෙ, ඉමස්මිං රාජකුලෙ මන්තිනො මහාමත්තා, යෙ පහොන්ති [යෙසං හොන්ති (ක.)] ආගතෙ පච්චත්ථිකෙ මන්තෙහි භෙදයිතුං. තෙසම්පි, භන්තෙ, මන්තයුද්ධානං නත්ථි ගති නත්ථි විසයො අධිවත්තමානෙ

ජරාමරණෙ. සංවිජ්ජති ඛො පන, භන්තෙ, ඉමස්මිං රාජකුලෙ පහූතං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං භූමිගතඤ්චෙව වෙහාසට්ඨඤ්ච, යෙන මයං පහොම ආගතෙ පච්චත්ථිකෙ ධනෙන උපලාපෙතුං. තෙසම්පි, භන්තෙ, ධනයුද්ධානං නත්ථි ගති නත්ථි විසයො අධිවත්තමානෙ ජරාමරණෙ. අධිවත්තමානෙ ච මෙ, භන්තෙ, ජරාමරණෙ කිමස්ස කරණීයං අඤ්ඤත්‍ර ධම්මචරියාය සමචරියාය කුසලකිරියාය පුඤ්ඤකිරියායා''ති?

''එවමෙතං, මහාරාජ, එවමෙතං, මහාරාජ! අධිවත්තමානෙ ජරාමරණෙ කිමස්ස කරණීයං අඤ්ඤත්‍ර ධම්මචරියාය සමචරියාය කුසලකිරියාය පුඤ්ඤකිරියායා''ති? ඉදමවොච භගවා...පෙ.... සත්ථා –

''යථාපි සෙලා විපුලා, නභං ආහච්ච පබ්බතා;

සමන්තානුපරියායෙය්‍යුං, නිප්පොථෙන්තො චතුද්දිසා.

''එවං ජරා ච මච්චු ච, අධිවත්තන්ති පාණිනෙ [පාණිනො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)];

ඛත්තියෙ බ්‍රාහ්මණෙ වෙස්සෙ, සුද්දෙ චණ්ඩාලපුක්කුසෙ;

න කිඤ්චි [න කඤ්චි (?)] පරිවජ්ජෙති, සබ්බමෙවාභිමද්දති.

''න තත්ථ හත්ථීනං භූමි, න රථානං න පත්තියා;

න චාපි මන්තයුද්ධෙන, සක්කා ජෙතුං ධනෙන වා.

''තස්මා හි පණ්ඩිතො පොසො, සම්පස්සං අත්ථමත්තනො;

බුද්ධෙ ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච, ධීරො සද්ධං නිවෙසයෙ.

''යො ධම්මං චරි [ධම්මචාරී (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කායෙන, වාචාය උද චෙතසා;

ඉධෙව නං පසංසන්ති, පෙච්ච සග්ගෙ පමොදතී''ති.

තතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

පුග්ගලො අය්‍යිකා ලොකො, ඉස්සත්තං [ඉස්සත්ථං (සී. ස්‍යා. කං.)] පබ්බතූපමා;

දෙසිතං බුද්ධසෙට්ඨෙන, ඉමං කොසලපඤ්චකන්ති.

කොසලසංයුත්තං සමත්තං.

4. මාරසංයුත්තං

1. පඨමවග්ගො

1. තපොකම්මසුත්තං

137. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘මුත්තො වතම්හි තාය දුක්කරකාරිකාය. සාධු මුත්තො වතම්හි තාය අනත්ථසංහිතාය දුක්කරකාරිකාය. සාධු වතම්හි මුත්තො බොධිං සමජ්ඣග’’න්ති [සාධු ඨිතො සතො බොධිං සමජ්ඣගන්ති (සී. පී.), සාධු වතම්හි සත්තො බොධිසමජ්ඣගූති (ස්‍යා. කං.)].

අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තපොකම්මා අපක්කම්ම, යෙන න සුජ්ඣන්ති මාණවා;

අසුද්ධො මඤ්ඤසි සුද්ධො, සුද්ධිමග්ගා අපරද්ධො’’ [සුද්ධිමග්ගමපරද්ධො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ති.

අථ ඛො භගවා ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘අනත්ථසංහිතං ඤත්වා, යං කිඤ්චි අමරං තපං [අපරං තපං (ක.)];

සබ්බං නත්ථාවහං හොති, ඵියාරිත්තංව ධම්මනි [වම්මනි (සී.), ධම්මනිං (පී.), ජම්මනිං (ක.) එත්ථායං ධම්මසද්දො සක්කතෙ ධන්වනං-සද්දෙන සදිසො මරුවාචකොති වෙදිතබ්බො, යථා දළ්හධම්මාතිපදං].

‘‘සීලං සමාධි පඤ්ඤඤ්ච, මග්ගං බොධාය භාවයං;

පත්තොස්මි පරමං සුද්ධිං, නිහතො ත්වමසි අන්තකා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති, දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. හත්ථිරාජවණ්ණසුත්තං

138. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ

නිසින්නො හොති, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති. අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො මහන්තං හත්ථිරාජවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. සෙය්‍යථාපි නාම මහාඅරිට්ඨකො මණි, එවමස්ස සීසං හොති. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං රූපියං, එවමස්ස දන්තා හොන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම මහතී නඞ්ගලීසා [නඞ්ගලසීසා (පී. ක.)], එවමස්ස සොණ්ඩො හොති. අථ ඛො භගවා ''මාරො අයං පාපිමා'' ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''සංසරං දීඝමද්ධානං, වණ්ණං කත්වා සුභාසුභං;

අලං තෙ තෙන පාපිම, නිහතො ත්වමසි අන්තකා''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

3. සුභසුත්තං

139. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති. අථ ඛො මාරො පාපිමා, භගවතො භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො අවිදූරෙ උච්චාවචා වණ්ණනිභා උපදංසෙති, සුභා චෙව අසුභා ච. අථ ඛො භගවා ''මාරො අයං පාපිමා'' ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

''සංසරං දීඝමද්ධානං, වණ්ණං කත්වා සුභාසුභං;

අලං තෙ තෙන පාපිම, නිහතො ත්වමසි අන්තක.

''යෙ ච කායෙන වාචාය, මනසා ච සුසංවුතා;

න තෙ මාරවසානුගා, න තෙ මාරස්ස බද්ධගූ'' [බද්ධභූ (ක.), පච්චගූ (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] ති.

අථ ඛො මාරො...පෙ.... තත්ථෙවන්තරධායීති.

4. පඨමමාරපාසසුත්තං

140. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා බාරාණසියං විහරති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘මය්හං ඛො, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසිකාරා යොනිසො සම්මප්පධානා අනුත්තරා විමුත්ති අනුප්පත්තා, අනුත්තරා විමුත්ති සච්ඡිකතා. තුම්හෙපි, භික්ඛවෙ, යොනිසො මනසිකාරා යොනිසො සම්මප්පධානා අනුත්තරං විමුත්තිං අනුපාපුණාථ, අනුත්තරං විමුත්තිං සච්ඡිකරොථා’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘බද්ධොසි මාරපාසෙන, යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා;

මාරබන්ධනබද්ධොසි, න මෙ සමණ මොක්ඛසී’’ති.

‘‘මුත්තාහං [මුත්තොහං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මාරපාසෙන, යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා;

මාරබන්ධනමුත්තොම්හි, නිහතො ත්වමසි අන්තකා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා…පෙ.… තත්ථෙවන්තරධායීති.

5. දුතියමාරපාසසුත්තං

141. එකං සමයං භගවා බාරාණසියං විහරති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘මුත්තාහං, භික්ඛවෙ, සබ්බපාසෙහි යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා. තුම්හෙපි, භික්ඛවෙ, මුත්තා සබ්බපාසෙහි යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා. චරථ, භික්ඛවෙ, චාරිකං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. මා එකෙන ද්වෙ අගමිත්ථ. දෙසෙථ, භික්ඛවෙ, ධම්මං ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා, අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො. අහම්පි, භික්ඛවෙ, යෙන උරුවෙලා සෙනානිගමො තෙනුපසඞ්කමිස්සාමි ධම්මදෙසනායා’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘බද්ධොසි සබ්බපාසෙහි, යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා;

මහාබන්ධනබද්ධොසි, න මෙ සමණ මොක්ඛසී’’ති.

‘‘මුත්තාහං සබ්බපාසෙහි, යෙ දිබ්බා යෙ ච මානුසා;

මහාබන්ධනමුත්තොම්හි, නිහතො ත්වමසි අන්තකා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා…පෙ.… තත්ථෙවන්තරධායීති.

6. සප්පසුත්තං

142. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො මහන්තං සප්පරාජවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. සෙය්‍යථාපි නාම මහතී එකරුක්ඛිකා නාවා, එවමස්ස කායො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම මහන්තං සොණ්ඩිකාකිළඤ්ජං, එවමස්ස ඵණො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම මහතී කොසලිකා කංසපාති, එවමස්ස අක්ඛීනි භවන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම දෙවෙ ගළගළායන්තෙ විජ්ජුල්ලතා නිච්ඡරන්ති, එවමස්ස මුඛතො ජිව්හා නිච්ඡරති. සෙය්‍යථාපි නාම කම්මාරගග්ගරියා ධමමානාය සද්දො හොති, එවමස්ස අස්සාසපස්සාසානං සද්දො හොති.

අථ ඛො භගවා ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘යො සුඤ්ඤගෙහානි සෙවති,

සෙය්‍යො සො මුනි අත්තසඤ්ඤතො;

වොස්සජ්ජ චරෙය්‍ය තත්ථ සො,

පතිරූපඤ්හි තථාවිධස්ස තං.

‘‘චරකා බහූ භෙරවා බහූ,

අථො ඩංසසරීසපා [ඩංස සිරිංසපා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බහූ;

ලොමම්පි න තත්ථ ඉඤ්ජයෙ,

සුඤ්ඤාගාරගතො මහාමුනි.

‘‘නභං ඵලෙය්‍ය පථවී චලෙය්‍ය,

සබ්බෙපි පාණා උද සන්තසෙය්‍යුං;

සල්ලම්පි චෙ උරසි පකප්පයෙය්‍යුං,

උපධීසු තාණං න කරොන්ති බුද්ධා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

7. සුපතිසුත්තං

143. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො භගවා බහුදෙවරත්තිං අබ්භොකාසෙ චඞ්කමිත්වා රත්තියා පච්චූසසමයං පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා විහාරං පවිසිත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිං සොප්පසි කිං නු සොප්පසි,

කිමිදං සොප්පසි දුබ්භගො [දුබ්භතො (ස්‍යා. කං.), දුබ්භයො (පී.)] විය;

සුඤ්ඤමගාරන්ති සොප්පසි,

කිමිදං සොප්පසි සූරියෙ උග්ගතෙ’’ති.

‘‘යස්ස ජාලිනී විසත්තිකා,

තණ්හා නත්ථි කුහිඤ්චි නෙතවෙ;

සබ්බූපධිපරික්ඛයා බුද්ධො,

සොප්පති කිං තවෙත්ථ මාරා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා…පෙ.… තත්ථෙවන්තරධායීති.

8. නන්දතිසුත්තං

144. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘නන්දති පුත්තෙහි පුත්තිමා, ගොමා ගොහි තථෙව නන්දති;

උපධීහි නරස්ස නන්දනා, න හි සො නන්දති යො නිරූපධී’’ති.

‘‘සොචති පුත්තෙහි පුත්තිමා, ගොමා ගොහි තථෙව සොචති;

උපධීහි නරස්ස සොචනා, න හි සො සොචති යො නිරූපධී’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

9. පඨමආයුසුත්තං

145. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘අප්පමිදං, භික්ඛවෙ, මනුස්සානං ආයු. ගමනීයො සම්පරායො, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං. යො, භික්ඛවෙ, චිරං ජීවති, සො වස්සසතං අප්පං වා භියො’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘දීඝමායු මනුස්සානං, න නං හීළෙ සුපොරිසො;

චරෙය්‍ය ඛීරමත්තොව, නත්ථි මච්චුස්ස ආගමො’’ති.

‘‘අප්පමායු මනුස්සානං, හීළෙය්‍ය නං සුපොරිසො;

චරෙය්‍යාදිත්තසීසොව, නත්ථි මච්චුස්ස නාගමො’’ති.

අථ ඛො මාරො…පෙ.… තත්ථෙවන්තරධායීති.

10. දුතියආයුසුත්තං

146. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තත්‍ර ඛො භගවා…පෙ.… එතදවොච –

‘‘අප්පමිදං, භික්ඛවෙ, මනුස්සානං ආයු. ගමනීයො සම්පරායො, කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං. නත්ථි ජාතස්ස අමරණං. යො, භික්ඛවෙ, චිරං ජීවති, සො වස්සසතං අප්පං වා භියො’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘නාච්චයන්ති අහොරත්තා, ජීවිතං නූපරුජ්ඣති;

ආයු අනුපරියායති, මච්චානං නෙමීව රථකුබ්බර’’න්ති.

‘‘අච්චයන්ති අහොරත්තා, ජීවිතං උපරුජ්ඣති;

ආයු ඛීයති මච්චානං, කුන්නදීනංව ඔදක’’න්ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

පඨමො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

තපොකම්මඤ්ච නාගො ච, සුභං පාසෙන තෙ දුවෙ;

සප්පො සුපති නන්දනං, ආයුනා අපරෙ දුවෙති.

2. දුතියවග්ගො

1. පාසාණසුත්තං

147. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති. අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො අවිදූරෙ මහන්තෙ පාසාණෙ පදාලෙසි.

අථ ඛො භගවා ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘සචෙපි කෙවලං සබ්බං, ගිජ්ඣකූටං චලෙස්සසි [ගළෙය්‍යාසි (ස්‍යා. කං.), චලෙය්‍යාසි (ක.)];

නෙව සම්මාවිමුත්තානං, බුද්ධානං අත්ථි ඉඤ්ජිත’’න්ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. කින්නුසීහසුත්තං

148. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා මහතියා පරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙති.

අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො සමණො ගොතමො මහතියා පරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙති. යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං විචක්ඛුකම්මාය’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කින්නු සීහොව නදසි, පරිසායං විසාරදො;

පටිමල්ලො හි තෙ අත්ථි, විජිතාවී නු මඤ්ඤසී''ති.

''නදන්ති වෙ මහාවීරා, පරිසාසු විසාරදා;

තථාගතා බලප්පත්තා, තිණ්ණා ලොකෙ විසත්තික''න්ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

3. සකලිකසුත්තං

149. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති මද්දකුච්ඡිස්මිං මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවතො පාදො සකලිකාය ඛතො හොති, භුසා සුදං භගවතො වෙදනා වත්තන්ති සාරීරිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා අසාතා අමනාපා. තා සුදං භගවා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති අවිහඤ්ඤමානො. අථ ඛො භගවා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''මන්දියා නු ඛො සෙසි උදාහු කාවෙය්‍යමත්තො,

අත්ථා නු තෙ සම්පචුරා න සන්ති;

එකො විවිත්තෙ සයනාසනම්හි,

නිද්දාමුඛො කිමිදං සොප්පසෙ වා''ති.

''න මන්දියා සයාමි නාපි කාවෙය්‍යමත්තො,

අත්ථං සමෙච්චාහමපෙතසොකො;

එකො විවිත්තෙ සයනාසනම්හි,

සයාමහං සබ්බභූතානුකම්පී.

''යෙසම්පි සල්ලං උරසි පවිට්ඨං,

මුහුං මුහුං හදයං වෙධමානං;

තෙපීධ සොප්පං ලභරෙ සසල්ලා,

තස්මා අහං න සුපෙ වීතසල්ලො.

''ජග්ගං න සඞ්කෙ නපි භෙමි සොත්තුං,

රත්තින්දිවා නානුතපන්ති මාමං;

හානිං න පස්සාමි කුහිඤ්චි ලොකෙ,

තස්මා සුපෙ සබ්බභූතානුකම්පී''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

4. පතිරූපසුත්තං

150. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති එකසාලායං බ්‍රාහ්මණගාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා මහතියා ගිහිපරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙති.

අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ''අයං ඛො සමණො ගොතමො මහතියා ගිහිපරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙති. යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං විචක්ඛුකම්මායා''ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''නෙතං තව පතිරූපං, යදඤ්ඤමනුසාසසි;

අනුරොධවිරොධෙසු, මා සජ්ජිත්ථො තදාචර''න්ති.

''හිතානුකම්පී සම්බුද්ධො, යදඤ්ඤමනුසාසති;

අනුරොධවිරොධෙහි, විප්පමුත්තො තථාගතො''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

5. මානසසුත්තං

151. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''අන්තලික්ඛචරො පාසො, ය්වායං චරති මානසො;

තෙන තං බාධයිස්සාමි, න මෙ සමණ මොක්ඛසී''ති.

''රූපා සද්දා රසා ගන්ධා, ඵොට්ඨබ්බා ච මනොරමා;

එත්ථ මෙ විගතො ඡන්දො, නිහතො ත්වමසි අන්තකා''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

6. පත්තසුත්තං

152. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං උපාදාය භික්ඛූනං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති [සමාදාපෙති (?)] සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා [අට්ඨිකත්වා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා [සබ්බචෙතසො (සී. ස්‍යා. කං. පී.), සබ්බං චෙතසා (ක.)] සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ''අයං ඛො සමණො ගොතමො පඤ්චන්නං උපාදානක්ඛන්ධානං උපාදාය භික්ඛූනං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං විචක්ඛුකම්මායා''ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා පත්තා අබ්භොකාසෙ නික්ඛිත්තා හොන්ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා බලිබද්දවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන තෙ පත්තා තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු අඤ්ඤතරං භික්ඛුං එතදවොච – ''භික්ඛු, භික්ඛු, එසො බලිබද්දො පත්තෙ භින්දෙය්‍යා''ති. එවං වුත්තෙ භගවා තං භික්ඛුං එතදවොච – ''න සො, භික්ඛු, බලිබද්දො. මාරො එසො පාපිමා තුම්හාකං විචක්ඛුකම්මාය ආගතො''ති. අථ ඛො භගවා ''මාරො අයං පාපිමා'' ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''රූපං වෙදයිතං සඤ්ඤා, විඤ්ඤාණං යඤ්ච සඞ්ඛතං;
නෙසොහමස්මි නෙතං මෙ, එවං තත්ථ විරජ්ජති.

''එවං විරත්තං ඛෙමත්තං, සබ්බසංයොජනාතිගං;
අන්වෙසං සබ්බට්ඨානෙසු, මාරසෙනාපි නාජ්ඣගා''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා...පෙ.... තත්ථෙවන්තරධායීති.

7. ඡඵස්සායතනසුත්තං

153. එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා ඡන්නං ඵස්සායතනානං උපාදාය භික්ඛූනං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො සමණො ගොතමො ඡන්නං ඵස්සායතනානං උපාදාය භික්ඛූනං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං විචක්ඛුකම්මායා’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො අවිදූරෙ මහන්තං භයභෙරවං සද්දමකාසි, අපිස්සුදං පථවී මඤ්ඤෙ උන්ද්‍රීයති [උද්‍රීයති (සී. ස්‍යා. කං. පී) උ + දර + ය + ති = උද්‍රීයති]. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු අඤ්ඤතරං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘භික්ඛු, භික්ඛු, එසා පථවී මඤ්ඤෙ උන්ද්‍රීයතී’’ති. එවං වුත්තෙ, භගවා තං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘නෙසා භික්ඛු පථවී උන්ද්‍රීයති. මාරො එසො පාපිමා තුම්හාකං විචක්ඛුකම්මාය ආගතො’’ති. අථ ඛො භගවා ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘රූපා සද්දා රසා ගන්ධා, ඵස්සා ධම්මා ච කෙවලා;

එතං ලොකාමිසං ඝොරං, එත්ථ ලොකො විමුච්ඡිතො.

‘‘එතඤ්ච සමතික්කම්ම, සතො බුද්ධස්ස සාවකො;

මාරධෙය්‍යං අතික්කම්ම, ආදිච්චොව විරොචතී’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා…පෙ.… තත්ථෙවන්තරධායීති.

8. පිණ්ඩසුත්තං

154. එකං සමයං භගවා මගධෙසු විහරති පඤ්චසාලායං බ්‍රාහ්මණගාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චසාලායං බ්‍රාහ්මණගාමෙ කුමාරිකානං පාහුනකානි භවන්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය පඤ්චසාලං බ්‍රාහ්මණගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චසාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා මාරෙන පාපිමතා අන්වාවිට්ඨා භවන්ති – මා සමණො ගොතමො පිණ්ඩමලත්ථාති.

අථ ඛො භගවා යථාධොතෙන පත්තෙන පඤ්චසාලං බ්‍රාහ්මණගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි තථාධොතෙන [යථාධොතෙන (?)] පත්තෙන පටික්කමි. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අපි ත්වං, සමණ, පිණ්ඩමලත්ථා’’ති? ‘‘තථා නු ත්වං, පාපිම, අකාසි යථාහං පිණ්ඩං න ලභෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘තෙන හි, භන්තෙ, භගවා දුතියම්පි පඤ්චසාලං බ්‍රාහ්මණගාමං පිණ්ඩාය පවිසතු. තථාහං කරිස්සාමි යථා භගවා පිණ්ඩං ලච්ඡතී’’ති.

‘‘අපුඤ්ඤං පසවි මාරො, ආසජ්ජ නං තථාගතං;
කිං නු මඤ්ඤසි පාපිම, න මෙ පාපං විපච්චති.

‘‘සුසුඛං වත ජීවාම, යෙසං නො නත්ථි කිඤ්චනං;
පීතිභක්ඛා භවිස්සාම, දෙවා ආභස්සරා යථා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

9. කස්සකසුත්තං

155. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූනං නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති.

අථ ඛො මාරස්ස පාපිමතො එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො සමණො ගොතමො භික්ඛූනං නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය...පෙ.... යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං විචක්ඛුකම්මායා’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා කස්සකවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා මහන්තං නඞ්ගලං ඛන්ධෙ කරිත්වා දීඝපාචනයට්ඨිං ගහෙත්වා හටහටකෙසො සාණසාටිනිවත්ථො කද්දමමක්ඛිතෙහි පාදෙහි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අපි, සමණ, බලීබද්දෙ අද්දසා’’ති? ‘‘කිං පන, පාපිම, තෙ බලීබද්දෙහී’’ති? ‘‘මමෙව, සමණ, චක්ඛු, මම රූපා, මම චක්ඛුසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං. කුහිං මෙ, සමණ, ගන්ත්වා මොක්ඛසි? මමෙව, සමණ, සොතං, මම සද්දා...පෙ.... මමෙව, සමණ, ඝානං, මම ගන්ධා; මමෙව, සමණ, ජිව්හා, මම රසා; මමෙව, සමණ, කායො, මම ඵොට්ඨබ්බා; මමෙව, සමණ, මනො, මම ධම්මා, මම මනොසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං. කුහිං මෙ, සමණ, ගන්ත්වා මොක්ඛසී’’ති?

‘‘තවෙව, පාපිම, චක්ඛු, තව රූපා, තව චක්ඛුසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං. යත්ථ ච ඛො, පාපිම, නත්ථි චක්ඛු, නත්ථි රූපා, නත්ථි චක්ඛුසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං, අගති තව තත්ථ, පාපිම. තවෙව, පාපිම, සොතං, තව සද්දා, තව සොතසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං. යත්ථ ච ඛො, පාපිම, නත්ථි සොතං, නත්ථි සද්දා, නත්ථි සොතසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං, අගති තව තත්ථ, පාපිම. තවෙව, පාපිම, ඝානං, තව ගන්ධා, තව ඝානසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං. යත්ථ ච ඛො, පාපිම, නත්ථි ඝානං,

නත්ථි ගන්ධා, නත්ථි ඝානසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං, අගති තව තත්ථ, පාපිම. තවෙව, පාපිම, ජිව්හා, තව රසා, තව ජිව්හාසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං...පෙ.... තවෙව, පාපිම, කායො, තව ඵොට්ඨබ්බා, තව කායසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං...පෙ.... තවෙව, පාපිම, මනො, තව ධම්මා, තව මනොසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං. යත්ථ ච ඛො, පාපිම, නත්ථි මනො, නත්ථි ධම්මා, නත්ථි මනොසම්ඵස්සවිඤ්ඤාණායතනං, අගති තව තත්ථ, පාපිමා''ති.

''යං වදන්ති මම යිදන්ති, යෙ වදන්ති මමන්ති ච;

එත්ථ චෙ තෙ මනො අත්ථි, න මෙ සමණ මොක්ඛසී''ති.

''යං වදන්ති න තං මය්හං, යෙ වදන්ති න තෙ අහං;

එවං පාපිම ජානාහි, න මෙ මග්ගම්පි දක්ඛසී''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා...පෙ.... තත්ථෙවන්තරධායීති.

10. රජ්ජසුත්තං

156. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති හිමවන්තපදෙසෙ [හිමවන්තපස්සෙ (සී.)] අරඤ්ඤකුටිකායං. අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ''සක්කා නු ඛො රජ්ජං කාරෙතුං අහනං අඝාතයං අජිනං අජාපයං අසොචං අසොචාපයං ධම්මෙනා''ති?

අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''කාරෙතු, භන්තෙ, භගවා රජ්ජං, කාරෙතු, සුගතො, රජ්ජං අහනං අඝාතයං අජිනං අජාපයං අසොචං අසොචාපයං ධම්මෙනා''ති. ''කිං පන මෙ ත්වං, පාපිම, පස්සසි යං මං ත්වං එවං වදෙසි – 'කාරෙතු, භන්තෙ, භගවා රජ්ජං, කාරෙතු සුගතො, රජ්ජං අහනං අඝාතයං අජිනං අජාපයං අසොචං අසොචාපයං ධම්මෙනා'''ති? ''භගවතා ඛො, භන්තෙ, චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. ආකඞ්ඛමානො ච, භන්තෙ, භගවා හිමවන්තං පබ්බතරාජං සුවණ්ණං ත්වෙව අධිමුච්චෙය්‍ය සුවණ්ණඤ්ච පනස්සා''ති [සුවණ්ණපබ්බතස්සාති (සී. ස්‍යා. කං.), සුවණ්ණඤ්ච පබ්බතස්සාති (පී.)].

''පබ්බතස්ස සුවණ්ණස්ස, ජාතරූපස්ස කෙවලො;

ද්විත්තාව නාලමෙකස්ස, ඉති විද්වා සමඤ්චරෙ.

‘‘යො දුක්ඛමද්දක්ඛි යතොනිදානං,
කාමෙසු සො ජන්තු කථං නමෙය්‍ය;
උපධිං විදිත්වා සඞ්ගොති ලොකෙ,
තස්සෙව ජන්තු විනයාය සික්ඛෙ’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං භගවා, ජානාති මං සුගතො’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

දුතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

පාසාණො සීහො සකලිකං [සක්ඛලිකං (ක.)], පතිරූපඤ්ච මානසං;
පත්තං ආයතනං පිණ්ඩං, කස්සකං රජ්ජෙන තෙ දසාති.

3. තතියවග්ගො

1. සම්බහුලසුත්තං

157. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති සිලාවතියං. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ භගවතො අවිදූරෙ අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරන්ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා බ්‍රාහ්මණවණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා මහන්තෙන ජටණ්ඩුවෙන අජිනක්ඛිපනිවත්ථො ජිණ්ණො ගොපානසිවඞ්කො ඝුරුඝුරුපස්සාසී උදුම්බරදණ්ඩං ගහෙත්වා යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘දහරා භවන්තො පබ්බජිතා සුසූ කාළකෙසා භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා අනික්කීළිතාවිනො කාමෙසු. භුඤ්ජන්තු භවන්තො මානුසකෙ කාමෙ. මා සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවිත්ථා’’ති. ‘‘න ඛො මයං, බ්‍රාහ්මණ, සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවාම. කාලිකඤ්ච ඛො මයං, බ්‍රාහ්මණ, හිත්වා සන්දිට්ඨිකං අනුධාවාම. කාලිකා හි, බ්‍රාහ්මණ, කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො. සන්දිට්ඨිකො අයං ධම්මො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’’ති. එවං වුත්තෙ, මාරො පාපිමා සීසං ඔකම්පෙත්වා ජිව්හං නිල්ලාලෙත්වා තිවිසාඛං නලාටෙ නලාටිකං වුට්ඨාපෙත්වා දණ්ඩමොලුබ්භ පක්කාමි.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ඉධ මයං, භන්තෙ, භගවතො අවිදූරෙ අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරාම. අථ ඛො, භන්තෙ, අඤ්ඤතරො බ්‍රාහ්මණො මහන්තෙන

ජටණ්ඩුවෙන අජිනක්ඛිපනිවත්ථො ජිණ්ණො ගොපානසිවඞ්කො සුරුසුරුපස්සාසී උදුම්බරදණ්ඩං ගහෙත්වා යෙන මයං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අම්හෙ එතදවොච – ‘දහරා භවන්තො පබ්බජිතා සුසු කාළකෙසා භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා අනික්කීළිතාවිනො කාමෙසු. භුඤ්ජන්තු භවන්තො මානුසකෙ කාමෙ. මා සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවිත්ථා’ති. එවං වුත්තෙ, මයං, භන්තෙ, තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුම්හ – ‘න ඛො මයං, බ්‍රාහ්මණ, සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවාම. කාලිකඤ්ච ඛො මයං, බ්‍රාහ්මණ, හිත්වා සන්දිට්ඨිකං අනුධාවාම. කාලිකා හි, බ්‍රාහ්මණ, කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භියො. සන්දිට්ඨිකො අයං ධම්මො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සො බ්‍රාහ්මණො සීසං ඔකම්පෙත්වා ජිව්හං නිල්ලාලෙත්වා තිවිසාඛං නලාටෙ නලාටිකං වුට්ඨාපෙත්වා දණ්ඩමොලුබ්භ පක්කන්තො’’ති.

‘‘නෙසො, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණො. මාරො එසො පාපිමා තුම්හාකං විචක්ඛුකම්මාය ආගතො’’ති. අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘යො දුක්ඛමද්දක්ඛි යතොනිදානං,

කාමෙසු සො ජන්තු කථං නමෙය්‍ය;

උපධිං විදිත්වා සඞ්ගොති ලොකෙ,

තස්සෙව ජන්තු විනයාය සික්ඛෙ’’ති.

2. සමිද්ධිසුත්තං

158. එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති සිලාවතියං. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සමිද්ධි භගවතො අවිදූරෙ අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරති. අථ ඛො ආයස්මතො සමිද්ධිස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ සත්ථා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො. ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, ය්වාහං එවං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිතො. ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ සබ්‍රහ්මචාරිනො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා’’ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා ආයස්මතො සමිද්ධිස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙනායස්මා සමිද්ධි තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතො සමිද්ධිස්ස අවිදූරෙ මහන්තං භයභෙරවං සද්දමකාසි, අපිස්සුදං පථවී මඤ්ඤෙ උන්ද්‍රීයති.

අථ ඛො ආයස්මා සමිද්ධි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ආයස්මා සමිද්ධි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, භගවතො අවිදූරෙ අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරාමි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ සත්ථා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො. ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, ය්වාහං එවං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිතො. ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ සබ්‍රහ්මචාරිනො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අවිදූරෙ මහාභයභෙරවසද්දො අහොසි, අපිස්සුදං පථවී මඤ්ඤෙ උන්ද්‍රීයතී’’ති.

‘‘නෙසා, සමිද්ධි, පථවී උන්ද්‍රීයති. මාරො එසො පාපිමා තුය්හං විචක්ඛුකම්මාය ආගතො. ගච්ඡ ත්වං, සමිද්ධි, තත්ථෙව අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරාහී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා සමිද්ධි භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා සමිද්ධි තත්ථෙව අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහාසි. දුතියම්පි ඛො ආයස්මතො සමිද්ධිස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස…පෙ…. දුතියම්පි ඛො මාරො පාපිමා ආයස්මතො සමිද්ධිස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය…පෙ…. අපිස්සුදං පථවී මඤ්ඤෙ උන්ද්‍රීයති. අථ ඛො ආයස්මා සමිද්ධි මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘සද්ධායාහං පබ්බජිතො, අගාරස්මා අනගාරියං;

සති පඤ්ඤා ච මෙ බුද්ධා, චිත්තඤ්ච සුසමාහිතං;

කාමං කරස්සු රූපානි, නෙව මං බ්‍යාධයිස්සසී’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං සමිද්ධි භික්ඛූ’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

3. ගොධිකසුත්තං

159. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ගොධිකො ඉසිගිලිපස්සෙ විහරති කාළසිලායං. අථ ඛො ආයස්මා ගොධිකො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො සාමයිකං චෙතොවිමුත්තිං ඵුසි. අථ ඛො ආයස්මා ගොධිකො තම්හා සාමයිකාය චෙතොවිමුත්තියා පරිහායි. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො සාමයිකං

චෙතොවිමුත්තිං ඵුසි. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො තම්හා සාමයිකාය චෙතොවිමුත්තියා පරිහායි. තතියම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො සාමයිකං චෙතොවිමුත්තිං ඵුසි. තතියම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො තම්හා...පෙ.... පරිහායි. චතුත්ථම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො අප්පමත්තො...පෙ.... විමුත්තිං ඵුසි. චතුත්ථම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො තම්හා...පෙ.... පරිහායි. පඤ්චමම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො...පෙ.... චෙතොවිමුත්තිං ඵුසි. පඤ්චමම්පි ඛො ආයස්මා...පෙ.... විමුත්තියා පරිහායි. ඡට්ඨම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො සාමයිකං චෙතොවිමුත්තිං ඵුසි. ඡට්ඨම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො තම්හා සාමයිකාය චෙතොවිමුත්තියා පරිහායි. සත්තමම්පි ඛො ආයස්මා ගොධිකො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො සාමයිකං චෙතොවිමුත්තිං ඵුසි.

අථ ඛො ආයස්මතො ගොධිකස්ස එතදහොසි – ''යාව ඡට්ඨං ඛ්වාහං සාමයිකාය චෙතොවිමුත්තියා පරිහීනො. යංනූනාහං සත්ථං ආහරෙය්‍යා''න්ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා ආයස්මතො ගොධිකස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

''මහාවීර මහාපඤ්ඤ, ඉද්ධියා යසසා ජල;
සබ්බවෙරභයාතීත, පාදෙ වන්දාමි චක්ඛුම.

''සාවකො තෙ මහාවීර, මරණං මරණාභිභූ;
ආකඞ්ඛති චෙතයති, තං නිසෙධ ජුතින්ධර.

''කථඤ්හි භගවා තුය්හං, සාවකො සාසනෙ රතො;
අප්පත්තමානසො සෙක්ඛො, කාලං කයිරා ජනෙසුතා''ති.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මතො ගොධිකෙන සත්ථං ආහරිතං හොති. අථ ඛො භගවා ''මාරො අයං පාපිමා'' ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''එවඤ්හි ධීරා කුබ්බන්ති, නාවකඞ්ඛන්ති ජීවිතං;
සමූලං තණ්හමබ්බුය්හ, ගොධිකො පරිනිබ්බුතො''ති.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''ආයාම, භික්ඛවෙ, යෙන ඉසිගිලිපස්සං කාළසිලා තෙනුපසඞ්කමිස්සාම යත්ථ ගොධිකෙන

කුලපුත්තෙන සත්ථං ආහරිත''න්ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං.

අථ ඛො භගවා සම්බහුලෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං යෙන ඉසිගිලිපස්සං කාළසිලා තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං ගොධිකං දූරතොව මඤ්චකෙ විවත්තක්ඛන්ධං සෙමානං [සෙය්‍යමානං (ස්‍යා. කං.), සොප්පමානං (ක.)]. තෙන ඛො පන සමයෙන ධූමායිතත්තං තිමිරායිතත්තං ගච්ඡතෙව පුරිමං දිසං, ගච්ඡති පච්ඡිමං දිසං, ගච්ඡති උත්තරං දිසං, ගච්ඡති දක්ඛිණං දිසං, ගච්ඡති උද්ධං, ගච්ඡති අධො, ගච්ඡති අනුදිසං.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''පස්සථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතං ධූමායිතත්තං තිමිරායිතත්තං ගච්ඡතෙව පුරිමං දිසං, ගච්ඡති පච්ඡිමං දිසං, ගච්ඡති උත්තරං දිසං, ගච්ඡති දක්ඛිණං දිසං, ගච්ඡති උද්ධං, ගච්ඡති අධො, ගච්ඡති අනුදිස''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''එසො ඛො, භික්ඛවෙ, මාරො පාපිමා ගොධිකස්ස කුලපුත්තස්ස විඤ්ඤාණං සමන්වෙසති – 'කත්ථ ගොධිකස්ස කුලපුත්තස්ස විඤ්ඤාණං පතිට්ඨිත'න්ති? අප්පතිට්ඨිතෙන ච, භික්ඛවෙ, විඤ්ඤාණෙන ගොධිකො කුලපුත්තො පරිනිබ්බුතො''ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා බෙලුවපණ්ඩුවීණං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''උද්ධං අධො ච තිරියං, දිසා අනුදිසා ස්වහං;

අන්වෙසං නාධිගච්ඡාමි, ගොධිකො සො කුහිං ගතො''ති.

''යො [සො (සී. පී.)] ධීරො ධිතිසම්පන්නො, ඣායී ඣානරතො සදා;

අහොරත්තං අනුයුඤ්ජං, ජීවිතං අනිකාමයං.

''ජෙත්වාන මච්චුනො [හෙත්වා නමුචිනො (සී.)] සෙනං, අනාගන්ත්වා පුනබ්භවං;

සමූලං තණ්හමබ්බුය්හ, ගොධිකො පරිනිබ්බුතො''ති.

''තස්ස සොකපරෙතස්ස, වීණා කච්ඡා අභස්සථ;

තතො සො දුම්මනො යක්ඛො, තත්ථෙවන්තරධායථා''ති [තත්ථෙවන්තරධායිථාති (ස්‍යා. කං.), තත්ථෙව අන්තරධායීති (ක.)].

4. සත්තවස්සානුබන්ධසුත්තං

160. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන මාරො පාපිමා සත්තවස්සානි භගවන්තං අනුබන්ධො හොති ඔතාරාපෙක්ඛො ඔතාරං අලභමානො. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘සොකාවතිණ්ණො නු වනම්හි ඣායසි,
චිත්තං නු ජීනො උද පත්ථයානො;
ආගුං නු ගාමස්මිමකාසි කිඤ්චි,
කස්මා ජනෙන න කරොසි සක්ඛිං;
සක්ඛී න සම්පජ්ජති කෙනචි තෙ’’ති.

‘‘සොකස්ස මූලං පලිඛාය සබ්බං,
අනාගු ඣායාමි අසොචමානො;
ඡෙත්වාන සබ්බං භවලොභජප්පං,
අනාසවො ඣායාමි පමත්තබන්ධූ’’ති.

‘‘යං වදන්ති මම යිදන්ති, යෙ වදන්ති මමන්ති ච;
එත්ථ චෙ තෙ මනො අත්ථි, න මෙ සමණ මොක්ඛසී’’ති.

‘‘යං වදන්ති න තං මය්හං, යෙ වදන්ති න තෙ අහං;
එවං පාපිම ජානාහි, න මෙ මග්ගම්පි දක්ඛසී’’ති.

‘‘සචෙ මග්ගං අනුබුද්ධං, ඛෙමං අමතගාමිනං;
අපෙහි ගච්ඡ ත්වමෙවෙකො, කිමඤ්ඤමනුසාසසී’’ති.

‘‘අමච්චුධෙය්‍යං පුච්ඡන්ති, යෙ ජනා පාරගාමිනො;
තෙසාහං පුට්ඨො අක්ඛාමි, යං සච්චං තං නිරූපධි’’න්ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ පොක්ඛරණී. තත්‍රස්ස කක්කටකො. අථ ඛො, භන්තෙ, සම්බහුලා කුමාරකා වා කුමාරිකායො වා තම්හා ගාමා වා නිගමා වා නික්ඛමිත්වා යෙන සා පොක්ඛරණී තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යුං; උපසඞ්කමිත්වා තං කක්කටකං උදකා උද්ධරිත්වා ථලෙ පතිට්ඨපෙය්‍යුං. යං යදෙව හි සො, භන්තෙ, කක්කටකො අළං අභිනින්නාමෙය්‍ය තං තදෙව තෙ කුමාරකා

වා කුමාරිකායො වා කට්ඨෙන වා කඨලාය වා සඤ්ඡින්දෙය්‍යුං සම්භඤ්ජෙය්‍යුං සම්පලිභඤ්ජෙය්‍යුං. එවඤ්හි සො, භන්තෙ, කක්කටකො සබ්බෙහි අළෙහි සඤ්ඡින්නෙහි සම්භග්ගෙහි සම්පලිභග්ගෙහි අභබ්බො තං පොක්ඛරණිං ඔතරිතුං. එවමෙව ඛො, භන්තෙ, යානි කානිචි විසූකායිකානි [යානි විසූකායිකානි (සී. පී. ක.)] විසෙවිතානි විප්ඵන්දිතානි, සබ්බානි තානි [කානිචි කානිචි සබ්බානි (සී. පී. ක.)] භගවතා සඤ්ඡින්නානි සම්භග්ගානි සම්පලිභග්ගානි. අභබ්බො දානාහං, භන්තෙ, පුන භගවන්තං උපසඞ්කමිතුං යදිදං ඔතාරාපෙක්ඛො''ති. අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා නිබ්බෙජනීයා ගාථායො අභාසි –

''මෙදවණ්ණඤ්ච පාසාණං, වායසො අනුපරියගා;

අපෙත්ථ මුදුං වින්දෙම, අපි අස්සාදනා සියා.

''අලද්ධා තත්ථ අස්සාදං, වායසෙත්තො අපක්කමෙ;

කාකොව සෙලමාසජ්ජ, නිබ්බිජ්ජාපෙම ගොතමා''ති.

5. මාරධීතුසුත්තං

161. අථ ඛො මාරො පාපිමා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා නිබ්බෙජනීයා ගාථායො අභාසිත්වා තම්හා ඨානා අපක්කම්ම භගවතො අවිදූරෙ පථවියං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි තුණ්හීභූතො මඞ්කුභූතො පත්තක්ඛන්ධො අධොමුඛො පජ්ඣායන්තො අප්පටිභානො කට්ඨෙන භූමිං විලිඛන්තො. අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො යෙන මාරො පාපිමා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසිංසු –

''කෙනාසි දුම්මනො තාත, පුරිසං කං නු සොචසි;

මයං තං රාගපාසෙන, ආරඤ්ඤමිව කුඤ්ජරං;

බන්ධිත්වා ආනයිස්සාම, වසගො තෙ භවිස්සති''ති.

''අරහං සුගතො ලොකෙ, න රාගෙන සුවානයො;

මාරධෙය්‍යං අතික්කන්තො, තස්මා සොචාමහං භුස''න්ති.

අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොචුං – ''පාදෙ තෙ, සමණ, පරිචාරෙමා''ති. අථ ඛො භගවා න මනසාකාසි, යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො.

අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො එකමන්තං අපක්කම්ම එවං සමචින්තෙසුං – ‘‘උච්චාවචා ඛො පුරිසානං අධිප්පායා. යංනූන මයං එකසතං එකසතං කුමාරිවණ්ණසතං අභිනිම්මිනෙය්‍යාමා’’ති. අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො එකසතං එකසතං කුමාරිවණ්ණසතං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘පාදෙ තෙ, සමණ, පරිචාරෙමා’’ති. තම්පි භගවා න මනසාකාසි, යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො.

අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො එකමන්තං අපක්කම්ම එවං සමචින්තෙසුං – ‘‘උච්චාවචා ඛො පුරිසානං අධිප්පායා. යංනූන මයං එකසතං එකසතං අවිජාතවණ්ණසතං අභිනිම්මිනෙය්‍යාමා’’ති. අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො එකසතං එකසතං අවිජාතවණ්ණසතං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘පාදෙ තෙ, සමණ, පරිචාරෙමා’’ති. තම්පි භගවා න මනසාකාසි, යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො.

අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. යංනූන මයං එකසතං එකසතං සකිං විජාතවණ්ණසතං අභිනිම්මිනෙය්‍යාමාති. අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. සකිං විජාතවණ්ණසතං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘පාදෙ තෙ, සමණ, පරිචාරෙමා’’ති. තම්පි භගවා න මනසාකාසි, යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො.

අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. යංනූන මයං එකසතං එකසතං දුවිජාතවණ්ණසතං අභිනිම්මිනෙය්‍යාමාති. අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. දුවිජාතවණ්ණසතං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා…පෙ…. යථා තං අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො. අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. මජ්ඣිමිත්ථිවණ්ණසතං අභිනිම්මිනෙය්‍යාමාති. අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. මජ්ඣිමිත්ථිවණ්ණසතං අභිනිම්මිනිත්වා…පෙ…. අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො.

අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. මහිත්ථිවණ්ණසතං අභිනිම්මිනෙය්‍යාමාති. අථ ඛො තණ්හා ච…පෙ…. මහිත්ථිවණ්ණසතං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන භගවා…පෙ…. අනුත්තරෙ උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො. අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො එකමන්තං අපක්කම්ම එතදවොචුං – සච්චං කිර නො පිතා අවොච –

‘‘අරහං සුගතො ලොකෙ, න රාගෙන සුවානයො;

මාරධෙය්‍යං අතික්කන්තො, තස්මා සොචාමහං භුස''න්ති.

''යඤ්හි මයං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා අවීතරාගං ඉමිනා උපක්කමෙන උපක්කමෙය්‍යාම හදයං වාස්ස ඵලෙය්‍ය, උණ්හං ලොහිතං වා මුඛතො උග්ගච්ඡෙය්‍ය, උම්මාදං වා පාපුණෙය්‍ය චිත්තක්ඛෙපං වා. සෙය්‍යථා වා පන නළො හරිතො ලූතො උස්සුස්සති විසුස්සති මිලායති; එවමෙව උස්සුස්සෙය්‍ය විසුස්සෙය්‍ය මිලායෙය්‍යා''ති.

අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො තණ්හා මාරධීතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''සොකාවතිණ්ණො නු වනම්හි ඣායසි,

චිත්තං නු ජීනො උද පත්ථයානො;

ආගුං නු ගාමස්මිමකාසි කිඤ්චි,

කස්මා ජනෙන න කරොසි සක්ඛිං;

සක්ඛී න සම්පජ්ජති කෙනචි තෙ''ති.

''අත්ථස්ස පත්තිං හදයස්ස සන්තිං,

ජෙත්වාන සෙනං පියසාතරූපං;

එකොහං [එකාහං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] ඣායං සුඛමනුබොධිං,

තස්මා ජනෙන න කරොමි සක්ඛිං;

සක්ඛී න සම්පජ්ජති කෙනචි මෙ''ති.

අථ ඛො අරති [අරති ච (ක.)] මාරධීතා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කථං විහාරීබහුලොධ භික්ඛු,

පඤ්චොඝතිණ්ණො අතරීධ ඡට්ඨං;

කථං ඣායිං [කථං ඣායං (ස්‍යා. කං. පී.), කථජ්ඣායං (ක.)] බහුලං කාමසඤ්ඤා,

පරිබාහිරා හොන්ති අලද්ධ යො ත''න්ති.

''පස්සද්ධකායො සුවිමුත්තචිත්තො,

අසඞ්ඛරානො සතිමා අනොකො;

අඤ්ඤාය ධම්මං අවිතක්කඣායී,

න කුප්පති න සරති න ථීනො [න කුප්පතී නස්සරතී න ථීනො (සී.)].

‘‘එවංවිහාරීබහුලොධ භික්ඛු,

පඤ්චොඝතිණ්ණො අතරීධ ඡට්ඨං;

එවං ඣායිං බහුලං කාමසඤ්ඤා,

පරිබාහිරා හොන්ති අලද්ධ යො ත’’න්ති.

අථ ඛො රගා [රගාච (ක.)] මාරධීතා භගවතො සන්තිකෙ ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අච්ඡෙජ්ජ තණ්හං ගණසඞ්ඝචාරී,

අද්ධා චරිස්සන්ති [තරිස්සන්ති (සී.)] බහූ ච සද්ධා;

බහුං වතායං ජනතං අනොකො,

අච්ඡෙජ්ජ නෙස්සති මච්චුරාජස්ස පාර’’න්ති.

‘‘නයන්ති වෙ මහාවීරා, සද්ධම්මෙන තථාගතා;

ධම්මෙන නයමානානං, කා උසූයා විජානත’’න්ති.

අථ ඛො තණ්හා ච අරති ච රගා ච මාරධීතරො යෙන මාරො පාපිමා තෙනුපසඞ්කමිංසු. අද්දසා ඛො මාරො පාපිමා තණ්හඤ්ච අරතිඤ්ච රගඤ්ච මාරධීතරො දූරතොව ආගච්ඡන්තියො. දිස්වාන ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘බාලා කුමුදනාළෙහි, පබ්බතං අභිමත්ථථ [අභිමන්ථථ (සී.)];

ගිරිං නඛෙන ඛනථ, අයො දන්තෙහි ඛාදථ.

‘‘සෙලංව සිරසූහච්ච [සිරසි ඌහච්ච (සී.), සිරසි ඔහච්ච (ස්‍යා. කං.)], පාතාලෙ ගාධමෙසථ;

ඛාණුංව උරසාසජ්ජ, නිබ්බිජ්ජාපෙථ ගොතමා’’ති.

‘‘දද්දල්ලමානා ආගඤ්ඡුං, තණ්හා ච අරතී රගා;

තා තත්ථ පනුදී සත්ථා, තූලං භට්ඨංව මාලුතො’’ති.

තතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

සම්බහුලා සමිද්ධි ච, ගොධිකං සත්තවස්සානි;

ධීතරං දෙසිතං බුද්ධ, සෙට්ඨෙන ඉමං මාරපඤ්චකන්ති.

මාරසංයුත්තං සමත්තං.

5. භික්ඛුනීසංයුත්තං

1. ආළවිකාසුත්තං

162. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආළවිකා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමි විවෙකත්ථිනී. අථ ඛො මාරො පාපිමා ආළවිකාය භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො විවෙකම්හා චාවෙතුකාමො යෙන ආළවිකා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආළවිකං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘නත්ථි නිස්සරණං ලොකෙ, කිං විවෙකෙන කාහසි;

භුඤ්ජස්සු කාමරතියො, මාහු පච්ඡානුතාපිනී’’ති.

අථ ඛො ආළවිකාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී’’ති? අථ ඛො ආළවිකාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො විවෙකම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී’’ති. අථ ඛො ආළවිකා භික්ඛුනී ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘අත්ථි නිස්සරණං ලොකෙ, පඤ්ඤාය මෙ සුඵුස්සිතං [සුඵස්සිතං (සී. පී.)];

පමත්තබන්ධු පාපිම, න ත්වං ජානාසි තං පදං.

‘‘සත්තිසූලූපමා කාමා, ඛන්ධාසං අධිකුට්ටනා;

යං ත්වං කාමරතිං බ්‍රූසි, අරති මය්හ සා අහූ’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං ආළවිකා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. සොමාසුත්තං

163. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො සොමා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. අන්ධවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා සොමාය භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං

උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො යෙන සොමා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සොමං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘යං තං ඉසීහි පත්තබ්බං, ඨානං දුරභිසම්භවං;

න තං ද්වඞ්ගුලපඤ්ඤාය, සක්කා පප්පොතුමිත්ථියා’’ති.

අථ ඛො සොමාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී’’ති? අථ ඛො සොමාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී’’ති. අථ ඛො සොමා භික්ඛුනී ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘ඉත්ථිභාවො කිං කයිරා, චිත්තම්හි සුසමාහිතෙ;

ඤාණම්හි වත්තමානම්හි, සම්මා ධම්මං විපස්සතො.

‘‘යස්ස නූන සියා එවං, ඉත්ථාහං පුරිසොති වා;

කිඤ්චි වා පන අඤ්ඤස්මි [අස්මීති (ස්‍යා. කං. පී.)], තං මාරො වත්තුමරහතී’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං සොමා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

3. කිසාගොතමීසුත්තං

164. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො කිසාගොතමී භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමි, දිවාවිහාරාය. අන්ධවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා කිසාගොතමියා භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො යෙන කිසාගොතමී භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා කිසාගොතමිං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිං නු ත්වං මතපුත්තාව, එකමාසි රුදම්මුඛී;

වනමජ්ඣගතා එකා, පුරිසං නු ගවෙසසී’’ති.

අථ ඛො කිසාගොතමියා භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී’’ති? අථ ඛො

කිසාගොතමියා භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී’’ති.

අථ ඛො කිසාගොතමී භික්ඛුනී ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘අච්චන්තං මතපුත්තාම්හි, පුරිසා එතදන්තිකා;

න සොචාමි න රොදාමි, න තං භායාමි ආවුසො.

‘‘සබ්බත්ථ විහතා නන්දී, තමොක්ඛන්ධො පදාලිතො;

ජෙත්වාන මච්චුනො [ජෙත්වා නමුචිනො (සී.)] සෙනං, විහරාමි අනාසවා’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං කිසාගොතමී භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

4. විජයාසුත්තං

165. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො විජයා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා…පෙ…. අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා විජයාය භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො යෙන විජයා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා විජයං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘දහරා ත්වං රූපවතී, අහඤ්ච දහරො සුසු;

පඤ්චඞ්ගිකෙන තුරියෙන, එහය්යෙභිරමාමසෙ’’ති [එහි අය්යෙ රමාමසෙති (සී.)].

අථ ඛො විජයාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී’’ති? අථ ඛො විජයාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී’’ති. අථ ඛො විජයා භික්ඛුනී ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘රූපා සද්දා රසා ගන්ධා, ඵොට්ඨබ්බා ච මනොරමා;

නිය්යාතයාමි තුය්හෙව, මාර නාහං තෙනත්ථිකා.

‘‘ඉමිනා පූතිකායෙන, භින්දනෙන පභඞ්ගුනා;

අට්ඨියාමි හරායාමි, කාමතණ්හා සමූහතා.

‘‘යෙ ච රූපූපගා සත්තා, යෙ ච අරූපට්ඨායිනො [ආරුප්පට්ඨායිනො (සී. පී.)];

යා ච සන්තා සමාපත්ති, සබ්බත්ථ විහතො තමො’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං විජයා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

5. උප්පලවණ්ණාසුත්තං

166. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො උප්පලවණ්ණා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා…පෙ…. අඤ්ඤතරස්මිං සුපුප්ඵිතසාලරුක්ඛමූලෙ අට්ඨාසි. අථ ඛො මාරො පාපිමා උප්පලවණ්ණාය භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො යෙන උප්පලවණ්ණා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා උප්පලවණ්ණං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘සුපුප්ඵිතග්ගං උපගම්ම භික්ඛුනි,

එකා තුවං තිට්ඨසි සාලමූලෙ;

න චත්ථි තෙ දුතියා වණ්ණධාතු,

බාලෙ න ත්වං භායසි ධුත්තකාන’’න්ති.

අථ ඛො උප්පලවණ්ණාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී’’ති? අථ ඛො උප්පලවණ්ණාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී’’ති. අථ ඛො උප්පලවණ්ණා භික්ඛුනී ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘සතං සහස්සානිපි ධුත්තකානං,

ඉධාගතා තාදිසකා භවෙය්‍යුං;

ලොමං න ඉඤ්ජාමි න සන්තසාමි,

න මාර භායාමි තමෙකිකාපි.

‘‘එසා අන්තරධායාමි, කුච්ඡිං වා පවිසාමි තෙ;

පඛුමන්තරිකායම්පි, තිට්ඨන්තිං මං න දක්ඛසි.

‘‘චිත්තස්මිං වසීභූතාම්හි, ඉද්ධිපාදා සුභාවිතා;

සබ්බබන්ධනමුත්තාම්හි, න තං භායාමි ආවුසො’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං උප්පලවණ්ණා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

6. වාලාසුත්තං

167. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො වාලා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා…පෙ…. අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන වාලා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වාලං භික්ඛුනිං එතදවොච – ‘‘කිං නු ත්වං, භික්ඛුනි, න රොචෙසී’’ති? ‘‘ජාතිං ඛ්වාහං, ආවුසො, න රොචෙමී’’ති.

‘‘කිං නු ජාතිං න රොචෙසි, ජාතො කාමානි භුඤ්ජති;

කො නු තං ඉදමාදපයි, ජාතිං මා රොච [මා රොචෙසි (සී. පී.)] භික්ඛුනී’’ති.

‘‘ජාතස්ස මරණං හොති, ජාතො දුක්ඛානි ඵුස්සති [පස්සති (සී. පී.)];

බන්ධං වධං පරික්ලෙසං, තස්මා ජාතිං න රොචයෙ.

‘‘බුද්ධො ධම්මමදෙසෙසි, ජාතියා සමතික්කමං;

සබ්බදුක්ඛප්පහානාය, සො මං සච්චෙ නිවෙසයි.

‘‘යෙ ච රූපූපගා සත්තා, යෙ ච අරූපට්ඨායිනො;

නිරොධං අප්පජානන්තා, ආගන්තාරො පුනබ්භව’’න්ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං වාලා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

7. උපවාලාසුත්තං

168. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො උපවාලා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා…පෙ…. අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන උපවාලා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා උපවාලං භික්ඛුනිං එතදවොච – ‘‘කත්ථ නු ත්වං, භික්ඛුනි, උප්පජ්ජිතුකාමා’’ති? ‘‘න ඛ්වාහං, ආවුසො, කත්ථචි උප්පජ්ජිතුකාමා’’ති.

‘‘තාවතිංසා ච යාමා ච, තුසිතා චාපි දෙවතා;

නිම්මානරතිනො දෙවා, යෙ දෙවා වසවත්තිනො;

තත්ථ චිත්තං පණිධෙහි, රතිං පච්චනුභොස්සසී''ති.

''තාවතිංසා ච යාමා ච, තුසිතා චාපි දෙවතා;

නිම්මානරතිනො දෙවා, යෙ දෙවා වසවත්තිනො;

කාමබන්ධනබද්ධා තෙ, එන්ති මාරවසං පුන.

''සබ්බො ආදීපිතො [සබ්බොව ආදිත්තො (සයා. කං.)] ලොකො, සබ්බො ලොකො පධූපිතො;

සබ්බො පජ්ජලිතො [පජ්ජලිතො (සබ්බත්ථ)] ලොකො, සබ්බො ලොකො පකම්පිතො.

''අකම්පිතං අපජ්ජලිතං [අචලිතං (සී. සයා. කං. පී.)], අපුථුජ්ජනසෙවිතං;

අගති යත්ථ මාරස්ස, තත්ථ මෙ නිරතො මනො''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං උපචාලා භික්ඛුනී''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

8. *සීසුපචාලාසුත්තං*

169. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො සීසුපචාලා [සීසූපචාලා (සී.)] භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා ...පෙ.... අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා යෙන සීසුපචාලා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සීසුපචාලං භික්ඛුනිං එතදවොච – ''කස්ස නු ත්වං, භික්ඛුනි, පාසණ්ඩං රොචෙසී''ති? ''න ඛ්වාහං, ආවුසො, කස්සචි පාසණ්ඩං රොචෙමී''ති.

''කං නු උද්දිස්ස මුණ්ඩාසි, සමණී විය දිස්සසි;

න ච රොචෙසි පාසණ්ඩං, කිමිව චරසි මොමූහා''ති.

''ඉතො බහිද්ධා පාසණ්ඩා, දිට්ඨීසු පසීදන්ති තෙ;

න තෙසං ධම්මං රොචෙමි, තෙ ධම්මස්ස අකොවිදා.

''අත්ථි සක්‍යකුලෙ ජාතො, බුද්ධො අප්පටිපුග්ගලො;

සබ්බාභිභූ මාරනුදො, සබ්බත්ථමපරාජිතො.

''සබ්බත්ථ මුත්තො අසිතො, සබ්බං පස්සති චක්ඛුමා;

සබ්බකම්මක්ඛයං පත්තො, විමුත්තො උපධිසඞ්ඛයෙ;

සො මය්හං භගවා සත්ථා, තස්ස රොචෙමි සාසන''න්ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං සීසුපචාලා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

9. සෙලාසුත්තං

170. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො සෙලා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා…පෙ…. අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා සෙලාය භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො…පෙ…. සෙලං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කෙනිදං පකතං බිම්බං, ක්වනු [ක්වන්නු (සී. පී.), ක්වචි (සයා. කං. ක.)] බිම්බස්ස කාරකො;

ක්වනු බිම්බං සමුප්පන්නං, ක්වනු බිම්බං නිරුජ්ඣතී’’ති.

අථ ඛො සෙලාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී’’ති? අථ ඛො සෙලාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ‘‘මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී’’ති. අථ ඛො සෙලා භික්ඛුනී ‘‘මාරො අයං පාපිමා’’ ඉති විදිත්වා මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘නයිදං අත්තකතං [නයිදං පකතං (සයා. කං.)] බිම්බං, නයිදං පරකතං [නයිදං පකතං (සයා. කං.)] අඝං;

හෙතුං පටිච්ච සම්භූතං, හෙතුභඞ්ගා නිරුජ්ඣති.

‘‘යථා අඤ්ඤතරං බීජං, ඛෙත්තෙ වුත්තං විරූහති;

පථවීරසඤ්චාගම්ම, සිනෙහඤ්ච තදූභයං.

‘‘එවං ඛන්ධා ච ධාතුයො, ඡ ච ආයතනා ඉමෙ;

හෙතුං පටිච්ච සම්භූතා, හෙතුභඞ්ගා නිරුජ්ඣරෙ’’ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ‘‘ජානාති මං සෙලා භික්ඛුනී’’ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

10. වජිරාසුත්තං

171. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො වජිරා භික්ඛුනී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තා යෙන අන්ධවනං තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. අන්ධවනං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ

ඛො මාරො පාපිමා වජිරාය භික්ඛුනියා භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො යෙන වජිරා භික්ඛුනී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වජිරං භික්ඛුනිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කෙනායං පකතො සත්තො, කුවං සත්තස්ස කාරකො;

කුවං සත්තො සමුප්පන්නො, කුවං සත්තො නිරුජ්ඣතී''ති.

අථ ඛො වජිරාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ''කො නු ඛ්වායං මනුස්සො වා අමනුස්සො වා ගාථං භාසතී''ති? අථ ඛො වජිරාය භික්ඛුනියා එතදහොසි – ''මාරො ඛො අයං පාපිමා මම භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසං උප්පාදෙතුකාමො සමාධිම්හා චාවෙතුකාමො ගාථං භාසතී''ති. අථ ඛො වජිරා භික්ඛුනී ''මාරො අයං පාපිමා'' ඉති විදිත්වා, මාරං පාපිමන්තං ගාථාහි පච්චභාසි –

''කිං නු සත්තොති පච්චෙසි, මාර දිට්ඨිගතං නු තෙ;

සුද්ධසඞ්ඛාරපුඤ්ජොයං, නයිධ සත්තුපලබ්භති.

''යථා හි අඞ්ගසම්භාරා, හොති සද්දො රථො ඉති;

එවං ඛන්ධෙසු සන්තෙසු, හොති සත්තොති සම්මුති [සම්මති (ස්‍යා. කං.)].

''දුක්ඛමෙව හි සම්භොති, දුක්ඛං තිට්ඨති වෙති ච;

නාඤ්ඤත්‍ර දුක්ඛා සම්භොති, නාඤ්ඤං දුක්ඛා නිරුජ්ඣතී''ති.

අථ ඛො මාරො පාපිමා ''ජානාති මං වජිරා භික්ඛුනී''ති දුක්ඛී දුම්මනො තත්ථෙවන්තරධායීති.

භික්ඛුනීසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

ආළවිකා ච සොමා ච, ගොතමී විජයා සහ;

උප්පලවණ්ණා ච චාලා, උපචාලා සීසුපචාලා ච;

සෙලා වජිරාය තෙ දසාති.

6. බ්‍රහ්මසංයුත්තං

1. පඨමවග්ගො

1. බ්‍රහ්මායාචනසුත්තං

172. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘අධිගතො ඛො ම්‍යායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො. ආලයරාමා ඛො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසම්මුදිතා. ආලයරාමාය ඛො පන පජාය ආලයරතාය ආලයසම්මුදිතාය දුද්දසං ඉදං ඨානං යදිදං ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පාදො. ඉදම්පි ඛො ඨානං දුද්දසං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. අහඤ්චෙව ඛො පන ධම්මං දෙසෙය්‍යං; පරෙ ච මෙ න ආජානෙය්‍යුං; සො මමස්ස කිලමථො, සා මමස්ස විහෙසා’’ති. අපිස්සු භගවන්තං ඉමා අනච්ඡරියා ගාථායො පටිභංසු පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා –

‘‘කිච්ඡෙන මෙ අධිගතං, හලං දානි පකාසිතුං;

රාගදොසපරෙතෙහි, නායං ධම්මො සුසම්බුධො.

‘‘පටිසොතගාමිං නිපුණං, ගම්භීරං දුද්දසං අණුං;

රාගරත්තා න දක්ඛන්ති, තමොඛන්ධෙන ආවුටා’’ති [තමොක්ඛන්ධෙන ආවුතාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

ඉතිහ භගවතො පටිසඤ්චික්ඛතො අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති, නො ධම්මදෙසනාය.

අථ ඛො බ්‍රහ්මුනො සහම්පතිස්ස භගවතො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය එතදහොසි – ‘‘නස්සති වත භො ලොකො, විනස්සති වත භො ලොකො, යත්‍ර හි නාම තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති [නමිස්සති (?)], නො ධම්මදෙසනායා’’ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං [සම්මිඤ්ජිතං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො භගවතො පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා දක්ඛිණජාණුමණ්ඩලං පථවියං නිහන්ත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දෙසෙතු, භන්තෙ, භගවා

ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො ධම්මං. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා, අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො''ති. ඉදමවොච බ්‍රහ්මා සහම්පති, ඉදං වත්වා අථාපරං එතදවොච –

''පාතුරහොසි මගධෙසු පුබ්බෙ,

ධම්මො අසුද්ධො සමලෙහි චින්තිතො;

අපාපුරෙතං [අවාපුරෙතං (සී.)] අමතස්ස ද්වාරං,

සුණන්තු ධම්මං විමලෙනානුබුද්ධං.

''සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතො,

යථාපි පස්සෙ ජනතං සමන්තතො;

තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධ,

පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු;

සොකාවතිණ්ණං [සොකාවකිණ්ණං (සී.)] ජනතමපෙතසොකො,

අවෙක්ඛස්සු ජාතිජරාභිභූතං.

''උට්ඨෙහි වීර විජිතසඞ්ගාම,

සත්ථවාහ අනණ [අණණ (රූපසිද්ධිටීකා)] විචර ලොකෙ;

දෙසස්සු [දෙසෙතු (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] භගවා ධම්මං,

අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්ති''ති.

අථ ඛො භගවා බ්‍රහ්මුනො ච අජ්ඣෙසනං විදිත්වා සත්තෙසු ච කාරුඤ්ඤතං පටිච්ච බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙසි. අද්දසා ඛො භගවා බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ [දස්සාවිනො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] විහරන්තෙ. සෙය්‍යථාපි නාම උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තො නිමුග්ගපොසීනි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි සමොදකං ඨිතානි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකා අච්චුග්ගම්ම ඨිතානි [තිට්ඨන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අනුපලිත්තානි උදකෙන; එවමෙව භගවා බුද්ධචක්ඛුනා

ලොකං වොලොකෙන්තො අද්දස සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ. දිස්වාන බ්‍රහ්මානං සහම්පතිං ගාථාය පච්චභාසි –

‘‘අපාරුතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා,

යෙ සොතවන්තො පමුඤ්චන්තු සද්ධං;

විහිංසසඤ්ඤී පගුණං න භාසිං,

ධම්මං පණීතං මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ’’ති.

අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති ‘‘කතාවකාසො ඛොම්හි භගවතා ධම්මදෙසනායා’’ති භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. ගාරවසුත්තං

173. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. අථ ඛො භගවතො රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘දුක්ඛං ඛො අගාරවො විහරති අප්පතිස්සො, කං නු ඛ්වාහං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුං කත්වා [ගරුකත්වා (සී. స్యා. කං. පී.)] උපනිස්සාය විහරෙය්‍ය’’න්ති?

අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘අපරිපුණ්ණස්ස ඛො සීලක්ඛන්ධස්ස පාරිපූරියා අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං. න ඛො පනාහං පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අත්තනා සීලසම්පන්නතරං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, යමහං සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං.

‘‘අපරිපුණ්ණස්ස ඛො සමාධික්ඛන්ධස්ස පාරිපූරියා අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං. න ඛො පනාහං පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ…පෙ.… අත්තනා සමාධිසම්පන්නතරං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, යමහං සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං.

‘‘අපරිපුණ්ණස්ස පඤ්ඤාක්ඛන්ධස්ස පාරිපූරියා අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං. න ඛො පනාහං පස්සාමි සදෙවකෙ…පෙ.… අත්තනා

පඤ්ඤාසම්පන්නතරං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, යමහං සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං.

‘‘අපරිපුණ්ණස්ස ඛො විමුත්තික්ඛන්ධස්ස පාරිපූරියා අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං. න ඛො පනාහං පස්සාමි සදෙවකෙ...පෙ.... අත්තනා විමුත්තිසම්පන්නතරං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, යමහං සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං.

‘‘අපරිපුණ්ණස්ස ඛො විමුත්තිඤාණදස්සනක්ඛන්ධස්ස පාරිපූරියා අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං. න ඛො පනාහං පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අත්තනා විමුත්තිඤාණදස්සනසම්පන්නතරං අඤ්ඤං සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා, යමහං සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යං. යංනූනාහං ය්වායං ධම්මො මයා අභිසම්බුද්ධො තමෙව ධම්මං සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති භගවතො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො භගවතො පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එවමෙතං, භගවා, එවමෙතං, සුගත! යෙපි තෙ, භන්තෙ, අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, තෙපි භගවන්තො ධම්මඤ්ඤෙව සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරිංසු; යෙපි තෙ, භන්තෙ, භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තෙපි භගවන්තො ධම්මඤ්ඤෙව සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරිස්සන්ති. භගවාපි, භන්තෙ, එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මඤ්ඤෙව සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරතූ’’ති. ඉදමවොච බ්‍රහ්මා සහම්පති, ඉදං වත්වා අථාපරං එතදවොච –

‘‘යෙ ච අතීතා සම්බුද්ධා, යෙ ච බුද්ධා අනාගතා;

යො චෙතරහි සම්බුද්ධො, බහූනං [බහුන්නං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] සොකනාසනො.

‘‘සබ්බෙ සද්ධම්මගරුනො, විහංසු [විහරිංසු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] විහරන්ති ච;

තථාපි විහරිස්සන්ති, එසා බුද්ධාන ධම්මතා.

‘‘තස්මා හි අත්තකාමෙන [අත්ථකාමෙන (සී. පී. ක.)], මහත්තමභිකඞ්ඛතා;

සද්ධම්මො ගරුකාතබ්බො, සරං බුද්ධාන සාසන’’න්ති.

3. බ්‍රහ්මදෙවසුත්තං

174. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරිස්සා බ්‍රාහ්මණියා බ්‍රහ්මදෙවො නාම පුත්තො භගවතො සන්තිකෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති.

අථ ඛො ආයස්මා බ්‍රහ්මදෙවො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා බ්‍රහ්මදෙවො අරහතං අහොසි.

අථ ඛො ආයස්මා බ්‍රහ්මදෙවො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං සපදානං පිණ්ඩාය චරමානො යෙන සකමාතු නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මතො බ්‍රහ්මදෙවස්ස මාතා බ්‍රාහ්මණී බ්‍රහ්මුනො ආහුතිං නිච්චං පග්ගණ්හාති. අථ ඛො බ්‍රහ්මුනො සහම්පතිස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ආයස්මතො බ්‍රහ්මදෙවස්ස මාතා බ්‍රාහ්මණී බ්‍රහ්මුනො ආහුතිං නිච්චං පග්ගණ්හාති. යංනූනාහං තං උපසඞ්කමිත්වා සංවෙජෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො ආයස්මතො බ්‍රහ්මදෙවස්ස මාතු නිවෙසනෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති වෙහාසං ඨිතො ආයස්මතො බ්‍රහ්මදෙවස්ස මාතරං බ්‍රාහ්මණිං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘දූරෙ ඉතො බ්‍රාහ්මණි බ්‍රහ්මලොකො,

යස්සාහුතිං පග්ගණ්හාසි නිච්චං;

නෙතාදිසො බ්‍රාහ්මණි බ්‍රහ්මභක්ඛො,

කිං ජප්පසි බ්‍රහ්මපථං අජානං [අජානන්තී (සී. පී. ක.)].

‘‘එසො හි තෙ බ්‍රාහ්මණි බ්‍රහ්මදෙවො,

නිරූපධිකො අතිදෙවපත්තො;

අකිඤ්චනො භික්ඛු අනඤ්ඤපොසී,

යො තෙ සො [තෙ සො (සී. පී.), යො තෙ ස (?)] පිණ්ඩාය ඝරං පවිට්ඨො.

‘‘ආහුනෙය්‍යො වෙදගු භාවිතත්තො,

නරානං දෙවානඤ්ච දක්ඛිණෙය්‍යො;

බාහිත්වා පාපානි අනූපලිත්තො,

ඝාසෙසනං ඉරියති සීතිභූතො.

‘‘න තස්ස පච්ඡා න පුරත්ථමත්ථි,

සන්තො විධූමො අනිඝො නිරාසො;

නික්ඛිත්තදණ්ඩො තසථාවරෙසු,

සො ත්‍යාහුතිං භුඤ්ජතු අග්ගපිණ්ඩං.

‘‘විසෙනිභූතො උපසන්තචිත්තො,

නාගොව දන්තො චරති අනෙජො;

භික්ඛු සුසීලො සුවිමුත්තචිත්තො,

සො ත්‍යාහුතිං භුඤ්ජතු අග්ගපිණ්ඩං.

‘‘තස්මිං පසන්නා අවිකම්පමානා,

පතිට්ඨපෙහි දක්ඛිණං දක්ඛිණෙය්‍යෙ;

කරොහි පුඤ්ඤං සුඛමායතිකං,

දිස්වා මුනිං බ්‍රාහ්මණි ඔඝතිණ්ණ’’න්ති.

‘‘තස්මිං පසන්නා අවිකම්පමානා,

පතිට්ඨපෙසි දක්ඛිණං දක්ඛිණෙය්‍යෙ;

අකාසි පුඤ්ඤං සුඛමායතිකං,

දිස්වා මුනිං බ්‍රාහ්මණී ඔඝතිණ්ණ’’න්ති.

4. බකබ්‍රහ්මසුත්තං

175. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන බකස්ස බ්‍රහ්මුනො එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති –

‘‘ඉදං නිච්චං, ඉදං ධුවං, ඉදං සස්සතං, ඉදං කෙවලං, ඉදං අචවනධම්මං, ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති, ඉතො ච පනඤ්ඤං උත්තරිං [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නිස්සරණං නත්ථී’’ති.

අථ ඛො භගවා බකස්ස බ්‍රහ්මුනො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – ජෙතවනෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අද්දසා ඛො බකො බ්‍රහ්මා භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එහි ඛො මාරිස, ස්වාගතං තෙ, මාරිස! චිරස්සං ඛො මාරිස! ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. ඉදඤ්හි, මාරිස, නිච්චං, ඉදං ධුවං, ඉදං සස්සතං, ඉදං කෙවලං, ඉදං අචවනධම්මං, ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති. ඉතො ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං නත්ථී’’ති.

එවං වුත්තෙ, භගවා බකං බ්‍රහ්මානං එතදවොච – ‘‘අවිජ්ජාගතො වත, භො, බකො බ්‍රහ්මා; අවිජ්ජාගතො වත, භො, බකො බ්‍රහ්මා. යත්‍ර හි නාම අනිච්චංයෙව සමානං නිච්චන්ති වක්ඛති, අධුවංයෙව සමානං ධුවන්ති වක්ඛති, අසස්සතංයෙව සමානං සස්සතන්ති වක්ඛති, අකෙවලංයෙව සමානං කෙවලන්ති වක්ඛති, චවනධම්මංයෙව සමානං අචවනධම්මන්ති වක්ඛති. යත්ථ ච පන ජායති ච ජීයති ච මීයති ච චවති ච උපපජ්ජති ච, තඤ්ච තථා වක්ඛති – ‘ඉදඤ්හි න ජායති න ජීයති න මීයති න චවති න උපපජ්ජති’. සන්තඤ්ච පනඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණං, ‘නත්ථඤ්ඤං උත්තරි නිස්සරණ’න්ති වක්ඛතී’’ති.

‘‘ද්වාසත්තති ගොතම පුඤ්ඤකම්මා,

වසවත්තිනො ජාතිජරං අතීතා;

අයමන්තිමා වෙදගූ බ්‍රහ්මුපපත්ති,

අස්මාභිජප්පන්ති ජනා අනෙකා’’ති.

‘‘අප්පඤ්හි එතං න හි දීඝමායු,

යං ත්වං බක මඤ්ඤසි දීඝමායුං;

සතං සහස්සානං [සහස්සාන (ස්‍යා. කං.)] නිරබ්බුදානං,

ආයුං පජානාමි තවාහං බ්‍රහ්මෙ’’ති.

‘‘අනන්තදස්සී භගවාහමස්මි,

ජාතිජරං සොකමුපාතිවත්තො;

කිං මෙ පුරාණං වතසීලවත්තං,

ආචික්ඛ මෙ තං යමහං විජඤ්ඤා''ති.

''යං ත්වං අපායෙසි බහූ මනුස්සෙ,
පිපාසිතෙ ඝම්මනි සම්පරෙතෙ;
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං,
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමි.

''යං එණිකූලස්මිං ජනං ගහීතං,
අමොචයී ගය්හකං නීයමානං;
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං,
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමි.

''ගඞ්ගාය සොතස්මිං ගහීතනාවං,
ලුද්දෙන නාගෙන මනුස්සකම්‍යා;
පමොචයිත්ථ බලසා පසය්හ,
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං,
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමි.

''කප්පො ච තෙ බද්ධචරො අහොසිං,
සම්බුද්ධිමන්තං [සම්බුද්ධිවන්තං (බහූසු)] වතිනං අමඤ්ඤි;
තං තෙ පුරාණං වතසීලවත්තං,
සුත්තප්පබුද්ධොව අනුස්සරාමී''ති.

''අද්ධා පජානාසි මමෙතමායුං,
අඤ්ඤෙපි [අඤ්ඤම්පි (සී. පී.)] ජානාසි තථා හි බුද්ධො;
තථා හි ත්‍යායං ජලිතානුභාවො,
ඔභාසයං තිට්ඨති බ්‍රහ්මලොක''න්ති.

5. *අඤ්ඤතරබ්‍රහ්මසුත්තං*

176. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රහ්මුනො එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති – ''නත්ථි සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යො ඉධ ආගච්ඡෙය්‍යා''ති. අථ ඛො භගවා තස්ස බ්‍රහ්මුනො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො...පෙ.... තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අථ

ඛො භගවා තස්ස බ්‍රහ්මුනො උපරි වෙහාසං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා.

අථ ඛො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස එතදහොසි – ‘‘කහං නු ඛො භගවා එතරහි විහරතී’’ති? අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො [මහාමොග්ගලානො (ක.)] භගවන්තං දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන තස්ස බ්‍රහ්මුනො උපරි වෙහාසං පල්ලඞ්කෙන නිසින්නං තෙජොධාතුං සමාපන්නං. දිස්වාන – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – ජෙතවනෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො පුරත්ථිමං දිසං නිස්සාය [උපනිස්සාය (සී.)] තස්ස බ්‍රහ්මුනො උපරි වෙහාසං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා නීචතරං භගවතො.

අථ ඛො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස එතදහොසි – ‘‘කහං නු ඛො භගවා එතරහි විහරතී’’ති? අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො භගවන්තං දිබ්බෙන චක්ඛුනා…පෙ…. දිස්වාන – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො…පෙ…. එවමෙව – ජෙතවනෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො දක්ඛිණං දිසං නිස්සාය තස්ස බ්‍රහ්මුනො උපරි වෙහාසං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා නීචතරං භගවතො.

අථ ඛො ආයස්මතො මහාකප්පිනස්ස එතදහොසි – ‘‘කහං නු ඛො භගවා එතරහි විහරතී’’ති? අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාකප්පිනො භගවන්තං දිබ්බෙන චක්ඛුනා…පෙ…. තෙජොධාතුං සමාපන්නං. දිස්වාන – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො…පෙ…. එවමෙව – ජෙතවනෙ අන්තරහිතො තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො ආයස්මා මහාකප්පිනො පච්ඡිමං දිසං නිස්සාය තස්ස බ්‍රහ්මුනො උපරි වෙහාසං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා නීචතරං භගවතො.

අථ ඛො ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස එතදහොසි – ‘‘කහං නු ඛො භගවා එතරහි විහරතී’’ති? අද්දසා ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො…පෙ…. තෙජොධාතුං සමාපන්නං. දිස්වාන – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො…පෙ…. තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො උත්තරං දිසං නිස්සාය තස්ස බ්‍රහ්මුනො උපරි වෙහාසං පල්ලඞ්කෙන නිසීදි තෙජොධාතුං සමාපජ්ජිත්වා නීචතරං භගවතො.

අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං බ්‍රහ්මානං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අජ්ජාපි තෙ ආවුසො සා දිට්ඨි, යා තෙ දිට්ඨි පුරෙ අහු;

පස්සසි වීතිවත්තන්තං, බ්‍රහ්මලොකෙ පභස්සර’’න්ති.

‘‘න මෙ මාරිස සා දිට්ඨි, යා මෙ දිට්ඨි පුරෙ අහු;

පස්සාමි වීතිවත්තන්තං, බ්‍රහ්මලොකෙ පභස්සරං;

ස්වාහං අජ්ජ කථං වජ්ජං, අහං නිච්චොම්හි සස්සතො’’ති.

අථ ඛො භගවා තං බ්‍රහ්මානං සංවෙජෙත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො ජෙතවනෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො සො බ්‍රහ්මා අඤ්ඤතරං බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, මාරිස, යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එවං වදෙහි – ‘අත්ථි නු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, අඤ්ඤෙපි තස්ස භගවතො සාවකා එවංමහිද්ධිකා එවංමහානුභාවා; සෙය්‍යථාපි භවං මොග්ගල්ලානො කස්සපො කප්පිනො අනුරුද්ධො’’’ති? ‘‘එවං, මාරිසා’’ති ඛො සො බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජො තස්ස බ්‍රහ්මුනො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො, මාරිස මොග්ගල්ලාන, අඤ්ඤෙපි තස්ස භගවතො සාවකා එවංමහිද්ධිකා එවංමහානුභාවා; සෙය්‍යථාපි භවං මොග්ගල්ලානො කස්සපො කප්පිනො අනුරුද්ධො’’ති? අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො තං බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තෙවිජ්ජා ඉද්ධිපත්තා ච, චෙතොපරියායකොවිදා;

ඛීණාසවා අරහන්තො, බහූ බුද්ධස්ස සාවකා’’ති.

අථ ඛො සො බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජො ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා යෙන සො බ්‍රහ්මා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං බ්‍රහ්මානං එතදවොච – ‘‘ආයස්මා මාරිස, මහාමොග්ගල්ලානො එවමාහ –

‘‘තෙවිජ්ජා ඉද්ධිපත්තා ච, චෙතොපරියායකොවිදා;

ඛීණාසවා අරහන්තො, බහූ බුද්ධස්ස සාවකා’’ති.

ඉදමවොච සො බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජො. අත්තමනො ච සො බ්‍රහ්මා තස්ස බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජස්ස භාසිතං අභිනන්දීති.

6. බ්‍රහ්මලොකසුත්තං

177. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා දිවාවිහාරගතො හොති පටිසල්ලීනො. අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුද්ධාවාසො ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පච්චෙකං ද්වාරබාහං [පච්චෙකද්වාරබාහං (පී. ක.)] උපනිස්සාය අට්ඨංසු. අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුද්ධාවාසං පච්චෙකබ්‍රහ්මානං එතදවොච – ''අකාලො ඛො තාව, මාරිස, භගවන්තං පයිරුපාසිතුං; දිවාවිහාරගතො භගවා පටිසල්ලීනො ච. අසුකො ච බ්‍රහ්මලොකො ඉද්ධො චෙව ඵීතො ච, බ්‍රහ්මා ච තත්‍ර පමාදවිහාරං විහරති. ආයාම, මාරිස, යෙන සො බ්‍රහ්මලොකො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම; උපසඞ්කමිත්වා තං බ්‍රහ්මානං සංවෙජෙය්‍යාමා''ති. ''එවං, මාරිසා''ති ඛො සුද්ධාවාසො පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුබ්‍රහ්මුනො පච්චෙකබ්‍රහ්මුනො පච්චස්සොසි.

අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුද්ධාවාසො ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො…පෙ.… එවමෙව – භගවතො පුරතො අන්තරහිතා තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහෙසුං. අද්දසා ඛො සො බ්‍රහ්මා තෙ බ්‍රහ්මානො දූරතොව ආගච්ඡන්තෙ. දිස්වාන තෙ බ්‍රහ්මානො එතදවොච – ''හන්ද කුතො නු තුම්හෙ, මාරිසා, ආගච්ඡථා''ති? ''ආගතා ඛො මයං, මාරිස, අම්හ තස්ස භගවතො සන්තිකා අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. ගච්ඡෙය්‍යාසි පන ත්වං, මාරිස, තස්ස භගවතො උපට්ඨානං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා''ති?

එවං වුත්තො [එවං වුත්තෙ (සී. ස්‍යා. කං.)] ඛො සො බ්‍රහ්මා තං වචනං අනධිවාසෙන්තො සහස්සක්ඛත්තුං අත්තානං අභිනිම්මිනිත්වා සුබ්‍රහ්මානං පච්චෙකබ්‍රහ්මානං එතදවොච – ''පස්සසි මෙ නො ත්වං, මාරිස, එවරූපං ඉද්ධානුභාව''න්ති? ''පස්සාමි ඛො ත්‍යාහං, මාරිස, එවරූපං ඉද්ධානුභාව''න්ති. ''සො ඛ්වාහං, මාරිස, එවංමහිද්ධිකො එවංමහානුභාවො කස්ස අඤ්ඤස්ස සමණස්ස වා බ්‍රාහ්මණස්ස වා උපට්ඨානං ගමිස්සාමී''ති?

අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා පච්චෙකබ්‍රහ්මා ද්විසහස්සක්ඛත්තුං අත්තානං අභිනිම්මිනිත්වා තං බ්‍රහ්මානං එතදවොච – ''පස්සසි මෙ නො ත්වං, මාරිස, එවරූපං ඉද්ධානුභාව''න්ති? ''පස්සාමි ඛො ත්‍යාහං, මාරිස, එවරූපං ඉද්ධානුභාව''න්ති. ''තයා ච ඛො, මාරිස, මයා ච ස්වෙව භගවා මහිද්ධිකතරො චෙව මහානුභාවතරො ච. ගච්ඡෙය්‍යාසි ත්වං, මාරිස, තස්ස භගවතො උපට්ඨානං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා''ති? අථ ඛො සො බ්‍රහ්මා සුබ්‍රහ්මානං පච්චෙකබ්‍රහ්මානං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තයො සුපණ්ණා චතුරො ච හංසා,

බ්‍යග්ඝීනිසා පඤ්චසතා ච ඣායිනො;

තයිදං විමානං ජලතෙ ච [ජලතෙව (පී. ක.)] බ්‍රහ්මෙ,

ඔභාසයං උත්තරස්සං දිසාය’’න්ති.

‘‘කිඤ්චාපි තෙ තං ජලතෙ විමානං,

ඔභාසයං උත්තරස්සං දිසායං;

රූපෙ රණං දිස්වා සදා පවෙධිතං,

තස්මා න රූපෙ රමතී සුමෙධො’’ති.

අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුද්ධාවාසො ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා තං බ්‍රහ්මානං සංවෙජෙත්වා තත්ථෙවන්තරධායිංසු. අගමාසි ච ඛො සො බ්‍රහ්මා අපරෙන සමයෙන භගවතො උපට්ඨානං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සාති.

7. කොකාලිකසුත්තං

178. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා දිවාවිහාරගතො හොති පටිසල්ලීනො. අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුද්ධාවාසො ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පච්චෙකං ද්වාරබාහං නිස්සාය අට්ඨංසු. අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා පච්චෙකබ්‍රහ්මා කොකාලිකං භික්ඛුං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අප්පමෙය්‍යං පමිනන්තො, කොධ විද්වා විකප්පයෙ;

අප්පමෙය්‍යං පමායිනං, නිවුතං තං මඤ්ඤෙ පුථුජ්ජන’’න්ති.

8. කතමොදකතිස්සසුත්තං

179. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා දිවාවිහාරගතො හොති පටිසල්ලීනො. අථ ඛො සුබ්‍රහ්මා ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා සුද්ධාවාසො ච පච්චෙකබ්‍රහ්මා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පච්චෙකං ද්වාරබාහං නිස්සාය අට්ඨංසු. අථ ඛො සුද්ධාවාසො පච්චෙකබ්‍රහ්මා කතමොදකතිස්සකං [කතමොරකතිස්සකං (සී. ස්‍යා. කං.)] භික්ඛුං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අප්පමෙය්‍යං පමිනන්තො, කොධ විද්වා විකප්පයෙ;

අප්පමෙය්‍යං පමායිනං, නිවුතං තං මඤ්ඤෙ අකිස්සව’’න්ති.

9. තුරූබ්‍රහ්මසුත්තං

180. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන කොකාලිකො භික්ඛු ආබාධිකො හොති දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො තුරූ [තුදු (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] පච්චෙකබ්‍රහ්මා අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන කොකාලිකො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා වෙහාසං ඨිතො කොකාලිකං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති. ‘‘කොසි ත්වං, ආවුසො’’ති? ‘‘අහං තුරූ පච්චෙකබ්‍රහ්මා’’ති. ‘‘නනු ත්වං, ආවුසො, භගවතා අනාගාමී බ්‍යාකතො, අථ කිඤ්චරහි ඉධාගතො? පස්ස, යාවඤ්ච තෙ ඉදං අපරද්ධ’’න්ති.

‘‘පුරිසස්ස හි ජාතස්ස, කුඨාරී [දුධාරී (ස්‍යා. කං. ක.)] ජායතෙ මුඛෙ;

යාය ඡින්දති අත්තානං, බාලො දුබ්භාසිතං භණං.

‘‘යො නින්දියං පසංසති,

තං වා නින්දති යො පසංසියො;

විචිනාති මුඛෙන සො කලිං,

කලිනා තෙන සුඛං න වින්දති.

‘‘අප්පමත්තකො අයං කලි,

යො අක්ඛෙසු ධනපරාජයො;

සබ්බස්සාපි සහාපි අත්තනා,

අයමෙව මහන්තතරො කලි;

යො සුගතෙසු මනං පදොසයෙ.

‘‘සතං සහස්සානං නිරබ්බුදානං,

ඡත්තිංසති පඤ්ච ච අබ්බුදානි;

යමරියගරහී [යමරියෙ ගරහී (ස්‍යා. කං.), යමරියං ගරහං (ක.)] නිරයං උපෙති,

වාචං මනඤ්ච පණිධාය පාපක’’න්ති.

10. කොකාලිකසුත්තං

181. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො කොකාලිකො භික්ඛු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං

නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො කොකාලිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පාපිච්ඡා, භන්තෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා’’ති. එවං වුත්තෙ, භගවා කොකාලිකං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘මා හෙවං, කොකාලික, අවච; මා හෙවං, කොකාලික, අවච. පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති. දුතියම්පි ඛො කොකාලිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිඤ්චාපි මෙ, භන්තෙ, භගවා සද්ධායිකො පච්චයිකො; අථ ඛො පාපිච්ඡාව භන්තෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා’’ති. දුතියම්පි ඛො භගවා කොකාලිකං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘මා හෙවං, කොකාලික, අවච; මා හෙවං, කොකාලික, අවච. පසාදෙහි, කොකාලික, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං. පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති. තතියම්පි ඛො කොකාලිකො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිඤ්චාපි...පෙ.... ඉච්ඡානං වසං ගතා’’ති. තතියම්පි ඛො භගවා කොකාලිකං භික්ඛුං එතදවොච – ‘‘මා හෙවං...පෙ.... පෙසලා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා’’ති.

අථ ඛො කොකාලිකො භික්ඛු උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අචිරපක්කන්තස්ස ච කොකාලිකස්ස භික්ඛුනො සාසපමත්තීහි පීළකාහි [පිළකාහි (සී. පී.)] සබ්බො කායො ඵුටො අහොසි. සාසපමත්තියො හුත්වා මුග්ගමත්තියො අහෙසුං, මුග්ගමත්තියො හුත්වා කලායමත්තියො අහෙසුං, කලායමත්තියො හුත්වා කොලට්ඨිමත්තියො අහෙසුං, කොලට්ඨිමත්තියො හුත්වා කොලමත්තියො අහෙසුං, කොලමත්තියො හුත්වා ආමලකමත්තියො අහෙසුං, ආමලකමත්තියො හුත්වා බෙලුවසලාටුකමත්තියො අහෙසුං, බෙලුවසලාටුකමත්තියො හුත්වා බිල්ලමත්තියො අහෙසුං, බිල්ලමත්තියො හුත්වා පභිජ්ජිංසු. පුබ්බඤ්ච ලොහිතඤ්ච පග්ඝරිංසු. අථ ඛො කොකාලිකො භික්ඛු තෙනෙව ආබාධෙන කාලමකාසි. කාලඞ්කතො ච කොකාලිකො භික්ඛු පදුමං නිරයං උපපජ්ජි සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා.

අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කොකාලිකො, භන්තෙ, භික්ඛු කාලඞ්කතො. කාලඞ්කතො ච, භන්තෙ, කොකාලිකො භික්ඛු පදුමං නිරයං උපපන්නො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා’’ති.

ඉදමවොච බ්‍රහ්මා සහම්පති, ඉදං වත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘ඉමං, භික්ඛවෙ, රත්තිං බ්‍රහ්මා සහම්පති අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ජෙතවනං ඔභාසෙත්වා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති මං එතදවොච – ‘කොකාලිකො, භන්තෙ, භික්ඛු කාලඞ්කතො. කාලඞ්කතො ච, භන්තෙ, කොකාලිකො භික්ඛු පදුමං නිරයං උපපන්නො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා’ති. ඉදමවොච, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා සහම්පති, ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී’’ති.

එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරො භික්ඛු භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කීවදීඝං නු ඛො, භන්තෙ, පදුමෙ නිරයෙ ආයුප්පමාණ’’න්ති? ‘‘දීඝං ඛො, භික්ඛු, පදුමෙ නිරයෙ ආයුප්පමාණං. තං න සුකරං සඞ්ඛාතුං – එත්තකානි වස්සානි ඉති වා, එත්තකානි වස්සසතානි ඉති වා, එත්තකානි වස්සසහස්සානි ඉති වා, එත්තකානි වස්සසතසහස්සානි ඉති වා’’ති. ‘‘සක්කා පන, භන්තෙ, උපමං කාතු’’න්ති? ‘‘සක්කා, භික්ඛූ’’ති භගවා අවොච –

‘‘සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු වීසතිඛාරිකො කොසලකො තිලවාහො. තතො පුරිසො වස්සසතස්ස වස්සසතස්ස අච්චයෙන එකමෙකං තිලං උද්ධරෙය්‍ය; ඛිප්පතරං ඛො සො, භික්ඛු, වීසතිඛාරිකො කොසලකො තිලවාහො ඉමිනා උපක්කමෙන පරික්ඛයං පරියාදානං ගච්ඡෙය්‍ය, න ත්වෙව එකො අබ්බුදො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අබ්බුදා නිරයා, එවමෙකො නිරබ්බුදනිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති නිරබ්බුදා නිරයා, එවමෙකො අබබො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අබබා නිරයා, එවමෙකො අටටො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අටටා නිරයා, එවමෙකො අහහො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති අහහා නිරයා, එවමෙකො කුමුදො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති කුමුදා නිරයා, එවමෙකො සොගන්ධිකො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති සොගන්ධිකා නිරයා, එවමෙකො උප්පලනිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති උප්පලා නිරයා, එවමෙකො පුණ්ඩරිකො නිරයො. සෙය්‍යථාපි, භික්ඛු, වීසති පුණ්ඩරිකා නිරයා, එවමෙකො පදුමො නිරයො. පදුමෙ පන, භික්ඛු, නිරයෙ කොකාලිකො භික්ඛු උපපන්නො සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙසු චිත්තං ආඝාතෙත්වා’’ති. ඉදමවොච භගවා, ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘පුරිසස්ස හි ජාතස්ස,
කුඨාරී ජායතෙ මුඛෙ;
යාය ඡින්දති අත්තානං,
බාලො දුබ්භාසිතං භණං.

‘‘යො නින්දියං පසංසති,
තං වා නින්දති යො පසංසියො;
විචිනාති මුඛෙන සො කලිං,
කලිනා තෙන සුඛං න වින්දති.

‘‘අප්පමත්තකො අයං කලි,
යො අක්ඛෙසු ධනපරාජයො;
සබ්බස්සාපි සහාපි අත්තනා,
අයමෙව මහන්තරො කලි;
යො සුගතෙසු මනං පදොසයෙ.

‘‘සතං සහස්සානං නිරබ්බුදානං,
ඡත්තිංසති පඤ්ච ච අබ්බුදානි;
යමරියගරහී නිරයං උපෙති,
වාචං මනඤ්ච පණිධාය පාපක’’න්ති.

පඨමො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ආයාචනං ගාරවො බ්‍රහ්මදෙවො,
බකො ච බ්‍රහ්මා අපරා ච දිට්ඨී;
පමාදකොකාලිකතිස්සකො ච,
තුරූ ච බ්‍රහ්මා අපරො ච කොකාලිකොති.

2. දුතියවග්ගො

1. සනඞ්කුමාරසුත්තං

182. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති සප්පිනීතීරෙ. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සනඞ්කුමාරො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං සප්පිනීතීරං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා

එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො බ්‍රහ්මා සනඞ්කුමාරො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘ඛත්තියො සෙට්ඨො ජනෙතස්මිං, යෙ ගොත්තපටිසාරිනො;

විජ්ජාචරණසම්පන්නො, සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ’’ති.

ඉදමවොච බ්‍රහ්මා සනඞ්කුමාරො. සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සනඞ්කුමාරො ‘‘සමනුඤ්ඤො මෙ සත්ථා’’ති භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායීති.

2. දෙවදත්තසුත්තං

183. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ අචිරපක්කන්තෙ දෙවදත්තෙ. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ගිජ්ඣකූටං පබ්බතං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති දෙවදත්තං ආරබ්භ භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘ඵලං වෙ කදලිං හන්ති, ඵලං වෙළුං ඵලං නළං;

සක්කාරො කාපුරිසං හන්ති, ගබ්භො අස්සතරිං යථා’’ති.

3. අන්ධකවින්දසුත්තං

184. එකං සමයං භගවා මාගධෙසු විහරති අන්ධකවින්දෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තන්ධකාරතිමිසායං අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං අන්ධකවින්දං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘සෙවෙථ පන්තානි සෙනාසනානි,

චරෙය්‍ය සංයොජනවිප්පමොක්ඛා;

සචෙ රතිං නාධිගච්ඡෙය්‍ය තත්ථ,

සඞ්ඝෙ වසෙ රක්ඛිතත්තො සතීමා.

‘‘කුලාකුලං පිණ්ඩිකාය චරන්තො,

ඉන්ද්‍රියගුත්තො නිපකො සතීමා;

සෙවෙථ පන්තානි සෙනාසනානි,

භයා පමුත්තො අභයෙ විමුත්තො.

‘‘යත්ථ භෙරවා සරීසපා [සිරිං සපා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)],

විජ්ජු සඤ්චරති ථනයති දෙවො;

අන්ධකාරතිමිසාය රත්තියා,

නිසීදි තත්ථ භික්ඛු විගතලොමහංසො.

‘‘ඉදඤ්හි ජාතු මෙ දිට්ඨං, නයිදං ඉතිහීතිහං;

එකස්මිං බ්‍රහ්මචරියස්මිං, සහස්සං මච්චුහායිනං.

‘‘භියො‍ [භීයො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පඤ්චසතා සෙක්ඛා, දසා ච දසධා දස;

සබ්බෙ සොතසමාපන්නා, අතිරච්ඡානගාමිනො.

‘‘අථායං [අත්ථායං-ඉතිපි දී. නි. 2.290] ඉතරා පජා, පුඤ්ඤභාගාති මෙ මනො;

සඞ්ඛාතුං නොපි සක්කොමි, මුසාවාදස්ස ඔත්තප’’න්ති [ඔත්තපෙති (සී. ස්‍යා. කං. පී.), ඔත්තප්පෙති (ක.)].

4. අරුණවතීසුත්තං

185. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති…පෙ…. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, රාජා අහොසි අරුණවා නාම. රඤ්ඤො ඛො පන, භික්ඛවෙ, අරුණවතො අරුණවතී නාම රාජධානී අහොසි. අරුණවතිං ඛො පන, භික්ඛවෙ, රාජධානිං [අරුණවතියං ඛො පන භික්ඛවෙ රාජධානියං (පී. ක.)] සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උපනිස්සාය විහාසි. සිඛිස්ස ඛො පන, භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අභිභූසම්භවං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අභිභුං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘ආයාම, බ්‍රාහ්මණ, යෙන අඤ්ඤතරො බ්‍රහ්මලොකො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම, යාව භත්තස්ස කාලො භවිස්සතී’ති. ‘එවං, භන්තෙ’ති ඛො භික්ඛවෙ, අභිභූ භික්ඛු සිඛිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පච්චස්සොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අභිභූ ච භික්ඛු – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය,

පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – අරුණවතියා රාජධානියා අන්තරහිතා තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ පාතුරහෙසුං.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අභිභුං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘පටිභාතු, බ්‍රාහ්මණ, තං බ්‍රහ්මුනො ච බ්‍රහ්මපරිසාය ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජානඤ්ච ධම්මී කථා’ති. ‘එවං, භන්තෙ’ති ඛො, භික්ඛවෙ, අභිභූ භික්ඛු සිඛිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පටිස්සුත්වා, බ්‍රහ්මානඤ්ච බ්‍රහ්මපරිසඤ්ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජෙ ච ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා ච බ්‍රහ්මපරිසා ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා ච උජ්ඣායන්ති ඛියන්ති [ඛීයන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] විපාචෙන්ති – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත භො, කථඤ්හි නාම සත්ථරි සම්මුඛීභූතෙ සාවකො ධම්මං දෙසෙස්සතී’’’ති!

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අභිභුං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ‘උජ්ඣායන්ති ඛො තෙ, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රහ්මා ච බ්‍රහ්මපරිසා ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා ච – අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, කථඤ්හි නාම සත්ථරි සම්මුඛීභූතෙ සාවකො ධම්මං දෙසෙස්සතීති! තෙන හි ත්වං බ්‍රාහ්මණ, භිය්‍යොසොමත්තාය බ්‍රහ්මානඤ්ච බ්‍රහ්මපරිසඤ්ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජෙ ච සංවෙජෙහී’ති. ‘එවං, භන්තෙ’ති ඛො, භික්ඛවෙ, අභිභූ භික්ඛු සිඛිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පටිස්සුත්වා දිස්සමානෙනපි කායෙන ධම්මං දෙසෙසි, අදිස්සමානෙනපි කායෙන ධම්මං දෙසෙසි, දිස්සමානෙනපි හෙට්ඨිමෙන උපඩ්ඪකායෙන අදිස්සමානෙන උපරිමෙන උපඩ්ඪකායෙන ධම්මං දෙසෙසි, දිස්සමානෙනපි උපරිමෙන උපඩ්ඪකායෙන අදිස්සමානෙන හෙට්ඨිමෙන උපඩ්ඪකායෙන ධම්මං දෙසෙසි. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මා ච බ්‍රහ්මපරිසා ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජා ච අච්ඡරියබ්භුතචිත්තජාතා අහෙසුං – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො, සමණස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා’’’ති!

‘‘අථ ඛො අභිභූ භික්ඛු සිඛිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – ‘අභිජානාමි ඛ්වාහං, භන්තෙ, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස මජ්ඣෙ එවරූපිං වාචං භාසිතා – පහොමි ඛ්වාහං ආවුසො, බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතො සහස්සිලොකධාතුං [සහස්සීලොකධාතුං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සරෙන විඤ්ඤාපෙතු’න්ති. ‘එතස්ස, බ්‍රාහ්මණ, කාලො, එතස්ස, බ්‍රාහ්මණ, කාලො; යං ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතො සහස්සිලොකධාතුං සරෙන විඤ්ඤාපෙය්‍යාසී’ති. ‘එවං, භන්තෙ’ති ඛො, භික්ඛවෙ, අභිභූ භික්ඛු සිඛිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පටිස්සුත්වා බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතො ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘ආරම්භථ [ආරබ්භථ (සබ්බත්ථ)] නික්කමථ [නික්ඛමථ (සී. පී.)], යුඤ්ජථ බුද්ධසාසනෙ;

ධුනාථ මච්චුනො සෙනං, නළාගාරංව කුඤ්ජරො.

‘‘යො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, අප්පමත්තො විහස්සති;

පහාය ජාතිසංසාරං, දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී’’ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සිඛී ච භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අභිභූ ච භික්ඛු බ්‍රහ්මානඤ්ච බ්‍රහ්මපරිසඤ්ච බ්‍රහ්මපාරිසජ්ජෙ ච සංවෙජෙත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම...පෙ.... තස්මිං බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතා අරුණවතියා රාජධානියා පාතුරහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘අස්සුත්ථ නො, තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, අභිභුස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතස්ස ගාථායො භාසමානස්සා’ති? ‘අස්සුම්හ ඛො මයං, භන්තෙ, අභිභුස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතස්ස ගාථායො භාසමානස්සා’ති. ‘යථා කථං පන තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, අස්සුත්ථ අභිභුස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතස්ස ගාථායො භාසමානස්සා’’’ති? එවං ඛො මයං, භන්තෙ, අස්සුම්හ අභිභුස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතස්ස ගාථායො භාසමානස්ස –

‘‘ආරම්භථ නික්කමථ, යුඤ්ජථ බුද්ධසාසනෙ;

ධුනාථ මච්චුනො සෙනං, නළාගාරංව කුඤ්ජරො.

‘‘යො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, අප්පමත්තො විහස්සති;

පහාය ජාතිසංසාරං, දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී’’ති.

‘‘‘එවං ඛො මයං, භන්තෙ, අස්සුම්හ අභිභුස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතස්ස ගාථායො භාසමානස්සා’ති. ‘සාධු සාධු, භික්ඛවෙ; සාධු ඛො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ! අස්සුත්ථ අභිභුස්ස භික්ඛුනො බ්‍රහ්මලොකෙ ඨිතස්ස ගාථායො භාසමානස්සා’’’ති.

ඉදමවොච භගවා, අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

5. පරිනිබ්බානසුත්තං

186. එකං සමයං භගවා කුසිනාරායං විහරති උපවත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ අන්තරෙන යමකසාලානං පරිනිබ්බානසමයෙ. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘හන්ද දානි, භික්ඛවෙ,

ආමන්තයාමි වො – ‘වයධම්මා සඞ්ඛාරා, අප්පමාදෙන සම්පාදෙථා’ති. අයං තථාගතස්ස පච්ඡිමා වාචා’’.

අථ ඛො භගවා පඨමං ඣානං [පඨමජ්ඣානං (ස්‍යා. කං.) එවං දුතියං ඣානං ඉච්චාදීසුපි] සමාපජ්ජි. පඨමා ඣානා [පඨමජ්ඣානා (ස්‍යා. කං.) එවං දුතියා ඣානා ඉච්චාදීසුපි] වුට්ඨහිත්වා දුතියං ඣානං සමාපජ්ජි. දුතියා ඣානා වුට්ඨහිත්වා තතියං ඣානං සමාපජ්ජි. තතියා ඣානා වුට්ඨහිත්වා චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජි. චතුත්ථා ඣානා වුට්ඨහිත්වා ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. ආකාසානඤ්චායතනා වුට්ඨහිත්වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනා වුට්ඨහිත්වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනා වුට්ඨහිත්වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනා වුට්ඨහිත්වා සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජි.

සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධා වුට්ඨහිත්වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනා වුට්ඨහිත්වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනා වුට්ඨහිත්වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනා වුට්ඨහිත්වා ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. ආකාසානඤ්චායතනා වුට්ඨහිත්වා චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජි. චතුත්ථා ඣානා වුට්ඨහිත්වා තතියං ඣානං සමාපජ්ජි. තතියා ඣානා වුට්ඨහිත්වා දුතියං ඣානං සමාපජ්ජි. දුතියා ඣානා වුට්ඨහිත්වා පඨමං ඣානං සමාපජ්ජි. පඨමා ඣානා වුට්ඨහිත්වා දුතියං ඣානං සමාපජ්ජි. දුතියා ඣානා වුට්ඨහිත්වා තතියං ඣානං සමාපජ්ජි. තතියා ඣානා වුට්ඨහිත්වා චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජි. චතුත්ථා ඣානා වුට්ඨහිත්වා සමනන්තරං භගවා පරිනිබ්බායි. පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා බ්‍රහ්මා සහම්පති ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සබ්බෙව නික්ඛිපිස්සන්ති, භූතා ලොකෙ සමුස්සයං;

යත්ථ එතාදිසො සත්ථා, ලොකෙ අප්පටිපුග්ගලො;

තථාගතො බලප්පත්තො, සම්බුද්ධො පරිනිබ්බුතො’’ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා සක්කො දෙවානමින්දො ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා, උප්පාදවයධම්මිනො;

උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති, තෙසං වූපසමො සුඛො’’ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා ආයස්මා ආනන්දො ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘තදාසි යං භිංසනකං, තදාසි ලොමහංසනං;

සබ්බාකාරවරූපෙතෙ, සම්බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ’’ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා ආයස්මා අනුරුද්ධො ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘නාහු අස්සාසපස්සාසො, ඨිතචිත්තස්ස තාදිනො;

අනෙජො සන්තිමාරබ්භ, චක්ඛුමා පරිනිබ්බුතො [යං කාලමකරී මුනි (මහාපරිනිබ්බානසුත්තෙ)].

‘‘අසල්ලීනෙන චිත්තෙන, වෙදනං අජ්ඣවාසයි;

පජ්ජොතස්සෙව නිබ්බානං, විමොක්ඛො චෙතසො අහූ’’ති.

දුතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

බ්‍රහ්මාසනං දෙවදත්තො, අන්ධකවින්දො අරුණවතී;

පරිනිබ්බානෙන ච දෙසිතං, ඉදං බ්‍රහ්මපඤ්චකන්ති.

බ්‍රහ්මසංයුත්තං සමත්තං. [ඉතො පරං මරම්මපොත්ථකෙසු එවම්පි දිස්සති –§බ්‍රහ්මායාචනං අගාරවඤ්ච, බ්‍රහ්මදෙවො බකො ච බ්‍රහ්මා.§අඤ්ඤතරො ච බ්‍රහ්මාකොකාලිකඤ්ච, තිස්සකඤ්ච තුරූ ච.§බ්‍රහ්මා කොකාලිකභික්ඛු, සනඞ්කුමාරෙන දෙවදත්තං.§අන්ධකවින්දං අරුණවති, පරිනිබ්බානෙන පන්නරසාති[.

7. බ්‍රාහ්මණසංයුත්තං

1. අරහන්තවග්ගො

1. ධනඤ්ජානීසුත්තං

187. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ධනඤ්ජානී [ධානඤ්ජානී (පී. සී. අට්ඨ.)] නාම බ්‍රාහ්මණී අභිප්පසන්නා හොති බුද්ධෙ ච ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච. අථ ඛො ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස භත්තං උපසංහරන්තී උපක්ඛලිත්වා තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙසි –

‘‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස;

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස;

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’’ති.

එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණිං එතදවොච – ‘‘එවමෙවං පනායං වසලී යස්මිං වා තස්මිං වා තස්ස මුණ්ඩකස්ස සමණස්ස වණ්ණං භාසති. ඉදානි ත්‍යාහං, වසලි, තස්ස සත්ථුනො වාදං ආරොපෙස්සාමී’’ති. ‘‘න ඛ්වාහං තං, බ්‍රාහ්මණ, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය, යො තස්ස භගවතො වාදං ආරොපෙය්‍ය අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. අපි ච ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, ගච්ඡ, ගන්ත්වා විජානිස්සසී’’ති [ගන්ත්වාපි ජානිස්සසීති (ස්‍යා. කං.)].

අථ ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො කුපිතො අනත්තමනො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිංසු ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කිංසු ඡෙත්වා න සොචති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, වධං රොචෙසි ගොතමා’’ති.

‘‘කොධං ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කොධං ඡෙත්වා න සොචති;

කොධස්ස විසමූලස්ස, මධුරග්ගස්ස බ්‍රාහ්මණ;

වධං අරියා පසංසන්ති, තඤ්හි ඡෙත්වා න සොචතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං භොතො ගොතමස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති.

අලත්ථ ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා භාරද්වාජො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසීති.

2. අක්කොසසුත්තං

188. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අස්සොසි ඛො අක්කොසකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො – ‘‘භාරද්වාජගොත්තො කිර බ්‍රාහ්මණො සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො’’ති කුපිතො අනත්තමනො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසති පරිභාසති.

එවං වුත්තෙ, භගවා අක්කොසකභාරද්වාජං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බ්‍රාහ්මණ, අපි නු ඛො තෙ ආගච්ඡන්ති මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා අතිථියො [අතිථයො (?)]’’ති? ‘‘අප්පෙකදා මෙ, භො ගොතම, ආගච්ඡන්ති මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා අතිථියො’’ති. ‘‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බ්‍රාහ්මණ, අපි නු තෙසං අනුප්පදෙසි ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා සායනීයං වා’’’ති? ‘‘‘අප්පෙකදා නෙසාහං, භො ගොතම, අනුප්පදෙමි ඛාදනීයං වා භොජනීයං වා සායනීයං වා’’’ති. ‘‘‘සචෙ ඛො පන තෙ, බ්‍රාහ්මණ, නප්පටිග්ගණ්හන්ති, කස්ස තං හොතී’’’ති? ‘‘‘සචෙ තෙ, භො ගොතම, නප්පටිග්ගණ්හන්ති, අම්හාකමෙව තං හොතී’’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, යං ත්වං අම්හෙ අනක්කොසන්තෙ අක්කොසසි, අරොසෙන්තෙ රොසෙසි, අභණ්ඩන්තෙ භණ්ඩසි, තං තෙ මයං

නප්පටිග්ගණ්හාම. තවෙවෙතං, බ්‍රාහ්මණ, හොති; තවෙවෙතං, බ්‍රාහ්මණ, හොති''.

''යො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, අක්කොසන්තං පච්චක්කොසති, රොසෙන්තං පටිරොසෙති, භණ්ඩන්තං පටිභණ්ඩති, අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, සම්භුඤ්ජති වීතිහරතීති. තෙ මයං තයා නෙව සම්භුඤ්ජාම න වීතිහරාම. තවෙවෙතං, බ්‍රාහ්මණ, හොති; තවෙවෙතං, බ්‍රාහ්මණ, හොතී''ති. ''භවන්තං ඛො ගොතමං සරාජිකා පරිසා එවං ජානාති – 'අරහං සමණො ගොතමො'ති. අථ ච පන භවං ගොතමො කුජ්ඣතී''ති.

''අක්කොධස්ස කුතො කොධො, දන්තස්ස සමජීවිනො;

සම්මදඤ්ඤා විමුත්තස්ස, උපසන්තස්ස තාදිනො.

''තස්සෙව තෙන පාපියො, යො කුද්ධං පටිකුජ්ඣති;

කුද්ධං අප්පටිකුජ්ඣන්තො, සඞ්ගාමං ජෙති දුජ්ජයං.

''උභින්නමත්ථං චරති, අත්තනො ච පරස්ස ච;

පරං සඞ්කුපිතං ඤත්වා, යො සතො උපසම්මති.

''උභින්නං තිකිච්ඡන්තානං, අත්තනො ච පරස්ස ච;

ජනා මඤ්ඤන්ති බාලොති, යෙ ධම්මස්ස අකොවිදා''ති.

එවං වුත්තෙ, අක්කොසකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භොතො ගොතමස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති.

අලත්ථ ඛො අක්කොසකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා අක්කොසකභාරද්වාජො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ''ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං නාපරං ඉත්ථත්තායා''ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසීති.

3. අසුරින්දකසුත්තං

189. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අස්සොසි ඛො අසුරින්දකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො – ‘‘භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො කිර සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො’’ති කුපිතො අනත්තමනො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසති පරිභාසති. එවං වුත්තෙ, භගවා තුණ්හී අහොසි. අථ ඛො අසුරින්දකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ජිතොසි, සමණ, ජිතොසි, සමණා’’ති.

‘‘ජයං වෙ මඤ්ඤති බාලො, වාචාය ඵරුසං භණං;

ජයඤ්චෙවස්ස තං හොති, යා තිතික්ඛා විජානතො.

‘‘තස්සෙව තෙන පාපියො, යො කුද්ධං පටිකුජ්ඣති;

කුද්ධං අප්පටිකුජ්ඣන්තො, සඞ්ගාමං ජෙති දුජ්ජයං.

‘‘උභින්නමත්ථං චරති, අත්තනො ච පරස්ස ච;

පරං සඞ්කුපිතං ඤත්වා, යො සතො උපසම්මති.

‘‘උභින්නං තිකිච්ඡන්තානං, අත්තනො ච පරස්ස ච;

ජනා මඤ්ඤන්ති බාලොති, යෙ ධම්මස්ස අකොවිදා’’ති.

එවං වුත්තෙ, අසුරින්දකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසී’’ති.

4. බිලඞ්ගිකසුත්තං

190. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අස්සොසි ඛො බිලඞ්ගිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො – ‘‘භාරද්වාජගොත්තො කිර බ්‍රාහ්මණො සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො’’ති කුපිතො අනත්තමනො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තුණ්හීභූතො එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ ඛො භගවා බිලඞ්ගිකස්ස භාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය බිලඞ්ගිකං භාරද්වාජං බ්‍රාහ්මණං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘යො අප්පදුට්ඨස්ස නරස්ස දුස්සති,

සුද්ධස්ස පොසස්ස අනඞ්ගණස්ස;

තමෙව බාලං පච්චෙති පාපං,

සුඛුමො රජො පටිවාතංව ඛිත්තො''ති.

එවං වුත්තෙ, බිලඞ්ගිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසී''ති.

5. අහිංසකසුත්තං

191. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො අහිංසකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අහිංසකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අහිංසකාහං, භො ගොතම, අහිංසකාහං, භො ගොතමා''ති.

''යථා නාමං තථා චස්ස, සියා ඛො ත්වං අහිංසකො;

යො ච කායෙන වාචාය, මනසා ච න හිංසති;

ස වෙ අහිංසකො හොති, යො පරං න විහිංසතී''ති.

එවං වුත්තෙ, අහිංසකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා අහිංසකභාරද්වාජො අරහතං අහොසී''ති.

6. ජටාසුත්තං

192. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො ජටාභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජටාභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''අන්තොජටා බහිජටා, ජටාය ජටිතා පජා;

තං තං ගොතම පුච්ඡාමි, කො ඉමං විජටයෙ ජට''න්ති.

''සීලෙ පතිට්ඨාය නරො සපඤ්ඤො, චිත්තං පඤ්ඤඤ්ච භාවයං;

ආතාපී නිපකො භික්ඛු, සො ඉමං විජටයෙ ජටං.

''යෙසං රාගො ච දොසො ච, අවිජ්ජා ච විරාජිතා;

ඛීණාසවා අරහන්තො, තෙසං විජටිතා ජටා.

‘‘යත්ථ නාමඤ්ච රූපඤ්ච, අසෙසං උපරුජ්ඣති;

පටිඝං රූපසඤ්ඤා ච, එත්ථෙසා ඡිජ්ජතෙ ජටා’’ති.

එවං වුත්තෙ, ජටාභාරද්වාජො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසී’’ති.

7. සුද්ධිකසුත්තං

193. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො සුද්ධිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සුද්ධිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අජ්ඣභාසි –

‘‘න බ්‍රාහ්මණො [නාබ්‍රාහ්මණො (?)] සුජ්ඣති කොචි, ලොකෙ සීලවාපි තපොකරං;

විජ්ජාචරණසම්පන්නො, සො සුජ්ඣති න අඤ්ඤා ඉතරා පජා’’ති.

‘‘බහුම්පි පලපං ජප්පං, න ජච්චා හොති බ්‍රාහ්මණො;

අන්තොකසම්බු සඞ්කිලිට්ඨො, කුහනං උපනිස්සිතො.

‘‘ඛත්තියො බ්‍රාහ්මණො වෙස්සො, සුද්දො චණ්ඩාලපුක්කුසො;

ආරද්ධවීරියො පහිතත්තො, නිච්චං දළ්හපරක්කමො;

පප්පොති පරමං සුද්ධිං, එවං ජානාහි බ්‍රාහ්මණා’’ති.

එවං වුත්තෙ, සුද්ධිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසී’’ති.

8. අග්ගිකසුත්තං

194. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අග්ගිකභාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සප්පිනා පායසො සන්නිහිතො හොති – ‘‘අග්ගිං ජුහිස්සාමි, අග්ගිහුත්තං පරිචරිස්සාමී’’ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි. රාජගහෙ සපදානං පිණ්ඩාය චරමානො යෙන අග්ගිකභාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. අද්දසා ඛො අග්ගිකභාරද්වාජො

බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං පිණ්ඩාය ඨිතං. දිස්වාන භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තීහි විජ්ජාහි සම්පන්නො, ජාතිමා සුතවා බහූ;
විජ්ජාචරණසම්පන්නො, සොමං භුඤ්ජෙය්‍ය පායස’’න්ති.

‘‘බහුම්පි පලපං ජප්පං, න ජච්චා හොති බ්‍රාහ්මණො;
අන්තොකසම්බු සංකිලිට්ඨො, කුහනාපරිවාරිතො.

‘‘පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදී, සග්ගාපායඤ්ච පස්සති;
අථො ජාතික්ඛයං පත්තො, අභිඤ්ඤාවොසිතො මුනි.

‘‘එතාහි තීහි විජ්ජාහි, තෙවිජ්ජො හොති බ්‍රාහ්මණො;
විජ්ජාචරණසම්පන්නො, සොමං භුඤ්ජෙය්‍ය පායස’’න්ති.

‘‘භුඤ්ජතු භවං ගොතමො. බ්‍රාහ්මණො භව’’න්ති.

‘‘ගාථාභිගීතං මෙ අභොජනෙය්‍යං,
සම්පස්සතං බ්‍රාහ්මණ නෙස ධම්මො;
ගාථාභිගීතං පනුදන්ති බුද්ධා,
ධම්මෙ සති බ්‍රාහ්මණ වුත්තිරෙසා.

‘‘අඤ්ඤෙන ච කෙවලිනං මහෙසිං,
ඛීණාසවං කුක්කුච්චවූපසන්තං;
අන්නෙන පානෙන උපට්ඨහස්සු,
ඛෙත්තඤ්හි තං පුඤ්ඤපෙක්ඛස්ස හොතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, අග්ගිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා අග්ගිකභාරද්වාජො අරහතං අහොසී’’ති.

9. සුන්දරිකසුත්තං

195. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති සුන්දරිකාය නදියා තීරෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො සුන්දරිකාය නදියා තීරෙ අග්ගිං ජුහති, අග්ගිහුත්තං පරිචරති. අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො අග්ගිං ජුහිත්වා අග්ගිහුත්තං පරිචරිත්වා උට්ඨායාසනා සමන්තා චතුද්දිසා අනුවිලොකෙසි – ‘‘කො නු ඛො ඉමං හබ්‍යසෙසං භුඤ්ජෙය්‍යා’’ති? අද්දසා ඛො

සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ සසීසං පාරුතං නිසින්නං. දිස්වාන වාමෙන හත්ථෙන හබ්‍යසෙසං ගහෙත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන කමණ්ඩලුං ගහෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො භගවා සුන්දරිකභාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පදසද්දෙන සීසං විවරි. අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො 'මුණ්ඩො අයං භවං, මුණ්ඩකො අයං භව'න්ති තතොව පුන නිවත්තිතුකාමො අහොසි. අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – 'මුණ්ඩාපි හි ඉධෙකච්චෙ බ්‍රාහ්මණා භවන්ති; යංනූනාහං තං උපසඞ්කමිත්වා ජාතිං පුච්ඡෙය්‍ය'න්ති.

අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – 'කිංජච්චො භව'න්ති?

''මා ජාතිං පුච්ඡ චරණඤ්ච පුච්ඡ,
කට්ඨා හවෙ ජායති ජාතවෙදො;
නීචාකුලීනොපි මුනි ධිතිමා,
ආජානීයො හොති හිරීනිසෙධො.

''සච්චෙන දන්තො දමසා උපෙතො,
වෙදන්තගූ වුසිතබ්‍රහ්මචරියො;
යඤ්ඤොපනීතො තමුපව්හයෙථ,
කාලෙන සො ජුහති දක්ඛිණෙය්‍යො''ති.

''අද්ධා සුයිට්ඨං සුහුතං මම යිදං,
යං තාදිසං වෙදගුමද්දසාමි;
තුම්හාදිසානඤ්හි අදස්සනෙන,
අඤ්ඤො ජනො භුඤ්ජති හබ්‍යසෙස''න්ති.

''භුඤ්ජතු භවං ගොතමො. බ්‍රාහ්මණො භව''න්ති.

''ගාථාභිගීතං මෙ අභොජනෙය්‍යං,
සම්පස්සතං බ්‍රාහ්මණ නෙස ධම්මො;
ගාථාභිගීතං පනුදන්ති බුද්ධා,
ධම්මෙ සති බ්‍රාහ්මණ වුත්තිරෙසා.

''අඤ්ඤෙන ච කෙවලිනං මහෙසිං,

ඛීණාසවං කුක්කුච්චවූපසන්තං;

අන්නෙන පානෙන උපට්ඨහස්සු,

ඛෙත්තඤ්හි තං පුඤ්ඤපෙක්ඛස්ස හොතී’’ති.

‘‘අථ කස්ස චාහං, භො ගොතම, ඉමං හබ්‍යසෙසං දම්මී’’ති? ‘‘න ඛ්වාහං, බ්‍රාහ්මණ, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යස්සෙසො හබ්‍යසෙසො භුත්තො සම්මා පරිණාමං ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතස්ස වා තථාගතසාවකස්ස වා. තෙන හි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, තං හබ්‍යසෙසං අප්පහරිතෙ වා ඡඩ්ඩෙහි අප්පාණකෙ වා උදකෙ ඔපිලාපෙහී’’ති.

අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො තං හබ්‍යසෙසං අප්පාණකෙ උදකෙ ඔපිලාපෙසි. අථ ඛො සො හබ්‍යසෙසො උදකෙ පක්ඛිත්තො චිච්චිටායති චිටිචිටායති සන්ධූපායති සම්පධූපායති. සෙය්‍යථාපි නාම ඵාලො [ලොහො (ක.)] දිවසංසන්තත්තො [දිවසසන්තත්තො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] උදකෙ පක්ඛිත්තො චිච්චිටායති චිටිචිටායති සන්ධූපායති සම්පධූපායති; එවමෙව සො හබ්‍යසෙසො උදකෙ පක්ඛිත්තො චිච්චිටායති චිටිචිටායති සන්ධූපායති සම්පධූපායති.

අථ ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො සුන්දරිකභාරද්වාජං බ්‍රාහ්මණං භගවා ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘මා බ්‍රාහ්මණ දාරු සමාදහානො,

සුද්ධිං අමඤ්ඤි බහිද්ධා හි එතං;

න හි තෙන සුද්ධිං කුසලා වදන්ති,

යො බාහිරෙන පරිසුද්ධිමිච්ඡෙ.

‘‘හිත්වා අහං බ්‍රාහ්මණ දාරුදාහං

අජ්ඣත්තමෙවුජ්ජලයාමි [අජ්ඣත්තමෙව ජලයාමි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ජොතිං;

නිච්චග්ගිනී නිච්චසමාහිතත්තො,

අරහං අහං බ්‍රහ්මචරියං චරාමි.

‘‘මානො හි තෙ බ්‍රාහ්මණ ඛාරිභාරො,

කොධො ධූමො භස්මනි මොසවජ්ජං;

ජිව්හා සුජා හදයං ජොතිඨානං,

අත්තා සුදන්තො පුරිසස්ස ජොති.

‘‘ධම්මො රහදො බ්‍රාහ්මණ සීලතිත්ථො,

අනාවිලො සබ්භි සතං පසත්ථො;

යත්ථ හවෙ වෙදගුනො සිනාතා,

අනල්ලගත්තාව [අනල්ලීනගත්තාව (සී. පී. ක.)] තරන්ති පාරං.

‘‘සච්චං ධම්මො සංයමො බ්‍රහ්මචරියං,

මජ්ඣෙ සිතා බ්‍රාහ්මණ බ්‍රහ්මපත්ති;

ස තුජ්ජුභූතෙසු නමො කරොහි,

තමහං නරං ධම්මසාරීති බ්‍රූමී’’ති.

එවං වුත්තෙ, සුන්දරිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසී’’ති.

10. බහුධීතරසුත්තං

196. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චතුද්දස බලිබද්දා නට්ඨා හොන්ති. අථ ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො තෙ බලිබද්දෙ ගවෙසන්තො යෙන සො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අද්දස භගවන්තං තස්මිං වනසණ්ඩෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. දිස්වාන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘න හි නූනිමස්ස [නහනූනිමස්ස (සී.ස්‍යා. කං.)] සමණස්ස, බලිබද්දා චතුද්දස;

අජ්ජසට්ඨිං න දිස්සන්ති, තෙනායං සමණො සුඛී.

‘‘න හි නූනිමස්ස සමණස්ස, තිලාඛෙත්තස්මි පාපකා;

එකපණ්ණා දුපණ්ණා [ද්විපණ්ණා (සී. පී.)] ච, තෙනායං සමණො සුඛී.

‘‘න හි නූනිමස්ස සමණස්ස, තුච්ඡකොට්ඨස්මි මූසිකා;

උස්සොළ්හිකාය නච්චන්ති, තෙනායං සමණො සුඛී.

‘‘න හි නූනිමස්ස සමණස්ස, සන්ථාරො සත්තමාසිකො;

උප්පාටකෙහි සඤ්ඡන්නො, තෙනායං සමණො සුඛී.

‘‘න හි නූනිමස්ස සමණස්ස, විධවා සත්ත ධීතරො;

එකපුත්තා දුපුත්තා [ද්විපුත්තා (සී. පී.)] ච, තෙනායං සමණො සුඛී.

‘‘න හි නූනිමස්ස සමණස්ස, පිඞ්ගලා තිලකාහතා;

සොත්තං පාදෙන බොධෙති, තෙනායං සමණො සුඛී.

‘‘න හි නූනිමස්ස සමණස්ස, පච්චූසම්හි ඉණායිකා;

දෙථ දෙථාති චොදෙන්ති, තෙනායං සමණො සුඛී’’ති.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, බලීබද්දා චතුද්දස;

අජ්ජසට්ඨිං න දිස්සන්ති, තෙනාහං බ්‍රාහ්මණා සුඛී.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, තිලාඛෙත්තස්මි පාපකා;

එකපණ්ණා දුපණ්ණා ච, තෙනාහං බ්‍රාහ්මණා සුඛී.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, තුච්ඡකොට්ඨස්මි මූසිකා;

උස්සොළ්හිකාය නච්චන්ති, තෙනාහං බ්‍රාහ්මණා සුඛී.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, සන්ථාරො සත්තමාසිකො;

උප්පාටකෙහි සඤ්ඡන්නො, තෙනාහං බ්‍රාහ්මණා සුඛී.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, විධවා සත්ත ධීතරො;

එකපුත්තා දුපුත්තා ච, තෙනාහං බ්‍රාහ්මණා සුඛී.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, පිඞ්ගලා තිලකාහතා;

සොත්තං පාදෙන බොධෙති, තෙනාහං බ්‍රාහ්මණා සුඛී.

‘‘න හි මය්හං බ්‍රාහ්මණ, පච්චූසම්හි ඉණායිකා;

දෙථ දෙථාති චොදෙන්ති, තෙනාහං බ්රාහ්මණා සුඛී’’ති.

එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය,

පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙව භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං භොතො ගොතමස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති.

අලත්ථ ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො පනායස්මා භාරද්වාජො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ''ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා''ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ච පනායස්මා භාරද්වාජො අරහතං අහොසීති.

අරහන්තවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

ධනඤ්ජානී ච අක්කොසං, අසුරින්දං බිලඞ්ගිකං;

අහිංසකං ජටා චෙව, සුද්ධිකඤ්චෙව අග්ගිකා;

සුන්දරිකං බහුධීතරෙන ච තෙ දසාති.

2. උපාසකවග්ගො

1. කසිභාරද්වාජසුත්තං

197. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා මගධෙසු විහරති දක්ඛිණාගිරිස්මිං එකනාළායං බ්‍රාහ්මණගාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන කසිභාරද්වාජස්ස [කසිකභාරද්වාජස්ස (ක.)] බ්‍රාහ්මණස්ස පඤ්චමත්තානි නඞ්ගලසතානි පයුත්තානි හොන්ති වප්පකාලෙ. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන කසිභාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස කම්මන්තො තෙනුපසඞ්කමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන කසිභාරද්වාජස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පරිවෙසනා වත්තති. අථ ඛො භගවා යෙන පරිවෙසනා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. අද්දසා ඛො කසිභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං පිණ්ඩාය ඨිතං. දිස්වා භගවන්තං එතදවොච – ''අහං ඛො, සමණ, කසාමි ච වපාමි ච, කසිත්වා ච වපිත්වා ච භුඤ්ජාමි. ත්වම්පි, සමණ, කසස්සු ච වපස්සු ච, කසිත්වා ච වපිත්වා ච

භුඤ්ජස්සූ''ති. ''අහම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, කසාමි ච වපාමි ච, කසිත්වා ච වපිත්වා ච භුඤ්ජාමී''ති. න ඛො මයං පස්සාම භොතො ගොතමස්ස යුගං වා නඞ්ගලං වා ඵාලං වා පාචනං වා බලීබද්දෙ වා, අථ ච පන භවං ගොතමො එවමාහ – ''අහම්පි ඛො, බ්‍රාහ්මණ, කසාමි ච වපාමි ච, කසිත්වා ච වපිත්වා ච භුඤ්ජාමී''ති. අථ ඛො කසිභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කස්සකො පටිජානාසි, න ච පස්සාමි තෙ කසිං;

කස්සකො පුච්ඡිතො බ්‍රූහි, කථං ජානෙමු තං කසි''න්ති.

''සද්ධා බීජං තපො වුට්ඨි, පඤ්ඤා මෙ යුගනඞ්ගලං;

හිරී ඊසා මනො යොත්තං, සති මෙ ඵාලපාචනං.

''කායගුත්තො වචීගුත්තො, ආහාරෙ උදරෙ යතො;

සච්චං කරොමි නිද්දානං, සොරච්චං මෙ පමොචනං.

''වීරියං මෙ ධුරධොරය්හං, යොගක්ඛෙමාධිවාහනං;

ගච්ඡති අනිවත්තන්තං, යත්ථ ගන්ත්වා න සොචති.

''එවමෙසා කසී කට්ඨා, සා හොති අමතප්ඵලා;

එතං කසිං කසිත්වාන, සබ්බදුක්ඛා පමුච්චතී''ති.

''භුඤ්ජතු භවං ගොතමො. කස්සකො භවං. යඤ්හි භවං ගොතමො අමතප්ඵලම්පි කසිං කසතී''ති [භාසතීති (ක.)].

''ගාථාභිගීතං මෙ අභොජනෙය්‍යං,

සම්පස්සතං බ්‍රාහ්මණ නෙස ධම්මො;

ගාථාභිගීතං පනුදන්ති බුද්ධා,

ධම්මෙ සති බ්‍රාහ්මණ වුත්තිරෙසා.

''අඤ්ඤෙන ච කෙවලිනං මහෙසිං,

ඛීණාසවං කුක්කුච්චවූපසන්තං;

අන්නෙන පානෙන උපට්ඨහස්සු,

ඛෙත්තඤ්හි තං පුඤ්ඤපෙක්ඛස්ස හොතී''ති.

එවං වුත්තෙ, කසිභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

2. උදයසුත්තං

198. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන උදයස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො උදයො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පත්තං ඔදනෙන පූරෙසි. දුතියම්පි ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන උදයස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි...පෙ.... තතියම්පි ඛො උදයො බ්‍රාහ්මණො භගවතො පත්තං ඔදනෙන පූරෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පකට්ඨකොයං සමණො ගොතමො පුනප්පුනං ආගච්ඡතී’’ති.

‘‘පුනප්පුනඤ්චෙව වපන්ති බීජං, පුනප්පුනං වස්සති දෙවරාජා;

පුනප්පුනං ඛෙත්තං කසන්ති කස්සකා, පුනප්පුනං ධඤ්ඤමුපෙති රට්ඨං.

‘‘පුනප්පුනං යාචකා යාචයන්ති, පුනප්පුනං දානපතී දදන්ති;

පුනප්පුනං දානපතී දදිත්වා, පුනප්පුනං සග්ගමුපෙන්ති ඨානං.

‘‘පුනප්පුනං ඛීරනිකා දුහන්ති, පුනප්පුනං වච්ඡො උපෙති මාතරං;

පුනප්පුනං කිලමති ඵන්දති ච, පුනප්පුනං ගබ්භමුපෙති මන්දො.

‘‘පුනප්පුනං ජායති මීයති ච, පුනප්පුනං සිවථිකං [සීවථිකං (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] හරන්ති;

මග්ගඤ්ච ලද්ධා අපුනබ්භවාය, න පුනප්පුනං ජායති භූරිපඤ්ඤො’’ති [පුනප්පුනං ජායති භූරිපඤ්ඤොති (ස්‍යා. කං. ක.)].

එවං වුත්තෙ, උදයො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

3. දෙවහිතසුත්තං

199. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා වාතෙහාබාධිකො හොති; ආයස්මා ච උපවාණො භගවතො උපට්ඨාකො හොති. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං උපවාණං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං, උපවාණ, උණ්හොදකං ජානාහී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා උපවාණො භගවතො පටිස්සුත්වා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන දෙවහිතස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තුණ්හීභූතො එකමන්තං අට්ඨාසි. අද්දසා ඛො දෙවහිතො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මන්තං උපවාණං

තුණ්හීභූතං එකමන්තං ඨිතං. දිස්වාන ආයස්මන්තං උපවාණං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තුණ්හීභූතො භවං තිට්ඨං, මුණ්ඩො සඞ්ඝාටිපාරුතො;

කිං පත්ථයානො කිං එසං, කිං නු යාචිතුමාගතො’’ති.

‘‘අරහං සුගතො ලොකෙ, වාතෙහාබාධිකො මුනි;

සචෙ උණ්හොදකං අත්ථි, මුනිනො දෙහි බ්‍රාහ්මණ.

‘‘පූජිතො පූජනෙය්‍යානං, සක්කරෙය්‍යාන සක්කතො;

අපචිතො අපචෙය්‍යානං [අපචිනෙය්‍යානං (සී. ස්‍යා. කං.) ටීකා ඔලොකෙතබ්බා], තස්ස ඉච්ඡාමි හාතවෙ’’ති.

අථ ඛො දෙවහිතො බ්‍රාහ්මණො උණ්හොදකස්ස කාජං පුරිසෙන ගාහාපෙත්වා ඵාණිතස්ස ච පුටං ආයස්මතො උපවාණස්ස පාදාසි. අථ ඛො ආයස්මා උපවාණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං උණ්හොදකෙන න්හාපෙත්වා [නහාපෙත්වා (සී. පී.)] උණ්හොදකෙන ඵාණිතං ආලොලෙත්වා භගවතො පාදාසි. අථ ඛො භගවතො ආබාධො පටිප්පස්සම්භි.

අථ ඛො දෙවහිතො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො දෙවහිතො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කත්ථ දජ්ජා දෙය්‍යධම්මං, කත්ථ දින්නං මහප්ඵලං;

කථඤ්හි යජමානස්ස, කථං ඉජ්ඣති දක්ඛිණා’’ති.

‘‘පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදී, සග්ගාපායඤ්ච පස්සති;

අථො ජාතික්ඛයං පත්තො, අභිඤ්ඤාවොසිතො මුනි.

‘‘එත්ථ දජ්ජා දෙය්‍යධම්මං, එත්ථ දින්නං මහප්ඵලං;

එවඤ්හි යජමානස්ස, එවං ඉජ්ඣති දක්ඛිණා’’ති.

එවං වුත්තෙ, දෙවහිතො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං භො ගොතම…පෙ.… උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

4. මහාසාලසුත්තං

200. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො අඤ්ඤතරො බ්‍රාහ්මණමහාසාලො ලූඛො ලූඛපාවුරණො [ලූඛපාපුරණො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං බ්‍රාහ්මණමහාසාලං භගවා එතදවොච – ''කින්නු ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, ලූඛො ලූඛපාවුරණො''ති? ''ඉධ මෙ, භො ගොතම, චත්තාරො පුත්තා. තෙ මං දාරෙහි සංපුච්ඡ ඝරා නික්ඛාමෙන්තී''ති. ''තෙන හි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමා ගාථායො පරියාපුණිත්වා සභායං මහාජනකායෙ සන්නිපතිතෙ පුත්තෙසු ච සන්නිසින්නෙසු භාසස්සු –

''යෙහි ජාතෙහි නන්දිස්සං, යෙසඤ්ච භවමිච්ඡිසං;

තෙ මං දාරෙහි සංපුච්ඡ, සාව වාරෙන්ති සූකරං.

''අසන්තා කිර මං ජම්මා, තාත තාතාති භාසරෙ;

රක්ඛසා පුත්තරූපෙන, තෙ ජහන්ති වයොගතං.

''අස්සොව ජිණ්ණො නිබ්භොගො, ඛාදනා අපනීයති;

බාලකානං පිතා ථෙරො, පරාගාරෙසු භික්ඛති.

''දණ්ඩොව කිර මෙ සෙය්‍යො, යඤ්චෙ පුත්තා අනස්සවා;

චණ්ඩම්පි ගොණං වාරෙති, අථො චණ්ඩම්පි කුක්කුරං.

''අන්ධකාරෙ පුරෙ හොති, ගම්භීරෙ ගාධමෙධති;

දණ්ඩස්ස ආනුභාවෙන, ඛලිත්වා පතිතිට්ඨතී''ති.

අථ ඛො සො බ්‍රාහ්මණමහාසාලො භගවතො සන්තිකෙ ඉමා ගාථායො පරියාපුණිත්වා සභායං මහාජනකායෙ සන්නිපතිතෙ පුත්තෙසු ච සන්නිසින්නෙසු අභාසි –

''යෙහි ජාතෙහි නන්දිස්සං, යෙසඤ්ච භවමිච්ඡිසං;

තෙ මං දාරෙහි සංපුච්ඡ, සාව වාරෙන්ති සූකරං.

''අසන්තා කිර මං ජම්මා, තාත තාතාති භාසරෙ;

රක්ඛසා පුත්තරූපෙන, තෙ ජහන්ති වයොගතං.

''අස්සොව ජිණ්ණො නිබ්භොගො, ඛාදනා අපනීයති;

බාලකානං පිතා ථෙරො, පරාගාරෙසු භික්ඛති.

‘‘දණ්ඩොව කිර මෙ සෙය්‍යො, යඤ්චෙ පුත්තා අනස්සවා;

චණ්ඩම්පි ගොණං වාරෙති, අථො චණ්ඩම්පි කුක්කුරං.

‘‘අන්ධකාරෙ පුරෙ හොති, ගම්භීරෙ ගාධමෙධති;

දණ්ඩස්ස ආනුභාවෙන, ඛලිත්වා පතිතිට්ඨතී’’ති.

අථ ඛො නං බ්‍රාහ්මණමහාසාලං පුත්තා ඝරං නෙත්වා න්හාපෙත්වා පච්චෙකං දුස්සයුගෙන අච්ඡාදෙසුං. අථ ඛො සො බ්‍රාහ්මණමහාසාලො එකං දුස්සයුගං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො බ්‍රාහ්මණමහාසාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘මයං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා නාම ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසාම. පටිග්ගණ්හතු මෙ භවං ගොතමො ආචරියධන’’න්ති. පටිග්ගහෙසි භගවා අනුකම්පං උපාදාය. අථ ඛො සො බ්‍රාහ්මණමහාසාලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ.… උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

5. මානත්ථද්ධසුත්තං

201. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන මානත්ථද්ධො නාම බ්‍රාහ්මණො සාවත්ථියං පටිවසති. සො නෙව මාතරං අභිවාදෙති, න පිතරං අභිවාදෙති, න ආචරියං අභිවාදෙති, න ජෙට්ඨභාතරං අභිවාදෙති. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා මහතියා පරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙති. අථ ඛො මානත්ථද්ධස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො සමණො ගොතමො මහතියා පරිසාය පරිවුතො ධම්මං දෙසෙති. යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං. සචෙ මං සමණො ගොතමො ආලපිස්සති, අහම්පි තං ආලපිස්සාමි. නො චෙ මං සමණො ගොතමො ආලපිස්සති, අහම්පි නාලපිස්සාමී’’ති. අථ ඛො මානත්ථද්ධො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තුණ්හීභූතො එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ ඛො භගවා තං නාලපි. අථ ඛො මානත්ථද්ධො බ්‍රාහ්මණො – ‘නායං සමණො ගොතමො කිඤ්චි ජානාතී’ති තතොව පුන නිවත්තිතුකාමො අහොසි. අථ ඛො භගවා මානත්ථද්ධස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය මානත්ථද්ධං බ්‍රාහ්මණං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘න මානං බ්‍රාහ්මණ සාධු, අත්ථිකස්සීධ බ්‍රාහ්මණ;

යෙන අත්ථෙන ආගච්ඡි, තමෙවමනුබ්‍රූහයෙ''ති.

අථ ඛො මානත්ථද්ධො බ්‍රාහ්මණො – ''චිත්තං මෙ සමණො ගොතමො ජානාතී''ති තත්ථෙව භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවතො පාදානි මුඛෙන ච පරිචුම්බති පාණීහි ච පරිසම්බාහති, නාමඤ්ච සාවෙති – ''මානත්ථද්ධාහං, භො ගොතම, මානත්ථද්ධාහං, භො ගොතමා''ති. අථ ඛො සා පරිසා අබ්භුතචිත්තජාතා [අබ්භුතචිත්තජාතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.), අච්ඡරියබ්භුතචිත්තජාතා (ක.)] අහොසි – 'අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො! අයඤ්හි මානත්ථද්ධො බ්‍රාහ්මණො නෙව මාතරං අභිවාදෙති, න පිතරං අභිවාදෙති, න ආචරියං අභිවාදෙති, න ජෙට්ඨභාතරං අභිවාදෙති; අථ ච පන සමණෙ ගොතමෙ එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොතී'ති. අථ ඛො භගවා මානත්ථද්ධං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ''අලං, බ්‍රාහ්මණ, උට්ඨෙහි, සකෙ ආසනෙ නිසීද. යතො තෙ මයි චිත්තං පසන්න''න්ති. අථ ඛො මානත්ථද්ධො බ්‍රාහ්මණො සකෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කෙසු න මානං කයිරාථ, කෙසු චස්ස සගාරවො;

ක්‍යස්ස අපචිතා අස්සු, ක්‍යාස්සු සාධු සුපූජිතා''ති.

''මාතරි පිතරි චාපි, අථො ජෙට්ඨම්හි භාතරි;

ආචරියෙ චතුත්ථම්හි,

තෙසු න මානං කයිරාථ;

තෙසු අස්ස සගාරවො,

ත්‍යස්ස අපචිතා අස්සු;

ත්‍යාස්සු සාධු සුපූජිතා.

''අරහන්තෙ සීතීභූතෙ, කතකිච්චෙ අනාසවෙ;

නිහච්ච මානං අථද්ධො, තෙ නමස්සෙ අනුත්තරෙ''ති.

එවං වුත්තෙ, මානත්ථද්ධො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

6. පච්චනීකසුත්තං

202. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන පච්චනීකසාතො නාම බ්‍රාහ්මණො සාවත්ථියං පටිවසති. අථ ඛො පච්චනීකසාතස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ''යංනූනාහං යෙන සමණො ගොතමො

තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං. යං යදෙව සමණො ගොතමො භාසිස්සති තං තදෙවස්සාහං [තදෙව සාහං (ක.)] පච්චනීකාස්ස''න්ති [පච්චනීකස්සන්ති (පී.), පච්චනීකසාතන්ති (ක.)]. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා අබ්භොකාසෙ චඞ්කමති. අථ ඛො පච්චනීකසාතො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං චඞ්කමන්තං එතදවොච – 'භණ සමණධම්ම'න්ති.

''න පච්චනීකසාතෙන, සුවිජානං සුභාසිතං;

උපක්කිලිට්ඨචිත්තෙන, සාරම්භබහුලෙන ච.

''යො ච විනෙය්‍ය සාරම්භං, අප්පසාදඤ්ච චෙතසො;

ආඝාතං පටිනිස්සජ්ජ, ස වෙ [සවෙ (ස්‍යා. කං. ක.)] ජඤ්ඤා සුභාසිත''න්ති.

එවං වුත්තෙ, පච්චනීකසාතො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

7. නවකම්මිකසුත්තං

203. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන නවකම්මිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො තස්මිං වනසණ්ඩෙ කම්මන්තං කාරාපෙති. අද්දසා ඛො නවකම්මිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං අඤ්ඤතරස්මිං සාලරුක්ඛමූලෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ''අහං ඛො ඉමස්මිං වනසණ්ඩෙ කම්මන්තං කාරාපෙන්තො රමාමි. අයං සමණො ගොතමො කිං කාරාපෙන්තො රමතී''ති? අථ ඛො නවකම්මිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''කෙ නු කම්මන්තා කරීයන්ති, භික්ඛු සාලවනෙ තව;

යදෙකකො අරඤ්ඤස්මිං, රතිං වින්දති ගොතමො''ති.

''න මෙ වනස්මිං කරණීයමත්ථි,

උච්ඡින්නමූලං මෙ වනං විසූකං;

ස්වාහං වනෙ නිබ්බනථො විසල්ලො,

එකො රමෙ අරතිං විප්පහාය''ති.

එවං වුත්තෙ, නවකම්මිකභාරද්වාජො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

8. කට්ඨහාරසුත්තං

204. එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සම්බහුලා අන්තෙවාසිකා කට්ඨහාරකා මාණවකා යෙන වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අද්දසංසු භගවන්තං තස්මිං වනසණ්ඩෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. දිස්වාන යෙන භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භාරද්වාජගොත්තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ‘‘යග්ඝෙ, භවං ජානෙය්‍යාසි! අසුකස්මිං වනසණ්ඩෙ සමණො නිසින්නො පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා’’. අථ ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො තෙහි මාණවකෙහි සද්ධිං යෙන සො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො භගවන්තං තස්මිං වනසණ්ඩෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. දිස්වාන යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘ගම්භීරරූපෙ බහුභෙරවෙ වනෙ,
සුඤ්ඤං අරඤ්ඤං විජනං විගාහිය;
අනිඤ්ජමානෙන ඨිතෙන වග්ගුනා,
සුචාරුරූපං වත භික්ඛු ඣායසි.

‘‘න යත්ථ ගීතං නපි යත්ථ වාදිතං,
එකො අරඤ්ඤෙ වනවස්සිතො මුනි;
අච්ඡෙරරූපං පටිභාති මං ඉදං,
යදෙකකො පීතිමනො වනෙ වසෙ.

‘‘මඤ්ඤාමහං ලොකාධිපතිසහබ්‍යතං,
ආකඞ්ඛමානො තිදිවං අනුත්තරං;
කස්මා භවං විජනමරඤ්ඤමස්සිතො,
තපො ඉධ කුබ්බසි බ්‍රහ්මපත්තියා’’ති.

‘‘යා කාචි කඞ්ඛා අභිනන්දනා වා,

අනෙකධාතූසු පුථූ සදාසිතා;

අඤ්ඤාණමූලප්පභවා පජප්පිතා,

සබ්බා මයා බ්‍යන්තිකතා සමූලිකා.

‘‘ස්වාහං අකඞ්ඛො අසිතො අනූපයො,

සබ්බෙසු ධම්මෙසු විසුද්ධදස්සනො;

පප්පුය්‍ය සම්බොධිමනුත්තරං සිවං,

ඣායාමහං බ්‍රහ්ම රහො විසාරදො’’ති.

එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

9. මාතුපොසකසුත්තං

205. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො මාතුපොසකො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මාතුපොසකො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අහඤ්හි, භො ගොතම, ධම්මෙන භික්ඛං පරියෙසාමි, ධම්මෙන භික්ඛං පරියෙසිත්වා මාතාපිතරො පොසෙමි. කච්චාහං, භො ගොතම, එවංකාරී කිච්චකාරී හොමී’’ති? ‘‘තග්ඝ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, එවංකාරී කිච්චකාරී හොසි. යො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ධම්මෙන භික්ඛං පරියෙසති, ධම්මෙන භික්ඛං පරියෙසිත්වා මාතාපිතරො පොසෙති, බහුං සො පුඤ්ඤං පසවතී’’ති.

‘‘යො මාතරං පිතරං වා, මච්චො ධම්මෙන පොසති;

තාය නං පාරිචරියාය, මාතාපිතූසු පණ්ඩිතා;

ඉධෙව නං පසංසන්ති, පෙච්ච සග්ගෙ පමොදතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, මාතුපොසකො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

10. භික්ඛකසුත්තං

206. සාවත්ථිනිදානං. අථ ඛො භික්ඛකො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො භික්ඛකො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අහම්පි ඛො, භො ගොතම, භික්ඛකො, භවම්පි භික්ඛකො, ඉධ නො කිං නානාකරණ’’න්ති?

‘‘න තෙන භික්ඛකො හොති, යාවතා භික්ඛතෙ පරෙ;

විස්සං ධම්මං සමාදාය, භික්ඛු හොති න තාවතා.

‘‘යොධ පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච, බාහිත්වා බ්‍රහ්මචරියං;

සඞ්ඛාය ලොකෙ චරති, ස වෙ භික්ඛූති වුච්චතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, භික්ඛකො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

11. සඞ්ගාරවසුත්තං

207. සාවත්ථිනිදානං. තෙන ඛො පන සමයෙන සඞ්ගාරවො නාම බ්‍රාහ්මණො සාවත්ථියං පටිවසති උදකසුද්ධිකො, උදකෙන පරිසුද්ධිං පච්චෙති, සායං පාතං උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, සඞ්ගාරවො නාම බ්‍රාහ්මණො සාවත්ථියං පටිවසති උදකසුද්ධිකො, උදකෙන සුද්ධිං පච්චෙති, සායං පාතං උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. සාධු, භන්තෙ, භගවා යෙන සඞ්ගාරවස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සඞ්ගාරවස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා

එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සඞ්ගාරවං බ්‍රාහ්මණං භගවා එතදවොච – ‘‘සච්චං කිර ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, උදකසුද්ධිකො, උදකෙන සුද්ධිං පච්චෙසි, සායං පාතං උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරසී’’ති? ‘‘එවං, භො ගොතම’’. ‘‘කිං පන ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො උදකසුද්ධිකො, උදකසුද්ධිං පච්චෙසි, සායං පාතං උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරසී’’ති? ‘‘ඉධ මෙ, භො ගොතම [ඉධ මෙ භො ගොතම අහං (පී. ක.)], යං දිවා පාපකම්මං කතං හොති, තං සායං න්හානෙන [නහානෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පවාහෙමි, යං රත්තිං පාපකම්මං කතං හොති තං පාතං න්හානෙන පවාහෙමි. ඉමං ඛ්වාහං, භො ගොතම, අත්ථවසං සම්පස්සමානො උදකසුද්ධිකො, උදකෙන සුද්ධිං පච්චෙමි, සායං පාතං උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරාමී’’ති.

‘‘ධම්මො රහදො බ්‍රාහ්මණ සීලතිත්ථො,

අනාවිලො සබ්භි සතං පසත්ථො;

යත්ථ හවෙ වෙදගුනො සිනාතා,

අනල්ලගත්තාව [අනල්ලීනගත්තාව (ක.)] තරන්ති පාර’’න්ති.

එවං වුත්තෙ, සඞ්ගාරවො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

12. ඛොමදුස්සසුත්තං

208. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති ඛොමදුස්සං නාමං සක්‍යානං නිගමො. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ඛොමදුස්සං නිගමං පිණ්ඩාය පාවිසි. තෙන ඛො පන සමයෙන ඛොමදුස්සකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සභායං සන්නිපතිතා හොන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන, දෙවො ච එකමෙකං ඵුසායති. අථ ඛො භගවා යෙන සා සභා තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසංසු ඛොමදුස්සකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන එතදවොචුං – ‘‘කෙ ච මුණ්ඩකා සමණකා, කෙ ච සභාධම්මං ජානිස්සන්තී’’ති? අථ ඛො භගවා ඛොමදුස්සකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘නෙසා සභා යත්ථ න සන්ති සන්තො,

සන්තො න තෙ යෙ න වදන්ති ධම්මං;

රාගඤ්ච දොසඤ්ච පහාය මොහං,

ධම්මං වදන්තා ච භවන්ති සන්තො''ති.

එවං වුත්තෙ, ඛොමදුස්සකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං එතදවොචුං – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම; සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති, එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකෙ නො භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතෙ සරණං ගතෙ''ති.

උපාසකවග්ගො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

කසි උදයො දෙවහිතො, අඤ්ඤතරමහාසාලං;

මානථද්ධං පච්චනීකං, නවකම්මිකකට්ඨහාරං;

මාතුපොසකං භික්ඛකො, සඞ්ගාරවො ච ඛොමදුස්සෙන ද්වාදසාති.

බ්‍රාහ්මණසංයුත්තං සමත්තං.

8. වඞ්ගීසසංයුත්තං

1. නික්ඛන්තසුත්තං

209. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා වඞ්ගීසො ආළවියං විහරති අග්ගාළවෙ චෙතියෙ ආයස්මතා නිග්‍රොධකප්පෙන උපජ්ඣායෙන සද්ධිං. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා වඞ්ගීසො නවකො හොති අචිරපබ්බජිතො ඔහියාකො විහාරපාලො. අථ ඛො සම්බහුලා ඉත්ථියො සමලඞ්කරිත්වා යෙන අග්ගාළවකො ආරාමො තෙනුපසඞ්කමිංසු විහාරපෙක්ඛිකායො. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස තා ඉත්ථියො දිස්වා අනභිරති උප්පජ්ජති, රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ‘‘අලාභා වත මෙ, න වත මෙ ලාභා; දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං; යස්ස මෙ අනභිරති උප්පන්නා, රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති, තං කුතෙත්ථ ලබ්භා, යං මෙ පරො අනභිරතිං විනොදෙත්වා අභිරතිං උප්පාදෙය්‍ය. යංනූනාහං අත්තනාව අත්තනො අනභිරතිං විනොදෙත්වා අභිරතිං උප්පාදෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො අත්තනාව අත්තනො අනභිරතිං විනොදෙත්වා අභිරතිං උප්පාදෙත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘නික්ඛන්තං වත මං සන්තං, අගාරස්මානගාරියං;

විතක්කා උපධාවන්ති, පගබ්භා කණ්හතො ඉමෙ.

‘‘උග්ගපුත්තා මහිස්සාසා, සික්ඛිතා දළ්හධම්මිනො;

සමන්තා පරිකිරෙය්‍යුං, සහස්සං අපලායිනං.

‘‘සචෙපි එතතො [එත්තතො (සී. පී. ක.), එත්තකා (ස්‍යා. කං.)] භිය්‍යො, ආගමිස්සන්ති ඉත්ථියො;

නෙව මං බ්‍යාධයිස්සන්ති [බ්‍යාථයිස්සන්ති (?)], ධම්මෙ සම්හි පතිට්ඨිතං.

‘‘සක්ඛී හි මෙ සුතං එතං, බුද්ධස්සාදිච්චබන්ධුනො;

නිබ්බානගමනං මග්ගං, තත්ථ මෙ නිරතො මනො.

‘‘එවඤ්චෙ මං විහරන්තං, පාපිම උපගච්ඡසි;

තථා මච්චු කරිස්සාමි, න මෙ මග්ගම්පි දක්ඛසී’’ති.

2. අරතිසුත්තං

210. එකං සමයං...පෙ.... ආයස්මා වඞ්ගීසො ආළවියං විහරති අග්ගාළවෙ චෙතියෙ ආයස්මතා නිග්‍රොධකප්පෙන උපජ්ඣායෙන

සද්ධිං. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නිග්‍රොධකප්පො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො විහාරං පවිසති, සායං වා නික්ඛමති අපරජ්ජු වා කාලෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස අනභිරති උප්පන්නා හොති, රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ''අලාභා වත මෙ, න වත මෙ ලාභා; දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං; යස්ස මෙ අනභිරති උප්පන්නා, රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති; තං කුතෙත්ථ ලබ්භා, යං මෙ පරො අනභිරතිං විනොදෙත්වා අභිරතිං උප්පාදෙය්‍ය. යංනූනාහං අත්තනාව අත්තනො අනභිරතිං විනොදෙත්වා අභිරතිං උප්පාදෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො අත්තනාව අත්තනො අනභිරතිං විනොදෙත්වා අභිරතිං උප්පාදෙත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

''අරතිඤ්ච රතිඤ්ච පහාය, සබ්බසො ගෙහසිතඤ්ච විතක්කං;

වනථං න කරෙය්‍ය කුහිඤ්චි, නිබ්බනථො අරතො ස හි භික්ඛු [ස භික්ඛු (ක.)].

''යමිධ පථවිඤ්ච වෙහාසං, රූපගතඤ්ච ජගතොගධං;

කිඤ්චි පරිජීයති සබ්බමනිච්චං, එවං සමෙච්ච චරන්ති මුතත්තා.

''උපධීසු ජනා ගධිතාසෙ [ගථිතාසෙ (සී.)], දිට්ඨසුතෙ පටිඝෙ ච මුතෙ ච;

එත්ථ විනොදය ඡන්දමනෙජො, යො එත්ථ න ලිම්පති තං මුනිමාහු.

''අථ සට්ඨිනිස්සිතා සවිතක්කා, පුථූ ජනතාය අධම්මා නිවිට්ඨා;

න ච වග්ගගතස්ස කුහිඤ්චි, නො පන දුට්ඨුල්ලභාණී ස භික්ඛු.

''දබ්බො චිරරත්තසමාහිතො, අකුහකො නිපකො අපිහාලු;

සන්තං පදං අජ්ඣගමා මුනි පටිච්ච, පරිනිබ්බුතො කඞ්ඛති කාල''න්ති.

3. පෙසලසුත්තං

211. එකං සමයං ආයස්මා වඞ්ගීසො ආළවියං විහරති අග්ගාළවෙ චෙතියෙ ආයස්මතා නිග්‍රොධකප්පෙන උපජ්ඣායෙන සද්ධිං. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා වඞ්ගීසො අත්තනො පටිභානෙන අඤ්ඤෙ පෙසලෙ භික්ඛූ අතිමඤ්ඤති. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ''අලාභා වත මෙ, න වත මෙ ලාභා; දුල්ලද්ධං වත මෙ, න වත මෙ සුලද්ධං; ය්වාහං අත්තනො පටිභානෙන අඤ්ඤෙ පෙසලෙ භික්ඛූ අතිමඤ්ඤාමී''ති. අථ ඛො ආයස්මා

වඞ්ගීසො අත්තනාව අත්තනො විප්පටිසාරං උප්පාදෙත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘මානං පජහස්සු ගොතම, මානපථඤ්ච පජහස්සු;
අසෙසං මානපථස්මිං, සමුච්ඡිතො විප්පටිසාරීහුවා චිරරත්තං.

‘‘මක්ඛෙන මක්ඛිතා පජා, මානහතා නිරයං පපතන්ති;
සොචන්ති ජනා චිරරත්තං, මානහතා නිරයං උපපන්නා.

‘‘න හි සොචති භික්ඛු කදාචි, මග්ගජිනො සම්මාපටිපන්නො;
කිත්තිඤ්ච සුඛඤ්ච අනුභොති, ධම්මදසොති තමාහු පහිතත්තං.

‘‘තස්මා අඛිලොධ පධානවා, නීවරණානි පහාය විසුද්ධො;
මානඤ්ච පහාය අසෙසං, විජ්ජායන්තකරො සමිතාවී’’ති.

4. ආනන්දසුත්තං

212. එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි ආයස්මතා වඞ්ගීසෙන පච්ඡාසමණෙන. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස අනභිරති උප්පන්නා හොති, රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො ආයස්මන්තං ආනන්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කාමරාගෙන ඩය්හාමි, චිත්තං මෙ පරිඩය්හති;
සාධු නිබ්බාපනං බ්‍රූහි, අනුකම්පාය ගොතමා’’ති.

‘‘සඤ්ඤාය විපරියෙසා, චිත්තං තෙ පරිඩය්හති;
නිමිත්තං පරිවජ්ජෙහි, සුභං රාගූපසංහිතං.

‘‘සඞ්ඛාරෙ පරතො පස්ස, දුක්ඛතො මා ච අත්තතො;
නිබ්බාපෙහි මහාරාගං, මා ඩය්හිත්ථො පුනප්පුනං.

‘‘අසුභාය චිත්තං භාවෙහි, එකග්ගං සුසමාහිතං;
සති කායගතා ත්‍යත්ථු, නිබ්බිදාබහුලො භ.

‘‘අනිමිත්තඤ්ච භාවෙහි, මානානුසයමුජ්ජහ;
තතො මානාභිසමයා, උපසන්තො චරිස්සසී’’ති.

5. සුභාසිතසුත්තං

213. සාවත්ථිනිදානං. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘චතූහි, භික්ඛවෙ, අඞ්ගෙහි සමන්නාගතා වාචා සුභාසිතා හොති, නො දුබ්භාසිතා; අනවජ්ජා ච අනනුවජ්ජා ච විඤ්ඤූනං. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු සුභාසිතංයෙව භාසති නො දුබ්භාසිතං, ධම්මංයෙව භාසති නො අධම්මං, පියංයෙව භාසති නො අප්පියං, සච්චංයෙව භාසති නො අලිකං. ඉමෙහි ඛො, භික්ඛවෙ, චතූහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතා වාචා සුභාසිතා හොති, නො දුබ්භාසිතා, අනවජ්ජා ච අනනුවජ්ජා ච විඤ්ඤූන’’න්ති. ඉදමවොච භගවා, ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘සුභාසිතං උත්තමමාහු සන්තො,

ධම්මං භණෙ නාධම්මං තං දුතියං;

පියං භණෙ නාප්පියං තං තතියං,

සච්චං භණෙ නාලිකං තං චතුත්ථ’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං භගවා, පටිභාති මං සුගතා’’ති. ‘‘පටිභාතු තං වඞ්ගීසා’’ති භගවා අවොච. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

‘‘තමෙව වාචං භාසෙය්‍ය, යායත්තානං න තාපයෙ;

පරෙ ච න විහිංසෙය්‍ය, සා වෙ වාචා සුභාසිතා.

‘‘පියවාචංව භාසෙය්‍ය, යා වාචා පටිනන්දිතා;

යං අනාදාය පාපානි, පරෙසං භාසතෙ පියං.

‘‘සච්චං වෙ අමතා වාචා, එස ධම්මො සනන්තනො;

සච්චෙ අත්ථෙ ච ධම්මෙ ච, ආහු සන්තො පතිට්ඨිතා.

‘‘යං බුද්ධො භාසතෙ වාචං, ඛෙමං නිබ්බානපත්තියා;

දුක්ඛස්සන්තකිරියාය, සා වෙ වාචානමුත්තමා’’ති.

6. සාරිපුත්තසුත්තං

214. එකං සමයං ආයස්මා සාරිපුත්තො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති පොරියා වාචාය විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය [අනෙළගලාය (සී. ක.), අනෙලගළාය (ස්‍යා. කං. පී.)] අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භික්ඛූ ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති පොරියා වාචාය විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. යංනූනාහං ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං, ආවුසො සාරිපුත්ත, පටිභාති මං, ආවුසො සාරිපුත්තා’’ති. ‘‘පටිභාතු තං, ආවුසො වඞ්ගීසා’’ති. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

‘‘ගම්භීරපඤ්ඤො මෙධාවී, මග්ගාමග්ගස්ස කොවිදො;

සාරිපුත්තො මහාපඤ්ඤො, ධම්මං දෙසෙති භික්ඛුනං.

‘‘සංඛිත්තෙනපි දෙසෙති, විත්ථාරෙනපි භාසති;

සාළිකායිව නිග්ඝොසො, පටිභානං උදීරයි [උදීරියි (ස්‍යා. කං.) උදීරියති (සාමඤ්ඤඵලසුත්තටීකානුරූපං)].

‘‘තස්ස තං දෙසයන්තස්ස, සුණන්ති මධුරං ගිරං;

සරෙන රජනීයෙන, සවනීයෙන වග්ගුනා;

උදග්ගචිත්තා මුදිතා, සොතං ඔධෙන්ති භික්ඛවො’’ති.

7. පවාරණාසුත්තං

215. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති පුබ්බාරාමෙ මිගාරමාතුපාසාදෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ පවාරණාය භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො

අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො භගවා තුණ්හීභූතං භික්ඛුසඞ්ඝං අනුවිලොකෙත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘හන්ද දානි, භික්ඛවෙ, පවාරෙමි වො. න ච මෙ කිඤ්චි ගරහථ කායිකං වා වාචසිකං වා’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘න ඛො මයං, භන්තෙ, භගවතො කිඤ්චි ගරහාම කායිකං වා වාචසිකං වා. භගවා හි, භන්තෙ, අනුප්පන්නස්ස මග්ගස්ස උප්පාදෙතා, අසඤ්ජාතස්ස මග්ගස්ස සඤ්ජනෙතා, අනක්ඛාතස්ස මග්ගස්ස අක්ඛාතා, මග්ගඤ්ඤූ මග්ගවිදූ මග්ගකොවිදො. මග්ගානුගා ච, භන්තෙ, එතරහි සාවකා විහරන්ති පච්ඡා සමන්නාගතා; අහඤ්ච ඛො, භන්තෙ, භගවන්තං පවාරෙමි. න ච මෙ භගවා කිඤ්චි ගරහති කායිකං වා වාචසිකං වා’’ති.

‘‘න ඛ්වාහං තෙ, සාරිපුත්ත, කිඤ්චි ගරහාමි කායිකං වා වාචසිකං වා. පණ්ඩිතො ත්වං, සාරිපුත්ත, මහාපඤ්ඤො ත්වං, සාරිපුත්ත, පුථුපඤ්ඤො ත්වං, සාරිපුත්ත, හාසපඤ්ඤො ත්වං, සාරිපුත්ත, ජවනපඤ්ඤො ත්වං, සාරිපුත්ත, තික්ඛපඤ්ඤො ත්වං, සාරිපුත්ත, නිබ්බෙධිකපඤ්ඤො ත්වං, සාරිපුත්ත. සෙය්‍යථාපි, සාරිපුත්ත, රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ජෙට්ඨපුත්තො පිතරා පවත්තිතං චක්කං සම්මදෙව අනුප්පවත්තෙති; එවමෙව ඛො ත්වං, සාරිපුත්ත, මයා අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තිතං සම්මදෙව අනුප්පවත්තෙසී’’ති.

‘‘නො චෙ කිර මෙ, භන්තෙ, භගවා කිඤ්චි ගරහති කායිකං වා වාචසිකං වා. ඉමෙසං පන, භන්තෙ, භගවා පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං න කිඤ්චි ගරහති කායිකං වා වාචසිකං වා’’ති. ‘‘ඉමෙසම්පි ඛ්වාහං, සාරිපුත්ත, පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං න කිඤ්චි ගරහාමි කායිකං වා වාචසිකං වා. ඉමෙසඤ්හි, සාරිපුත්ත, පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං සට්ඨි භික්ඛූ තෙවිජ්ජා, සට්ඨි භික්ඛූ ඡළභිඤ්ඤා, සට්ඨි භික්ඛූ උභතොභාගවිමුත්තා, අථ ඉතරෙ පඤ්ඤාවිමුත්තා’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං භගවා, පටිභාති මං සුගතා’’ති. ‘‘පටිභාතු තං, වඞ්ගීසා’’ති භගවා අවොච. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

‘‘අජ්ජ පන්නරසෙ විසුද්ධියා, භික්ඛූ පඤ්චසතා සමාගතා;

සංයොජනබන්ධනච්ඡිදා, අනීඝා ඛීණපුනබ්භවා ඉසී.

‘‘චක්කවත්තී යථා රාජා, අමච්චපරිවාරිතො;

සමන්තා අනුපරියෙති, සාගරන්තං මහිං ඉමං.

‘‘එවං විජිතසඞ්ගාමං, සත්ථවාහං අනුත්තරං;

සාවකා පයිරුපාසන්ති, තෙවිජ්ජා මච්චුහායිනො.

‘‘සබ්බෙ භගවතො පුත්තා, පලාපෙත්ථ න විජ්ජති;

තණ්හාසල්ලස්ස හන්තාරං, වන්දෙ ආදිච්චබන්ධුන’’න්ති.

8. පරොසහස්සසුත්තං

216. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙලසෙහි භික්ඛුසතෙහි. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. යංනූනාහං භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවෙය්‍ය’’න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘පටිභාති මං භගවා, පටිභාති මං සුගතා’’ති. ‘‘පටිභාතු තං, වඞ්ගීසා’’ති භගවා අවොච. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

‘‘පරොසහස්සං භික්ඛූනං, සුගතං පයිරුපාසති;

දෙසෙන්තං විරජං ධම්මං, නිබ්බානං අකුතොභයං.

‘‘සුණන්ති ධම්මං විමලං, සම්මාසම්බුද්ධදෙසිතං;

සොභති වත සම්බුද්ධො, භික්ඛුසඞ්ඝපුරක්ඛතො.

‘‘නාගනාමොසි භගවා, ඉසීනං ඉසිසත්තමො;

මහාමෙඝොව හුත්වාන, සාවකෙ අභිවස්සති.

‘‘දිවාවිහාරා නික්ඛම්ම, සත්ථුදස්සනකම්‍යතා [සත්ථුදස්සනකාමතා (සී.ស្យា. කං.)];

සාවකො තෙ මහාවීර, පාදෙ වන්දති වඞ්ගීසො’’ති.

‘‘කිං නු තෙ, වඞ්ගීස, ඉමා ගාථායො පුබ්බෙ පරිවිතක්කිතා, උදාහු ඨානසොව තං පටිභන්තී’’ති? ‘න ඛො මෙ, භන්තෙ, ඉමා ගාථායො පුබ්බෙ පරිවිතක්කිතා, අථ ඛො ඨානසොව මං පටිභන්තී’ති. ‘තෙන හි තං, වඞ්ගීස, භිය්‍යොසොමත්තාය පුබ්බෙ අපරිවිතක්කිතා ගාථායො පටිභන්තූ’ති. ‘එවං, භන්තෙ’ති ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො භගවතො පටිස්සුත්වා භිය්‍යොසොමත්තාය භගවන්තං පුබ්බෙ අපරිවිතක්කිතාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

‘‘උම්මග්ගපථං [උම්මග්ගසතං (ස්‍යා. කං. ක.)] මාරස්ස අභිභුය්‍ය, චරති පභිජ්ජ ඛිලානි;

තං පස්සථ බන්ධපමුඤ්චකරං, අසිතං භාගසො පවිභජං.

‘‘ඔඝස්ස නිත්ථරණත්ථං, අනෙකවිහිතං මග්ගං අක්ඛාසි;

තස්මිඤ්චෙ අමතෙ අක්ඛාතෙ, ධම්මද්දසා ඨිතා අසංහීරා.

‘‘පජ්ජොතකරො අතිවිජ්ඣ [අතිවිජ්ඣ ධම්මං (සී. ස්‍යා. කං.)], සබ්බට්ඨිතීනං අතික්කමමද්දස;

ඤත්වා ච සච්ඡිකත්වා ච, අග්ගං සො දෙසයි දසද්ධානං.

‘‘එවං සුදෙසිතෙ ධම්මෙ,

කො පමාදො විජානතං ධම්මං [කො පමාදො විජානතං (සී. ස්‍යා. කං.)];

තස්මා හි තස්ස භගවතො සාසනෙ;

අප්පමත්තො සදා නමස්සමනුසික්ඛෙ’’ති.

9. කොණ්ඩඤ්ඤසුත්තං

217. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො ආයස්මා අඤ්ඤාසිකොණ්ඩඤ්ඤො [අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤො (සී. ස්‍යා. කං.)] සුචිරස්සෙව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවතො පාදානි මුඛෙන ච පරිචුම්බති, පාණීහි ච පරිසම්බාහති, නාමඤ්ච සාවෙති – ‘‘කොණ්ඩඤ්ඤොහං, භගවා, කොණ්ඩඤ්ඤොහං, සුගතා’’ති. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො ආයස්මා අඤ්ඤාසිකොණ්ඩඤ්ඤො

සුචිරස්සෙව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවතො පාදානි මුඛෙන ච පරිචුම්බති, පාණීහි ච පරිසම්බාහති, නාමඤ්ච සාවෙති – 'කොණ්ඩඤ්ඤොහං, භගවා, කොණ්ඩඤ්ඤොහං, සුගතා'ති. යංනූනාහං ආයස්මන්තං අඤ්ඤාසිකොණ්ඩඤ්ඤං භගවතො සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවෙය්‍ය''න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''පටිභාති මං, භගවා, පටිභාති මං, සුගතා''ති. ''පටිභාතු තං, වඞ්ගීසා''ති භගවා අවොච. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො ආයස්මන්තං අඤ්ඤාසිකොණ්ඩඤ්ඤං භගවතො සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

''බුද්ධානුබුද්ධො සො ථෙරො, කොණ්ඩඤ්ඤො තිබ්බනික්කමො;

ලාභී සුඛවිහාරානං, විවෙකානං අභිණ්හසො.

''යං සාවකෙන පත්තබ්බං, සත්ථුසාසනකාරිනා;

සබ්බස්ස තං අනුප්පත්තං, අප්පමත්තස්ස සික්ඛතො.

''මහානුභාවො තෙවිජ්ජො, චෙතොපරියායකොවිදො;

කොණ්ඩඤ්ඤො බුද්ධදායාදො [බුද්ධසාවකො (පී.)], පාදෙ වන්දති සත්ථුනො''ති.

10. මොග්ගල්ලානසුත්තං

218. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලායං මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි. තෙසං සුදං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො චෙතසා චිත්තං සමන්නෙසති [සමන්වෙසති (ස්‍යා. අට්ඨ.)] විප්පමුත්තං නිරුපධිං. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ''අයං ඛො භගවා රාජගහෙ විහරති ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලායං මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි. තෙසං සුදං ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො චෙතසා චිත්තං සමන්නෙසති විප්පමුත්තං නිරුපධිං. යංනූනාහං ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං භගවතො සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවෙය්‍ය''න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''පටිභාති මං, භගවා, පටිභාති මං, සුගතා''ති. ''පටිභාතු

තං, වඞ්ගීසා''ති භගවා අවොච. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං භගවතො සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

''නගස්ස පස්සෙ ආසීනං, මුනිං දුක්ඛස්ස පාරගුං;

සාවකා පයිරුපාසන්ති, තෙවිජ්ජා මච්චුහායිනො.

''තෙ චෙතසා අනුපරියෙති [අනුපරියෙසති (සී. ස්‍යා. කං.)], මොග්ගල්ලානො මහිද්ධිකො;

චිත්තං නෙසං සමන්නෙසං [සමන්වෙසං (ස්‍යා. අට්ඨ.)], විප්පමුත්තං නිරූපධිං.

''එවං සබ්බඞ්ගසම්පන්නං, මුනිං දුක්ඛස්ස පාරගුං;

අනෙකාකාරසම්පන්නං, පයිරුපාසන්ති ගොතම''න්ති.

11. ගග්ගරාසුත්තං

219. එකං සමයං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සත්තහි ච උපාසකසතෙහි සත්තහි ච උපාසිකාසතෙහි අනෙකෙහි ච දෙවතාසහස්සෙහි. ත්‍යාස්සුදං භගවා අතිරොචති [අතිවිරොචති (ක.)] වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. අථ ඛො ආයස්මතො වඞ්ගීසස්ස එතදහොසි – ''අයං ඛො භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සත්තහි ච උපාසකසතෙහි සත්තහි ච උපාසිකාසතෙහි අනෙකෙහි ච දෙවතාසහස්සෙහි. ත්‍යාස්සුදං භගවා අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. යංනූනාහං භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාය ගාථාය අභිත්ථවෙය්‍ය''න්ති.

අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ''පටිභාති මං, භගවා, පටිභාති මං, සුගතා''ති. ''පටිභාතු තං, වඞ්ගීසා''ති භගවා අවොච. අථ ඛො ආයස්මා වඞ්ගීසො භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාය ගාථාය අභිත්ථවි –

''චන්දො යථා විගතවලාහකෙ නභෙ,

විරොචති විගතමලොව භාණුමා;

එවම්පි අඞ්ගීරස ත්වං මහාමුනි,

අතිරොචසි යසසා සබ්බලොක''න්ති.

12. වඞ්ගීසසුත්තං

220. එකං සමයං ආයස්මා වඞ්ගීසො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා වඞ්ගීසො අචිරඅරහත්තප්පත්තො හුත්වා [හොති (සී. ස්‍යා. කං.)] විමුත්තිසුඛං පටිසංවෙදී [විමුත්තිසුඛපටිසංවෙදී (සී. පී.)] තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘කාවෙය්‍යමත්තා විචරිම්හ පුබ්බෙ, ගාමා ගාමං පුරා පුරං;

අථද්දසාම සම්බුද්ධං, සද්ධා නො උපපජ්ජථ.

‘‘සො මෙ ධම්මමදෙසෙසි, ඛන්ධායතනධාතුයො [ඛන්ධෙ ආයතනානි ධාතුයො (ස්‍යා. කං. පී. ක.)];

තස්සාහං ධම්මං සුත්වාන, පබ්බජිං අනගාරියං.

‘‘බහුන්නං වත අත්ථාය, බොධිං අජ්ඣගමා මුනි;

භික්ඛූනං භික්ඛුනීනඤ්ච, යෙ නියාමගතද්දසා.

‘‘ස්වාගතං වත මෙ ආසි, මම බුද්ධස්ස සන්තිකෙ;

තිස්සො විජ්ජා අනුප්පත්තා, කතං බුද්ධස්ස සාසනං.

‘‘පුබ්බෙනිවාසං ජානාමි, දිබ්බචක්ඛුං විසොධිතං;

තෙවිජ්ජො ඉද්ධිපත්තොම්හි, චෙතොපරියායකොවිදො’’ති.

වඞ්ගීසසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

නික්ඛන්තං අරති චෙව, පෙසලා අතිමඤ්ඤනා;

ආනන්දෙන සුභාසිතා, සාරිපුත්තපවාරණා;

පරොසහස්සං කොණ්ඩඤ්ඤො, මොග්ගල්ලානෙන ගග්ගරා;

වඞ්ගීසෙන ද්වාදසාති.

9. වනසංයුත්තං

1. විවෙකසුත්තං

221. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු දිවාවිහාරගතො පාපකෙ අකුසලෙ විතක්කෙ විතක්කෙති ගෙහනිස්සිතෙ. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘විවෙකකාමොසි වනං පවිට්ඨො,

අථ තෙ මනො නිච්ඡරතී බහිද්ධා;

ජනො ජනස්මිං විනයස්සු ඡන්දං,

තතො සුඛී හොහිසි වීතරාගො.

‘‘අරතිං පජහාසි සතො, භවාසි සතං තං සාරයාමසෙ;

පාතාලරජො හි දුත්තරො, මා තං කාමරජො අවාහරි.

‘‘සකුණො යථා පංසුකුන්ථිතො [පංසුකුණ්ඨිතො (ක.), පංසුකුණ්ඩිතො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], විධුනං පාතයති සිතං රජං;

එවං භික්ඛු පධානවා සතිමා, විධුනං පාතයති සිතං රජ’’න්ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

2. උපට්ඨානසුත්තං

222. එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු දිවාවිහාරගතො සුපති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘උට්ඨෙහි භික්ඛු කිං සෙසි, කො අත්ථො සුපිතෙන [සුපිනෙන (සී.)] තෙ;

ආතුරස්ස හි කා නිද්දා, සල්ලවිද්ධස්ස රුප්පතො.

‘‘යාය සද්ධාය පබ්බජිතො [යාය සද්ධාපබ්බජිතො (සී. ස්‍යා. කං.)], අගාරස්මානගාරියං;

තමෙව සද්ධං බ්‍රූහෙහි, මා නිද්දාය වසං ගමී''ති.

''අනිච්චා අද්ධුවා කාමා, යෙසු මන්දොව මුච්ඡිතො;

බද්ධෙසු [බන්ධෙසු (සී.)] මුත්තං අසිතං, කස්මා පබ්බජිතං තපෙ.

''ඡන්දරාගස්ස විනයා, අවිජ්ජාසමතික්කමා;

තං ඤාණං පරමොදානං [පරියොදාතං (සී. පී.), පරමොදාතං (සයා. කං.), පරමවොදානං (සී. අට්ඨ.)], කස්මා පබ්බජිතං තපෙ.

''ඡෙත්වා [භෙත්වා (සී. සයා. කං. පී.)] අවිජ්ජං විජ්ජාය, ආසවානං පරික්ඛයා;

අසොකං අනුපායාසං, කස්මා පබ්බජිතං තපෙ.

''ආරද්ධවීරියං පහිතත්තං, නිච්චං දළ්හපරක්කමං;

නිබ්බානං අභිකඞ්ඛන්තං, කස්මා පබ්බජිතං තපෙ''ති.

3. කස්සපගොත්තසුත්තං

223. එකං සමයං ආයස්මා කස්සපගොත්තො කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා කස්සපගොත්තො දිවාවිහාරගතො අඤ්ඤතරං ඡෙතං ඔවදති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා ආයස්මන්තං කස්සපගොත්තං සංවෙජෙතුකාමා යෙනායස්මා කස්සපගොත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං කස්සපගොත්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

''ගිරිදුග්ගචරං ඡෙතං, අප්පපඤ්ඤං අචෙතසං;

අකාලෙ ඔවදං භික්ඛු, මන්දොව පටිභාති මං.

''සුණාති න විජානාති, ආලොකෙති න පස්සති;

ධම්මස්මිං භඤ්ඤමානස්මිං, අත්ථං බාලො න බුජ්ඣති.

''සචෙපි දස පජ්ජොතෙ, ධාරයිස්සසි කස්සප;

නෙව දක්ඛති රූපානි, චක්ඛු හිස්ස න විජ්ජතී''ති.

අථ ඛො ආයස්මා කස්සපගොත්තො තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

4. සම්බහුලසුත්තං

224. එකං සමයං සම්බහුලා භික්ඛූ කොසලෙසු විහරන්ති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ වස්සංවුට්ඨා [වස්සංවුත්ථා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] තෙමාසච්චයෙන චාරිකං පක්කමිංසු. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තෙ භික්ඛූ අපස්සන්තී පරිදෙවමානා තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘අරති විය මෙජ්ජ ඛායති,

බහුකෙ දිස්වාන විවිත්තෙ ආසනෙ;

තෙ චිත්තකථා බහුස්සුතා,

කොමෙ ගොතමසාවකා ගතා’’ති.

එවං වුත්තෙ, අඤ්ඤතරා දෙවතා තං දෙවතං ගාථාය පච්චභාසි –

‘‘මාගධං ගතා කොසලං ගතා, එකච්චියා පන වජ්ජිභූමියා;

මගා විය අසඞ්ගචාරිනො, අනිකෙතා විහරන්ති භික්ඛවො’’ති.

5. ආනන්දසුත්තං

225. එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ආනන්දො අතිවෙලං ගිහිසඤ්ඤත්තිබහුලො විහරති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා ආයස්මතො ආනන්දස්ස අනුකම්පිකා අත්ථකාමා ආයස්මන්තං ආනන්දං සංවෙජෙතුකාමා යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘රුක්ඛමූලගහනං පසක්කිය, නිබ්බානං හදයස්මිං ඔපිය;

ඣා ගොතම මා පමාදො [මා ච පමාදො (සී. පී.)], කිං තෙ බිළිබිළිකා කරිස්සතී’’ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

6. අනුරුද්ධසුත්තං

226. එකං සමයං ආයස්මා අනුරුද්ධො කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. අථ ඛො අඤ්ඤතරා තාවතිංසකායිකා දෙවතා ජාලිනී නාම ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස පුරාණදුතියිකා යෙනායස්මා අනුරුද්ධො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තත්ථ චිත්තං පණිධෙහි, යත්ථ තෙ වුසිතං පුරෙ;

තාවතිංසෙසු දෙවෙසු, සබ්බකාමසමිද්ධිසු;

පුරක්ඛතො පරිවුතො, දෙවකඤ්ඤාහි සොභසී’’ති.

‘‘දුග්ගතා දෙවකඤ්ඤායො, සක්කායස්මිං පතිට්ඨිතා;

තෙ චාපි දුග්ගතා සත්තා, දෙවකඤ්ඤාහි පත්ථිතා’’ති.

‘‘න තෙ සුඛං පජානන්ති, යෙ න පස්සන්ති නන්දනං;

ආවාසං නරදෙවානං, තිදසානං යසස්සින’’න්ති.

‘‘න ත්වං බාලෙ විජානාසි, යථා අරහතං වචො;

අනිච්චා සබ්බසඞ්ඛාරා, උප්පාදවයධම්මිනො;

උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති, තෙසං වූපසමො සුඛො.

‘‘නත්ථි දානි පුනාවාසො, දෙවකායස්මි ජාලිනි;

වික්ඛීණො ජාතිසංසාරො, නත්ථි දානි පුනබ්භවො’’ති.

7. නාගදත්තසුත්තං

227. එකං සමයං ආයස්මා නාගදත්තො කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා නාගදත්තො අතිකාලෙන ගාමං පවිසති, අතිදිවා පටික්කමති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා ආයස්මතො නාගදත්තස්ස අනුකම්පිකා අත්ථකාමා ආයස්මන්තං නාගදත්තං සංවෙජෙතුකාමා යෙනායස්මා නාගදත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං නාගදත්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘කාලෙ පවිස නාගදත්ත, දිවා ච ආගන්ත්වා අතිවෙලචාරී;

සංසට්ඨො ගහට්ඨෙහි, සමානසුඛදුක්ඛො.

‘‘භායාමි නාගදත්තං සුප්පගබ්භං, කුලෙසු විනිබද්ධං;

මා හෙව මච්චුරඤ්ඤො බලවතො, අන්තකස්ස වසං උපෙසී’’ති [වසමෙය්‍යාති (සී. පී.), වසමෙසීති (ස්‍යා. කං.)].

අථ ඛො ආයස්මා නාගදත්තො තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

8. කුලඝරණීසුත්තං

228. එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු අඤ්ඤතරස්මිං කුලෙ අතිවෙලං අජ්ඣොගාළ්හප්පත්තො විහරති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යා තස්මිං කුලෙ කුලඝරණී, තස්සා වණ්ණං අභිනිම්මිනිත්වා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘නදීතීරෙසු සණ්ඨානෙ, සභාසු රථියාසු ච;

ජනා සඞ්ගම්ම මන්තෙන්ති, මඤ්ච තඤ්ච [ත්වඤ්ච (ක.)] කිමන්තර’’න්ති.

‘‘බහූහි සද්දා පච්චූහා, ඛමිතබ්බා තපස්සිනා;

න තෙන මඞ්කු හොතබ්බං, න හි තෙන කිලිස්සති.

‘‘යො ච සද්දපරිත්තාසී, වනෙ වාතමිගො යථා;

ලහුචිත්තොති තං ආහු, නාස්ස සම්පජ්ජතෙ වත’’න්ති.

9. වජ්ජිපුත්තසුත්තං

229. එකං සමයං අඤ්ඤතරො වජ්ජිපුත්තකො භික්ඛු වෙසාලියං විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන වෙසාලියං වජ්ජිපුත්තකො සබ්බරත්තිචාරො හොති. අථ ඛො සො භික්ඛු වෙසාලියා තූරිය-තාළිත-වාදිත-නිග්ඝොසසද්දං සුත්වා පරිදෙවමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘එකකා මයං අරඤ්ඤෙ විහරාම,

අපවිද්ධංව [අපවිට්ඨංව (ස්යා. කං.)] වනස්මිං දාරුකං;

එතාදිසිකාය රත්තියා,

කො සු නාමම්හෙහි [නාම අම්හෙහි (සී. පී.)] පාපියො’’ති.

අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘එකකොව ත්වං අරඤ්ඤෙ විහරසි, අපවිද්ධංව වනස්මිං දාරුකං;

තස්ස තෙ බහුකා පිහයන්ති, නෙරයිකා විය සග්ගගාමින’’න්ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

10. සජ්ඣායසුත්තං

230. එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු යං සුදං පුබ්බෙ අතිවෙලං සජ්ඣායබහුලො විහරති සො අපරෙන සමයෙන අප්පොස්සුක්කො තුණ්හීභූතො සඞ්කසායති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො ධම්මං අසුණන්තී යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කස්මා තුවං ධම්මපදානි භික්ඛු, නාධීයසි භික්ඛූහි සංවසන්තො;

සුත්වාන ධම්මං ලභතිප්පසාදං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ ලභතිප්පසංස’’න්ති.

‘‘අහු පුරෙ ධම්මපදෙසු ඡන්දො, යාව විරාගෙන සමාගමිම්හ;

යතො විරාගෙන සමාගමිම්හ, යං කිඤ්චි දිට්ඨංව සුතං මුතං වා;

අඤ්ඤාය නික්ඛෙපනමාහු සන්තො’’ති.

11. අකුසලවිතක්කසුත්තං

231. එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු දිවාවිහාරගතො පාපකෙ අකුසලෙ විතක්කෙ විතක්කෙති, සෙය්‍යථීදං – කාමවිතක්කං, බ්‍යාපාදවිතක්කං, විහිංසාවිතක්කං. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘අයොනිසො මනසිකාරා, සො විතක්කෙහි ඛජ්ජසි;

අයොනිසො [අයොනිං (පී. ක.)] පටිනිස්සජ්ජ, යොනිසො අනුචින්තය.

‘‘සත්ථාරං ධම්මමාරබ්භ, සඞ්ඝං සීලානි අත්තනො;

අධිගච්ඡසි පාමොජ්ජං, පීතිසුඛමසංසයං;

තතො පාමොජ්ජබහුලො, දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සසී’’ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

12. මජ්ඣන්හිකසුත්තං

232. එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. අථ ඛො තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘ඨිතෙ මජ්ඣන්හිකෙ කාලෙ, සන්නිසීවෙසු [සන්නිසින්නෙසු (සයා. කං. පී.)] පක්ඛිසු;

සණතෙව බ්‍රහාරඤ්ඤං, තං භයං පටිභාති මං.

‘‘ඨිතෙ මජ්ඣන්හිකෙ කාලෙ, සන්නිසීවෙසු පක්ඛිසු;

සණතෙව බ්‍රහාරඤ්ඤං, සා රති පටිභාති ම’’න්ති.

13. පාකතින්ද්‍රියසුත්තං

233. එකං සමයං සම්බහුලා භික්ඛූ කොසලෙසු විහරන්ති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ උද්ධතා උන්නළා චපලා මුඛරා විකිණ්ණවාචා මුට්ඨස්සතිනො අසම්පජානා අසමාහිතා විබ්භන්තචිත්තා පාකතින්ද්‍රියා. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තෙසං භික්ඛූනං අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තෙ භික්ඛූ සංවෙජෙතුකාමා යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘සුඛජීවිනො පුරෙ ආසුං, භික්ඛූ ගොතමසාවකා;

අනිච්ඡා පිණ්ඩමෙසනා, අනිච්ඡා සයනාසනං;

ලොකෙ අනිච්චතං ඤත්වා, දුක්ඛස්සන්තං අකංසු තෙ.

‘‘දුප්පොසං කත්වා අත්තානං, ගාමෙ ගාමණිකා විය;

භුත්වා භුත්වා නිපජ්ජන්ති, පරාගාරෙසු මුච්ඡිතා.

‘‘සඞ්ඝස්ස අඤ්ජලිං කත්වා, ඉධෙකච්චෙ වදාමහං;

අපවිද්ධා [අපවිට්ඨා (සයා. කං.)] අනාථා තෙ, යථා පෙතා තථෙව තෙ.

‘‘යෙ ඛො පමත්තා විහරන්ති, තෙ මෙ සන්ධාය භාසිතං;

යෙ අප්පමත්තා විහරන්ති, නමො තෙසං කරොමහ’’න්ති.

අථ ඛො තෙ භික්ඛූ තාය දෙවතාය සංවෙජිතා සංවෙගමාපාදුන්ති.

14. ගන්ධත්ථෙනසුත්තං

234. එකං සමයං අඤ්ඤතරො භික්ඛු කොසලෙසු විහරති අඤ්ඤතරස්මිං වනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සො භික්ඛු පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා පදුමං උපසිඞ්ඝති. අථ ඛො යා තස්මිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා තස්ස භික්ඛුනො අනුකම්පිකා අත්ථකාමා තං භික්ඛුං සංවෙජෙතුකාමා යෙන සො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘යමෙතං වාරිජං පුප්ඵං, අදින්නං උපසිඞ්ඝසි;

එකඞ්ගමෙතං ථෙය්‍යානං, ගන්ධත්ථෙනොසි මාරිසා’’ති.

‘‘න හරාමි න භඤ්ජාමි, ආරා සිඞ්ඝාමි වාරිජං;

අථ කෙන නු වණ්ණෙන, ගන්ධත්ථෙනොති වුච්චති.

‘‘ය්වායං භිසානි ඛනති, පුණ්ඩරීකානි භඤ්ජති;

එවං ආකිණ්ණකම්මන්තො, කස්මා එසො න වුච්චති’’ති.

‘‘ආකිණ්ණලුද්දො පුරිසො, ධාතිචෙලංව මක්ඛිතො;

තස්මිං මෙ වචනං නත්ථි, ත්වඤ්චාරහාමි වත්තවෙ.

‘‘අනඞ්ගණස්ස පොසස්ස, නිච්චං සුචිගවෙසිනො;

වාලග්ගමත්තං පාපස්ස, අබ්භාමත්තංව ඛායති’’ති.

‘‘අද්ධා මං යක්ඛ ජානාසි, අථො මෙ අනුකම්පසි;

පුනපි යක්ඛ වජ්ජාසි, යදා පස්සසි එදිස’’න්ති.

‘‘නෙව තං උපජීවාම, නපි තෙ භතකාම්හසෙ;

ත්වමෙව භික්ඛු ජානෙය්‍ය, යෙන ගච්ඡෙය්‍ය සුග්ගති’’න්ති.

අථ ඛො සො භික්ඛු තාය දෙවතාය සංවෙජිතො සංවෙගමාපාදීති.

වනසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

විවෙකං උපට්ඨානඤ්ච, කස්සපගොත්තෙන සම්බහුලා;

ආනන්දො අනුරුද්ධො ච, නාගදත්තඤ්ච කුලඝරණී.

වජ්ජිපුත්තො ච වෙසාලී, සජ්ඣායෙන අයොනිසො;

මජ්ඣන්හිකාලම්හි පාකතින්ද්‍රිය, පදුමපුප්ඵෙන චුද්දස භවෙති.

10. යක්ඛසංයුත්තං

1. ඉන්දකසුත්තං

235. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ඉන්දකූටෙ පබ්බතෙ, ඉන්දකස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ. අථ ඛො ඉන්දකො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘රූපං න ජීවන්ති වදන්ති බුද්ධා, කථං න්වයං වින්දතිමං සරීරං;

කුතස්ස අට්ඨියකපිණ්ඩමෙති, කථං න්වයං සජ්ජති ගබ්භරස්මි’’න්ති.

‘‘පඨමං කලලං හොති, කලලා හොති අබ්බුදං;

අබ්බුදා ජායතෙ පෙසි, පෙසි නිබ්බත්තතී ඝනො;

ඝනා පසාඛා ජායන්ති, කෙසා ලොමා නඛාපි ච.

‘‘යඤ්චස්ස භුඤ්ජතී මාතා, අන්නං පානඤ්ච භොජනං;

තෙන සො තත්ථ යාපෙති, මාතුකුච්ඡිගතො නරො’’ති.

2. සක්කනාමසුත්තං

236. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො සක්කනාමකො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘සබ්බගන්ථප්පහීනස්ස, විප්පමුත්තස්ස තෙ සතො;

සමණස්ස න තං සාධු, යදඤ්ඤමනුසාසසී’’ති [යදඤ්ඤමනුසාසතීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

‘‘යෙන කෙනචි වණ්ණෙන, සංවාසො සක්ක ජායති;

න තං අරහති සප්පඤ්ඤො, මනසා අනුකම්පිතුං.

‘‘මනසා චෙ පසන්නෙන, යදඤ්ඤමනුසාසති;

න තෙන හොති සංයුත්තො, යානුකම්පා [සානුකම්පා (සී. පී.)] අනුද්දයා’’ති.

3. සූචිලොමසුත්තං

237. එකං සමයං භගවා ගයායං විහරති ටඞ්කිතමඤ්චෙ සූචිලොමස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ඛරො ච යක්ඛො සූචිලොමො ච යක්ඛො භගවතො අවිදූරෙ අතික්කමන්ති. අථ ඛො ඛරො යක්ඛො සූචිලොමං යක්ඛං එතදවොච – ‘‘එසො

සමණො''ති! ''නෙසො සමණො, සමණකො එසො''. ''යාව ජානාමි යදි වා සො සමණො යදි වා පන සො සමණකො''ති.

අථ ඛො සූචිලොමො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො කායං උපනාමෙසි. අථ ඛො භගවා කායං අපනාමෙසි. අථ ඛො සූචිලොමො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච – ''භායසි මං සමණා''ති? ''න ඛ්වාහං තං, ආවුසො, භායාමි; අපි ච තෙ සම්ඵස්සො පාපකො''ති. ''පඤ්හං තං, සමණ පුච්ඡිස්සාමි. සචෙ මෙ න බ්‍යාකරිස්සසි, චිත්තං වා තෙ ඛිපිස්සාමි, හදයං වා තෙ ඵාලෙස්සාමි, පාදෙසු වා ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය [පාරං ගඞ්ගාය (ක.)] ඛිපිස්සාමී''ති. ''න ඛ්වාහං තං, ආවුසො, පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය, යො මෙ චිත්තං වා ඛිපෙය්‍ය හදයං වා ඵාලෙය්‍ය පාදෙසු වා ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපෙය්‍ය; අපි ච ත්වං, ආවුසො, පුච්ඡ යදා කඞ්ඛසී''ති. අථ ඛො සූචිලොමො යක්ඛො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි – ( ) [(අථ ඛො සූචිලොමො යක්ඛො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි.) (සී.)]

''රාගො ච දොසො ච කුතොනිදානා,

අරතී රතී ලොමහංසො කුතොජා;

කුතො සමුට්ඨාය මනොවිතක්කා,

කුමාරකා ධඞ්කමිවොස්සජන්තී''ති.

''රාගො ච දොසො ච ඉතොනිදානා,

අරතී රතී ලොමහංසො ඉතොජා;

ඉතො සමුට්ඨාය මනොවිතක්කා,

කුමාරකා ධඞ්කමිවොස්සජන්ති.

''ස්නෙහජා අත්තසම්භූතා, නිග්‍රොධස්සෙව ඛන්ධජා;

පුථූ විසත්තා කාමෙසු, මාලුවාව විතතා [විත්ථතා (ස්‍යා. කං.)] වනෙ.

''යෙ නං පජානන්ති යතොනිදානං,

තෙ නං විනොදෙන්ති සුණොහි යක්ඛ;

තෙ දුත්තරං ඔඝමිමං තරන්ති,

අතිණ්ණපුබ්බං අපුනබ්භවායා''ති.

4. මණිභද්දසුත්තං

238. එකං සමයං භගවා මගධෙසු විහරති මණිමාලිකෙ චෙතියෙ මණිභද්දස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ. අථ ඛො මණිභද්දො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘සතීමතො සදා භද්දං, සතිමා සුඛමෙධති;

සතීමතො සුවෙ සෙය්‍යො, වෙරා ච පරිමුච්චතී’’ති.

‘‘සතීමතො සදා භද්දං, සතිමා සුඛමෙධති;

සතීමතො සුවෙ සෙය්‍යො, වෙරා න පරිමුච්චති.

‘‘යස්ස සබ්බමහොරත්තං [රත්තිං (ස්‍යා. කං. ක.)], අහිංසාය රතො මනො;

මෙත්තං සො සබ්බභූතෙසු, වෙරං තස්ස න කෙනචී’’ති.

5. සානුසුත්තං

239. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරිස්සා උපාසිකාය සානු නාම පුත්තො යක්ඛෙන ගහිතො හොති. අථ ඛො සා උපාසිකා පරිදෙවමානා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං, යා ච පක්ඛස්ස අට්ඨමී;

පාටිහාරියපක්ඛඤ්ච, අට්ඨඞ්ගසුසමාගතං.

‘‘උපොසථං උපවසන්ති, බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති යෙ;

න තෙහි යක්ඛා කීළන්ති, ඉති මෙ අරහතං සුතං;

සා දානි අජ්ජ පස්සාමි, යක්ඛා කීළන්ති සානුනා’’ති.

‘‘චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං, යා ච පක්ඛස්ස අට්ඨමී;

පාටිහාරියපක්ඛඤ්ච, අට්ඨඞ්ගසුසමාගතං;

උපොසථං උපවසන්ති, බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති යෙ.

‘‘න තෙහි යක්ඛා කීළන්ති, සාහු තෙ අරහතං සුතං;

සානුං පබුද්ධං වජ්ජාසි, යක්ඛානං වචනං ඉදං;

මාකාසි පාපකං කම්මං, ආවි වා යදි වා රහො.

‘‘සචෙ ච [සචෙව (ස්‍යා. කං. පී. ක.), යදේ‍වව (සී.)] පාපකං කම්මං, කරිස්සසි කරොසි වා;

න තෙ දුක්ඛා පමුත්‍යත්ථි, උප්පච්චාපි පලායතො’’ති.

‘‘මතං වා අම්ම රොදන්ති, යො වා ජීවං න දිස්සති;

ජීවන්තං අම්ම පස්සන්තී, කස්මා මං අම්ම රොදසී’’ති.

‘‘මතං වා පුත්ත රොදන්ති, යො වා ජීවං න දිස්සති;

යො ච කාමෙ චජිත්වාන, පුනරාගච්ඡතෙ ඉධ;

තං වාපි පුත්ත රොදන්ති, පුන ජීවං මතො හි සො.

‘‘කුක්කුළා උබ්භතො තාත, කුක්කුළං [කුක්කුළෙ (සී.)] පතිතුමිච්ඡසි;

නරකා උබ්භතො තාත, නරකං පතිතුමිච්ඡසි.

‘‘අභිධාවථ භද්දන්තෙ, කස්ස උජ්ඣාපයාමසෙ;

ආදිත්තා නීහතං [නිබ්භතං (ස්‍යා. කං. ක.), නිභතං (පී. ක.)] භණ්ඩං, පුන ඩය්හිතුමිච්ඡසී’’ති.

6. පියඞ්කරසුත්තං

240. එකං සමයං ආයස්මා අනුරුද්ධො සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අනුරුද්ධො රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය ධම්මපදානි භාසති. අථ ඛො පියඞ්කරමාතා යක්ඛිනී පුත්තකං එවං තොසෙසි –

‘‘මා සද්දං කරි පියඞ්කර, භික්ඛු ධම්මපදානි භාසති;

අපි [අපි (සී.)] ච ධම්මපදං විජානිය, පටිපජ්ජෙම හිතාය නො සියා.

‘‘පාණෙසු ච සංයමාමසෙ, සම්පජානමුසා න භණාමසෙ;

සික්ඛෙම සුසීල්‍යමත්තනො [සුසීලමත්තනො (සී. ක.)], අපි මුච්චෙම පිසාචයොනියා’’ති.

7. පුනබ්බසුසුත්තං

241. එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛූ නිබ්බානපටිසංයුත්තාය ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ ච භික්ඛූ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා

සබ්බචෙතසා සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතා ධම්මං සුණන්ති. අථ ඛො පුනබ්බසුමාතා යක්ඛිනී පුත්තකෙ එවං තොසෙසි –

‘‘තුණ්හී උත්තරිකෙ හොහි, තුණ්හී හොහි පුනබ්බසු;

යාවාහං බුද්ධසෙට්ඨස්ස, ධම්මං සොස්සාමි සත්ථුනො.

‘‘නිබ්බානං භගවා ආහ, සබ්බගන්ථප්පමොචනං;

අතිවෙලා ච මෙ හොති, අස්මිං ධම්මෙ පියායනා.

‘‘පියො ලොකෙ සකො පුත්තො, පියො ලොකෙ සකො පති;

තතො පියතරා මය්හං, අස්ස ධම්මස්ස මග්ගනා.

‘‘න හි පුත්තො පති වාපි, පියො දුක්ඛා පමොචයෙ;

යථා සද්ධම්මස්සවනං, දුක්ඛා මොචෙති පාණිනං.

‘‘ලොකෙ දුක්ඛපරෙතස්මිං, ජරාමරණසංයුතෙ;

ජරාමරණමොක්ඛාය, යං ධම්මං අභිසම්බුධං;

තං ධම්මං සොතුමිච්ඡාමි, තුණ්හී හොහි පුනබ්බසූ’’ති.

‘‘අම්මා න බ්‍යාහරිස්සාමි, තුණ්හීභූතායමුත්තරා;

ධම්මමෙව නිසාමෙහි, සද්ධම්මස්සවනං සුඛං;

සද්ධම්මස්ස අනඤ්ඤාය, අම්මා දුක්ඛං චරාමසෙ.

‘‘එස දෙවමනුස්සානං, සම්මූළ්හානං පභඞ්කරො;

බුද්ධො අන්තිමසාරීරො, ධම්මං දෙසෙති චක්ඛුමා’’ති.

‘‘සාධු ඛො පණ්ඩිතො නාම, පුත්තො ජාතො උරෙසයො;

පුත්තො මෙ බුද්ධසෙට්ඨස්ස, ධම්මං සුද්ධං පියායති.

‘‘පුනබ්බසු සුඛී හොහි, අජ්ජාහම්හි සමුග්ගතා;

දිට්ඨානි අරියසච්චානි, උත්තරාපි සුණාතු මෙ’’ති.

8. සුදත්තසුත්තං

242. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති සීතවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති රාජගහං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසි ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති – ‘‘බුද්ධො කිර ලොකෙ උප්පන්නො’’ති. තාවදෙව ච පන භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුකාමො හොති. අථස්ස අනාථපිණ්ඩිකස්ස

ගහපතිස්ස එතදහොසි – ‘‘අකාලො ඛො අජ්ජ භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. ස්වෙ දානාහං කාලෙන භගවන්තං දස්සනාය ගමිස්සාමී’’ති බුද්ධගතාය සතියා නිපජ්ජි. රත්තියා සුදං තික්ඛත්තුං වුට්ඨාසි පභාතන්ති මඤ්ඤමානො. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන සිවථිකද්වාරං [සීවථිකද්වාරං (සී. ස්යා. කං. පී.)] තෙනුපසඞ්කමි. අමනුස්සා ද්වාරං විවරිංසු. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස නගරම්හා නික්ඛමන්තස්ස ආලොකො අන්තරධායි, අන්ධකාරො පාතුරහොසි, භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො උදපාදි, තතොව පුන නිවත්තිතුකාමො අහොසි. අථ ඛො සිවකො [සීවකො (සී. පී.)] යක්ඛො අන්තරහිතො සද්දමනුස්සාවෙසි –

‘‘සතං හත්ථී සතං අස්සා, සතං අස්සතරීරථා;

සතං කඤ්ඤාසහස්සානි, ආමුක්කමණිකුණ්ඩලා;

එකස්ස පදවීතිහාරස්ස, කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං.

‘‘අභික්කම ගහපති, අභික්කම ගහපති;

අභික්කමනං තෙ සෙය්‍යො, නො පටික්කමන’’න්ති.

අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස අන්ධකාරො අන්තරධායි, ආලොකො පාතුරහොසි, යං අහොසි භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො, සො පටිප්පස්සම්භි. දුතියම්පි ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස ආලොකො අන්තරධායි, අන්ධකාරො පාතුරහොසි, භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො උදපාදි, තතොව පුන නිවත්තිතුකාමො අහොසි. දුතියම්පි ඛො සිවකො යක්ඛො අන්තරහිතො සද්දමනුස්සාවෙසි –

‘‘සතං හත්ථී සතං අස්සා…පෙ….

කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං.

‘‘අභික්කම ගහපති, අභික්කම ගහපති;

අභික්කමනං තෙ සෙය්‍යො, නො පටික්කමන’’න්ති.

අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස අන්ධකාරො අන්තරධායි, ආලොකො පාතුරහොසි, යං අහොසි භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො, සො පටිප්පස්සම්භි. තතියම්පි ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස ආලොකො අන්තරධායි, අන්ධකාරො පාතුරහොසි, භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො උදපාදි, තතොව පුන නිවත්තිතුකාමො අහොසි. තතියම්පි ඛො සිවකො යක්ඛො අන්තරහිතො සද්දමනුස්සාවෙසි –

‘‘සතං හත්ථී සතං අස්සා…පෙ….

කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං.

‘‘අභික්කම ගහපති, අභික්කම ගහපති;

අභික්කමනං තෙ සෙය්‍යො, නො පටික්කමන’’න්ති.

අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිස්ස අන්ධකාරො අන්තරධායි, ආලොකො පාතුරහොසි, යං අහොසි භයං ඡම්භිතත්තං ලොමහංසො, සො පටිප්පස්සම්භි. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති යෙන සීතවනං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය අබ්භොකාසෙ චඞ්කමති. අද්දසා ඛො භගවා අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන චඞ්කමා ඔරොහිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා අනාථපිණ්ඩිකං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘එහි සුදත්තා’’ති. අථ ඛො අනාථපිණ්ඩිකො ගහපති, නාමෙන මං භගවා ආලපතීති, හට්ඨො උදග්ගො තත්ථෙව භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කච්චි, භන්තෙ, භගවා සුඛමසයිත්ථා’’ති?

‘‘සබ්බදා වෙ සුඛං සෙති, බ්‍රාහ්මණො පරිනිබ්බුතො;

යො න ලිම්පති කාමෙසු, සීතිභූතො නිරූපධි.

‘‘සබ්බා ආසත්තියො ඡෙත්වා, විනෙය්‍ය හදයෙ දරං;

උපසන්තො සුඛං සෙති, සන්තිං පප්පුය්‍ය චෙතසා’’ති [චෙතසොති (සී.)].

9. පඨමසුක්කාසුත්තං

243. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සුක්කා භික්ඛුනී මහතියා පරිසාය පරිවුතා ධම්මං දෙසෙති. අථ ඛො සුක්කාය භික්ඛුනියා අභිප්පසන්නො යක්ඛො රාජගහෙ රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘කිං මෙ කතා රාජගහෙ මනුස්සා, මධුපීතාව සෙයරෙ;

යෙ සුක්කං න පයිරුපාසන්ති, දෙසෙන්තිං අමතං පදං.

‘‘තඤ්ච පන අප්පටිවානීයං, අසෙචනකමොජවං;

පිවන්ති මඤ්ඤෙ සප්පඤ්ඤා, වලාහකමිව පන්ථගූ’’ති [වලාහකමිවද්ධගූති (සී.)].

10. දුතියසුක්කාසුත්තං

244. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො උපාසකො සුක්කාය භික්ඛුනියා භොජනං අදාසි. අථ ඛො සුක්කාය භික්ඛුනියා අභිප්පසන්නො යක්ඛො රාජගහෙ රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘පුඤ්ඤං වත පසවි බහුං, සප්පඤ්ඤො වතායං උපාසකො;

යො සුක්කාය අදාසි භොජනං, සබ්බගන්ථෙහි විප්පමුත්තියා’’ති [විප්පමුත්තායාති (ස්‍යා. කං.)].

11. චීරාසුත්තං

245. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො උපාසකො චීරාය [විරාය (ක.)] භික්ඛුනියා චීවරං අදාසි. අථ ඛො චීරාය භික්ඛුනියා අභිප්පසන්නො යක්ඛො රාජගහෙ රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘පුඤ්ඤං වත පසවි බහුං, සප්පඤ්ඤො වතායං උපාසකො;

යො චීරාය අදාසි චීවරං, සබ්බයොගෙහි විප්පමුත්තියා’’ති [විප්පමුත්තායාති (ස්‍යා. කං.)].

12. ආළවකසුත්තං

246. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා ආළවියං විහරති ආළවකස්ස යක්ඛස්ස භවනෙ. අථ ඛො ආළවකො යක්ඛො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නික්ඛම, සමණා’’ති. ‘‘සාධාවුසො’’ති භගවා නික්ඛමි. ‘‘පවිස, සමණා’’ති. ‘‘සාධාවුසො’’ති භගවා පාවිසි. දුතියම්පි ඛො ආළවකො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නික්ඛම, සමණා’’ති. ‘‘සාධාවුසො’’ති භගවා නික්ඛමි. ‘‘පවිස, සමණා’’ති. ‘‘සාධාවුසො’’ති භගවා පාවිසි. තතියම්පි ඛො ආළවකො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නික්ඛම, සමණා’’ති. ‘‘සාධාවුසො’’ති භගවා නික්ඛමි. ‘‘පවිස, සමණා’’ති. ‘‘සාධාවුසො’’ති භගවා පාවිසි. චතුත්ථම්පි ඛො ආළවකො යක්ඛො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘නික්ඛම, සමණා’’ති. ‘‘න ඛ්වාහං තං, ආවුසො, නික්ඛමිස්සාමි. යං තෙ කරණීයං තං කරොහී’’ති. ‘‘පඤ්හං තං, සමණ, පුච්ඡිස්සාමි. සචෙ මෙ න බ්‍යාකරිස්සසි, චිත්තං වා තෙ ඛිපිස්සාමි, හදයං වා තෙ ඵාලෙස්සාමි, පාදෙසු වා ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපිස්සාමී’’ති. ‘‘න ඛ්වාහං තං, ආවුසො, පස්සාමි

සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය, යො මෙ චිත්තං වා ඛිපෙය්‍ය හදයං වා ඵාලෙය්‍ය, පාදෙසු වා ගහෙත්වා පාරගඞ්ගාය ඛිපෙය්‍ය. අපි ච ත්වං, ආවුසො, පුච්ඡ යදා කඞ්ඛසී’’ති [(අථ ඛො ආළවකො යක්ඛො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි.) (සී.)].

‘‘කිංසූධ විත්තං පුරිසස්ස සෙට්ඨං, කිංසු සුචිණ්ණං සුඛමාවහාති;

කිංසු හවෙ සාදුතරං රසානං, කථංජීවිං ජීවිතමාහු සෙට්ඨ’’න්ති.

‘‘සද්ධීධ විත්තං පුරිස්ස සෙට්ඨං, ධම්මො සුචිණ්ණො සුඛමාවහාති;

සච්චං හවෙ සාදුතරං රසානං, පඤ්ඤාජීවිං ජීවිතමාහු සෙට්ඨ’’න්ති.

‘‘කථංසු තරති ඔඝං, කථංසු තරති අණ්ණවං;

කථංසු දුක්ඛමච්චෙති, කථංසු පරිසුජ්ඣතී’’ති.

‘‘සද්ධාය තරති ඔඝං, අප්පමාදෙන අණ්ණවං;

වීරියෙන දුක්ඛමච්චෙති, පඤ්ඤාය පරිසුජ්ඣතී’’ති.

‘‘කථංසු ලභතෙ පඤ්ඤං, කථංසු වින්දතෙ ධනං;

කථංසු කිත්තිං පප්පොති, කථං මිත්තානි ගන්ථති;

අස්මා ලොකා පරං ලොකං, කථං පෙච්ච න සොචතී’’ති.

‘‘සද්දහානො අරහතං, ධම්මං නිබ්බානපත්තියා;

සුස්සූසං [සුස්සූසා (සී. පී.)] ලභතෙ පඤ්ඤං, අප්පමත්තො විචක්ඛණො.

‘‘පතිරූපකාරී ධුරවා, උට්ඨාතා වින්දතෙ ධනං;

සච්චෙන කිත්තිං පප්පොති, දදං මිත්තානි ගන්ථති;

අස්මා ලොකා පරං ලොකං, එවං පෙච්ච න සොචති.

‘‘යස්සෙතෙ චතුරො ධම්මා, සද්ධස්ස ඝරමෙසිනො;

සච්චං දම්මො ධිති චාගො, ස වෙ පෙච්ච න සොචති.

‘‘ඉඞ්ඝ අඤ්ඤෙපි පුච්ඡස්සු, පුථූ සමණබ්‍රාහ්මණෙ;

යදි සච්චා දම්මා චාගා, ඛන්ත්‍යා භිය්‍යොධ විජ්ජතී’’ති.

‘‘කථං නු දානි පුච්ඡෙය්‍යං, පුථූ සමණබ්‍රාහ්මණෙ;

යොහං [සොහං (සී.), ස්වාහං (ක.)] අජ්ජ පජානාමි, යො අත්ථො සම්පරායිකො.

‘‘අත්ථාය වත මෙ බුද්ධො, වාසායාළවිමාගමා [මාගතො (පී. ක.)];

යොහං [සොහං (සී.)] අජ්ජ පජානාමි, යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං.

‘‘සො අහං විචරිස්සාමි, ගාමා ගාමං පුරා පුරං;

නමස්සමානො සම්බුද්ධං, ධම්මස්ස ච සුධම්මත’’න්ති.

යක්ඛසංයුත්තං සමත්තං.

තස්සුද්දානං –

ඉන්දකො සක්ක සූචි ච, මණිභද්දො ච සානු ච;

පියඞ්කර පුනබ්බසු සුදත්තො ච, ද්වෙ සුක්කා චීරආළවීති ද්වාදස.

11. සක්කසංයුත්තං

1. පඨමවග්ගො

1. සුවීරසුත්තං

247. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, අසුරා දෙවෙ අභියංසු. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුවීරං දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘එතෙ, තාත සුවීර, අසුරා දෙවෙ අභියන්ති. ගච්ඡ, තාත සුවීර, අසුරෙ පච්චුය්‍යාහී’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, සුවීරො දෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා පමාදං ආපාදෙසි [ආහරෙසි (කත්ථචි) නවඞ්ගුත්තරෙ සීහනාදසුත්තෙපි]. දුතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුවීරං දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘එතෙ, තාත සුවීර, අසුරා දෙවෙ අභියන්ති. ගච්ඡ, තාත සුවීර, අසුරෙ පච්චුය්‍යාහී’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, සුවීරො දෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා දුතියම්පි පමාදං ආපාදෙසි. තතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුවීරං දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘එතෙ, තාත සුවීර, අසුරා දෙවෙ අභියන්ති. ගච්ඡ, තාත සුවීර, අසුරෙ පච්චුය්‍යාහී’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, සුවීරො දෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා තතියම්පි පමාදං ආපාදෙසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුවීරං දෙවපුත්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අනුට්ඨහං අවායාමං, සුඛං යත්‍රාධිගච්ඡති;

සුවීර තත්ථ ගච්ඡාහි, මඤ්ච තත්ථෙව පාපයා’’ති.

‘‘අලස්වස්ස [අලස’ස්ස (සී. පී.), අලස්වායං (ස්‍යා. කං.)] අනුට්ඨාතා, න ච කිච්චානි කාරයෙ;

සබ්බකාමසමිද්ධස්ස, තං මෙ සක්ක වරං දිසා’’ති.

‘‘යත්ථාලසො අනුට්ඨාතා, අච්චන්තං සුඛමෙධති;

සුවීර තත්ථ ගච්ඡාහි, මඤ්ච තත්ථෙව පාපයා’’ති.

‘‘අකම්මුනා [අකම්මනා (සී. පී.)] දෙවසෙට්ඨ, සක්ක වින්දෙමු යං සුඛං;

අසොකං අනුපායාසං, තං මෙ සක්ක වරං දිසා’’ති.

‘‘සචෙ අත්ථි අකම්මෙන, කොචි ක්වචි න ජීවති;

නිබ්බානස්ස හි සො මග්ගො, සුවීර තත්ථ ගච්ඡාහි;

මඤ්ච තත්ථෙව පාපයා’’ති.

‘‘සො හි නාම, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සකං පුඤ්ඤඵලං උපජීවමානො දෙවානං තාවතිංසානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙන්තො උට්ඨානවීරියස්ස වණ්ණවාදී භවිස්සති. ඉධ ඛො තං, භික්ඛවෙ, සොභෙථ, යං තුම්හෙ එවං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිතා සමානා උට්ඨහෙය්‍යාථ ඝටෙය්‍යාථ වායමෙය්‍යාථ අප්පත්තස්ස පත්තියා අනධිගතස්ස අධිගමාය, අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

2. සුසීමසුත්තං

248. සාවත්ථියං. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, අසුරා දෙවෙ අභියංසු. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුසීමං [සුසිමං (ස්‍යා. කං. ක.)] දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි – ‘එතෙ, තාත සුසීම, අසුරා දෙවෙ අභියන්ති. ගච්ඡ, තාත සුසීම, අසුරෙ පච්චුය්‍යාහී’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, සුසීමො දෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා පමාදං ආපාදෙසි. දුතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුසීමං දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි…පෙ…. දුතියම්පි පමාදං ආපාදෙසි. තතියම්පි ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුසීමං දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි…පෙ…. තතියම්පි පමාදං ආපාදෙසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුසීමං දෙවපුත්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘අනුට්ඨහං අවායාමං, සුඛං යත්‍රාධිගච්ඡති;

සුසීම තත්ථ ගච්ඡාහි, මඤ්ච තත්ථෙව පාපයා’’ති.

‘‘අලස්වස්ස අනුට්ඨාතා, න ච කිච්චානි කාරයෙ;

සබ්බකාමසමිද්ධස්ස, තං මෙ සක්ක වරං දිසා’’ති.

‘‘යත්ථාලසො අනුට්ඨාතා, අච්චන්තං සුඛමෙධති;

සුසීම තත්ථ ගච්ඡාහි, මඤ්ච තත්ථෙව පාපයා’’ති.

‘‘අකම්මුනා දෙවසෙට්ඨ, සක්ක වින්දෙමු යං සුඛං;

අසොකං අනුපායාසං, තං මෙ සක්ක වරං දිසා’’ති.

‘‘සචෙ අත්ථි අකම්මෙන, කොචි ක්වචි න ජීවති;

නිබ්බානස්ස හි සො මග්ගො, සුසීම තත්ථ ගච්ඡාහි;

මඤ්ච තත්ථෙව පාපයා’’ති.

‘‘සො හි නාම, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සකං පුඤ්ඤඵලං උපජීවමානො දෙවානං තාවතිංසානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙන්තො උට්ඨානවීරියස්ස වණ්ණවාදී භවිස්සති. ඉධ ඛො තං, භික්ඛවෙ, සොභෙථ, යං තුම්හෙ එවං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිතා සමානා උට්ඨහෙය්‍යාථ ඝටෙය්‍යාථ වායමෙය්‍යාථ අප්පත්තස්ස පත්තියා, අනධිගතස්ස අධිගමාය, අසච්ඡිකතස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

3. ධජග්ගසුත්තං

249. සාවත්ථියං. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො අහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි –

‘සචෙ, මාරිසා, දෙවානං සඞ්ගාමගතානං උප්පජ්ජෙය්‍ය භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, මමෙව තස්මිං සමයෙ ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ. මමඤ්හි වො ධජග්ගං උල්ලොකයතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සති’.

‘නො චෙ මෙ ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ, අථ පජාපතිස්ස දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ. පජාපතිස්ස හි වො දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සති’.

‘නො චෙ පජාපතිස්ස දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ, අථ වරුණස්ස දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ. වරුණස්ස හි වො දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සති’.

‘නො චෙ වරුණස්ස දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ, අථ ඊසානස්ස දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකෙය්‍යාථ. ඊසානස්ස හි වො දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සතී’’’ති.

‘‘තං ඛො පන, භික්ඛවෙ, සක්කස්ස වා දෙවානමින්දස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං, පජාපතිස්ස වා දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං, වරුණස්ස වා දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං, ඊසානස්ස වා දෙවරාජස්ස ධජග්ගං උල්ලොකයතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයෙථාපි නොපි පහීයෙථ [නො පහීයෙථ (ක.)].

‘‘තං කිස්ස හෙතු? සක්කො හි, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො අවීතරාගො අවීතදොසො අවීතමොහො භීරු ඡම්භී උත්‍රාසී පලායීති.

‘‘අහඤ්ච ඛො, භික්ඛවෙ, එවං වදාමි – ‘සචෙ තුම්හාකං, භික්ඛවෙ, අරඤ්ඤගතානං වා රුක්ඛමූලගතානං වා සුඤ්ඤාගාරගතානං වා උප්පජ්ජෙය්‍ය භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, මමෙව තස්මිං සමයෙ අනුස්සරෙය්‍යාථ – ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. මමඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, අනුස්සරතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සති.

‘‘නො චෙ මං අනුස්සරෙය්‍යාථ, අථ ධම්මං අනුස්සරෙය්‍යාථ – ‘ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනෙය්‍යිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී’ති. ධම්මඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, අනුස්සරතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සති.

‘‘නො චෙ ධම්මං අනුස්සරෙය්‍යාථ, අථ සඞ්ඝං අනුස්සරෙය්‍යාථ – ‘සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො උජුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො ඤායප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො සාමීචිප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ආහුනෙය්‍යො පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’ති. සඞ්ඝඤ්හි වො, භික්ඛවෙ, අනුස්සරතං යං භවිස්සති භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා, සො පහීයිස්සති.

‘‘තං කිස්ස හෙතු? තථාගතො හි, භික්ඛවෙ, අරහං සම්මාසම්බුද්ධො වීතරාගො වීතදොසො වීතමොහො අභීරු අච්ඡම්භී අනුත්‍රාසී අපලායී’’ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වාන සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා –

‘‘අරඤ්ඤෙ රුක්ඛමූලෙ වා, සුඤ්ඤාගාරෙව භික්ඛවො;

අනුස්සරෙථ [අනුස්සරෙය්‍යාථ (ක.) පදසිද්ධි පන චින්තෙතබ්බා] සම්බුද්ධං, භයං තුම්හාක නො සියා.

‘‘නො චෙ බුද්ධං සරෙය්‍යාථ, ලොකජෙට්ඨං නරාසභං;

අථ ධම්මං සරෙය්‍යාථ, නිය්‍යානිකං සුදෙසිතං.

‘‘නො චෙ ධම්මං සරෙය්‍යාථ, නිය්‍යානිකං සුදෙසිතං;

අථ සඞ්ඝං සරෙය්‍යාථ, පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං අනුත්තරං.

‘‘එවං බුද්ධං සරන්තානං, ධම්මං සඞ්ඝඤ්ච භික්ඛවො;

භයං වා ඡම්භිතත්තං වා, ලොමහංසො න හෙස්සතී’’ති.

4. වෙපචිත්තිසුත්තං

250. සාවත්ථිනිදානං. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො අහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො අසුරෙ ආමන්තෙසි – ‘සචෙ, මාරිසා, දෙවානං අසුරසඞ්ගාමෙ සමුපබ්‍යූළ්හෙ අසුරා ජිනෙය්‍යුං දෙවා පරාජිනෙය්‍යුං [පරාජෙය්‍යුං (සී. පී.)], යෙන නං සක්කං දෙවානමින්දං කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිත්වා මම සන්තිකෙ ආනෙය්‍යාථ අසුරපුර’න්ති. සක්කොපි ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි – ‘සචෙ, මාරිසා, දෙවානං අසුරසඞ්ගාමෙ සමුපබ්‍යූළ්හෙ දෙවා ජිනෙය්‍යුං අසුරා පරාජිනෙය්‍යුං, යෙන නං වෙපචිත්තිං අසුරින්දං කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිත්වා මම සන්තිකෙ ආනෙය්‍යාථ සුධම්මසභ’’’න්ති. තස්මිං ඛො පන, භික්ඛවෙ, සඞ්ගාමෙ දෙවා ජිනිංසු, අසුරා පරාජිනිංසු [පරාජිංසු (සී. පී.)]. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා වෙපචිත්තිං අසුරින්දං කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බන්ධිත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස සන්තිකෙ ආනෙසුං සුධම්මසභං. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බද්ධො සක්කං දෙවානමින්දං සුධම්මසභං පවිසන්තඤ්ච නික්ඛමන්තඤ්ච අසබ්භාහි ඵරුසාහි වාචාහි අක්කොසති පරිභාසති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘භයා නු මඝවා සක්ක, දුබ්බල්‍යා නො තිතික්ඛසි;

සුණන්තො ඵරුසං වාචං, සම්මුඛා වෙපචිත්තිනො’’ති.

‘‘නාහං භයා න දුබ්බල්‍යා, ඛමාමි වෙපචිත්තිනො;

කථඤ්හි මාදිසො විඤ්ඤූ, බාලෙන පටිසංයුජෙ’’ති.

‘‘භියො බාලා පභිජ්ජෙය්‍යුං, නො චස්ස පටිසෙධකො;

තස්මා භුසෙන දණ්ඩෙන, ධීරො බාලං නිසෙධයෙ’’ති.

‘‘එතදෙව අහං මඤ්ඤෙ, බාලස්ස පටිසෙධනං;
පරං සඞ්කුපිතං ඤත්වා, යො සතො උපසම්මතී’’ති.

‘‘එතදෙව තිතික්ඛාය, වජ්ජං පස්සාමි වාසව;
යදා නං මඤ්ඤති බාලො, භයා ම්‍යායං තිතික්ඛති;
අජ්ඣාරූහති දුම්මෙධො, ගොව භිය්‍යො පලායින’’න්ති.

‘‘කාමං මඤ්ඤතු වා මා වා, භයා ම්‍යායං තිතික්ඛති;
සදත්ථපරමා අත්ථා, ඛන්ත්‍යා භිය්‍යො න විජ්ජති.

‘‘යො හවෙ බලවා සන්තො, දුබ්බලස්ස තිතික්ඛති;
තමාහු පරමං ඛන්තිං, නිච්චං ඛමති දුබ්බලො.

‘‘අබලං තං බලං ආහු, යස්ස බාලබලං බලං;
බලස්ස ධම්මගුත්තස්ස, පටිවත්තා න විජ්ජති.

‘‘තස්සෙව තෙන පාපියො, යො කුද්ධං පටිකුජ්ඣති;
කුද්ධං අප්පටිකුජ්ඣන්තො, සඞ්ගාමං ජෙති දුජ්ජයං.

‘‘උභින්නමත්ථං චරති, අත්තනො ච පරස්ස ච;
පරං සඞ්කුපිතං ඤත්වා, යො සතො උපසම්මති.

‘‘උභින්නං තිකිච්ඡන්තානං, අත්තනො ච පරස්ස ච;
ජනා මඤ්ඤන්ති බාලොති, යෙ ධම්මස්ස අකොවිදා’’ති.

‘‘සො හි නාම, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සකං පුඤ්ඤඵලං උපජීවමානො දෙවානං තාවතිංසානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙන්තො ඛන්තිසොරච්චස්ස වණ්ණවාදී භවිස්සති. ඉධ ඛො තං, භික්ඛවෙ, සොභෙථ යං තුම්හෙ එවං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිතා සමානා ඛමා ච භවෙය්‍යාථ සොරතා චා’’ති.

5. සුභාසිතජයසුත්තං

251. සාවත්ථිනිදානං. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො අහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘හොතු, දෙවානමින්ද, සුභාසිතෙන ජයො’ති. ‘හොතු, වෙපචිත්ති, සුභාසිතෙන ජයො’ති. අථ ඛො,

භික්ඛවෙ, දෙවා ච අසුරා ච පාරිසජ්ජෙ ඨපෙසුං – ‘ඉමෙ නො සුභාසිතදුබ්භාසිතං ආජානිස්සන්තී’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්තිං අසුරින්දො සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘භණ, දෙවානමින්ද, ගාථ’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො වෙපචිත්ති අසුරින්දං එතදවොච – ‘තුම්හෙ ඛ්වෙත්ථ, වෙපචිත්ති, පුබ්බදෙවා. භණ, වෙපචිත්ති, ගාථ’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘භියෝ බාලා පභිජ්ජෙය්‍යුං, නො චස්ස පටිසෙධකො;

තස්මා භුසෙන දණ්ඩෙන, ධීරො බාලං නිසෙධයෙ’’ති.

‘‘භාසිතාය ඛො පන, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්තිනා අසුරින්දෙන ගාථාය අසුරා අනුමොදිංසු, දෙවා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘භණ, දෙවානමින්ද, ගාථ’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘එතදෙව අහං මඤ්ඤෙ, බාලස්ස පටිසෙධනං;

පරං සඞ්කුපිතං ඤත්වා, යො සතො උපසම්මතී’’ති.

‘‘භාසිතාය ඛො පන, භික්ඛවෙ, සක්කෙන දෙවානමින්දෙන ගාථාය, දෙවා අනුමොදිංසු, අසුරා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො වෙපචිත්තිං අසුරින්දං එතදවොච – ‘භණ, වෙපචිත්ති, ගාථ’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘එතදෙව තිතික්ඛාය, වජ්ජං පස්සාමි වාසව;

යදා නං මඤ්ඤති බාලො, භයා මය්‍යං තිතික්ඛති;

අජ්ඣාරුහති දුම්මෙධො, ගොව භිය්‍යො පලායින’’න්ති.

‘‘භාසිතාය ඛො පන, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්තිනා අසුරින්දෙන ගාථාය අසුරා අනුමොදිංසු, දෙවා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – ‘භණ, දෙවානමින්ද, ගාථ’න්ති. එවං වුත්තෙ, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘කාමං මඤ්ඤතු වා මා වා, භයා මය්‍යං තිතික්ඛති;

සදත්ථපරමා අත්ථා, ඛන්ත්‍යා භිය්‍යො න විජ්ජති.

‘‘යො හවෙ බලවා සන්තො, දුබ්බලස්ස තිතික්ඛති;

තමාහු පරමං ඛන්තිං, නිච්චං ඛමති දුබ්බලො.

‘‘අබලං තං බලං ආහු, යස්ස බාලබලං බලං;

බලස්ස ධම්මගුත්තස්ස, පටිවත්තා න විජ්ජති.

‘‘තස්සෙව තෙන පාපියො, යො කුද්ධං පටිකුජ්ඣති;

කුද්ධං අප්පටිකුජ්ඣන්තො, සඞ්ගාමං ජෙති දුජ්ජයං.

‘‘උභින්නමත්ථං චරති, අත්තනො ච පරස්ස ච;

පරං සඞ්කුපිතං ඤත්වා, යො සතො උපසම්මති.

‘‘උභින්නං තිකිච්ඡන්තානං, අත්තනො ච පරස්ස ච;

ජනා මඤ්ඤන්ති බාලොති, යෙ ධම්මස්ස අකොවිදා’’ති.

‘‘භාසිතාසු ඛො පන, භික්ඛවෙ, සක්කෙන දෙවානමින්දෙන ගාථාසු, දෙවා අනුමොදිංසු, අසුරා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවානඤ්ච අසුරානඤ්ච පාරිසජ්ජා එතදවොචුං – ‘භාසිතා ඛො වෙපචිත්තිනා අසුරින්දෙන ගාථායො. තා ච ඛො සදණ්ඩාවචරා සසත්ථාවචරා, ඉති භණ්ඩනං ඉති විග්ගහො ඉති කලහො. භාසිතා ඛො [භාසිතා ඛො පන (සී.)] සක්කෙන දෙවානමින්දෙන ගාථායො. තා ච ඛො අදණ්ඩාවචරා අසත්ථාවචරා, ඉති අභණ්ඩනං ඉති අවිග්ගහො ඉති අකලහො. සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස සුභාසිතෙන ජයො’ති. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස සුභාසිතෙන ජයො අහොසී’’ති.

6. කුලාවකසුත්තං

252. සාවත්ථියං. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො අහොසි. තස්මිං ඛො පන, භික්ඛවෙ, සඞ්ගාමෙ අසුරා ජිනිංසු, දෙවා පරාජිනිංසු. පරාජිතා ච ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවා අපායංස්වෙව උත්තරෙනමුඛා, අභියංස්වෙව නෙ අසුරා. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො මාතලි සඞ්ගාහකං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කුලාවකා මාතලි සිම්බලිස්මිං,

ඊසාමුඛෙන පරිවජ්ජයස්සු;

කාමං චජාම අසුරෙසු පාණං,

මායිමෙ දිජා විකුලාවකා [විකුලාවා (ස්‍යා. කං. ක.)] අහෙසු’’න්ති.

'''එවං භද්දන්තවා'ති ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං පච්චුදාවත්තෙසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, අසුරානං එතදහොසි – 'පච්චුදාවත්තො ඛො දානි සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො. දුතියම්පි ඛො දෙවා අසුරෙහි සඞ්ගාමෙස්සන්තීති භීතා අසුරපුරමෙව පාවිසිංසු. ඉති ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස ධම්මෙන ජයො අහොසී'''ති.

7. නදුබ්භියසුත්තං

253. සාවත්ථියං. ''භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – 'යොපි මෙ අස්ස සුපච්චත්ථිකො තස්සපාහං න දුබ්භෙය්‍ය'න්ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙන සක්කො දෙවානමින්දො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො වෙපචිත්තිං අසුරින්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන වෙපචිත්තිං අසුරින්දං එතදවොච – 'තිට්ඨ, වෙපචිත්ති, ගහිතොසී'''ති.

''යදෙව තෙ, මාරිස, පුබ්බෙ චිත්තං, තදෙව ත්වං මා පජහාසී''ති [තදෙව ත්වං මාරිස පහාසීති (සී. ස්‍යා. කං.)].

''සපස්සු ච මෙ, වෙපචිත්ති, අදුබ්භාය''ති [අදුබ්භාය (ක.)].

''යං මුසා භණතො පාපං, යං පාපං අරියූපවාදිනො;
මිත්තද්දුනො ච යං පාපං, යං පාපං අකතඤ්ඤුනො;
තමෙව පාපං ඵුසතු [ඵුසති (සී. පී.)], යො තෙ දුබ්භෙ සුජම්පතී''ති.

8. වෙරොචනඅසුරින්දසුත්තං

254. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා දිවාවිහාරගතො හොති පටිසල්ලීනො. අථ ඛො සක්කො ච දෙවානමින්දො වෙරොචනො ච අසුරින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පච්චෙකං ද්වාරබාහං නිස්සාය අට්ඨංසු. අථ ඛො වෙරොචනො අසුරින්දො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

''වායමෙථෙව පුරිසො, යාව අත්ථස්ස නිප්ඵදා;
නිප්ඵන්නසොභනො [සොභිනො (සී.), සොභණො (පී. ක.)] අත්ථො [අත්ථා (සී.)], වෙරොචනවචො ඉද''න්ති.

‘‘වායමෙථෙව පුරිසො, යාව අත්ථස්ස නිප්ඵදා;

නිප්ඵන්නසොභනො අත්ථො [නිප්ඵන්නසොභිනො අත්ථා (සී.ස්‍යා. කං.)], ඛන්ත්‍යා භියෝ‍යා න විජ්ජතී’’ති.

‘‘සබ්බෙ සත්තා අත්ථජාතා, තත්ථ තත්ථ යථාරහං;

සංයොගපරමා ත්වෙව, සම්භොගා සබ්බපාණිනං;

නිප්ඵන්නසොභනො අත්ථො, වෙරොචනවචො ඉද’’න්ති.

‘‘සබ්බෙ සත්තා අත්ථජාතා, තත්ථ තත්ථ යථාරහං;

සංයොගපරමා ත්වෙව, සම්භොගා සබ්බපාණිනං;

නිප්ඵන්නසොභනො අත්ථො, ඛන්ත්‍යා භිය්‍යො න විජ්ජතී’’ති.

9. අරඤ්ඤායතනඉසිසුත්තං

255. සාවත්ථියං. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සම්බහුලා ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුටීසු සම්මන්ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො ච දෙවානමින්දො වෙපචිත්ති ච අසුරින්දො යෙන තෙ ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා තෙනුපසඞ්කමිංසු. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො පටලියො [අටලියො (සී. ස්‍යා. කං. පී.), ආටලියො (ක.) ම. නි. 2.410] උපාහනා ආරොහිත්වා ඛග්ගං ඔලග්ගෙත්වා ඡත්තෙන ධාරියමානෙන අග්ගද්වාරෙන අස්සමං පවිසිත්වා තෙ ඉසයො සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ අපබ්‍යාමතො කරිත්වා අතික්කමි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො පටලියො උපාහනා ඔරොහිත්වා ඛග්ගං අඤ්ඤෙසං දත්වා ඡත්තං අපනාමෙත්වා ද්වාරෙනෙව අස්සමං පවිසිත්වා තෙ ඉසයො සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ අනුවාතං පඤ්ජලිකො නමස්සමානො අට්ඨාසි’’. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තෙ ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසිංසු –

‘‘ගන්ධො ඉසීනං චිරදික්ඛිතානං,

කායා චුතො ගච්ඡති මාලුතෙන;

ඉතො පටික්කම්ම සහස්සනෙත්ත,

ගන්ධො ඉසීනං අසුචි දෙවරාජා’’ති.

‘‘ගන්ධො ඉසීනං චිරදික්ඛිතානං,

කායා චුතො ගච්ඡතු [ගච්ඡති (සී. ස්‍යා. කං.)] මාලුතෙන,

සුචිත්‍රපුප්ඵං සිරස්මිංව මාලං;

ගන්ධං එතං පටිකඞ්ඛාම භන්තෙ,

න හෙත්ථ දෙවා පටිකූලසඤ්ඤිනො''ති.

10. සමුද්දකසුත්තං

256. සාවත්ථියං. ''භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සම්බහුලා ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා සමුද්දතීරෙ පණ්ණකුටීසු සම්මන්ති. තෙන ඛො පන සමයෙන දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො අහොසි. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තෙසං ඉසීනං සීලවන්තානං කල්‍යාණධම්මානං එතදහොසි – 'ධම්මිකා ඛො දෙවා, අධම්මිකා අසුරා. සියාපි නො අසුරතො භයං. යංනූන මයං සම්බරං අසුරින්දං උපසඞ්කමිත්වා අභයදක්ඛිණං යාචෙය්‍යාමා'''ති. ''අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තෙ ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – සමුද්දතීරෙ පණ්ණකුටීසු අන්තරහිතා සම්බරස්ස අසුරින්දස්ස සම්මුඛෙ පාතුරහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තෙ ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා සම්බරං අසුරින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසිංසු –

''ඉසයො සම්බරං පත්තා, යාචන්ති අභයදක්ඛිණං;

කාමංකරො හි තෙ දාතුං, භයස්ස අභයස්ස වා''ති.

''ඉසීනං අභයං නත්ථි, දුට්ඨානං සක්කසෙවිනං;

අභයං යාචමානානං, භයමෙව දදාමි වො''ති.

''අභයං යාචමානානං, භයමෙව දදාසි නො;

පටිග්ගණ්හාම තෙ එතං, අක්ඛයං හොතු තෙ භයං.

''යාදිසං වපතෙ බීජං, තාදිසං හරතෙ ඵලං;

කල්‍යාණකාරී කල්‍යාණං, පාපකාරී ච පාපකං;

පවුත්තං තාත තෙ බීජං, ඵලං පච්චනුභොස්සසී''ති.

''අථ ඛො, භික්ඛවෙ, තෙ ඉසයො සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා සම්බරං අසුරින්දං අභිසපිත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය එවමෙව – සම්බරස්ස අසුරින්දස්ස සම්මුඛෙ අන්තරහිතා සමුද්දතීරෙ පණ්ණකුටීසු පාතුරහෙසුං. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සම්බරො අසුරින්දො තෙහි ඉසීහි සීලවන්තෙහි කල්‍යාණධම්මෙහි අභිසපිතො රත්තියා සුදං තික්ඛත්තුං උබ්බිජ්ජී''ති.

පඨමො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

සුවීරං සුසීමඤ්චෙව, ධජග්ගං වෙපචිත්තිනො;

සුභාසිතං ජයඤ්චෙව, කුලාවකං නදුබ්භියං;

වෙරොචන අසුරින්දො, ඉසයො අරඤ්ඤකඤ්චෙව;

ඉසයො ච සමුද්දකාති.

2. දුතියවග්ගො

1. වතපදසුත්තං

257. සාවත්ථියං. ‘‘සක්කස්ස, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස සත්ත වතපදානි [වත්තපදානි (ක.)] සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං, යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා. කතමානි සත්ත වතපදානි? යාවජීවං මාතාපෙත්තිභරො අස්සං, යාවජීවං කුලෙ ජෙට්ඨාපචායී අස්සං, යාවජීවං සණ්හවාචො අස්සං, යාවජීවං අපිසුණවාචො අස්සං, යාවජීවං විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසෙය්‍යං මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො, යාවජීවං සච්චවාචො අස්සං, යාවජීවං අක්කොධනො අස්සං – සචෙපි මෙ කොධො උප්පජ්ජෙය්‍ය, ඛිප්පමෙව නං පටිවිනෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘සක්කස්ස, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස ඉමානි සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං, යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා’’ති.

‘‘මාතාපෙත්තිභරං ජන්තුං, කුලෙ ජෙට්ඨාපචායිනං;

සණ්හං සඛිලසම්භාසං, පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනං.

‘‘මච්ඡෙරවිනයෙ යුත්තං, සච්චං කොධාභිභුං නරං;

තං වෙ දෙවා තාවතිංසා, ආහු සප්පුරිසො ඉතී’’ති.

2. සක්කනාමසුත්තං

258. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘සක්කො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො මඝො නාම මාණවො අහොසි, තස්මා මඝවාති වුච්චති.

‘‘සක්කො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො පුරෙ [පුරෙ පුරෙ (සී. පී.)] දානං අදාසි, තස්මා පුරින්දදොති වුච්චති.

‘‘සක්කො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො සක්කච්චං දානං අදාසි, තස්මා සක්කොති වුච්චති.

‘‘සක්කො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො ආවසථං අදාසි, තස්මා වාසවොති වුච්චති.

‘‘සක්කො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො සහස්සම්පි අත්ථානං මුහුත්තෙන චින්තෙති, තස්මා සහස්සක්ඛොති වුච්චති.

‘‘සක්කස්ස, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දස්ස සුජා නාම අසුරකඤ්ඤා පජාපති, තස්මා සුජම්පතීති වුච්චති.

‘‘සක්කො, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙති, තස්මා දෙවානමින්දොති වුච්චති.

‘‘සක්කස්ස, භික්ඛවෙ දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං, යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා. කතමානි සත්ත වතපදානි? යාවජීවං මාතාපෙත්තිභරො අස්සං, යාවජීවං කුලෙ ජෙට්ඨාපචායී අස්සං, යාවජීවං සණ්හවාචො අස්සං, යාවජීවං අපිසුණවාචො අස්සං, යාවජීවං විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසෙයාං මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො, යාවජීවං සච්චවාචො අස්සං, යාවජීවං අක්කොධනො අස්සං – සචෙපි මෙ කොධො උප්පජ්ජෙය්‍ය, ඛිප්පමෙව නං පටිවිනෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘සක්කස්ස, භික්ඛවෙ, දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස ඉමානි සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං, යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා’’ති.

‘‘මාතාපෙත්තිභරං ජන්තුං, කුලෙ ජෙට්ඨාපචායිනං;

සණ්හං සඛිලසම්භාසං, පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනං.

‘‘මච්ඡෙරවිනයෙ යුත්තං, සච්චං කොධාභිභුං නරං;

තං වෙ දෙවා තාවතිංසා, ආහු සප්පුරිසො ඉති’’ති.

3. මහාලිසුත්තං

259. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. අථ ඛො මහාලි ලිච්ඡවී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං

නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො මහාලි ලිච්ඡවී භගවන්තං එතදවොච –

‘‘දිට්ඨො ඛො, භන්තෙ, භගවතා සක්කො දෙවානමින්දො’’ති?

‘‘දිට්ඨො ඛො මෙ, මහාලි, සක්කො දෙවානමින්දො’’ති.

‘‘සො හි නූන, භන්තෙ, සක්කපතිරූපකො භවිස්සති. දුද්දසො හි, භන්තෙ, සක්කො දෙවානමින්දො’’ති.

‘‘සක්කඤ්ච ඛ්වාහං, මහාලි, පජානාමි සක්කකරණෙ ච ධම්මෙ, යෙසං ධම්මානං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා, තඤ්ච පජානාමි.

‘‘සක්කො, මහාලි, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො මඝො නාම මාණවො අහොසි, තස්මා මඝවාති වුච්චති.

‘‘සක්කො, මහාලි, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො සක්කච්චං දානං අදාසි, තස්මා සක්කොති වුච්චති.

‘‘සක්කො, මහාලි, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො පුරෙ දානං අදාසි, තස්මා පුරින්දදොති වුච්චති.

‘‘සක්කො, මහාලි, දෙවානමින්දො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො ආවසථං අදාසි, තස්මා වාසවොති වුච්චති.

‘‘සක්කො, මහාලි, දෙවානමින්දො සහස්සම්පි අත්ථානං මුහුත්තෙන චින්තෙති, තස්මා සහස්සක්ඛොති වුච්චති.

‘‘සක්කස්ස, මහාලි, දෙවානමින්දස්ස සුජා නාම අසුරකඤ්ඤා පජාපති, තස්මා සුජම්පතීති වුච්චති.

‘‘සක්කො, මහාලි, දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙති, තස්මා දෙවානමින්දොති වුච්චති.

‘‘සක්කස්ස, මහාලි, දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං, යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා. කතමානි සත්ත වතපදානි? යාවජීවං මාතාපෙත්තිභරො අස්සං, යාවජීවං කුලෙ ජෙට්ඨාපචායී අස්සං, යාවජීවං සණ්හවාචො අස්සං, යාවජීවං අපිසුණවාචො අස්සං, යාවජීවං විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසෙය්‍යං මුත්තචාගො පයතපාණි වොස්සග්ගරතො යාචයොගො දානසංවිභාගරතො,

පටුන

යාවජීවං සච්චවාචො අස්සං, යාවජීවං අක්කොධනො අස්සං – සචෙපි මෙ කොධො උප්පජ්ජෙය්‍ය, ඛිප්පමෙව නං පටිවිනෙය්‍ය''න්ති. ''සක්කස්ස, මහාලි, දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස ඉමානි සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං, යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කො සක්කත්තං අජ්ඣගා''ති.

''මාතාපෙත්තිභරං ජන්තුං, කුලෙ ජෙට්ඨාපචායිනං;

සණ්හං සඛිලසම්භාසං, පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනං.

''මච්ඡෙරවිනයෙ යුත්තං, සච්චං කොධාභිභුං නරං;

තං වෙ දෙවා තාවතිංසා, ආහු සප්පුරිසො ඉතී''ති.

4. දලිද්දසුත්තං

260. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

''භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරො පුරිසො ඉමස්මිංයෙව රාජගහෙ මනුස්සදලිද්දො [මනුස්සදළිද්දො (සී. ස්‍යා. කං.)] අහොසි මනුස්සකපණො මනුස්සවරාකො. සො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ සද්ධං සමාදියි, සීලං සමාදියි, සුතං සමාදියි, චාගං සමාදියි, පඤ්ඤං සමාදියි. සො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ සද්ධං සමාදියිත්වා සීලං සමාදියිත්වා සුතං සමාදියිත්වා චාගං සමාදියිත්වා පඤ්ඤං සමාදියිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජි දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා උජ්ඣායන්ති ඛිය්‍යන්ති විපාචෙන්ති – 'අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො! අයඤ්හි දෙවපුත්තො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො මනුස්සදලිද්දො අහොසි මනුස්සකපණො මනුස්සවරාකො; සො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නො දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා චා'''ති.

''අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි – 'මා ඛො තුම්හෙ, මාරිසා, එතස්ස දෙවපුත්තස්ස උජ්ඣායිත්ථ. එසො ඛො, මාරිසා, දෙවපුත්තො පුබ්බෙ මනුස්සභූතො සමානො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ සද්ධං සමාදියි, සීලං සමාදියි, සුතං සමාදියි, චාගං සමාදියි, පඤ්ඤං සමාදියි. සො තථාගතප්පවෙදිතෙ ධම්මවිනයෙ සද්ධං සමාදියිත්වා සීලං සමාදියිත්වා

සුතං සමාදියිත්වා චාගං සමාදියිත්වා පඤ්ඤං සමාදියිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නො දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා චා'''ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ අනුනයමානො තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

''යස්ස සද්ධා තථාගතෙ, අචලා සුප්පතිට්ඨිතා;
සීලඤ්ච යස්ස කල්‍යාණං, අරියකන්තං පසංසිතං.

''සඞ්ඝෙ පසාදො යස්සත්ථි, උජුභූතඤ්ච දස්සනං;
අදලිද්දොති තං ආහු, අමොඝං තස්ස ජීවිතං.

''තස්මා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච, පසාදං ධම්මදස්සනං;
අනුයුඤ්ජෙථ මෙධාවී, සරං බුද්ධාන සාසන''න්ති.

5. රාමණෙය්‍යකසුත්තං

261. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං එතදවොච – ''කිං නු ඛො, භන්තෙ, භූමිරාමණෙය්‍යක''න්ති?

''ආරාමචෙත්‍යා වනචෙත්‍යා, පොක්ඛරඤ්ඤො සුනිම්මිතා;
මනුස්සරාමණෙය්‍යස්ස, කලං නාග්ඝන්ති සොළසිං.

''ගාමෙ වා යදි වාරඤ්ඤෙ, නින්නෙ වා යදි වා ථලෙ;
යත්ථ අරහන්තො විහරන්ති, තං භූමිරාමණෙය්‍යක''න්ති.

6. යජමානසුත්තං

262. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''යජමානානං මනුස්සානං, පුඤ්ඤපෙක්ඛාන පාණිනං;
කරොතං ඔපධිකං පුඤ්ඤං, කත්ථ දින්නං මහප්ඵල''න්ති.

‘‘චත්තාරො ච පටිපන්නා, චත්තාරො ච ඵලෙ ඨිතා;

එස සඞ්ඝො උජුභූතො, පඤ්ඤාසීලසමාහිතො.

‘‘යජමානානං මනුස්සානං, පුඤ්ඤපෙක්ඛාන පාණිනං;

කරොතං ඔපධිකං පුඤ්ඤං, සඞ්ඝෙ දින්නං මහප්ඵල’’න්ති.

7. බුද්ධවන්දනාසුත්තං

263. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා දිවාවිහාරගතො හොති පටිසල්ලීනො. අථ ඛො සක්කො ච දෙවානමින්දො බ්‍රහ්මා ච සහම්පති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පච්චෙකං ද්වාරබාහං නිස්සාය අට්ඨංසු. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘උට්ඨෙහි වීර විජිතසඞ්ගාම,

පන්නභාර අනණ විචර ලොකෙ;

චිත්තඤ්ච තෙ සුවිමුත්තං,

චන්දො යථා පන්නරසාය රත්ති’’න්ති.

‘‘න ඛො, දෙවානමින්ද, තථාගතා එවං වන්දිතබ්බා. එවඤ්ච ඛො, දෙවානමින්ද, තථාගතා වන්දිතබ්බා –

‘‘උට්ඨෙහි වීර විජිතසඞ්ගාම,

සත්ථවාහ අනණ විචර ලොකෙ;

දෙසස්සු භගවා ධම්මං,

අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්ती’’ති.

8. ගහට්ඨවන්දනාසුත්තං

264. සාවත්ථියං. තත්‍ර…පෙ.… එතදවොච – ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිං සඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි – ‘යොජෙහි, සම්ම මාතලි, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං. උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිවෙදෙසි – ‘යුත්තො ඛො තෙ, මාරිස, සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො. යස්ස දානි කාලං මඤ්ඤසී’’’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො වෙජයන්තපාසාදා ඔරොහන්තො අඤ්ජලිං කත්වා [පඤ්ජලිකො (සී.), පඤ්ජලිං කත්වා (ක.)] සුදං පුථුද්දිසා

නමස්සති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තං නමස්සන්ති තෙවිජ්ජා, සබ්බෙ භුම්මා ච ඛත්තියා;

චත්තාරො ච මහාරාජා, තිදසා ච යසස්සිනො;

අථ කො නාම සො යක්ඛො, යං ත්වං සක්ක නමස්සසී’’ති.

‘‘මං නමස්සන්ති තෙවිජ්ජා, සබ්බෙ භුම්මා ච ඛත්තියා;

චත්තාරො ච මහාරාජා, තිදසා ච යසස්සිනො.

‘‘අහඤ්ච සීලසම්පන්නෙ, චිරරත්තසමාහිතෙ;

සම්මාපබ්බජිතෙ වන්දෙ, බ්‍රහ්මචරියපරායනෙ.

‘‘යෙ ගහට්ඨා පුඤ්ඤකරා, සීලවන්තො උපාසකා;

ධම්මෙන දාරං පොසෙන්ති, තෙ නමස්සාමි මාතලී’’ති.

‘‘සෙට්ඨා හි කිර ලොකස්මිං, යෙ ත්වං සක්ක නමස්සසි;

අහම්පි තෙ නමස්සාමි, යෙ නමස්සසි වාසවා’’ති.

‘‘ඉදං වත්වාන මඝවා, දෙවරාජා සුජම්පති;

පුථුද්දිසා නමස්සිත්වා, පමුඛො රථමාරුහී’’ති.

9. සත්ථාරවන්දනාසුත්තං

265. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිං සඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි – ‘යොජෙහි, සම්ම මාතලි, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිවෙදෙසි – ‘යුත්තො ඛො තෙ, මාරිස, සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො. යස්ස දානි කාලං මඤ්ඤසී’’’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො වෙජයන්තපාසාදා ඔරොහන්තො අඤ්ජලිං කත්වා සුදං භගවන්තං නමස්සති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘යඤ්හි දෙවා මනුස්සා ච, තං නමස්සන්ති වාසව;

අථ කො නාම සො යක්ඛො, යං ත්වං සක්ක නමස්සසී’’ති.

‘‘යො ඉධ සම්මාසම්බුද්ධො, අස්මිං ලොකෙ සදෙවකෙ;

අනොමනාමං සත්ථාරං, තං නමස්සාමි මාතලි.

‘‘යෙසං රාගො ච දොසො ච, අවිජ්ජා ච විරාජිතා;

ඛීණාසවා අරහන්තො, තෙ නමස්සාමි මාතලි.

‘‘යෙ රාගදොසවිනයා, අවිජ්ජාසමතික්කමා;

සෙක්ඛා අපචයාරාමා, අප්පමත්තානුසික්ඛරෙ;

තෙ නමස්සාමි මාතලී’’ති.

‘‘සෙට්ඨා හි කිර ලොකස්මිං, යෙ ත්වං සක්ක නමස්සසි;

අහම්පි තෙ නමස්සාමි, යෙ නමස්සසි වාසවා’’ති.

‘‘ඉදං වත්වාන මඝවා, දෙවරාජා සුජම්පති;

භගවන්තං නමස්සිත්වා, පමුඛො රථමාරුහී’’ති.

10. සඞ්ඝවන්දනාසුත්තං

266. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. තත්‍ර ඛො…පෙ.… එතදවොච – ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිං සඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි – ‘යොජෙහි, සම්ම මාතලි, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනාය’ති. ‘එවං භද්දන්තවා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිවෙදෙසි – ‘යුත්තො ඛො තෙ, මාරිස, සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො, යස්ස දානි කාලං මඤ්ඤසී’’’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො වෙජයන්තපාසාදා ඔරොහන්තො අඤ්ජලිං කත්වා සුදං භික්ඛුසඞ්ඝං නමස්සති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘තඤ්හි එතෙ නමස්සෙය්‍යුං, පූතිදෙහසයා නරා;

නිමුග්ගා කුණපම්හෙතෙ, ඛුප්පිපාසසමප්පිතා.

‘‘කිං නු තෙසං පිහයසි, අනාගාරාන වාසව;

ආචාරං ඉසිනං බ්‍රූහි, තං සුණොම වචො තවා’’ති.

‘‘එතං තෙසං පිහයාමි, අනාගාරාන මාතලි;

යම්හා ගාමා පක්කමන්ති, අනපෙක්ඛා වජන්ති තෙ.

‘‘න තෙසං කොට්ඨෙ ඔපෙන්ති, න කුම්භි [න කුම්භා (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] න කළොපියං [ඛළොපියං (සී.)];

පරනිට්ඨිතමෙසානා [පරනිට්ඨිතමෙසනා (ස්‍යා. කං. ක.)], තෙන යාපෙන්ති සුබ්බතා.

‘‘සුමන්තමන්තිනො ධීරා, තුණ්හීභූතා සමඤ්චරා;

දෙවා විරුද්ධා අසුරෙහි, පුථු මච්චා ච මාතලි.

‘‘අවිරුද්ධා විරුද්ධෙසු, අත්තදණ්ඩෙසු නිබ්බුතා;

සාදානෙසු අනාදානා, තෙ නමස්සාමි මාතලී’’ති.

‘‘සෙට්ඨා හි කිර ලොකස්මිං, යෙ ත්වං සක්ක නමස්සසි;

අහම්පි තෙ නමස්සාමි, යෙ නමස්සසි වාසවා’’ති.

‘‘ඉදං වත්වාන මඝවා, දෙවරාජා සුජම්පති;

භික්ඛුසඞ්ඝං නමස්සිත්වා, පමුඛො රථමාරුහී’’ති.

දුතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

දෙවා පන [ච තපදෙන (සී. ස්‍යා. කං.)] තයො වුත්තා, දලිද්දඤ්ච රාමණෙය්‍යකං;

යජමානඤ්ච වන්දනා, තයො සක්කනමස්සනාති.

3. තතියවග්ගො

1. ඡෙත්වාසුත්තං

267. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

‘‘කිංසු ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කිංසු ඡෙත්වා න සොචති;

කිස්සස්සු එකධම්මස්ස, වධං රොචෙසි ගොතමා’’ති.

‘‘කොධං ඡෙත්වා සුඛං සෙති, කොධං ඡෙත්වා න සොචති;

කොධස්ස විසමූලස්ස, මධුරග්ගස්ස වාසව;

වධං අරියා පසංසන්ති, තඤ්හි ඡෙත්වා න සොචතී’’ති.

2. දුබ්බණ්ණියසුත්තං

268. සාවත්ථියං ජෙතවනෙ. තත්‍ර ඛො…පෙ…. එතදවොච – ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරො යක්ඛො දුබ්බණ්ණො ඔකොටිමකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස ආසනෙ නිසින්නො අහොසි. තත්‍ර සුදං, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා උජ්ඣායන්ති ඛියන්ති විපාචෙන්ති – ‘අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත, භො! අයං යක්ඛො දුබ්බණ්ණො ඔකොටිමකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස ආසනෙ නිසින්නො’’’ති! යථා යථා ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා උජ්ඣායන්ති ඛියන්ති විපාචෙන්ති, තථා තථා සො යක්ඛො අභිරූපතරො චෙව හොති දස්සනීයතරො ච පාසාදිකතරො ච.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, දෙවා තාවතිංසා යෙන සක්කො දෙවානමින්දො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොචුං – ‘ඉධ තෙ, මාරිස, අඤ්ඤතරො යක්ඛො දුබ්බණ්ණො ඔකොටිමකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස ආසනෙ නිසින්නො. තත්‍ර සුදං, මාරිස, දෙවා තාවතිංසා උජ්ඣායන්ති ඛියන්ති විපාචෙන්ති – අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! අයං යක්ඛො දුබ්බණ්ණො ඔකොටිමකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස ආසනෙ නිසින්නොති. යථා යථා ඛො, මාරිස, දෙවා උජ්ඣායන්ති ඛියන්ති විපාචෙන්ති, තථා තථා සො යක්ඛො අභිරූපතරො චෙව හොති දස්සනීයතරො ච පාසාදිකතරො චාති. සො හි නූන, මාරිස, කොධභක්ඛො යක්ඛො භවිස්සතී’’’ති.

‘‘අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො යෙන සො කොධභක්ඛො යක්ඛො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා දක්ඛිණජාණුමණ්ඩලං පථවියං නිහන්ත්වා යෙන සො කොධභක්ඛො යක්ඛො තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං නාමං සාවෙති – ‘සක්කොහං මාරිස, දෙවානමින්දො, සක්කොහං, මාරිස, දෙවානමින්දො’ති. යථා යථා ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො නාමං සාවෙසි, තථා තථා සො යක්ඛො දුබ්බණ්ණතරො චෙව අහොසි ඔකොටිමකතරො ච. දුබ්බණ්ණතරො චෙව හුත්වා ඔකොටිමකතරො ච තත්ථෙවන්තරධායී’’ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සකෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ අනුනයමානො තායං වෙලායං ඉමා ගාථායො අභාසි –

‘‘න සූපහතචිත්තොම්හි, නාවත්තෙන සුවානයො;

න වො චිරාහං කුජ්ඣාමි, කොධො මයි නාවතිට්ඨති.

‘‘කුද්ධාහං න ඵරුසං බ්‍රූමි, න ච ධම්මානි කිත්තයෙ;

සන්නිග්ගණ්හාමි අත්තානං, සම්පස්සං අත්ථමත්තනො''ති.

3. සම්බරිමායාසුත්තං

269. සාවත්ථියං...පෙ.... භගවා එතදවොච – ''භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො ආබාධිකො අහොසි දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො යෙන වෙපචිත්ති අසුරින්දො තෙනුපසඞ්කමි ගිලානපුච්ඡකො. අද්දසා ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො සක්කං දෙවානමින්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච – 'තිකිච්ඡ මං දෙවානමින්දා'ති. 'වාචෙහි මං, වෙපචිත්ති, සම්බරිමාය'න්ති. 'න තාවාහං වාචෙමි, යාවාහං, මාරිස, අසුරෙ පටිපුච්ඡාමී'''ති. ''අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො අසුරෙ පටිපුච්ඡි – 'වාචෙමහං, මාරිසා, සක්කං දෙවානමින්දං සම්බරිමාය'න්ති? 'මා ඛො ත්වං, මාරිස, වාචෙසි සක්කං දෙවානමින්දං සම්බරිමාය'''න්ති. අථ ඛො, භික්ඛවෙ, වෙපචිත්ති අසුරින්දො සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''මායාවී මඝවා සක්ක, දෙවරාජ සුජම්පති;

උපෙති නිරයං ඝොරං, සම්බරොව සතං සම''න්ති.

4. අච්චයසුත්තං

270. සාවත්ථියං...පෙ.... ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ද්වෙ භික්ඛූ සම්පයොජෙසුං. තත්‍රෙකො භික්ඛු අච්චසරා. අථ ඛො සො භික්ඛු තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ අච්චයං අච්චයතො දෙසෙති; සො භික්ඛු නප්පටිග්ගණ්හාති. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ''ඉධ, භන්තෙ, ද්වෙ භික්ඛූ සම්පයොජෙසුං, තත්‍රෙකො භික්ඛු අච්චසරා. අථ ඛො සො, භන්තෙ, භික්ඛු තස්ස භික්ඛුනො සන්තිකෙ අච්චයං අච්චයතො දෙසෙති, සො භික්ඛු නප්පටිග්ගණ්හාතී''ති.

''ද්වෙමෙ, භික්ඛවෙ, බාලා. යො ච අච්චයං අච්චයතො න පස්සති, යො ච අච්චයං දෙසෙන්තස්ස යථාධම්මං නප්පටිග්ගණ්හා''ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ද්වෙ බාලා. ''ද්වෙමෙ, භික්ඛවෙ, පණ්ඩිතා. යො ච අච්චයං අච්චයතො පස්සති, යො ච අච්චයං දෙසෙන්තස්ස යථාධම්මං පටිග්ගණ්හා''ති – ඉමෙ ඛො, භික්ඛවෙ, ද්වෙ පණ්ඩිතා.

‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුධම්මායං සභායං දෙවෙ තාවතිංසෙ අනුනයමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘කොධො වො වසමායාතු, මා ච මිත්තෙහි වො ජරා;

අගරහියං මා ගරහිත්ථ, මා ච භාසිත්ථ පෙසුණං;

අථ පාපජනං කොධො, පබ්බතොවාභිමද්දතී’’ති.

5. *අක්කොධසුත්තං*

271. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ…පෙ.… භගවා එතදවොච – ‘‘භූතපුබ්බං, භික්ඛවෙ, සක්කො දෙවානමින්දො සුධම්මායං සභායං දෙවෙ තාවතිංසෙ අනුනයමානො තායං වෙලායං ඉමං ගාථං අභාසි –

‘‘මා වො කොධො අජ්ඣභවි, මා ච කුජ්ඣිත්ථ කුජ්ඣතං;

අක්කොධො අවිහිංසා ච, අරියෙසු ච පටිපදා [වසතී සදා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)];

අථ පාපජනං කොධො, පබ්බතොවාභිමද්දතී’’ති.

තතියො වග්ගො.

තස්සුද්දානං –

ඡෙත්වා දුබ්බණ්ණියමායා, අච්චයෙන අකොධනො;

දෙසිතං බුද්ධසෙට්ඨෙන, ඉදඤ්හි සක්කපඤ්චකන්ති.

සක්කසංයුත්තං සමත්තං.

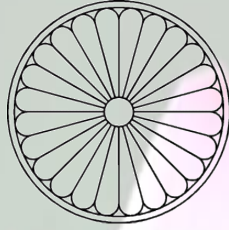
සගාථාවග්ගො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

දෙවතා දෙවපුත්තො ච, රාජා මාරො ච භික්ඛුනී;

බ්‍රහ්මා බ්‍රාහ්මණ වඞ්ගීසො, වනයක්ඛෙන වාසවොති.

සගාථාවග්ගසංයුත්තපාළි නිට්ඨිතා.

සබ්බදානං ධම්ම දානං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතිං ධම්ම රතිං ජිනාති
තණ්හක්ඛයො සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමො ධම්මරතො - ධම්මං අනුවිචින්තයං;
ධම්මං අනුස්සරං භික්ඛු - සද්ධම්මා න පරිහායති.

(ධම්මපදය භික්ඛු වග්ගො)

ධම්මො පනෙසො සුගතප්පසත්ථො,
තරණීව සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීහි නමස්සනීයෙපා,
රසො රසානං පරමො තිලොකෙ.

මහාගදො මච්චුජරා පහානො,
සබ්බීතිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බත්ථ දානෙන ච කප්පරුක්ඛො,
චින්තාමණී භද්දඝටොව ධම්මො.

ධම්මං විනා නත්ථි පිතාව මාතා,
තමෙව තාණං සරණං පතිට්ඨා;
තස්මා හි භො කිච්චමඤ්ඤදප්පහාය,
සුණාථ ධාරෙථ චරාථ ධම්මෙ.

(රසවාහිනී)

චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම දානය පිණිසයි.........